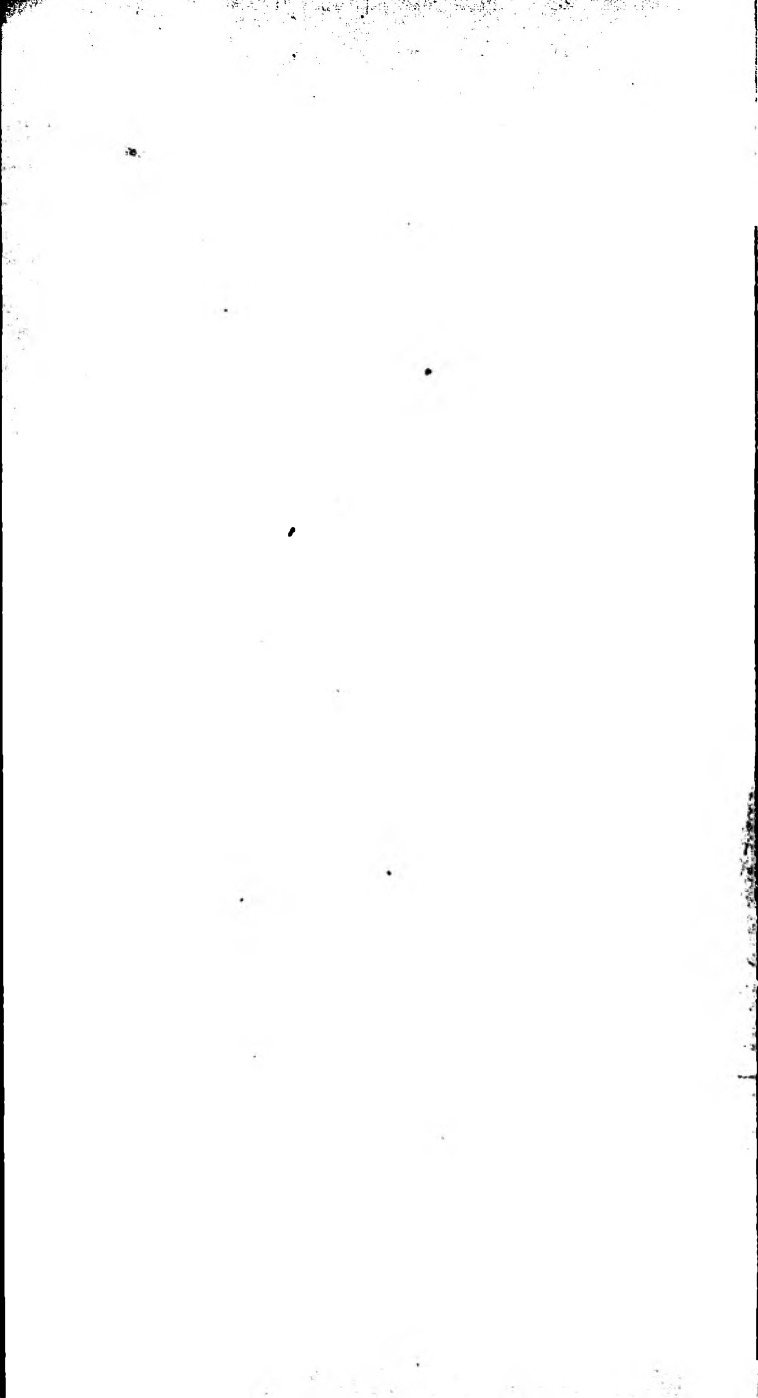

KASTAŞ ★ TARİHSEL ARAŞTIRMALAR DİZİSİ

M. SADİ KOÇAŞ

KÜRTLERİN KÖKENİ

**VE
GÜNEYDOĞU
ANADOLU
GERÇEĞİ**

Tarihsel İnceleme

KÜRTLERİN KÖKENİ

ve

Güneydoğu Anadolu

Gerçeği

Türk-Kürt İlişkilerinin Öyküsü

"Anadolu'da Müslüman azınlık yoktur"

Sivas Kongresi kararı

ISBN 975 - 7639 - 29 - X
"Uluslararası Standart Kitap Numarası"

Yayınlayan * Kastaş A.Ş.
Kapak Dizayn * Aykut Özbay
Kapak Baskı * Sena Matbaası
Baskı * Zafer Matbaası
Ofset Hazırlık
Kam Ajans Matbaacılık
Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
512 9186

BİRİNCİ BASKI
Mart 1990

~~TOR 2382~~

M.SADİ KOÇAŞ

Liv 2382

26/09/2016

440 KOC KUR

KÜRTLERİN KÖKENİ
ve
Güneydoğu Anadolu
Gerçeği

KASTAŞ A.Ş. YAYINLARI
Başmusahip Sokak Talas Han 16-101
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 520 59 70

İTHAF

Bu kitabımı, Konuya büyük ilgi gösteren ve araştırma sonuçları hakkında zaman zaman bilgi isteyip sürekli izleyen Eski Cumhurbaşkanı merhum Oramiral Sayın Fahri S. Korutürk'ün aziz hatıralarına ithaf ve ödenecek te'lif hakkının net tutarını -Lütfen kabul edilmesi ricası ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ile Mehmetcik Vakfına armağan ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1 nci Bölüm Bu kitabın Öyküsü ve Gayesi	7
2 " " Konumuz ile ilgili bazı anılarım	23
3 " " Kürtlerin kökeni hakkında	
Çeşitli Görüşler	43
4 " " Kürtlerin dünyada dağılışı	59
5 " " Anadolu Halkı	75
6 " " Osmanlılık Politikası	82
7 " " Şark Meselesi	124
8 " " Osmanlı tarihinde Kürtler	133
9 " " Türkiye Cumhuriyeti tarihinde	145
Ayaklanmalar	
10 " " Üç kitap, Üç konu ve Üç yazar	155
11 " " İsyanlardan sonra Konunun	175
yeniden canlandırılması	
gayretleri	
12 " " 1987 yılının sorunları	191
13 " " 1988 ve 1989 yılları sorunları	198
14 " " Madam Danielle Mitterand	207
15 " " Kürt dili ve Kürt kelimesi	
üzerinde bir araştırma	216
16 " " Konu üzerinde etkili diğer	
görüşler	225
17 " " GAP ve Güneydoğu olayları	237
18 " " Mart 1990 olayları	259
Kaynakça	315

Fotoğraf, Harita ve Belgeler

	Sayfa
Fahri S. KORUTÜRK	11
Fahri S. Korutürk (Mektup)	12
Mareşal Gazi Mustafa Kemal	15
Mustafa Kemal ATATÜRK	16
ATATÜRK'ün İmzaları	17
Ziya Gökalp	26
İsmet İNÖNÜ	41
Cemal GÜRSEL	42
Elegeş Yazıtı	53-55
Harita (Kürtlerin dağılışı)	61
Diyap Ağa (YILDIRIM)	145
Mastafa Ağa (ÖZTÜRK)	145
Seyid Rıza	149
Üveyis ÖCALAN-Abdullah ÖCALAN	154
Şükrü Mehmet SEKBAN	174
Atatürk ve Diyar Ağa	176
Fahri S. KORUTÜRK (Mektup)	185
Madam D. Mitterand - İbrahim AKSOY	205
Orgeneral Kâzım ORBAY	239
Gazete Manşetleri	262-265

BİRİNCİ BÖLÜM

SUNUŞ

BU KİTABIN ÖYKÜSÜ VE GAYESİ

Her kitabıma "Niçin Yazdım?" diye bir sunuş yazısı ile başlamak benim için bir alışkanlık oldu. Hem de hiç farkına varmadan, bir gerekçeye dayanmadan. Ama sanırım yararlı oldu. Bazan kitabı okumadan, sadece adını görür görmez; bazan okuyup bitirdikten sonra bile "**Ne maksatla yazılmış bu kitap?**" diyenlere çok rastgeldim. Böyle meraklılar olursa, hiç üzülmeyen, daha başlangıçta bu "**Neden?**"in cevabını bulsun; ilgi duymazlarsa, hiç zahmet edip okumak külfetine katlanmasınlar diye düşünmüş olacağım herhalde 25 yıl önce. Ama bu konunun başka yararlarını da görmüştüm. 1967 yılında basılmadan önce Cumhuriyet Gazetesinde tefrika edilen (Türk-Ermeni İlişkileri) hakkındaki kitabım yayınlanırken (bu sunuş yazınızı okuduktan sonra devamını okumamak ne mümkün? Gazeteyi alırmaz hemen araştırmanızı okumaya başlıyorum) diyen iltifat mektuplarının bir kısmında (Türk-Yunan İlişkileri), bir kısmında (Türk-Kürt İlişkileri) hakkında da böyle bir kitaba ihtiyaç duyduklarını yazıyorlar ve o konularda belgeler gönderiyorlardı.

Türk - Kürt İlişkileri hakkında da kitap yazmamı isteyenlerden birinin gönderdiği belgeler gerçekten önemli idi. Bu kitabın yazılmasında bile, onlardan büyük ölçüde yararlandım.

BİR CUMHURBAŞKANI

1968 lerde başlayıp bütün acımasızlığı ile devam eden bölücülük gayretleri sürüp gidiyor, hergün biraz daha ciddiyet ve önem kazanıyordu. 1976 Ekiminde durumun ciddiyet kelimesiyle bile açıklanamayacak hale geldiği günlerde, düpedüz tehlikeli bir atmosfer içinde idik. Sağlık kontrolü için Ankara'da olduğum bir gün Sayın Fahri Korutürk tarafından Çankaya'ya davet edilmişim. Ülkenin içinde bulunduğu durumu ayrıntılarına kadar konuşmuştuk. Bu sohbet sırasında yeri gelince, **(altından kalkamayacağım kadar zor isteklerle karşılaştığımı)** söylemiş; örnek olarak da, öneminden dolayı reddine imkân bulamadığım **"Türkiyenin etnik yapısı"** hakkında Hacettepe Üniversitesinde verdiğim konferansın çeşitli reaksiyonlarını göstermişim.

Köşkten otelime döndükten biraz sonra, Cumhurbaşkanlığı Başyaveri Deniz Kurmay Albay (Halen Amiral) Çetin ERSARI telefon etmişti. «Sayın Cumhurbaşkanı ile konuştuğunuz konferansın bir suretinin mümkünse köşke gönderilmesini» Sayın Cumhurbaşkanının emirleri olarak bana ulaştırmıştı. Bu konferansı tek başına değil, 1967 lerden itibaren bu konuda yapılmış bütün çalışmaları ve düşündüğüm bazı tedbirleri bir dosya halinde bir süre sonra kendilerine takdim etmişim. Bir kaç hafta sonra İstanbul'da Sayın Cumhurbaşkanının bir iltifatnamelerini almışım. (Ek:1) Bu mektupları ile sayın Cumhurbaşkanının konuya tam manâsı ile muttali olduklarını görmüştüm. Çalışmalarımın ancak bu ölçüde verimli olabileceğini düşünerek, bütün yorgunluğumu unuttuğum o günün huzurunu halâ yaşıyorum. Bu arada siyasi anılarımı bitirmiş ve 5 cild halinde yayınlamışım. (*) O anılar içinde de, nerede mümkün olmuşsa, özet, ama yeteri kadar fikir verecek şekilde bu konulara yer vermekten kendimi alamamışım.

(*) Atatürk'ten 12 Mart'a (4 cild) - 12 MART ANILARI

Fahri S. KORUTÜRK

Ankara

7 Kasım 1976

Azizim Sadi bey

8 Ekim 76 günü beni ziyaretinizde görüşmelerimiz arasında 1970 yılında Hacettepe Üniversitesinde vermiş olduğunuzu tesadüfen işaret ettiğiniz bir konferans, konusu itibarıyla güncel, aktüel bir mevzu olduğu için o zamanki hazırlıklarınızın bir kopyasını istemiştim.

Gönderdiğiniz dosyayı aldım. Mevzuu içeren kısımdan önceki çok ilgi çekici evveliyatı dikkatle okudum. Bu yolda büyük emek, gayret ve heyecan içinde bulunduğunuzu takdir ve tebrik ile kaydettim. Son iki başlık (8.9.)u henüz okuyamadım.

Bu konuda sizinle imkân bulduğum ilk fırsatta tekrar temasa geçmek arzusundayım. Gözlerinizden muhabbetle öperek sağlık ve esenlikler diliyorum.

Fahri S. Korutürk
(imza)

4 Ekim 1976

Azizim Ladi bey

8 Ekim 76 günü, beş ziyaseti
nizde görüşmelerimiz arafında 1970
yılında Hacettepe Üniversitesinde bulunan
öğrencünüzü tesadüfen Haret ölle gün
bir konferans, konutu itibarıyla günün
aktüel bir mevzu olduğuna bir o zaman
ki hazinliklerimizin bir kopuyacağını düşünürken
günderdiğiniz dosyaya aldım

Mevzuun üzerine kutumdan önceki çok
dizi Çekici evveliyatı dikkatle okudum.
Bu yolda büyük emek, gayret ve keşif
icinde bulunduğunuzun takdir ve takdir
ile kaydedim. Son iki baskı (8, 9) u
henüz okuyamadım

Bu konuda size mümkün bulduğum
ilk fırsatta tekrar konuşma gelecek argüdü
dayım. Görüşmelerimiz muhabbetle operet
Sağlık ve emellerinizle ilgili

Yakın V. K. K. K.

TÜRK BİLİM ADAMLARI

Bu arada, incelediğim konuda, Türk bilim adamları tarafından yazılan eserlerin çoğunu bulmuş ve incelemiştir. Bilim adamlarımızın konuya verdikleri önem ve ortaya çıkardıkları reddedilemez gerçeklerin bana verdiği huzuru da başka hiç bir alanda duyduğumu hatırlamıyorum. Ama hemen ilâve edeyim. Bilim adamlarımızın bu konudaki yeni araştırmalarına halâ muhtacız.

Bütün bu araştırmalar sonunda ulaştığım sonucun not halindeki belgelerinin tasnifi, 1978 sonunda Ankara'da bitmişti. Tanrı ömür ve güç verirse, bu küçük eseri de, beni her alanda yetiştiren devletime ve milletime sunmanın huzurunu yaşayacağım.

BU KİTABIN GAYESİ

Konuya girmeden önce, çocukluğumdan beri hatırlayabildiğim kişisel anılarıma, yirmi yıllık yayınlanmış görüşlerime, özellikle son beş yıl içinde aynı konu üzerinde yoğunlaşan araştırmalarıma dayanan kitabımıza, önemli bir konu ile başlamak istiyorum. Bu konu, ikinci ve ebedî anavatanımız ANADOLU'nun, dünya politikası içindeki ezeli ve ebedî önemi, bu günkü durumu; üzerinde yaşayan insanların - özellikle yöneticilerin- hiç gözden uzak tutmamaları gereken geleceğe dönük millî hedefleridir.

Belirtmekte çok yarar gördüğüm bu HEDEF, aslında en veciz şekilde, cumhuriyetimizin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı, Mareşal Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün devletine verdiği **direktif** ile ifade edilebilir. **YURTTA BARIŞ, CİHANDA BARIŞ...**

LÜTFEN DİKKAT

Lütfen, bu direktifi veren cumhurbaşkanının **geçek kişiliğine** dikkat buyurulsun. Bu barış havârisi bir mareşal'dir. Yani askerdir. Ve yine dikkat buyurulsun, Ulusu'na ve dünyaya **barış yolunu hedef olarak gösteren** dâhî devlet adamı, Birinci Dünya Savaşı sonunda, onbaşların, çavuşların veya küçük rütbeli subayların ve politikacıların, çeşitli yollarla toplumlarının başına geçer geçmez, ömürlerinde belki ilk kez giydikleri üniformalarını ve kendi arzuları ile benimsemiş oldukları generallik ve mareşallik rütbelerini, ömür boyu hiç çıkarmayan uydurma mareşallerden değildir. Barışta plân ve harita üzerinde olduğu kadar, girdiği her savaşta **komutan olarak** gücünü tarih huzurunda kanıtlamış, USTA BİR SAVAŞÇI'dır. Başka hiç kimsenin göze alamadığı ve alamayacağı-yani eşsiz-bir medenî cesaretle meydan okuduğu dünya galiplerini hem savaş alanlarında, hem de Siyaset masalarında yenerek, devletini ve milletini kurtarmıştır. Kurtardığı ve yeniden kurduğu cumhuriyetin ilk Cumhurbaşkanı seçilir seçilmez, üniformasını da, hatta kılıcının hakkıyla kazandığı Mareşallik rütbe ve unvanını da bırakmış; sadece GAZİ MUSTAFA KEMAL olarak cumhurbaşkanlığı görevini yürütmüştür. Gün gelmiş, frak ve silindir şapka ile gün gelmiş smokin, caketatay gibi yarı resmî kıyafetlerle uygar bir devlet adamı olmuştur. Gün gelmiş, başında bir hasır şapka, sırtında bir gömlek ve pantolonla traktör üzerinde milletine, köylüsüne örnek olmuştur. Gün gelmiş, en şık bir batılı - anadan doğma- diplomat gibi çeşit çeşit günlük kıyafetlerle; ve gün gelmiş, yıllar boyu yetiştiği, yetiştirdiği ve başkomutanlığına kadar yükseldiği ordusunun manevralarına bir golf pantolon ve kasketle

katılmıştır. Yerine göre ne gerekiyorsa o kılığa girmiş; hepsini de kendisine yakıştırmıştır. Son otuzbeş yıllık yaşamım boyunca görmediğim devlet ve hükümet başkanı kalmamıştır nerede ise. Ama O'nun bir eşini ve benzerini daha görmediğimi, gerine gerine, rahatça belirtebilirim.

Mareşal Gazi M. Kemal Paşa

M. Kemal ATATÜRK

VE K. ATATÜRK

1934 de (Soyadı Kanunu) çıktıktan sonra, kendisine T.B.M.M. tarafından ATATÜRK soyadı verilince, bir müslüman komutan için rütbe ve unvanların en ulu'su, en kutsalı olan GAZİ'lik payesini de bırakmış; imzasını sadece K.ATATÜRK diye atmıştır. Hayatının sonuna kadar bu karar ve uygulamalarından hiç birini bir kez olsun değiştirmemiştir.

1928 - 1934

Gazi Mustafa Kemal

1934 - 1938

K. Atatürk

Yaşamım boyunca merak etmiş; gerçeği bulmak, ona göre bir değerlendirme yapmak için mümkün olan bütün kaynakları inceleyerek, okuyarak, konuşup sorarak konuyu incelemiştir. Kısa-ça özetleyip belirtmeye çalıştığım olağanüstü şartlara sahip bir yaşamın ve olanakların sahibi olan bu dâhî devlet adamına, bu usta savaşçıya, **(bir barış güvercini)** edalı direktifi veya vasiyeti benimseten şartlar, zorunluk veya gerçekler neydi acaba? diye düşünmüştüm yıllarca...

Bu sorunun cevabını iki kez verdim kendi kendime. İlk kez 1965-1967 arasında Türk-Ërmeni ilişkileri adlı kitabımı yazmak için yaptığım araştırma sonucunda ulaşmıştım buna. Şimdi de, gayesini açıklamaya çalıştığım bu kitabın son beş yıl süren araştırması sonunda, kesin olarak inandım bu cevabın gerçekliğine...

GAYE : DÜNYA BARIŞI

Tarihi çocukluğundan beri seven, Türk tarihini iyi inceleyip çok iyi hazmeden; devletin başına geçince de aynı şekilde ciddiyetle inceleyen; ulusunun gerçeklerini ve problemlerini iyi bilen; bu ülkenin adeta geleneksel hale gelmiş "**Ters kaderini**" (Makûs taliini) yenmenin yollarını ömür boyu arayan, gerçekçi ve hesap adamı cumhurbaşkanı, bu konuda da en doğru kararı vermiştir. Türk'ün ve Türkeli'nin bu tarihi (**Ters Kader Savaşı**) sadece ve sadece BARIŞ ve İNSAN SEVGİSİ ile yenilebilirdi. 15 yıllık cumhurbaşkanlığı da, hedefe ulaşabilmek gayreti içinde geçmişti. Yalnız Türkiye için mi bu gayreti sarfetti? Yakın tarihi bilmeyen yok. Türkiye ile beraber, tüm Ortadoğu ve Balkanların da bir BARIŞ CENNETİ olması için yaptıklarını ben bile hatırlıyorum. Gayesi, DÜNYA BARIŞI idi.

BÖL ve YÖNET

Bu gerçekçi ve kutsal gayeyi, sadece ve kısaca açıklamakla yetineceğim. Doğduğu günden (1881), Devletini kurduğu güne kadar (1923) geçen 42 yıl, Dünyanın güçlü devletlerinin -gayesi ve adı ne olursa olsun- tuttıkları yol, daima Türk Devletini parçalamak olmuştu. Bunu sağlamak için de, Türk ulusunu bölmek ve çeşitli ırk ve dinlerden oluşan Türk toplumunu birbirlerine düşman etmek taktiğini uyguluyorlardı. Bunun öyküsünün Kürtlerle ilgili kısmını bu kitap içinde inceleyeceğiz. Bu hedefe ulaşmak için tutulan yolun temel kaidesini, yüzyıllar önce, Türkten başka her komşusunu mahvetmiş; ama yalnız Türkler karşısında hiç bir sürekli başarı sağlayamamış olan Çin İmparatorlarının koyduğu, bilinen bir gerçektir. Aynı konuda birkaç yüzyıl

sonra, bilhassa XVIII.yy.lardan itibaren uygulanan politika ise, Büyük Britanya İmparatorluğunun, uluslararası politika olarak benimsediği "**Divide and Rule**" (Böl ve Yönet) kuralından ibaretti. Bu kuralı da en yalın biçimde dönemin Türk İmparatorluğuna karşı uygulamışlardı. Sonuç malûm.....

Bu gün bile, nüfusunun % 99 kadarı müslüman, kalanı da çeşitli dinlerden, fakat "**Ben Türküm**" diyen tamamı -bize göre de , anayasamıza göre de- Türk olan Türkiye Cumhuriyetine karşı uygulanan politika, aynı Çin ve İngiliz kurallarına göre çalışmıyor mu?

İçimizdeki bu çıban, bütün tehlikesi ile işleyip dururken, halâ, jeopolitik ve stratejik önemi tarih boyu değişmeyen Anadolu yarım adası ile Asya ve Avrupayı ayıran (daha doğrusu birleştiren) Boğazlara, şu yada bu yolla sahip olma hayali peşinde uğraşanların da egemen olmaya çalıştıkları curcuna halindeki bir dünyada yaşamıyor muyuz?

VE ORTA DOĞU

Orta Doğu, bilinen tarihi boyunca, tek huzur dönemine, sadece Türklerin üç eski kıt'aya egemen oldukları XV.-XVIII.yy.larda sahip olmamış mıydı? XVIII.yy.dan, Türklerden ayrıldıkları 1918 lere kadar -Osmanlı Devletinin zayıf olduğu dönemde- bu bölge uluslarının eskisi kadar huzur ve refah içinde olmadıklarını biliyoruz tabii. Ama 1918 leri hatırlayan yetkili ve yetenekli pek çok Arap devlet adamı ile bu konuyu şahsen konuşmuştum 1965 den sonraki yıllarda.

Bir hayal olarak andıkları çok eski yılları değil, bize arkadan saldırdıkları 1917 lerdeki hayatlarının bile hasreti içinde olduklarını itiraf etmeyen kimse yoktu konuştuklarım içinde. Bunun ne ölçüde içten

olduğunun tereddüdü içinde idim.

Türk-Ermeni ilişkileri adlı kitabımın çalışmaları biterken, 1967 Arap-İsrail savaşı da bitmişti. O günlerde İngiltere de çıkan Daily Telegraph gazetesinin bu savaş hakkında yazdığı bir yorumu okuyordum. Birdenbire üperdiğimi şimdi bile hatırlıyorum. Yukarıdaki tereddüdümü kaldınveren bir yorumdu bu.

VE BİR İNGİLİZ GAZETESİ

Şöyle yazıyordu ünlü İngiliz gazetesi: (Bu gün akli başında ve mazi hakkında bilgiye sahip herkes, Birinci Dünya Savaşından sonra ortadan kaldırmak için **budalaca gayret sarfettiğimiz** Osmanlı İmparatorluğunun yokluğunun acısını çekmektedir. Eğer Osmanlı İmparatorluğu devam etseydi, Türk sultanlarının basiretli, muktedir ve MÜSAMAHALI idaresi altında, Araplar ve Siyonistler, şimdikinden çok daha barışçı ve müreffeh bir Orta Doğuda beraberce yaşayabilirlerdi. Türk kuvvetlerinin o bölgeyi tekrar kontrolleri altına alıp nizamı tesis etmelerini istemek -bir dış müdahale olmazsa bunu hiç şüphesiz bir kaç gün içinde yapabilirler- hem bir fayda sağlamaz, hem de bazı tepkilere yol açabilir. Onun için İNŞAALLAH demek ve fazla bir söz söylememek en iyisidir.) Bu itirafı bir Türk, yada bir Araptan değil, Daily Telegraph'dan dinlemek çok ilginç değil mi?

BARIŞ - SEVGİ - HUZUR DÜNYASI

Evet, biz yine kendi konumuza devam edelim. Bu çibanın bir başka yönü de Türkiyeye karşı çalışan büyük güçlerin uluslararası politikaları ve uluslararası çalışan örgütleri, (ve hatta unvanlarını bu

adi politika emrine kiralamış olan) bilim adamları ile, **Türkiyede mezhep ve ırk esasına dayanan** iki yeni bölünme sağlamak için sarfettikleri inatçı gayrettir. Halbuki bu kitabı sabırla okuyacak olanlar, Türk Anadolu'nun tarih, kültür, dil, din, hatta etnik yapı bakımından bölünemeyecek ender geçit yerlerinden biri olduğunu açıkca görecek ve anlayacaklardır. Veya bu son cümleyi şöyle ifade etmek belki daha doğru olabilir: (İngiliz Daily Telegraph gazetesinin yukarıda okuduğumuz yorumundaki tarafsız görüşe aynen katılıyoruz. Zira 50 yıl sonra, başka ünlü bir dünya gazetesinin de aynı pişmanlığı bir kez daha tekrar etmemesi için, Türkiye ve Anadolu'nun bölünmesine gayret sarfedilmemesi ve BÖLÜNMEMESİ ŞARTTIR. Bu tutum dünyanın huzuru için SIGORTA görevi yapacak bir davranış olur.)

İşte, bütün araştırmalarımın ve onların küçük bir özeti olan bu kitabın gayesi : "**Devletimizin bânisi, milletimizin fedakâr sâdık hâdimi, insanlık idealinin âşık ve mûmtaz siması, eşsiz kahraman ATATÜRK**"ün direktifi -hatta vasiyeti- olan BARIŞ ve İNSAN SEVGİSİ ile dolu gerçekleri bir kez daha anlatarak ve hatırlatarak, ATATÜRK'ün hayal ettiği BARIŞ, SEVGİ, HUZUR ve REFAH DÜNYASI'nın yaratılmasına -karınca kararınca- yardımcı olabilmek arzumuzdan başka bir şey değildir.

VE SONUÇ

Yıllardan beri yaşamakta olduğumuz. "**Güneydoğu Anadolu**" gerçeğinin her aydın Türk tarafından çok iyi bilinmesi gereğine inanıyorum. İşte bu kitabın gayesi, sadece, bu gerçeği herkesin anlayabileceği bir şekilde anlatarak bu hedefe ve gaye'ye yardımcı olabilmekten ibarettir.

Bu nedenle, böylesine önemli millî bir dâvanın

bütün ulusumuz tarafından benimsenebilecek ve bir orta, hatta ilk okul mezununun bile sıkılmadan, kolayca, hatta zevk alarak okuyup anlayabileceği şekilde basit bir kitap haline getirilmesi gibi, benim gücümü aşan bir konuya verdiğim emeğin sınırı ne olursa olsun, bunu bir maddî gelir konusu yapmayı asla düşünemezdim. Bu nedenle - Tıpkı (Türk - Ermeni İlişkileri) kitabımda yaptığım gibi - bu kitabın da bütün net gelirini -Lütfen kabul edilmesi rica-sıyla- İTHAF'ımda belirttiğim (Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ile Mehmetçik Vakfına) armağan etmeye karar verdim.

M. Sadi Koçaş
Ankara-Şubat 1990

İKİNCİ BÖLÜM

KONUMUZLA İLGİLİ BAZI ANILARIM

Konumuz sadece "**Kürtlerin kökenini ve Güneydoğu Anadolu gerçeğini**" araştırmak olduğu için, bununla ilgili öteki konulara yeterince değindikten sonra, örnek olacak olayları seçerken de konu dışına çıkmamaya dikkat edeceğiz.

Türkiye'de (kim Oğuz-Türk kökenlidir, Kayılı'dır, Selçukludur? Kim Azerî? Kim sayıları yüzleri geçen başka Türk boylarındandır?) Kesin olarak saptamak, özellikle bu çağda artık mümkün değildir. Aşağıda bu konuya ait öğrencilik yıllarımdan başlayarak yakın zamanlara kadar karşılaştığımız, duyduğumuz veya tanığı olduğumuz örneklerin sadece Kürtlere ait olanlarını kronolojik olarak kısaca bir fikir verecek kadar- anlatmaya çalışacağım.

Bu arada son bir kaç ay içinde dünyada; yakın komşu ülkelerde ve tabii kendi içimizde çok önemli olaylara tanık olduk.

İçlerinde, bir kaç ay önce dünyada kimsenin tahmin etmesi olanağı görülmeyen çok ciddi ve hayati olaylar vardır. Bazı okuyucularım için **bir mesaj verme değeri taşıyan bu olaylara** bir kaç cümle ya da paragraf ayırmamın yararlı olacağını hatırlattı bir yetkili ve yetenekli dostum. Okuyucularımın çoğunun memnun olacakları hakkındaki görüşlerine de katıldığım için, **Kimsenin sabrını kö-**

tüye kullanmamak vadime sadık kalarak önemli ve hayatî konularda mesaj verme ölçüsünün dışına çıkmadan bu değerdeki güncel olayları seçmeye çalışacağım.

LÂKAP TAKMA HASTALIK YADA ALIŞKANLIĞI...

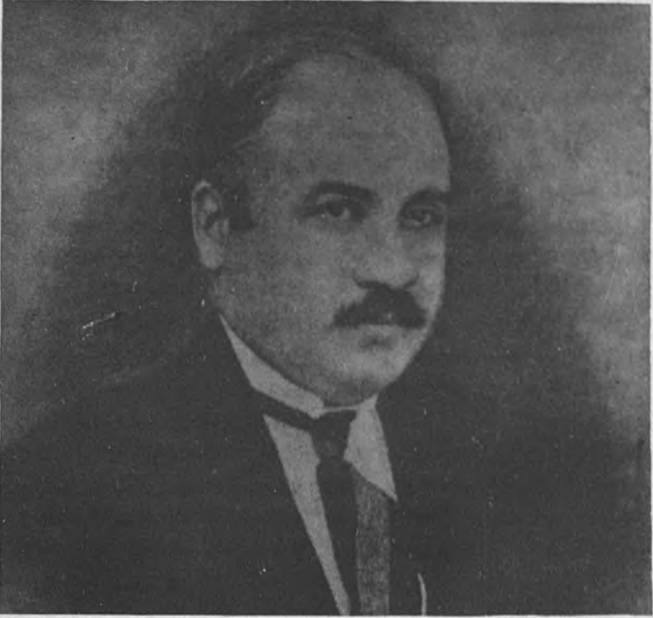
Biraz sonra örneklerde açıkca göreceğimiz gibi, ayırım yapılmasının başlıca nedeni olarak, daha çok, kişilerin doğdukları, yada yerleşmiş oldukları şehirler veya coğrafi bölgeler ele alınmaktadır. Karadenizliye LAZ, Doğu ve güneydoğuluya KÜRT, Kafkaslıya ÇERKEZ demek bir alışkanlık haline gelmiştir. Hatta bazan bu sınırları da aşarak, yağız, boylu boslu, kara kaşlı, kara gözlü olanlara-doğum yerlerini de düşünmeden-rastgele KÜRT lâkabı takılmakta ve bu lâkaplar ömür boyu devam etmektedir. Okuyucularımız kendi okul çağlarına bir göz atarlarsa, bunun o çağdaki yaşamlarında daha çok olduğunu görecektir. Bunları gülerek karşılayıp geçenler kadar, hatta daha çok, (Hayır, Ben Kürt değilim), (Ben Türkoğlu Türküm) diyenlere rastgeldim hayatım boyunca. Bunlara (Hayır Kürtsün) diye takılmakta ısrar etmek, sanırım (**Lâkap takma Hastalık yada alışkanlığı**)ndan başka bir şey değildir. Maksadı da açıkca, ya şaka yapma, yada kızdırma nedeninden başka bir şey değildir.

Bunun birde aksi vardır. (Ben Lâzım, Lâz..) diyenler kadar, (Biz Kürdüz) diyenlere de tesadüf etmişimdir. Çerkez, Abaza ve Dağistanlılar, Türkiye'ye daha çok 1850 lerden sonra kitle halinde göç edip İmparatorluğun bir çok yerlerinde toplu olarak yerleştirildikleri için, onların soysopları biraz daha belirgindir. Buna mukabil, Lâz, Kürt, Gürcü'ler başta olmak üzere pek çok Anadolu beyliğinden,

Osmanlılara katılmalarının üzerinden 400-600 yıl geçmiş olanların ne ölçüde karışmış ve Osmanlı olarak kaynaşmış olduklarını bilmek için tarihçi olmaya gerek olmadığı görüşündeyim. Her ailenin ne ölçüde karıştığı hakkındaki verdiğimiz ve vereceğimiz örnekler, sanırım yeterlidir durum hakkında bir fikir edinebilmek için. Bu olay aslında bazan takılma, şaka; bazan da aksine öğrenme, veya meydan okuma maksatlı; ya kendisinin, ya da çevresinin yakıştırmasından başka bir şey değildir. Geçmiş bir kaç kuşağını doğru olarak bilenler varsa-hiç olmazsa kız alıp verme yolu ile-yarı yarıya karışmayan kaç aile çıkar? Benim bu araştırmam sonunda bir kez daha ulaştığım kanıma göre, Anadolu halkının en az 900, (Kafkaslılar için 150) yıllık geçmişi içinde yaşadıkları bölge halkı ile karışmayan çok azdır. Bunları da kesin olarak saptamak mümkün değildir.

BİR ŞAIR VE BİR ŞİİR

Türk milliyetçiliğinin ve Türkçenin ilk ve yürekten savunucusu; çağdaşlarına, özellikle Osmanlının son, Cumhuriyetin ilk kuşağına, Türk milliyetçiliğini öğreten ve Türkçeyi sevdiren; hemen her kitabımda bir çok konularda, -örneğin din ve mezhep sömürücülerine karşı, -öz halk Türkçesi ile yazdığı bir şiirini örnek diye gösterdiğim, büyük Türk mütefekkir (düşünür), yazar ve şairi, Diyarbakır'ın yetiştirdiği müstesna insan, cennetmekân ZİYA GÖKALP'ın, incelediğimiz konuda da en muteber, inanılır ve güvenilir kaynak olarak gördüğüm ve çok sevdiğim, hayran olduğum bir şiiri ile, son sözü yine O'na bırakmak istiyorum.

Ziya GÖKALP

BANA TÜRK DEĞİL DİYENE

"Ben Türküm" diyorsun, sen Türk değilsin,
"Ben İslâmım" diyorsun, değilsin İslâm.

Ben ne ırkım için senden vesika,
Ne de dinim için isterim ilâm.

Türklüğe çalıştım inancım için,
Ummadım bu işten asla mükâfat.

Bu yüzden bu kadar felâket çektim,
Hiç bir an demedim esefle heyhat.

Hatta ben olsaydım Kürt, Arap, Çerkez,
İlk gayem olurdu Türk Milliyeti.

**Çünkü Türk kuvvetli olursa mutlak,
Kurtarır her islâm olan milleti.**

Türk olsam olmasam ben Türk dostuyum,
Türk olsan olmasan sen Türk düşmanı.

Çünkü benim gayem Türkü yaşatmak,
Seninki öldürmek her yaşayanı.

Türklük mefkûrem, hem de kanımdır,
Sırtımdan alınmaz çünkü kürk değil.

Türklük hâdimine Türk değil diyen,
Soyca Türk olsa da, piçtir, Türk değil.

BU BİR DERS OLMALIDIR

Bu şiirden o zaman da, bugün de ders alması gerekenler vardır. Okullarda sadece basit bir ad takma, lâkap uydurma, şaka, kızdırma veya öğünme maksatlı yanlışlıklardan tutun da, Avrupada Türklüğü dünyaya, hatta bir Fransız bayana ihbar etme; Güney Doğu bölgesinde, başına geçmeyi hayal ettiği uydurma yeni bir devlet kurarak, emrine almak istediği insanları, komşusunu, hısımını; çocuk, büyük, kadın, erkek demeden kurşunlayabilen gözü dönmüş kır eşkıyasının da bu şiirden almaları gereken çok ders vardır. **Çünkü onlar piçtir, piç.**

KÜRT ALI'NIN ÖYKÜSÜ

İlkokulda adı Ali olan bir arkadaşımız vardı. O da bizimle aynı yılda, Doğu illerinden birinden gelmişti İstanbul'a. Şivesi İstanbula göre çok farklı idi. Gelir gelmez önce bu şive farkı yüzünden alay ve onun konuşmasının taklit edilmesi ile başlayan halini galiba en iyi anlayanlardan biri idim ve çocuğa içten bir sempati duyuyordum. Onun halini gördükçe, aynı sıkıntılı duruma düşmemek, son heceleri biraz uzatan şivemi düzeltmek için kendi kendime Çiçeron'vari konuşmalar yapıyor; en kısa zamanda çevremi aksanına uymaya çalışıyordum. Ali'ye bunu anlatmaya ve aynı şeyleri öğretmeye çalıştım bir süre. Ama hem şive, hem de çok değişik anlamdaki bazı kelime alışkanlıklarını yenemiyor, kendi kendini yiyordu çocuk. Nihayet bir gün, muzip bir arkadaşımız ve onun önceden tahrik ettiği bazıları Ali adı yerine (Kürdoğlu, Kürt Ali, Kürt gel bura, Kürt ver kalem) şeklinde şakalaşmaya başlamışlardı çocukla. Kürt kelimesini ilk kez orada duymuş-

tum. Çocuğa sordum bunu. (Benim geldiğim bölge halkına Kürt derler) dediği zaman şaşırıp kaldığımı hatırlıyorum.

Benim doğup büyüdüğüm, 9 yaşıma kadar okuduğum Ermenek'te Türkten başka kimse yoktu. Bu nedenle olacak (Kürt Ali) diye çocukla şakalaşmayı anlayamıyordu çocuk kafam. O zavallı da, hem çocuk, hem yalnız, hem de ufak tefek, yaratılışı icabı çok sessiz olduğu için kendisi ile şakalaşanlarla başa çıkamayacağını anlamış, işi tatlılıkla halle çalışmıştı bir süre. (Ben Kürt değilim. Dedem İzmir'den gelmiş oraya. Memurdu. Anneannemle orada evlenmiş, emekli olunca yerleşmiş kalmışlar. Babamın babası da Kayserili imiş) diye yalvardıkça, kendileri de göçmen olanlar bile, İstanbullu alaycılara katılıyorlardı. (Bak Ali, ikimiz de birleşsek, bunlarla başa çıkamayız. Yapacak en iyi iş konuşmamızı bunlara uydurmaya çalışmak; bir İstanbulludan farksız konuşmasını öğrenmektir. O zaman alay edecek neden bulamazlar. Şimdilik «Evet Kürdüm. Siz biliyor musunuz Kürt ne demek? Büyük Türk şairi Ziya Gökalp da Diyarbakırlıdır, diye üstlerine gideceksin. Kürt diye çağırana cevap verme hiç» anlamında bir şeyler söyleyip çocuğu teselli etmeye çalıştığımı anımsıyorum. Bu konuyu araştırmaya başladığım uzun yıllardan beri her acı olayda Ali'nin yalvaran yüzü gözlerimin önünde canlanıyor ve içim halâ sızlıyor yıllar geçmiş olmasına rağmen. **Yıl sonuna doğru Ali sınıfın hem en çalışkan, hemde kusursuz denecek kadar güzel konuşan, en çok sevilen öğrencilerinden biri olmuştu. Ama adı KÜRT ALİ idi yine.** Ben o yıl o okuldan ayrılmış olduğum için hayatta bir daha karşılaşmadık.

İSTANBULLU KÜRT İZZET

Lisede sınıfta iki kürt (!) ile birden karşılaşıncada zavallı Ali'nin ilk günlerini hatırlamıştım. Sonradan çok iyi tanıdığım, subay olan babası da, annesi de özbeöz Türk olan; Erzincanlı olduğu için (Kürt Cavit) diye anılan arkadaşımınla yakınlığımız, galiba biraz da bana Ali'yi hatırlatması yüzünden hemen gelişmişti. O, yaşının da verdiği olgunlukla hiç alırdırış etmiyordu. Bu nedenle de alay mevzuu olmuyordu. Ama-aradan geçen 55 yıla rağmen-adı halâ Kürt Cavit'tir.

İkinci Kürt öğrenci de Doğu illerindendi. Askeri orta okulda arkadaşlarının (Kürt İzzet) diye takılmalarından bıkmış; İstanbul'a liseye gelirken nüfus kaydını da İstanbulda oturan ağabeysinin yanına naklettirmişti. Orta okuldaki arkadaşları geçmişini bildikleri için, daha gelirgelmez (Kürt İzzet) diye çağırmaya başlamışlardı. Ama o hazırlıklı gelmişti okula. Gülererek nüfus cüzdadını suratlarına çarpmış (Ne kürdü be... Hepiniz birer dağdan gelmişsiniz buraya. Ben öz İstanbulluyum. Burada adam olun biraz. Unutmayın başka İstanbul yok.) diye karşı hücumu geçmişti. Ama askeri orta okuldan gelen arkadaşları da başka bir saldırı yolu bulmuşlardı hemen aynı gün. Birkaç yıl önce hakkın rahmetine kavuştuğunu öğrendiğim sınıf arkadaşımın adı (İstanbullu Kürt İzzet) kalmıştı ta ölünceye kadar.

Bunlar, bu çok yanlış ve arkadaşlarıma ne acılar çektirdiğinin en yakın tanığı olduğum kötü alışkanlığın en mâsum örnekleridir. Ama çok daha acı örneklerini de duymuştum Harp Okulunda. Son araştırmalarım esnasında bu acı örneklerden birinin gerçek öyküsünü, hem Türk, hem İngiliz resmi belgelerinde okumuştum. Ufacık bir şaka konusunun nelere sebep olabileceğini görünce de ürper-

miştim. Bu alışkanlığa (Lâkap takma hastalığı) adını işte o zaman takmışım. Hem bulaşıcı, hem de şifası olmayan bir hastalıktı bu. Bu acı örneği de duyurmakta yarar görüyorum, aklıbaşında olanlara panzehir olsun diye...

ASKERLİK ANILARI

Bizim Askerî liseyi bitirdiğimiz yıllarda, Harp okuluna gitmeden önce herkesin sınıfı belli olurdu. Buna göre de herkes ayrıldığı sınıfın bir alayına er olarak gider, bir kaç ay sonra onbaşı, Harp okuluna giderken de (gayri resmî şekilde) çavuş olurduk. O yıl (1938) topçu sınıfına ayrılan bizlere, ilk kez kurulmuş olan Harita sınıfının öğrencileri de katılmıştı. Yarısı Gebzedeki Topçu Alayında, biz de Tuzla'da ki 31. Topçu alayında Harp okulu stajımızı yapmıştık. Piyadeler Samsunda, Süvariler Kuşadasında, Jandarmalar ve Havacılar Doğu illerindeki piyade alaylarında yapmış. Ekim 1938 de Ankara'da Harp Okulunda buluşmuştuk. Yıllarca beraber okuyup yakın arkadaş olduğumuz, başka sınıflara seçildikleri için 6 ay ayrı kaldığımız öğrencilerle hasret giderme sohbetlerimizin en ilginç konuları, staj anılarımız oluyordu. Ama İstanbulda topçu stajı yapan bizlerin anlatacak fazla bir şeyimiz yoktu. Herkesin büyük ilgi gösterdiği At'lar ve Binicilik, hemen hemen tek konumuzdu. Atlar, tımar, sulama, manej hakkında gördüğümüz ve öğrendiklerimizi dinlemeyen kalmamıştı sanırım. En ilginç ve merakla dinlediğimiz konular Doğuya gidip alayları ile birlikte 1938 İkinci Dersim harekâtına katılan jandarmalarla, gâliba bazı havacı ve piyadelerin anlattıkları idi.

KÜRT NURİ - KÜRT BAYTAR

Gerçekten bunların anlattıkları herkese cazip geliyordu. İsyan edip sonra İran'a kaçan bazı kürt aşiretlerini takip sırasında başlarından geçen olayları, sanki Kosova, Mohaç, Çaldıran meydan savaşları imişcesine merakla anlatıyor, bizler de ilgi ile dinliyorduk. O zaman birazda abartmalı anlatıldığını sandığımız çok ilginç bir olayın tüm gerçek yönlerini, yıllar sonra ilgili subayın bir akrabasından da dinlemiştim. Ama son araştırmalarım sırasında aynı olayı hem Türk, hem de (ve bilhassa) İngiliz gizli resmî kaynaklarından okuyunca şaşırıp kalmıştım(x). Şaşırmış olmam bir yana, benim ta ilkokul sıralarındanberi bir türlü benimseyemediğim, üzüldüğüm, üstelik bir de ad takarak (bulaşıcı ve şifasız bir hastalık) olarak nitelediğim saf ve basit bir çocuk şakasının nelere sebep olabildiğini belgelerile görmek, yıllar sonra bile başladığım araştırmaya dört elle sarılmama neden olan sebeplerden biri olmuştur. Kısaca olayı anlatmakta yarar görüyorum.

Askerî Orta okulda, aynen yukarıdanberi anlattığım şakalar misali, adı önce (Kürt Nuri), yıllar sonra veteriner subay olunca (Kürt Baytar) olan Veteriner Yüzbaşı İhsan Nuri'nin macerası bu konuda ders alınması gereken en ilginç olaydır. Bulduğu birlikte bazı kişilerle geçinemeyip bir olaydan sonra çok sert reaksiyon gösteren Yüzbaşı Nuri, ister istemez yasalar önünde suçlu duruma düşünce, selâmeti -tabii yanlış bir değerlendirme ile-firarda bulmuş. Nereye kaçsın? Adı Kürt Nuri, Kürt Baytar değil mi? En yakın Kürt aşiretinin, Celalî aşiretinin, şeyhine iltica etmiş. (Ben Kürdüm.

(x) Bilâl Şimşir, İngiliz Gizli Belgelerinde Kürt Sorunu

Adım Kürt Nuridir. Baytar yüzbaşiyım. Sizin de hayvanlarınız var. Ama içinizde bunların dertlerini iyi bilen kimseniz yok. Beni aşiretinize kabul eder misiniz?) diye sormuş. Böyle bir fırsatı kim kaçıır? Kısa zamanda aşiretin hem veterineri, hem doktoru, hem öğretmeni; şeyhin de başlangıçta en yakın dostu ve akıl hocası, yıllar sonra da (İngiliz kaynaklarındaki terimle) Kurmay Başkanı olmuş.

Ağrı isyanından sonra aşiret ileri gelenleri ile beraber İran'a kaçmış. 1938 Dersim isyanlarında, yine aynı şekilde Celali aşireti ile beraber savaşırken yakalanmış. Olağanüstü yetkilerle isyanı bastırmakla görevlendirilen Korgeneral Abdullah Alpdoğan bu olayı duyunca çağırılmış yüzbaşiyı ve hiç bir şey bilmiyormuş gibi: (Gel bakalım Baytar Nuri. Yahu kırk yıllık Baytar Nuri ne zaman ve nasıl Kürt Nuri oldu? Senin ne ilişkin var bu asilerle?) diye sorunca, esas vaziyetini hiç bozmadan generali dinleyen ihsan Nuri:

- Yok Paşam, demiş. Ben Kürt Nuri'yim. Bir yıl durmadan ağladım ilk kez askerî orta okul'a gelince, **"Ben kürt değilim, Türk'üm"** dedim. Ama kimseye anlatamadım derdimi. Veteriner oldum, teğmen, üstteğmen, yüzbaşı oldum. Adım bu sefer de Kürt Baytar oldu. Bıktım bu sataşmalardan ve kürtlüğü benimsedim. Herhalde dosyamda vardır. Nihayet günün birinde dayanamadığım bir olaydan sonra, sebep olanın ağzının payını verince de suçlu oldum. Kime derdimi anlatabilecektim. Kurtuluş çaresini en yakın kürt aşiretine ilticada buldum. İnsanlığımı da, veterinerliğimi de, bildiklerimi de onlar değerlendirdi. Başlarına taç yaptılar kırk yıllık kürt Nuriyi. Şimdi siz bana **"Nereden çıktı bu kürtlük? diye soruyorsunuz. Ben kürdüm Paşam. Devlete isyan edenlere yardım ettim; beraber firar ettim. İnkâr etmiyorum. Verin beni mahkemeye"** demiş.

Öykünün aslı bu. Yıllar önce bir akrabasından dinlemiştim bunu. Türk kaynaklarından bir kaçında

sadece adını bulmuştum. En çok bilgiyi İngiliz gizli belgelerinden aldım 1984 yılında.

İLK SEYİSİM MEMO'DAN ALDIĞIM BÜYÜK DERS

1941 yılında Topçu okulu eğitimini bitirmiş, genç bir teğmen olarak ilk kıt'a görevim olan, 3.Ordu, IX.Kolordu, 9.Tümen, 9.Topçu alayına atanmıştım. Tümen ve alay Sarıkamışta idi. Ünlü Selim Savunma hattının güney kanadında görevli ve çadırli ordugâhta bulmuştum taburumu. (Daha önce atla hareket ettiğim, öğleden sonra katılacağım) tabura telefonla bildirilmiş olduğundan, çadırında ziyaret ettiğim Binbaşı (çadırımın da kurulduğunu, bir hizmet eri ve seyisin bataryaca hazırlandığını, istersem değiştirebileceğimi, ama acele etmememi; ordugâh hayatına intibak edebilmek için bir eksikim varsa haber vermemi; mümkünse oradan, değilse Sarıkamıştan temini için tabur emir subayına bilgi vermemi) de söylemişti. Bu suretle ilk komutanlık dersini Kurmay Binbaşı Necati İler'den almış oluyordum.(*)

Çadırıma gittiğim zaman şaşırıp kalmıştım. Neler düşünülmemiş ve neler hazırlanmamıştı. Bu ilk görev günüm; bütün askerlik yaşamım boyunca bana örnek olmuştur. Hizmet erini hiç çağırmyordum. Her işimi kendim yapmaya alışmıştım. Sabah kalkıp kahvaltısını yaptıktan sonra, tabur kahve ocağından bana da bir bardak çay ve traş olmam için bir küçük tas ile sıcak su getirmekten başka bir işi olmadığını söylediğim hizmet eri sevinmiş miydi bilemem. Ama şaşırıldığı muhakkaktı.

(x) Emekli Kurmay Albay, Ankara vallsi, Sivas milletvekilli, merhum.

Seyisin üzerinde daha dikkatle durmuştum. Ama görmüştüm ki, bu görevi alan çavuş, aklıma gelecek her şeyi düşünerek seçmişti her iki eri de. Sabahleyin traş olur olmaz bir bardak çay içerek seyisin hazırlayıp çadıra kadar getirdiği atıma atlayıp eğitim saatine kadar, en az bir saat çevreyi tanımaya çıkıyor ve seyisi, bu işte dikkat etmesi gereken hususlarda, yetiştirmeye çalışıyordum. Ateş gibi, benden iki yaş küçük, çok iyi at binen bir erdi. Ve bu nitelik bana yetiyordu. Bir iki hafta bu şekilde devam ettikten sonra iki erin benim için fazla olduğu sonucuna varmıştım.

Nöbetçi çavuşu çağırıp fikrini sordum.

- Özellikle önümüzdeki günlerde, kar yağdıktan sonra gezilerinizde nelerle karşılaşacağınızı bilemeyiz. Memo at üstünde bile attığını vuran; gözünü daldan budaktan esirgemeyen, her yönü ile güvenebileceğiniz bir erdir. Bana soruyorsanız, her iki işinizi de o yapsın derim, demişti.

- Her ikisi ile de konuş. dedim. Ben ikisinden de memnunum. Bilhassa bataryada her kes duymalı bu değişikliğin nedenini. Arkadaşları arasında beğenilmemiş, başarısız kişi intibai doğmasın hizmet eri için. Biraz sonra hizmet erim geldi, elimi öptü. Kırılmaması için gerekeni söyledim.

- Biliyorum Komutanım. Zaten bir iş buyurmu-yordunuz. Memo bu işi de yapar. Ama ben onun işini yapamam, diyerek ayrılmıştı.

BENİ HİZMET ERİ YAPMAYIN

Biraz sonra Memo gelmiş, önümde diz çöküp gözlerini yere dikerek

- Komutanım ben yalnız seyisiniz olayım. Hizmet eri yapmayın beni, demişti. Yaıvaran bir gözle yüzüme bakıyordu.

- Bana bir tas sıcak su ve bir bardak çay getireceksin. Hepsi o kadar. Senin görevin sadece atıma bakman ve gezilerimde beni izlemendir. Git herkesin içinde çavuşuna söyle bunu. Ve bana gönder çavuşu, dediğimde Memoyu görmek lâzımdı. Elimi öpmüş, başına koymuş, (Senin için ölürüm komutanım) diyerek ayrılmıştı çadırdan. Memo'nun bu yiğit tutumu beni öyle etkilemişti ki, bütün askerlik hayatım boyunca hizmet eri müessesesine hep bu gözle bakmışım. Sonra daha yakından tanıdım Memoyu. Türkçe konuşmasını hızla geliştirmişti. Mektuplarını kendisi yazacak kadar da okuma yazma öğrenmişti. Ama hiç bir şey bilmiyormuş, hatta at ve silah bilgisi dahi yetersizmiş gibi hep öğrenmek isterdi. Sorulmadıkça birşey söylemez, atın üzerinde beni takip ederken gözünden hiç bir şeyi kaçırmazdı. Durur durmaz hemen fırlayıp üzengiye sarılan yiğit ve dürüst bir erdi. Kürt denilen bu insanların tipik örneğini ilk kez Memo'nun şahsında tanımış ve değerlendirmiştim. Halâ da o bölge halkının çoğunu gözlerimde Memo gibi canlandırırım. Fiziki yetenekleri kadar, hatta ondan da fazla. Memo'nun psikolojisini incelemiş ve değerlendirmiştim sanıyorum. Ve her şeyin üstünde. Memo yanımda iken, eğer yorgunsam hiç tereddüt etmeden ve güvenliğimden tam emin olarak, bir ağaç gölgesinde uzanıp uyuyabiliyordum. Gönlümdeki yerlerini 49 yıldır hiç kaybetmeyen bir çok subay, er ve erbaşlarım vardır belleğimde. Memo onların ilki olmuştu askerlik hayatımın daha ilk haftasında.

GİRİT'LI GÖÇMENİN SARIŞIN KÜRT TORUNU

1942 yılında, Sarıkamış 9.Tümende teğmen iken, 3. Ordu'nun Erzurum güney bölgelerinde yap-

tığı bir manevrada, Ordu karargâhına irtibat subayı olarak gönderilmiştim. Karargâhtan seçilen küçük bir subay gurubu ile, Kurmay binbaşı Cemal Tural (Sonra Orgeneral) başkanlığında, Orgeneral Kâzım Orbay'ın maiyetine memur edilmiştik. Galiba Varto yakınlarında atlı olarak geçtiğimiz bir çeşme başında, dinlenmek, yıkanmak, atları da sulamak için 10-15 dakikalık bir mola verilmişti. Su başında yaşlı bir köylü, yanında da çocuk denecek kadar genç bir kız birşeyler yıkıyorlardı. Orgenerali görünce saygı ile kalkmış, el bağlamıştı yaşlı köylü. Adama dikkatli dikkatli bakan Orgeneral hatırlarını sorup gönüllerini aldıktan sonra

- Nerelisiniz, kimsiniz? gibi bir iki soru sormuştu. Aynı saygılı tavırla köylü:

- Biz Kürdük paşam demekle yetinmişti. Orgeneral'in gülererek:

- Ben size nereli ve kim olduğunuzu sordum. Siz bana "Kürdük" diyorsunuz. Buralar Türkiyedir. Hepimiz de Türk ve Türkiyeliyiz. deyişi karşısında yaşlı köylü utanmış gibi idi. Ama yine, çok hafif, sanki etrafa duyurmak istemiyormuş gibi bir sesle:

- Elbette Türküz sayenizde. Ama biz buralılar Kürdük Paşam. Aslını inkâr eder mi yiğit olan? Bu yüzden "Kürdük" dedim kısaca, gibi bir şeyler söyledikten sonra biraz ilerde ki kızına seslenmiş ve:

- Stakanı (x) yuy'da çalkama getir paşama demişti. Biz (ne istedi kızdan?) diye düşünürken Orgeneral yine gülererek, munis birsesle:

- Neyi ne yapsın? anlamadım söylediğini deyince:

- Stakanı yikasın dedim paşam. Size çalkama (x) getirecek. Bardağa stakan (x x) deriz biz evimizde, cevabını vermişti. Orgeneral'in yüzü gülüyor, tane tane, herkesin anlayacağı şekilde konuşuyordu.

- Nereden öğrendin stakanı? Rumcadır o keli

(x) Kelimenin telâffuzu farklı olabilir. Ben belleğimde kaldığı şekilde yazdım.

(xx) Ayran

me, deyince köylünün ne cevap vereceğini biz de merak etmiştik. O da gülmeye başlamıştı bu dostca, tatlı sohbet ve sorular üzerine.

- Doğrudur paşam, doğru dersin sen. Bizim dedelerimiz Giritli imiş. Giritten göçmen gelmişik buralara. deyince o ciddi, sert bildiğimiz, çevresine uymakta eşsiz olan Orgeneral Orbay, hiç görmediğimiz (ama yine hafif ve ölçülü) bir kahkaha koyuvermişti.

- Desene hemşehriyiz. Benim babam da Atina komutanı imiş. O yüzden **Orbay** almışız soyadımızı. Evet, zaten anlamıştım yüzünden, renginden o taraflardan gelmiş olacağınızı. Yalnız senin dedelerin mi? aşiret halinde Türkmenler göç etmişti buralara. Hem adalardan, hem Anadoludan. Demek senin ataların Kürttü. yani sen, Giritli Türkmen göçmeni dedenin, sarı saçlı, mavi gözlü, Kürt torunusun? Orgeneralin tatlı tatlı konuşmasını önce ürke rek, sonra gülerек dinleyen yaşlı kürt köylü'ye de cesaret gelmişti. Gülerек ve daha yüksek sesle:

- Ne bilek paşam? Kürtsünüz dediler, kürdük dediler, biz de Kürdük deriz. Ama Girit'ten geldiklerini dedelerimiz söylemişler. Stakan da onlardan kalmış olacak, gibi bir şeyler söylemişti.

PARİS KÜRTLERİNİN LONDRA TOPLANTISI

1959 - 1961 Yıllarında Londra Büyük Elçiliğimizde Ataşemiliterdim. 1960 başlarında bir gün, yıllık genel toplantılarını Londrada yapmaya karar veren **Paristeki Kürt Enstitüsünden**, sanıyorum genel sekreterleri olan Sadi adındaki bir zatın imzası ile bir davetiye almıştım. Diplomatik kurallara göre böyle bir daveti kabul etmeme imkân yoktu. Yöneticilerinin çoğu ve en etkililerinin Türkiye doğumlu,

bir kısmının da Türk vatandaşı olduğunu duymuştum.

Anne ve babasından birinin Türk, ötekinin Kürt asıllı olduğunu öğrendiğim, general Kasım iktidarına çok yakın olan, Irak Ateşemiliteri Albay Malik yakın dostumdum. Yiğit bir subay ve açık bir Türk dostu idi. Aynı gün benimle görüşmek istemişti. (Davete gitmiyorsun tabii) demiş, bu örgüt ve faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi vermişti. (toplantıya kendisinin gitmesinde hiç bir sakınca olmadığını, Bağdada göndereceği raporunun bir suretini de bana vereceğini, soracağım özel bir husus varsa, toplantıda özellikle onları da inceleyeceğini) söylemişti, iki gün sonra da vadettiği raporu getirmişti.

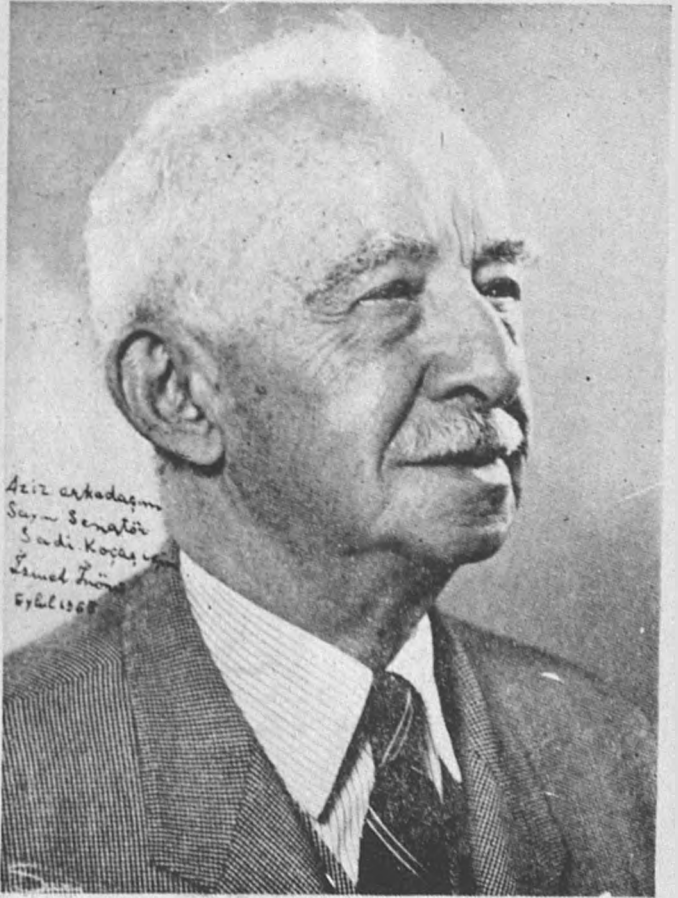
Toplantıda, (Irak ve İranda muhtariyet sağlama gayretlerinin tartışıldığı; Türkiyede devlete güvensizlik verecek hiç bir faaliyette bulunulmaması; aksine güven verici konuşmalar yapılması; mümkün olduğu kadar önemli görev ve makamlara Kürt asıllı, dâvalarına taraftar, güvenilir kişilerin yerleştirilmesine çalışılması ile yetinilmesinin konuşulduğu ve benimsendiği anlamında) ayrıntılı bilgiler vardı. Yıllardan beri bu araştırmayı yaparken, bu raporda yazılanları her vesile ile anımsamaktan kendimi alamamıştım.

TÜRKİYENİN KÜRT CUMHUR BAŞKANLARI

Bu, Paris Kürt Enstitüsünün nasıl çalıştığı ve ne yapmak istediğini de bu vesile ile öğrenmiştim. Zaman zaman Pariste yayınlanan dergilerinin bir çok sayılarını da temin etmiş ve incelemiştim. Bir gün yabancı bir diplomat bu yayınlardan birisini bana getirmiş ve kırmızı kalemle çizilmiş bir kaç satırlık bir fıkrayı tercüme etmişti. (Türkiye Devlet

Başkanı Cemal Gürsel "**Türkiyenin Kürt problemi diye bir sorunu yoktur**" demiş. Gürsel Türkiyenin dördüncü "**ve ikinci Kürt asıllı**" Devlet başkanıdır anlamında kısa bir yazı idi. Kendisini iyi bir istihbaratçı olarak tanıdığımız diplomat yazıyı Fransızca'dan İngilizceye tercüme ettikten sonra gülererek yüzüme bakmış ve (Sanırım kullanırsınız bu haberi. Dergi sizde kalsın. Adamlar gerçekten cahil. Devleti bu kişilerle mi kurup yönetecekler acaba? Çağımızda, Propaganda, Psikolojik Harp ve istihbarat diye bazı bilimlerin varlığından bile haberleri yok sanırım. Eğer Türkiyenin dört Cumhurbaşkanı'ndan ikisi gerçekten Kürt asıllı ise Türkiyede gıpta edilecek bir demokrasi ve insan hakları anlayışı ege-mendir.) demişti usta diplomat..

Yıllar sonra, 1968'lerde bu olayı bir vesile ile Sayın İsmet İnönü'ye anlatmış, tabii diplomatın kişisel yorumunu söylememiştim. Paşa kahkahayı koyuvermişti. (Öyle ise şikâyet etmeye ne hakları var?) deyince diplomatın yorumunu da anlatmış-tım. Yeni bir kahkaha daha attıktan sonra: (Aklın yolu bir değil mi?) demekle yetinmişti. Ben de bu yorumlara katılıyorum. Asıl yorumu okuyucularım kendileri yapsınlar.

Aziz arkadaşım Sayın Senatör Sadi Koças için
Eylül 1965 İsmet İnönü

Kardeşim Koçaş'a

C. Gürsel

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRTLERİN KÖKENİ HAKKINDA İLERİ SÜRÜLEN ÇEŞİTLİ GÖRÜŞLER

Eserlerinden yararlanarak araştırmalar yaptığımız Türk ve yabancı bilim adamlarına borçluyuz bu araştırmamızın bitirilebilmiş ve bu kitabın Türk milletine sunulabilmiş olmasını. Ama burada unutulmaması gereken bir başka önemli kaynaktan daha yararlandık tüm araştırmalarımız süresince. Bu kaynaklar, esas bilim dalları bu konu olmayanlarla, hiçbir bilim dalında uzman olmayan, ama konumuza tıpkı şimdi benim yaptığım gibi, ilgi duyan Türk aydınlarının eserleridir. Bilimsel çeşitli kaynakları bulup inceleyen, onlar içindeki görüşleri birbirleriyle karşılaştırıp yepyeni bir sonuca ulaşan, gerçekten değerli ve çok yararlı eserler bulduk ve yararlandık bu tip kaynaklar arasında.

DÜŞMAN KAYNAKLAR

Bunlar dışında başka bir kaynaktan daha yararlandık. Önceden saptanan, politik, diplomatik veya ideolojik propaganda maksatlı, ileri sürdükleri, savdukları görüş bizim araştırmalar sonunda ulaştığımız görüşlerle taban tabana zıt; maksatları ve çalışmaları dünyaca bilinen, yerli ve yabancı malûm kişilerin veya onların paralı askerlerinin, yetkili yetkisiz dünyaya yaydıkları eserlerdi bunlar. Profesvo-

nel bir yazar olmadığım için olsa gerek, başlangıçta yanlış bir yol tutmuştum. Bu gibi eserlerin içeriğini anlar anlamaz, kaldırıp bir kenara atmıştım bu gibi yayınları. Ama yazdıkları zırvalar kafamızı işgal etti uzun süre. Bu arada kendi uzmanlık alanımın, dünyaca bilinen bir kuralı geldi aklıma. (Her silâha kendinden silâhla karşı koymak gerekir.) Öyle olunca da, bilim ve fikir mücadelesi yapılacak karşı tarafın silâhının ayrıntılarını da bilmek gerekmez miydi? Attığımız bu cins yayınları yeniden okuduk incelememizin sonunda. Ve isabet ettiğimizin en güzel örnekleri çıktı ortaya. Bu sonuçları da kitabımızın içinde sanırım ilgi ile inceleyeceklerdir okuyucularımız.

YEDİ AYRI GÖRÜŞ

Kürtlerin kökeni konusunda yıllar süren araştırmamızın sonunda YEDİ AYRI GÖRÜŞ çıktı ortaya. Doğru, yanlış ayırımı yapmadan bu YEDİ görüşün tamamını okuyucularımıza sunmaya; herbiri üzerinde dünya çapında ulaşılan bilimsel sonuçları kısaca açıklamaya karar verdik. Bunlar, görüşün neden olduğu tartışmaların çapı ve önemi ölçüsünde az, ya da biraz daha fazla, fakat genelde sadece bir fikir verecek, bir yerde konuşulursa o konu hakkında kısaca savunma yapabilecek ölçüde olacaktır. Ulaştığımız nihai karar da kısaca bu bölümde belirtildikten sonra, her yönden yeteri kadar ayrıntılı bilgi ile şüpheli bir nokta bırakılmamaya çalışılacaktır.

KARDU - KARDUK KÖKENİ

1) **BİRİNCİ GÖRÜŞ:** Kürtlerin, İ.Ö.V.yy. başında, şimdi yoğun buldukları bölgede yaşadıkları

bilinen KARDU ve KARDUK'ların soyundan olduklarını ilk ileri süren eser, Tarihi YUNAN devletinin Komutanlarından KSENOFON'un (XENOFON) ANABASİS (ONBİNLERİN RİC'ATI) isimli, ünlü eseridir. Bu konu SSCB. oryantalistlerinden Basil NİKİTİN'in **Kürtler** isimli eserinde de yer almıştır. Bu görüş, bir, Ksenofon'un bu bölgede savaştığı toplumun adının KARDUK olduğunu yazması; bir de, arkeolojik araştırmalar sonunda, bir ASUR'LU taş yazıtı üzerinde KARDUKHOL kelimesinin saptanması sonunda bilim adamlarının uzun araştırmalarına neden olmuştur. Yani, sadece bir yakıştırmadan ibarettir. Hiç bir tatmin edici, bilimsel yönü bulunmadığı anlaşılmış ve terkedilmiş bir görüştür. Bu konuda en fazla araştırma yapan Türk bilim adamlarının yanı sıra, ünlü Oryantalistler (M. Hartmann, Th. Noldek ve Veissbach) da bu görüşü çürütmüşlerdir.

MED (İRAN) KÖKENİ

2) **İKİNCİ GÖRÜŞ:** Kürtlerin MED(İran) asıllı oldukları hakkındadır. Bu görüş, esas görevi, SSCB.de Doğu bilimleri uzmanı olan, aynı zamanda resmî görevi de, Kürtlerin Türklerle ilgisinin olmadığını kanıtlamak olduğu tahmin edilen, Vladimir MINORSKY tarafından ortaya atılmıştır.Kürtler hakkında bir eseri de bulunan bu bilim adamı -tuhaftır-İslâm Ansiklopedisinin 1933 de üç Avrupa dilinde (Almanca-Fransızca-İngilizce) yayınlanan ilk baskısında Kürtler maddesini yazmakla 1927 de görevlendirilen ilim adamıdır. Ve bu görüş o Ansiklopedi ile tüm dünyaya ve islâm âlemine yayınlanmıştır. Ama yine tuhaftır, aynı MINORSKY, bu olaydan onbir yıl sonra 1938 de Brüksel'de toplanan XX. Oryantalistler kongresinde sunduğu bilimsel tebli-

ğinde (Kürtler İSKİT-MED asıllıdır) diyerek ilk görüşünden kısmen vazgeçmiştir. Tuhaftır, minorsky 1933 de yanlış yazdığını 1938 itiraf etmiş ve kısmen düzeltmiştir. Ama 1940 lardan sonra Türkçeye tercüme edilirken, 1933 yılında yapılan hatalı bilgiler aynen tekrar edilmiştir. **Kısmen** diyorum. Çünkü, sanırım ilk yanlış görüşünü kısmen savunma ihtiyacını da duyarak (Kürtlerin etnik yönden ziyade, dil benzerliği bakımından İranla ilgili görülebileceği) anlamında, açıklanması ve savunulması kendisine bile çok zor geldiğini tahmin ettiğim bir yola sapmaktan kendisini alamamıştır. Yine SSCB. oryantalistlerinden Basil NİKİTİN de yukarıda adı geçen eserinde bu görüşe katılmıştı. Konuşulan Kürtçeyi Fars diline benzetmekten başka hiç bir dayanağı olmayan bu kaçamak görüşü savunan başka ciddi bir kaynak görmedim. Konu üzerinde duran Türk bilim adamları, bu iddiaları, bilimsel yollarla çürütmüşlerdir. Bugün geçerliği hiç olmayan bir görüştür.

TÜRKLER DE Mİ FARS ASILLI?

Bu iddiayı ilk okuduğum zaman kendi kendime gülmüş ve ilk notlarım arasına şunları yazmışım. (Bu gerekçeye inanmak gerekirse, Türklerin de Fars asıllı olduğunu rahatça iddia etmeleri gerekmez miydi? Mevlâna Celaleddin-i Rumî gibi büyük bir Türk ilim adamı ve şair, üzerinden sekiz yüz yıl geçmesine rağmen, halâ dünya çapındaki önemini kaybetmeyen ünlü eserlerini; en büyük İran ve Şia düşmanı Yavuz Sultan Selim gibi bir İmparator ve komutan şiirlerinin çoğunu Farsca yazmamışlar mı?

Daha çok, şehirlerde yaşayan aydın Osmanlıların yazı ve konuşma dilindeki Fars asıllı kelimeler

bile, bugün Kürtçe denilen dildeki Farsça oranından çok fazla idi. Eğer bir Hacı Bektaşî Veli, bir Yunus Emre aynı çağda daha çok kırsal alanda yaşayan Türkler üzerinde büyük ölçüde etkili olmasa; bir Karamanoğlu Mehmed Bey ülkesinde Türkçeyi tek dil olarak kullanma mecburiyetini getirmese; 700 yıl sonra bir Mustafa Kemal Atatürk çıkıp Türk dilinin sadeleştirilmesini istemese, kimbilir, Yoldaş Minorsky, bizi bile Fars asıllı göstermek hevesine kalkabilmiş.

Bir süre sonra bu notların altına bir kaç satır daha eklemişim. Araştırmamız içinde daha bir çok kez yararlanacağımız (**Tarih Boyunca Türk Kavimleri**) adlı nefis eserinde, emekli vali sayın Edip Yavuz'un buna benzer başka bir nedenle örnek olarak aldığı, ünlü şair Tevfik Fikret'in XX.yy.başında, Şair Nef'i için yazdığı:

Hay huy'ı ve lehzayı sufuf.

Sube su berk'i çaki şerernak'i süyuf.

Hamle'i saf şeken'i can fikenî pil'i deman

Savlet'i gürz'i giran, darbel'i şimşir'i Sinan.

kıta'sını yazdıktan sonra altına şunları eklemişim: (Çok merak ediyorum Tevfik Fikret gibi bugün en çok sevilen ve en çok anlaşılabilen bir Osmanlı şairinin XX.yy.başında yazdığı bu şiirini, bugün Türkçe kültürü iyi tanınan kaç Üniversite mezunumuz, yüzde kaç oranında anlayabilir?) Yine bir süre sonra altına: (Tam aydın 5 kişiye okudum. Ve bu anketten hemen vazgeçtim) diye yazarak konuyu kapatmışım.

ARAP KÖKENİ

3) **ÜÇÜNCÜ GÖRÜŞ:** Kürtlerin ARAP asıllı oldukları hakkında, bazı Arap gezgin ve yazarları tarafından ileri sürülen görüş de, sanırım 1597 yılında kendi tarihleri hakkında ŞEREFNAME isimli bir kitap yazan Bitlis Emiri Şerehan bey tarafından çürütülmüştür. Bu görüş Arap asıllı Müslüman büyüklerine yakınlık özentisi ile benimsemek isteyen bazı Kürt aydınlar tarafından da tutulmuş, fakat bilimsel olarak tutar yeri olmadığından üzerinde durmaya dahi gerek görülmemiştir.

HİNT - AVRUPA KÖKENİ

4) **DÖRDÜNCÜ GÖRÜŞ:** Kürtlerin Hint - Avrupa kökenli yani ARİ oldukları görüşüdür. Özellikle İran Şahları tarafından benimsenen ve Arî bir Kürt ırkının kendilerinden olacağı düşüncesiyle savunulan bu görüş hiçbir bilimsel yönü olmadığı için üzerinde durulmamıştır. Bugün Humeyni yönetimi bile bu görüşü benimsememiştir.

Ama, 1970 de Milliyet gazetesinde yayınlanan DIŞ TÜRKLER hakkındaki bir makalemiz üzerine, Ankaradaki Elçiliklerinden bir müsteşarı (Selâmi Şahaneleriyle) evime kadar gönderen, İranın sâbık ve merhum Şahı'nın temsilcisi, Şahın bir mesajını tebliğ ettikten sonra, makalede sözü edilen Türk soydaşlarımız hakkında da görüşmüştük.

- İyî ama ekselans, Türkiyede Fars asıllı Kürtlerin durumlarına ne diyeceksiniz? Diyen müsteşara, hemen o günlerde elime geçen henüz inceleyemediğim, (biraz sonra inceleyeceğim) ELEGES yazıtı hakkındaki görüşünü sormaktan kendimi alamamıştım.

- Duymadım böyle bir şey. Ama Kürtlerin Fars

asıllı olduğunu dünya biliyor ve biz buna inanıyoruz, demekten başka bir şey söyleyememişti. Demek ki, bu konuda İran da kendi çapında propaganda yapıyordu.

Evet, bilimsel destekten mahrum ve geçerli olmayan bir görüş olarak üzerinde hiç durulmaya bile değmez.

GÜRCÜ - ERMENİ KÖKENİ

5) **BEŞİNCİ GÖRÜŞ:** Kürtlerin Gürcü ve Ermenilerle akrabalığı görüşüdür. Ermeni tarihini ve Ermenilerin 1915 de katliâma tâbi tutuldukları hakkında, Ermeni militanlarının mesnetten mahrum ve suçlarının üstüne tüy dikmekten ileri gidemeyen iddialarını iyi incelemiştım. 50 yıl gerekli cevap verilemediği için, o zaman da bugün de, dünyayı aleyhimize ayaklandıran Ermenilere ve Ermeni destekçilerine bir cevap verebilmek için 1967 yılında yayınlanan (Türk - Ermeni İlişkileri) hakkındaki kitabım nedeniyle iyi ve ayrıntılı olarak inceleyebildiğim bu görüş üzerinde hiç durmadım. Kürtlerin soy bakımından bunlarla hiçbir ilişkileri olmadığını bu konuda kitap yazan pek çok bilim adamı da belirtmişlerdir.

Bu görüş, bilim adamı Nikole J.Marr tarafından ortaya atılmıştır. Basil NİKİTİN de eserinde söz konusu etmiştir. Bu akrabalık tezlerine Türklerle (ve tabii mahalli Kürtlerle) ilgileri olan **Koluuzunoğullarından bir grubun Gregoriyan Hristiyan, yani Ermeni olması temel gösterilmektedir.** Bu temel doğru, ama bir küçük istisna nedeni ile tüm Koluuzunoğullarının (dolayısıyla Kürtlerin) Ermenilerle akraba olduklarını iddia etmenin, bilimsellikle, hatta ciddiyetle ilgisi olmadığı da açıktır.1967 de yayınlanmış olan, (Türk-Ermeni İlişkileri) adlı kitabımda

aynı konuyu biz şöyle değerlendirmiştik. (Sayfa: 43-44) (M.Brosset'in "Arkeoloji Raporları" adlı eserinde, ANI'deki "Koluuzunoğulları"nın ana dillerinin Türkçe olduğu yazılıdır. Demekki, ANI'LI Gregoriyan Ermeni sayılan bu insanlarda Orta-Asya kökenlidir.)....

(N. Adontz'da kendi eserinde bu bilgilere yer vermiş ve ayrıntıları ile anlatmıştır. XIII.yy.da Gence'li KIRAKOS ve Ermeni tarihçisi VARDAN tarafından yazılan eserlere göre, buradaki bazı Kürt kabile ve beyleri, Gregoriyan Hristiyan olmuşlardır. Ani bölgesine hükmeden "Koluuzunoğulları" bunlardır. Bu Kürt asıllı insanlar Gregoriyen olunca inançları ile beraber etnik özellikleri de değişmişliğine göre, daha önce belirttiğimiz, (Bölge halkından gregoriyen Hristiyan olanların, ırk farkları dikkat nazarına alınmadan Ermeni milletini teşkil ettikleri) hakkındaki görüşün doğru olduğu sonucuna varılmıştır. Esasen yine daha evvel belirttiğimiz gibi (Ermeni) kelimesi sonradan ortaya çıkmış, muayyen bir anlamı olan ve muayyen bir bölgeye verilmiş COĞRAFÎ bir isimdir. Bu coğrafî bölgede yaşayan, değişik ırktan insanların tamamına verilmiş bir isimdir. Bir ırk adı değildir. Kaldı ki, MAMIKONLAR gibi, ilk Ermeni kralı sayılan ARŞAK gibi, Gregoriyen mezhebinin kurucusu ve Ermenilerin dinî lideri olan Kirkor LUSAVORİÇ gibi bir çok, hem idarî, hem dinî en önemli liderlerin etnik menşeleri hakkında bir çok eski eserde birbirine uyan bilgiler vardır. Bunlara göre, bu zevat Orta Asya kökenlidir.)

Evet böyle yazmışız yirmi yıl önce Ermeniler hakkında. Ama bugün, bütün bu asılsız iddialarla, biraz sonra (Orta Asya, hatta açıkca Türk Kökenli) oldukları Avrupalı bilim adamlarının araştırmaları ile kanıtlanacak olan Kürtlerin de Ermenilerle akra-

ba oldukları iddiası ortaya atılınca, 20 yıl önceki yazdıklarına bir kaç satır daha eklemek de benim için zevkli bir görev olur.

Aynı kitabımın 50.sayfasında şöyle bir dip notu var. (Kirkor LUSAVORİÇ'i bazı eserler Part'lı, bir kısım eser de İranlı olarak gösterirler. O dönemde Kral olan II.Tridat'ın sekreteri, Romalı Agathangelos (bu bölge halkının Torkom (Türkmen); Krikor'un ise Büyük Arsaklılardan tahta geçemeyen, Surenbahlav ailesinden, aslen Horasanlı Anak beyin oğlu olduğunu) yazar. Ve işte bu nedenle, bu yeni iddia karşısında, Kürtlerin mi Ermenilerin akrabası, yoksa (Horasanlı Anak beyin oğlu olan LUSAVORİÇ'i dini lider olarak kabul eden, Ermenilerin soylarının mı karmakarışık olduğuna okuyucular kendileri karar versinler.

GUTİ - SUMER KÖKENİ

6) **ALTINCI GÖRÜŞ:** Kürtlerin, bölgede otokton bir kavim olan GUTİ'lerle. Sumerlerle ilişkileri olduğu görüşü, galiba yalnız E.A.SPEISER'in (Mezopotamyalıların Kökü) adlı eserinde belirtilmiştir.. Basil NİKİTİN de kendi KÜRTLER adlı eserinde dile getirmiştir. İleri sürülen bu tezin bilim dünyasında hiç benimsenmemiş olduğunu belirttikten sonra biz de, bir çok kaynaklarda okuduğumuz, bu tezi temelden reddeden bir gerçeği belirtmekle yetineceğiz.

Çağın ve bölgenin bir çok gerçekleri hakkında en güvenilir kaynak, arkeolojik araştırmalarla bulunan ve incelenen ASURLU belgeleridir. Bu belgelerin hiç birinde KÜRTLER hakkında hiç bir bilgi mevcut olmayışı karşısında böyle bir görüşü benimsemek -Ya da değer vermek- ne derece mümkün olabilir?

KÜRTLER TURAN ASILLIDIR

7) YEDİNCİ (VE SON) GÖRÜŞ:

Kürtlerin Turanî olduğu, Türklerle aynı soydan olduğu hakkındaki görüştür. Bugünkü SSCB.ne ait TANNU TUVA Muhtar Cumhuriyeti sınırları içinde, Yenisey nehri kollarından Ulukem çayına karışan, ELEGES suyu kıyısında İ.S. VII.yy.ortalarında GÖKTÜRK'lerin komşusu olan; Türkçe olarak, Göktürklerinkinden daha eski bir oyma yazı ile yazılan ve Türkoloji'de ELEGES-YAZITI, bazı diğer kaynaklarda YENİSEY YAZITI da denilen, 1300 yıllık, bir ANIT bulunmuştur. Toprak üzerinde (gömülü kısım hariç) 320 cm. yüksekliğinde, en geniş yeri 60 cm.olan, kare yatay kesitli ve bütün Yenisey yazıtlarının en büyüğü olan, üzerinde 12 satır kitabesi bulunan yazıtla, Kürt'lerin kökeni tartışmalarına bilim alanında son verilmiştir. Bu anıt ilk kez 1893 yılında Dr. W. RADLOFF tarafından yayınlanan "**Arbeiten der Orchon Expedition ATLAS der Althertümer der Mongolei**" adlı ATLAS'ta yer almıştır.

Türkçe olarak ilk kez 1940 yılında Prof. Dr. Hüseyin Namık Orkun'un "Eski Türk Yazıtları" adlı eserini çok geç (1971 sonu) okuyabilmişim. Bu nedenle 1967'de Türk Milliyetçiliği hakkında (ONUNCU kısımda ilgili bölümlerini yayınladığımız) makalede; ve 1971 başında Hacettepe Üniversitesinde verdiğim konferansta (**Ben Kürtlerin kökeni hakkında konuşmaya yetkili değilim. Ama.....**" diyerek daha çok (tarihi), sosyal ve kültürel esaslara dayanacak, Türk - Kürt birliğinin Savunmasını.) yapabiliştim. Ama bu belge, bu konuda araştırma yapan bilim adamlarına gerçek bir ışık oldu.

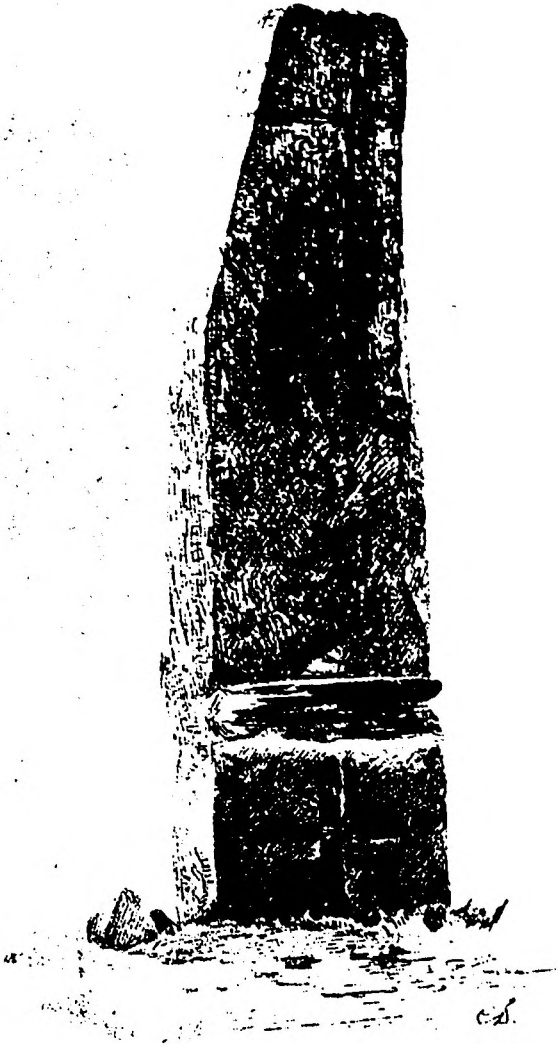
ANIT'ın sadece genel bir fikir verebilecek orijinal fotoğrafı ile, YAZIT'ın aslının fotoğrafını da kitabı-

mıza almaya çalışacağım. Yazıt metninin okunup deşifre edilmesinde hiç bir ayrı görüş yoktur. Ya da ben görmedim. Ama, VII.yy.da bu boyun başı olan ALP URUNGU'nun kendi ağzından yazılı bir AĞIT olan metnin Türkçeye çevrilmesinde iki görüş ortaya çıkmıştır. Tarihi değerinde hiç bir değişiklik olmasına rağmen, ayrıntı denebilecek, bir kelimenin yorumunda farklı bir görüş belirmiştir incelediğim kaynaklarda. Bu konuda en yetkili olduklarını bildiğim ve inandığım bazı Türk bilim adamlarının birbirine benzer yorumları, bir iki kelimenin, anlamı hiç değiştirmeyen tertip, üslup farkları dışında şöyledir: Men Kürt Elkan ALP-URUNGU, Altunluğ kesigim bantım belde, El'im tokuz-kırk yaşım.

(Ben Kürt İlhanı Alp Urungu'yum. Altunlu oklugumu bağladım belde, El'im (devletim), kırk dokuz yaşında öldüm.

Elegeş yazıtı.

Elegeş nehirinin sol kıyısında bulunan yazıtlı taş.

Aral metin :

: * & J43: J*) > J. J4H: J & GD: J* & H3: J* | QF: J* Y3H 1
: J & GD

* HT: T > D: * O > J: * * HJ: YJH3 H7I: * HJGD: H3HTMh 2
: J* HI: J & GD: * XYN: I* T & S (VEYA) J: J & S: O > J 3
: DGHJD

. T J & JGD Y: . J . .) DJ43: >) JGH: . . . J9T8: * * J . . . 4
: JXEXY2A: J D* HX* TYT: J J > J: NI: J &) H Y > : * YQ 5
* XT T: 47I: J* EHT8T8

*) H: * Y4I: J & GD: O * 33: NI T M H Y Q: () J Y & H: *) > J: J4H 6

: HAN: * XT: E8: * OH: J43T H H E N8 J & : EYN3: > OH > 7
: T H8

: * YQ: JXY8: * &) S H E I 3: YJ > & J: > OH > J:) H Y H T M 8
* YD: H4GH: 4H > &

: J & GD: J* YQ *) H: * * H8: J & GD: J* 4I: J* YQ: *) H 9
* & J43

* & J43: J* 4I: J & GD: * 33 JGD H N 3: JXGT H H N 10

: HAN H X 3 H: H 4 3 N: E Y: H T 4 N 9: HAN:) H D: * Y 3 H: T H N 9 11

: * & J43: J* 4I: * J Y > : J X 4 N: J & D: J* 4I: J* D > > H: J 3 D > H 12

Transkripsiyonu :

ELEGEŞ YAZITI İÇİN YENİ BİR YORUM

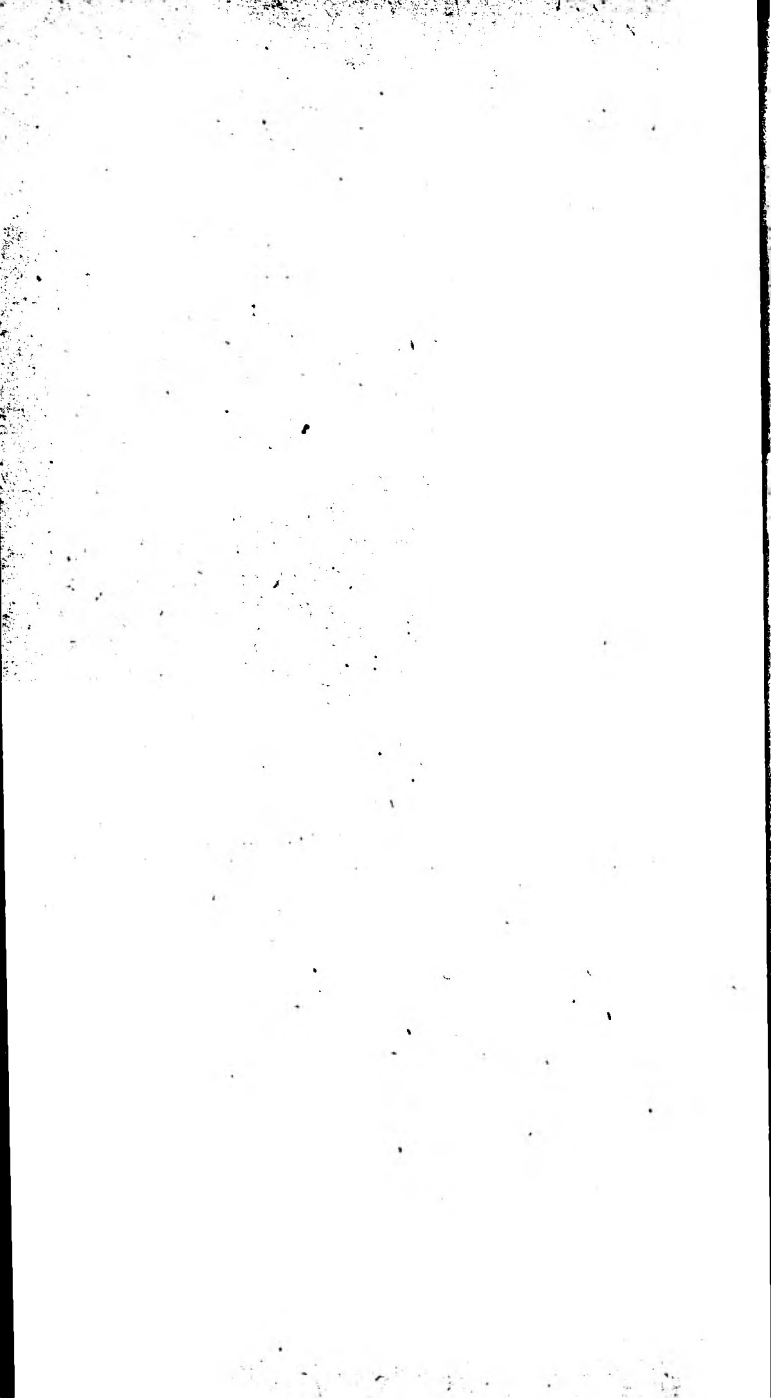
Bu konuda anlam ve yorum farkı olan bir başka görüşü de belirtmekte yarar vardır.

"Tarih Boyunca Türk Kavimleri" adlı eserinde, hiçbir bilimsel iddiada bulunmayan, daha doğrusu, nitelikleri arasında böyle bir yeteneğinden bahsetmemekle beraber, incelediği konuları ne ölçüde derinliğine araştırdığı hususunda da hiç bir tereddüt bırakmayan, emekli vali sayın Edip YAVUZ, adı geçen eserinde Kürtler konusunda en güvenilir bilgi ve belge niteliğinde açıklamalar yapmıştır. Sayın Vali, ele alıp incelediği tüm konularda yetkili ve yetenekli bir aydın olduğunu kabul ettiriyor okuyucuya. Tek tük bazı konularda, ayrıntılarda bazı farklı yorum bulunması doğal olabilir. Ama sayın Edip Yavuz'un Kürtler konusunda bambaşka bir özelliği var. Bu özellik, ortaya koyduğu yorumlarda hemen göze çarpacak önemde ve niteliktedir. Doğu Anadolu'da, Kürt denen bölge halkının içinde önce kaymakamlık, sonra valilik yapmıştır. Ve daha önemli olmak üzere de, bu görevleri masa başında yapmamıştır. Bütün yetki bölgesini ve gerekli gördüğü çevreyi iyi gezdiği anlaşılmaktadır. Sadece gezmek de değil, her gittiği yeri iyi incelediği, neyi araştırması gerektiğini bilerek çalıştığı ve gerçekleri çok iyi tesbit ettiği de açıkça görülmektedir. Tarih araştırmaları bölümünde, lüzumu üzerine parmak bastığım, bölgeyi ve halkı bütün yönleriyle araştırdığı ve aradığını bulduğu eserinden anlaşılmaktadır. Eğer konuyu sadece benim kadar, yani amatör bir meraklı olarak incelemiş ise, başarısının benim veya başka amatörlerin sınırında kalmadığı da açıktır. İşte bu sayın araştırmacı, ELEGEŞ yazıtını farklı olarak değerlendirmektedir. Ayrıntılarına daha fazla girmeyeceğim. Daha fazla bilgi isteyenlere eserini incelemelerini salık vererek onun yorumunu açıklamakla yetineceğim.

ELEGEŞ YAZITI AĞIT DEĞİLDİR

Sayın Edip Yavuz'un araştırmalarına ve yorumuna göre, anıt bir mezar taşı; üstündeki kitabe de bir ağıt değildir. Böyle olunca da metni bir ağıt gibi tercüme atmak ve yorumlamak yanlış olur. O'na göre yazıt, Kürt Elhan Devletinin başına hükümdar olarak geçen bir kişinin, vatandaşlarına **"Kürt Elkan yiğit kavml"** şeklinde başlayan bir hitabesidir. **"il'im tokuz kırk yaşım"** cümlesi de bir ölümü değil, o devletin başına geçişi anlatır. Yani bir **tahta çıkış törenini canlandırır**. Kısaca: O'nun tercüme ve yorumu şöyledir. Ve tabii tamamen değişiktir: Hemen yukarıdaki hitaptan sonra:

"Altunlu okluğumu belime bağladığımda (Yani devletin başına geçtiğimde) **dokuz ilin sahibi ve 40 yaşında idim"** şeklinde yorumlamanın daha doğru olacağı kanaatindeyim. Ve tabii hemen red'di de mümkün değildir. Bu fark, işin bir yönü ile önemli değildir. Genel olarak savunulan nihai görüş aynıdır. İki görüş sahipleri de Kürt Elkan (İlhan) devletinin Turan kökenli olduğunu savunmak için çalışıyorlar. Ve sonuç aynıdır. Konu bence, sadece bilim adamları için önemlidir. Onların, bilimsel araştırmalarını daha da genişleterek, yeni bulgular ve belgeler sağlayarak görüşlerden birini, ya da iki görüşü birleştirecek yeni bir görüşü meydana çıkarmaları gerekir. Benim aklıma gelen ve cevaplayamadığım tek soru: Peki, yle ise-yani ikinci görüş doğru ise-bu yiğit hükümdarın ADI NEDİR? olmuştur. Sanırım ki yeni bilimsel araştırmalarla bu yorum farkı da açıklığa kavuşacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜRTLERİN DÜNYADA DAĞILIŞI

Bir çok eser, ELEGES YAZITI'nın incelenmesi sonuçlarına dayanarak, KÜRT kavminin varlığını ve soylarını bilimsel olarak saptamış ve açıklamıştır. Özellikle Asya ve Avrupada Kürtlerin dağılışı, daha çok buldukları coğrafi bölge adlarına göre takdim etmişlerdir. Çeşitli nedenlerle, tıpkı öteki Türk boy ve devletlerinin dört yana yayılmalarına neden olan ORTA ASYA'dan GÖÇ olaylarında görüldüğü gibi, Kürt'ler de çeşitli boylar halinde ayrı ayrı zaman ve yönlerde, Aynı göç nedenlerine uyarak, yurtlarını bırakmışlardır.

Orta Asya'nın çeşitli bölgelerinde başlangıçta yoğun olarak beraber yaşadıkları yerlerden, bugün bazı bölgelerde yoğunluğunu kaybederek, başlıca altı bölgeye göçmüş ve yerleşmişlerdir. Bu yerleri ilişik basit Harita üzerinde inceleyince, göç yollarını da bir ölçüde çıkarmak mümkündür. Sanırım büyük ölçüde öteki Türk göçlerinin yollarına ve yönlerine egemen olan aynı düşünceler burada da etkili olmuştur. Kollardan biri ve başlangıçta daha çok izlenen yol, Hazar Denizi kuzey yoludur. Yönü de tam Batıdır.

NEDEN KUZEY YOLU?

Büyük Türk göçleri başlangıçta hep bu yolu izlediği için, yıllar önce bunun nedenlerini ayrıntılı

olarak incelememişim. Ulaştığım sonuçlar hakkında çok kısa bilgi vermekte yarar görüyorum. Aslında, Orta Asyadan Batı'ya göçen Türk Devletlerinden hiç olmazsa bir kısmının yolu, çağın en zengin ve uygar bölgesi olan Orta Doğu'ya en kestirme yoldan, en kısa zamanda götüreceği olan Hazar Denizi güney yolu olmalıydı, kabaca, bütün nedenleri incelemeden, yapılan bir harita etüdüne göre. Başlangıçta bu görüşün aksi olan, tamamen Kuzey yolunu izlemenin nedenlerini stratejik araştırmalarımda uzun süre incelemiştim. Bu kararı verenlerin asırlar süren tecrübelerine dayanarak, bölgenin gerçeklerini çok iyi bildikleri ve bu nedenle de kuzey yolunu tercih ettikleri anlaşılıyor.

Biz, bu karara üç önemli ve haklı sebep bulduk, özellikle bölgelerin tüm niteliklerini inceledikten sonra:

1) Güney yolu üzerinde, İran bölgesinde, o çağların en güçlü devletlerinden birisinin yarattığı engeller ve tehlike derecesine varan zorluklar,

2) Buradan sonra hem Kafkasya, hem de Trakya üzerinden Avrupaya giden yollar üzerindeki BİZANS'ın yaratabileceği engeller,

3) Aynı yönlerdeki arazinin çok engebeli ve sürülere sağlayabileceği otlatma imkânının sınırlı oluşu.

Buna mukabil, başlangıçtan Hazar Denizi ve Karadeniz Kuzeyinden, taa Orta Avrupaya kadar giden yol boyunca:

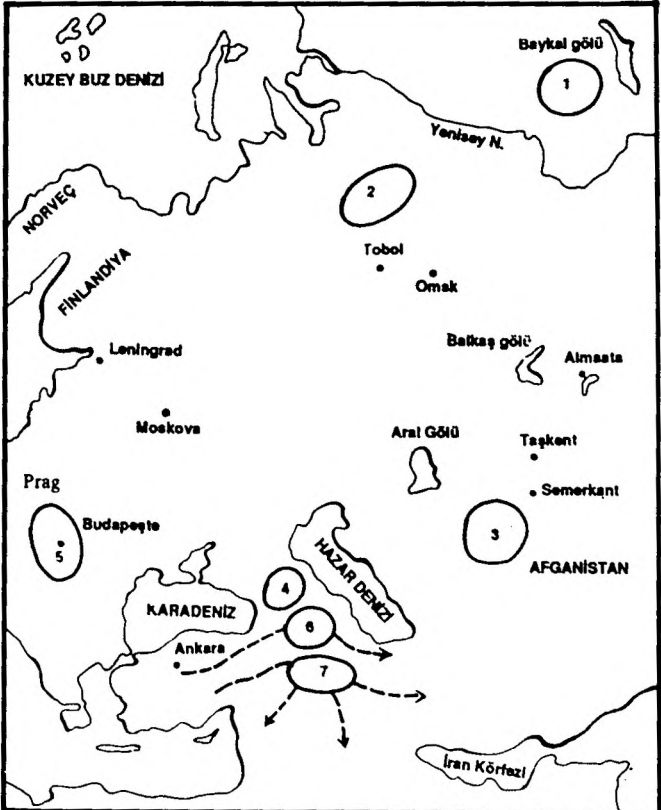
1) Arazinin az engebeli, hatta engebeyesiz oluşu,

2) Bu yol üzerinde yaşayan kavimlerin bir Türk göçünü önlemeye teşebbüs bile etmelerine imkân olmayışı,

3) Bu yolun başından sonuna kadar toprak örtüsü ve mer'a imkânları bakımından büyük sürüler için çok müsait beslenme imkânlarına sahip olması gibi nitelikleri nedeniyle, büyük Türk göçleri ve onları izleyen küçük boylar tarafından tercih edildikleri sonucuna ulaşmıştık.

Şimdi yine, bu bölümün esas konusu olan Kürt'lerin göçlerden sonraki yerleri hakkındaki incelememize devam edelim.

Kürtlerin dağılışı

- 1 Yenisey - Sayan - Altay Kürtleri
- 2 Tobol Doğusu Kürtleri - Tara tatarları
- 3 Batı Türkistan Kürtleri
- 4 Dağıstan - Kafkas Kürtleri
- 5 Macarlar (ve Çekoslovakya) Kürtleri
- 6 Kür-Aras Kürtleri
- 7 Dicle Kürtleri

YENİSEY - SAYAN - ALTAY KÜRTLERİ

1) Yenisey - Sayan - Altay Kürtleri:

Baykal gölü batısında, Yenisey ırmağı çevresinde, Altay dağları ile SAYAN dağları arasındaki geniş yaylalarda yaşadıkları, ELEGES YAZITI'nın Batılı bilim adamları tarafından okunup incelenmesi sonunda, kesin olarak Kürt (veya KÜRT ELKAN/İLHAN) devletinin İ.S.VII.yüzyıllardaki mevcudiyeti kabul edilmiştir. Sonradan daha ayrıntılı olarak yapılan bilimsel araştırmalara göre bunlar hakkındaki bilgiler tarihî ve arkeolojik belgelerle saptanmıştır. Bu toplumun yazı, dil, gelenek görenek vb. gibi niteliklerine göre, komşu Türk kavimleri ile aynı soydan oldukları da, en yetkili Batılı bilim adamları tarafından kabul edilmiş ve açıklanmıştır. Öyleki, daha önce bir vesile ile belirttiğimiz-esas görevi bunun aksini kanıtlamak ve bunu bir propaganda aracı halinde kullanmak olan-SSCB. Oryantalistlerinden V.Minorsky ve B.NİKİTİN bile bu gerçeğin karşısına çıkamamışlardır. bu araştırmaları izleyen daha ayrıntılı incelemelere göre de, VII.yy.ortalarında, kuzeylerinde egemen olan KÖK-TÜRK devleti ile komşu, halkın dilinin Türkçe olduğu da kesinleşmiştir. Bugün bu bölgede KÜRT adı verilen bir toplum yoktur. Dünyada bilinen ve adı KÜRT olan ilk toplum budur. Buradan başka yerlere giden KÜRT kavminin, hangi yollardan nerelere gittikleri de bir ölçüde tesbit edilmiştir.

TOBOL DOĞUSU KÜRTLERİ

2) TOBOL Doğusu Kürtleri:

Ertiş (İrtiş) ırmağı bölgesinde, Tobol nehri ile Tara şehri arasında, bugün TARA TATARLARI, Batı Sibir Türkleri, Kurdağlar da denilen toplumun,

ELEGEŞ bölgesinden ayrılıp, ilk durak olduğu anlaşılan bu yeni bölgede yerleşen KÜRT (Kürt Elkan) toplumunun bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. XVI.yy. Rus istilâsında dinleri Şamanlığı bırakıp, yerli komşulara uyarak Müslüman oldukları da biliniyor. 1863 de bölgede Rus Kurdaks kaya idarî bölgesi kurulmuştu. Bu halkın dili de Türkçedir. Tatar diye anılmalarının nedeni de bu olabilir. VI.yy.daki köktürk hakanlığına bağlanan bu toplumun V.VI.YYlarda bölgedeki Avarlara bağlı olmaları da kuvvetli bir ihtimaldir.

BATI TÜRKİSTAN KÜRTLERİ

3) Batı Türkistan, Afgan, Horasan Kürtleri:

Sakaların anayurdu olması nedeniyle Secistan (Saka/İskit İli)de denilen; bugün yarısı İran, yarısı Afganistan sınırları içindeki topraklarda yaşayan (Aral gölü güneydoğusu, Balkaş gölü güneyi bölgesinde yaşayan Arsaklılardan oluşan) toplum, büyük ihtimalle Elegeş bölgesinden güney batıya göçerken burada yerleşen aynı KÜRT uruğunun bir kısmıdır. VII.yy.sonunda Köktürklerin de, yardım ile daha batıya, Mezopotamya yönüne giderlerken, İRAN SASANİ tahtına da çıkan Türk asıllı Uruğun'da, bunların bir parçası olması muhtemeldir. Tâberî'ye göre, bunların başı olan **Behram Çobin'in, Kürdî adında bir erkek ve Kürdiye adında bir kız kardeşi** de varmış. Prof. Zeki Velidi Togan, Khalaç'ların VII.yy.daki İslam fethinden sonra, EKRAT(Kürtler) olarak bilindiklerini belirtir.

X. yy.da yazılan İSTAKHRI'nin eserine göre, bu halktan (Kürt, Khalaç vb. koyun besleyen kavimler) şeklinde bahsedilmektedir. XVIII.yy.da İran'a egemen olan Afgan toplumunu ortaya çıkaran kavmin

bir kolu olan Khalaçlar, ana dillerini unutmuş olmalarına rağmen, Türk asıllı olduklarını öğrenerek yaymışlardı. **Ebûlgazi, Şecere-i Terakime** adlı eserinde, Türkmenistandaki ERSARI Türkmenlerinin 4 kardeş boydan oluştuğunu; bunların en güçülerinin Khızıreli'ne adlarını veren Khızır-Çuralı'lar olduklarını; Amu-Derya nehri kıyısında KIRDÜŞ (sonra Kürtiş) de yerleştiklerini ve bunlar arasında Kürtler denilen bir boy olduğunu, bunların Khızır-Çura'nın soyundan geldiğini yazmaktadır. Türkeli adlı eserinde, 92 Özbek uruğundan birinin de Kurtuği'ler olduğunu belirtir. Bekivan şehri yakınında Kent-i Kürt (şehrinde) karluk ve semiz boylarına mensup Türklerin 1921 de bir toplantı yaptıklarını da Prof. Fahrettin Kırzioğlu'nun KÜRTLER(Ankara-1960) adlı eserinden öğreniyoruz.

Afganistanda, Herat yakınında, Herî-Rûd nehri kıyısında bir kasabanın adının Kürt-Neşin (Kürt Konağı) olduğunu; Türkiyat mecmuasında Prof. Z.Velidi Togan açıklamıştır. Hindistan, Pakistan, Afganistan, İran topraklarının büyük kısmına egemen olan Büyük Gazneliler Devletini yıkarak, bunların yalnız doğu kesimine hükmeden GURLU'LAR (1184-1215) bir Türk boyu idi. Şerefname adlı eserinde Şerafeddin (Kısaca Şeref han bey de) bunların Kürt soyundan geldiklerini yazar. Mes'udinin X.yy.da yazıldığı bilinen eserinde, Musul yakınındaki Dicle Kurmanç Kürtleri ile iki kardeş boy oldukları belirtilmiştir.

Afganistan'daki Türk boyları üzerinde araştırma yapan Batı'lı bilim adamlarından biri de, Gunar Jar-ring'dir. (Afganistandaki Türk aşiretleri) adlı İngilizce eserinde bu konunun ayrıntılarına girmiştir. (1939-Londra)

KAFKAS KÜRTLERİ

4) Kafkas-Dağıstan Kürtleri:

R.Sapper adlı İngiliz sosyal antropoloğu, Azerbaycan bölgesinde ayrıntılı araştırmalar yapmıştır. Özellikle sosyal bakımdan -Halkla yaptığı incelemeler sonunda- (Karakoyun, Akkoyun ve Kızılbaş) (Black Sheep, White Sheep, The Red Head) adlı eserini (1966) yayınlamıştır. Bölgedeki Türkçe konuşan, Senekli oymağı adı verilen, Kürt oldukları söylenen aşiretin, muhtemelen "Hüseyneklü"den gelme olabileceğini, tamamen Türkleşmiş olduklarını belirtiyor. Kâşgarlı Mahmud "Divanı-lûgat-üt-Türk" adlı ünlü eserinde, bu kelimedden Sengek olarak bahsediyor. Anlamının da, Oğuz lehçesinde (ağaçtan oyulmuş su kabı) olduğunu belirtiyor. Prof. Z.V.Togan da, Hatıralarında, Soklı Kay (SOQLI QAY) uruğunun, Senekli-Qay oymağının kendilerine akraba ve Başkurt olduğunu; Senek kelimesinin de (ağaç veya demirden yapılmış, harmanda saman toplamakta kullanılan çatal şeklinde bir alet) olduğunu; 1922 de SSCB.ne isyan eden Tatar köylülerinin ellerinde basit birer silah olarak bunları kullandıklarını da açıklıyor. Su harekete SSCB.de "Senek isyanı" denildiğini de belirtiyor.

Sibiryaya adları verilen SABER(SABİR) Türkleri batı'ya göçerlerken Urallar yolu ile Kafkasyaya gelmiş, 603 de kurulmuş olan Hazar Kağanlığı birliğine katılmışlardı.

Bunların da, Elegeş bölgesinden Batıya göçen ve bir kısmı Tobol bölgesinde yerleşen Kürt (Kürt Elkan) uruğunun bir parçası olması düşünülebilir.

MACAR VE ÇEKOSLOVAKYA KÜRTLERİ

5) Macar ve Çekoslavakya Kürtleri:

Avrupalıların ON-UĞUR (HUN-OGUR) kelimelerinden HUNGAR; (Osmanlıların Üngerüs) şekline çevirdikleri Macarların, son araştırmalara göre, (Atası Türk, anası Fin), "Urallılar" kolundan, TURAN'lı bir boy oldukları kabul edilmektedir. Ayrıca Dağıstanda Ulu Macar, Küçük Macar kaleleri vardır. İbni Batuta, XIV.yy.da Ulu Macar şehrini, (Vladi Kafkas/Orkonikidze) yakınındaki Altınordu'nun ünlü, zengin şehri "Macar" olarak belirtmiştir. Göçün başlangıcından önce, bu bölgede yerleştikleri açık olan Macarlar, sonra göçe devamla Avrupa ortalarına (Bu günkü Macaristana) yerleşen Macarların atalarıdır. Bunların 800 yıllarında, önce kuzeye sonra batıya, Avrupaya göçettikleri bilinmektedir. Bu boyların, Bizanslıların 830 larda Don-Dnieper arasında görüp "Türkler" diye bahsettikleri boylar olması muhtemeldir. Kayser Konstantin Porphiron genetos, 950 de yazdığı kitabında Macarların 7 boylarının adlarını da yazmıştır. Ayrıca aynı eserinde, Macarların içinde bir toplumun Türkçe konuştuğunu açıklamıştır.

F.Echart "**Macar Tarihi**" adlı eserinde, yedi Macar boyundan biri için aynen şöyle yazmıştır. (İki ayrı kabileden oluşan Kurt-Gyarmat (Yarmatlar) Türk soyludur. Adları Türkçedir. Türkçede Kürt kelimesi (Çığ, kar yığını) anlamına gelir. bunlar Macar toplumuna **Yenisey'deki** bir Türk kavminin hatırasıdır. Sekel oyma yazısının harfleri de Yenisey'de görülen Türk yazısından çıkmıştır. Gyarmat ise, Türkçe (yorulmaz, yılmaz) demektir. Kendilerini VII.yy.da Avrupa cihangiri Atilâ'nın torunu sayan Macarlardan önce bugünkü Macaristana gelip yer-

leşmiş olan Sekel (Ayakları sekili ata binen) Türkleri arasında da bir Türk boyu vardı. **Barabas Samus "Szekely Okleveltar"** adlı eserinde: (1505 de Sekellerin Medgyes (Medgeş) oymağının bir kolu olan Kürtleri de tanıdığını) belirtmiştir. (Macarlar, Szekely şeklinde yazılan boy adını Sey-Key şeklinde telâffuz ederler.) Daha sonra Avarlarla beraber Tuna kuzeyine ve Erdel'e yerleşen Sekel'ler arasında bir de Kürt boyunun bulunuşu bu suretle kesinleşmiştir. **Prof. Dr. Nagy Laszlo Rasonyi**, Sekel'ler içindeki Kürtler hakkında değerli derlemeler yapmıştır. Kendi eşi de Sekel asıllıdır.

Nemeth de **"Yurt kuran Macarların Teşekkülü"** adlı eserinde **K.Porphiron genetos**'un yukarıda yine belirtilen eserinde bahsettiği "Kürt-Yarmat" adlı iki boyun anılarının, ayrı ayrı iki şehir adı (Kürt şehri-Yarmat şehri) olarak anıldığını belirtmiştir. Bugün Tuna kuzeyindeki 9 Macar il'indeki, Kürt adlı yer isimlerini de teker teker saymıştır. 1) Baç (Bacs) 2) Borsol, 3) Heves (Heveş.) 4) Jasz-Nagy-Kun-Szolnok (kısaca Solnok, 5) Komorom, 6) Noğrad, 7) Nyitra, 8) Pozsoni (Pojoni.) 9) Temes (Temeş veya Torontal).

Yine Nemeth, aynı eserinde: Macaristandaki Kürtlerin, 1138 ve 1329 tarihli belgelerde kurtu (Kürt, Kürtü) şeklinde anıldıklarını; 1156 yılına ait bir belgede de Kurt (kirth, kyurta) diye geçtiğini belirtmektedir. Prof. Dr.N.L. Rasonyi 1937 de (Macar kabileleri arasında Kürt, yani kar yığını, Lavinal isimli bir kabilenin yaşadığını; halen Macaristanda bir çok yer adlarının Kürt kelimesini taşıdığını) açıklamıştır.

Prof. RASONYI bu konuyu en iyi araştıran Macar Türkologlarından biridir. Onun araştırmalarına göre: **"Macar Kürt'leri, muhtemelen, Yenisey (Eleğüş) anıtlarında adı geçen Kürt boyunun bir**

kısmıdır." Bu görüş bizim de ulaştığımız sonucu teyid eder. Yine Rasonyi, Türk kökünden gelen, bazı öteki kaynaklarda da varlıkları belirtilen, Türk kökenli Macar boylarının adlarını da açıklamıştır. Ona göre: Bu Türk kökenli Macar boyları şunlardır: Yormatı (Yorulmayan), Kürt (Kar.çığ), Ker(Dev), Kesi(Parça), Tarhan, Ynak (Macarca yazılışında K yerine Q kullanılan bu kelime, bir rütbe veya unvandır.) Buradaki Kürt boyunun, Göktürk egemenliği zamanında Yenisey'den batıya göçüp Macar boylarına katılmış olması muhtemeldir.

Türkolog Yusuf Blaxkovic (Kumanoğlu), aynı Kürt boyunun halen Çekoslovakya sınırları içinde kalan eski Macar topraklarında da yerleştiğini belirtir. Ayrıca, Kaban(Kazar), Kürt, Kesik ve daha adları saptanmayan bazı Türk Macar boylarının da yine Slovakyada yerleşmiş olduklarını da açıklamıştır. Bu konulara, Elegeş Anıtının varlığını Türkçe olarak 1940 yılında ilk kez yayınlayan Merhum Prof. Hüseyin Namık ORKUN'da adı geçen eserinde yer vermiştir.

KÜR - ARAS KÜRTLERİ

6) Kür-Aras Kürtleri:

Azak Denizi çevresindeki Kimmer'leri buradan kovan ve kovalayan atlı, göçebe SAKA (İskit) Türkleri, İ.Ö.680 lerde Kafkas nehri boylarına; onları izleyen daha güçlü SAKA(İskit) kuvvetleri de Aras boylarına kadar uzanıp Urmiye gölüne kadar Azerbeycanı istila etmişlerdi. daha sonraki yıllarda Anadolu, Suriye, Filistini de aldılar. İran'ı haraca bağlayıp Çinden Tuna'ya, Karpatlara kadar olan sahayı aldılar. Kuzeyde Sibir, güneyde Mısır'ın kapısı sayılan Sina'ya kadar egemen oldular. Asya ve

Avrupa'nın yarısına egemen olan bu ulu İmparatorluğa, tarihte her devlet (kendi dillerinde) başka bir ad vermiştir. Asur kaynaklarında Aşguzai ve İşguzza; Museviler Tevrat'ta, Aşkenaz; Eski Yunan Scythte (İskit); daha sonra da SAKA (SAK); İranlılar SAKA; Hintliler SAKYA; Çinliler (Su ve Se) adları ile kendi tarihlerinde belgelemişlerdir. Tanrı dağları bölgesindeki Su ve Şu sülalesi, İ.Ö.VIII.yy.dan beri SAKA'ların hükümdar ailesi idi.

Herodot'a göre; İ.Ö.625 yılına kadar 28 yıl tüm Asyaya egemen olan Saka'ların ulu hükümdarı AF-RASIYAP soyunun (Türk kaynaklarında daha çok, Alp Er Tunga veya Tonga Alp soyunun) devamı olan Şirvandaki ALBANLAR kolu 26 uruna egemen olmuştur. Çoban ve göçebe olarak yaşayan ALBANLAR, Batıdaki komşuları gürcülerin atası olan İSER'lerden daha güçlü ordulara sahip olmuşlardır. Bunlar, ölümlerini, bütün servetiyle gömdükleri için kendilerinden sonrakilere büyük bir miras bırakmamışlardır. Hazar denizine egemen olan KASPI'ler ile aynı soydan gelirler. 60.000 yaya, 12.000 atlı askerleri olduğunu, o dönemde Roma İmparatorlarının tek rakibi Arsaklı'ların büyük kolunun Horasan, İran ve Irak bölgesinde egemen olup başkentlerinin Hemedan olduğunu da bu kaynaktan öğreniyoruz. Küçük Arsaklılar, Hazar Denizinden Kızılıрмаğa kadar Fırat Doğusuna, Kafkaslara, Gürcistan, Azerbaycan ve tüm Doğu Anadoluya hükmetmişlerdir. Başkentleri Ağrı, Revan, Kars arasında bulunan bir uç devleti oluşturmuşlardır. Her iki Arsaklı devleti de Pers-Sasanlılar tarafından mağlup edilmişlerdir.

Dede Korkut Oğuznamesi, Büyük Arsaklıları Bayındır; Küçük Arsaklıları da Salvur Kazan Han'lı olarak belirtir.

Bu durumda, 645 deki ilk İslam fethinden 1597

de Şerefname yazılıncaya kadar Aras-Kür-Aran ülkesinde eski SAKA'ların torunu olan göçebe Kürtlerin varlığı artık açık bir gerçektir. Kuzeydeki Dağıstan ve Avrupadaki Macar Kürtleri gibi, Türkçe konuşan, Aras-Kür-Aran Kürtleri'nin, gerçekten incelemeye değer bir tarihleri vardır. Belazuri, 645 yılındaki İslam - Arap fetihlerini anlatırken: (Karabağda EKRAD'ül BALASACAN-Balascan Kürtleri olduğunu) yazmaktadır.

Mukaddesî de 961 de yazdığı eserinde: Dağıstadaki Demirkapıda Kürtlerin yaşadığını, Debil (Divin)deki Kürt boylarının kerpiç ve taştan yapılmış evlerde yaşadıklarını (Yani çadır dönemini aştıklarını) yazmıştır. İslam kaynaklarında, Sakalar boyundan gelme Kürtlerin Kafkas Kuzeyinde, Dağıstanda da egemen oldukları, 800 yıllarından sonra yedi Macar boyu ile beraber Tuna bölgesine göçen, Türkçe konuşan Kürtboyu ile bunların aynı soydan oldukları yazılmıştır.

Aranlı Ravadî Kürtler boyundan gelen Şeddadlı'lar (951-1088) ile Divin Şeddadlı'larının (1020-1162) Gürcistan ve Doğu Anadolu fetihlerinde Selçuklu'lara klavuzluk ve öncülük yaptıkları, Ani Şeddadlı'larının (1064-1209) Selçuklu hükümdarı Alpaslanın kendilerine bağışladığı Arpaçay'dan Ağrıya kadar olan bölgede, Selçuklulara bağlı Anadolu emirliğini kurdukları, çağın modasına uyarak bunlara Araplık isnad edildiği bilinmektedir. Yemenden bu bölgeye geldikleri bile söylenmiştir. Ama tarih bu söylentilerin yanlışlarını kanıtlayacak belgelerle doludur. Ravadi Kürtlerinin, Debil/Divin bölgesinde, Ani Şeddadlıları hizmetinde başbuğluk yapan bir aileden, Divin'li Şadi oğlu Eyyub'un İraka gitmesinden sonra, 1137 de doğan oğlu Yusuf Selahaddin'in da, babasının adıyla büyük bir Kürt-Türk İslam devleti kurduğunu Haçlı seferlerinden beri bil-

meyen aydın, belgelemeyen tarih yoktur. Bu devletin, Mısır, Suriye, Anadolu ve Yemen de bir kaç Eyyubî kolunun daha kurulmasına olanak verdiği, kurucu Salâhaddin Eyyubî'nin Haçlı Ordulanna karşı İslamın kılıncı olarak büyük zaferler kazandığı, ününün dünyayı kapladığı da bilinen bir gerçektir. XII.yy.da Gürcüstan Atabek'i olarak Başbuğluk yapan, Gence-Karabağ bölgesinden gelme Gregoriyen (sonra da tabii Ermeni) olan Kürtlerin daha önce açıkladığımız Koluuzunoğullarından olduğunu M.Brosset yayınlamıştır. Ermeni tarihçisi VARDAN da, Haçın kalesi hâkiminin, Kürt hanedanından, Serkis adlı, Gregoriyen Ermeni olduğunu yazmıştır.

Genceli Nizamî (1141-1204), anasının (Reisei Kürt) olduğunu açıklar. Anadolunun ilk Müslüman-Türk tarihçisi olarak bilinen bir babanın oğlu, 1143 de Ani'de doğan, 1208 de Konya'da yerleşen Ani'li Kadı Burhaneddin babasının Türk, anasının Kürt olduğunu açıklamıştır. M.Brosset de (Arkeoloji Raporları ve ANI Örenleri) adlı eserinde, Ani'deki Gregoriyen (Ermeni) Koluuzunoğullarının ana dillerinin Türkçe olduğunu belgelemiştir. Bu konuları Bitlis Emiri Şeref han da Şerefnamesi ile açıklamıştır.

DİCLE KÜRTLERİ

7) DİCLE KÜRTLERİ (KÜRMANÇLAR):

I.Ö.VI.I.S.XI.yy. arasında, Selçuklu fetihlerine kadar, hep Dicle bölgesinde bilinen, sonra çevreye dağılmış olan, halâ o bölgede yaşayan Kürmanç Kürtleri, aynen ötekiler gibi, ALTAYLI TÜRK aslındandır. 1938 de Brüksel, XX.Müsteşrikler kongresinde V.Minorsky'nin bu konuda sunduğu tebliği ile (evvelce İslam Ansiklopedisine yazdıklarını düzelttiğinden) bir başka nedenle de bahsetmiştik.

Herodot, Dicle batısında yerleşen Sakaların,

Dicle Kürtlerinin ataları olduğunu teyid etmiştir. Bütün bu gerçeklere rağmen, eski ve çok sağlam belgeleri ve gerçekleri hiç bilmeyen bazı Kürt aydınlarının, Avrupanın yıllarca (Anadolu Türk ve İslam birliğini bozmak) için uyguladıkları (Bl-Yönet) politikasına yardımcı oldukları gün gibi açığa çıkmıştır. İ.Ö.612 de, MED'lerin Asurlu devletini yıkışını: (Kürt tarihinin ve takviminin başlangıcı); (Nevruz'u da millî Kürt bayramı) göstermelerinin nedeni bu menfî propagandanın bir başarısıdır. Ateşe tapan (Ateşperest) Sasanlı İranlıların, Güneş ile Ay'a tapan KAM/şAMAN dinine bağlı Arsaklıları ortadan kaldırma gayretlerini, Olaş oğlu KAZAN HAN destan haline gelen zaferleri ile kırmış ve sonuçsuz bırakmıştı. (Dede Korkut Oğuznamesi)

Arsaklı, İşIKSAAN unvanlı, Aziz Greguvarın Gregoriyen mezhebini kuruşuna ve Ermeni milletin bu şekilde bir Arsaklı tarafından kurulmuş olduğuna, daha önce başka iki nedenle, kısaca değinmiştik. Dicle Kürtleri konusu da gelip aynı yere dayanmıştır. Ama konumuz Ermeniler olmadığı için bu işin daha fazla derinliğine inmek ve araştırmamızı Kf kokan klasik bir tarih kitabı şekline getirmek istemiyorum. Merak edenler bu konuyu pek çok kaynaktan inceleyebilirler. Bizim gayemiz, daha çok, okuyucumuzu sıkmadan, okuma yazma bilen herkesin anlayabileceği, ama tarih meraklılarını da az çok tatmin edecek şekilde, KÜRTLERİN KÖKENİ konusuna bir açıklık getirmekten ibarettir.

Pek çok tarihî belge ve olaya göre, 337-642 arasında, yz beş yıl, Sasanlı/İran istilasında ve etkisinde kalmış olan Krmanlar da denilen Dicle Kürtlerinin millî yaşayışlarının, Oğuzluğa ve Atalarının anılarına bağlı kaldıklarının en belirgin örneklerini 1597 de şeref han, şerefnamesi ile, Kürt tarihine işık tutacak şekilde, 4 esaslı nokta ile özetlemiş

ve saptamıştır.

1) İslâmlıktan önce Kürtler, Türkistanın ulu hanlarından, Oğuzhanlıların soyundan ve onların devletlerine bağlı idiler.

2) Oğuzların, Müslümanlıklarını açıklamak üzere, 622-632 lerde Hazreti Muhammed'e (SAS) gönderdikleri elçi, soydaşları olan Kürt ileri gelenlerinden, Kürmanç ilbeyi olan BOĞDUZ-AMAN idi.

3) Bütün Kürtler BOKHT ile Beçen (Peçen/Peçenek) de denilen İç Oğuzlar adlı iki kardeşten türemişlerdir.

4) Kürtler (Cin-Cen) tairesindendirler. Yani SAKA'lar hakanı AFRASIYAP (Alp-Er-Tunga/Tonga Alp)ın doğudaki yurdu, Kâşgâr çevresinde, (Aşağı Çin) denilen Doğu Türkistandan gelen, Çin ülkesi kökenli, (Turanlı Türk)dürler. Şerefname de açık seçik belirtilen bu gerçekler millî Kürt destanı ve geleneklerinin doğruluğunu, Türk soy kütüğüne uyduğunu, Dede Korkut Oğuznamesi de belgelemiştir. Gelenek-Görenek öyle yaygın olarak gelmiştir ki, 1650 de Malatya'da, Kürtler, SAKA Hakanı Ulu AFRASIYAP'ı kendilerinin atası bildiklerini açıklamışlardı.

Bütün bu tarihî milli destanlar, gelenek-görenek ve kültür birliği belirtileri, (Dicle Kürtleri/Kürmanç'ların bir OĞUZ Uruğu olduğu) Dünya bilim çevrelerinin bile bunu reddetmediği gerçeklerdir. Ve bunu ilk belgeleyen Şeref han da bu soyun yüzaklarından biridir. Ama bu konu da, çok acı bir olayın en yakın tanığı olmanın acısını yaşadım yıllarca. Kendisinin, (Şeref han'ın soyundan geldiğini) açıklayan ve bununla haklı olarak öğrenen, ama Şeref han'ın yaratılışını, niteliklerini ve bilgisini kazanamamış bir bedbaht, yüzyıllar sonra, o dedenin torunlarından, kendi uruğu'nun istediği fazileti gösterememiştir. Bir Kürt devleti kurulursa, bunun ba-

şına geçecek adayların başında elbette Şeref Han'ın torunları bulunacağı propagandasına inanmış ve ulusunun kendisine verdiği Cumhuriyet Senatosu Üyeliğine rağmen, fitnecilere uymuş, sonra da korkusundan yurdunu ve milletini terkederek kaçmıştır. Bir süre C. Senatosunda dost olduğum bu Şeref han (oğlu)nun elbette manen 1597 lerin Şeref han'ı olan ataları ile bir ilgisi olamazdı.

Dicle bölgesine yerleşen bu altaylı göçmen Kültlerin, o tarihte en yakın komşuları olan Ermeniler ve Bizanslılar, (Dicle Kültleri/Kürmançlar) ile Selçukluların, aynı soy'dan Part (Arsaklı)ların torunları olduğunu kabul etmiş ve belgelemişlerdir. Bunun en güvenilir belgesi, 1071 de Malazgird'de Selçuklu Sultanı ve Başkomutanı Alparslan ile savaşan Kayser ROMANOS Diyogenos'un Başbakanı Mikâil Psellos'un "**Chronographie**" adlı eseridir. Bu eser, Selçukluların, dört katları ölçüsünde kuvvetli olan Bizans ordusunu perişan edebilmelerinin sebebini anlatırken: (Alparslan'ı, hem Part soyundan, hem de bir kaç yerde, Kurtom Vasileus (Kürt Sultanı) diye anarak belgelemiş olmasıdır.

Sanırım bu suretle, İ.Ö.VII.yy.dan, İ.S.VII.yy. (642 lere) KADAR, sakaların ÖNASYAYA egemen olabilmelerine, İslamiyetin İran yaylası ve Doğu Anadolu'ya egemen oluşuna kadar, 1300 yıllık çağ içinde, Dicle Kültleri/Kürmanç/Kurmaç'ların tarihi bakımdan köklerini, (onların Oğuz soyundan geldikleri gerçeğini) kabul etmemek mümkün değildir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANADOLU HALKI BÖLGENİN VE BÖLGE HALKININ BİLİNEREN TARİHİ

Anadolu, Tarihi ve bilinen belgeleriyle, daima Asya ile Avrupa arasında mevcut iki yoldan biri üzerinde bir köprü görevi üstlenmiştir. Bu görev sürsünce de, yerleşen toplumlar kadar, köprüden gelip geçen orduların bölgede kalanlarına da yurt olmuştur. Aynı zamanda dünyanın en köklü uygarlıklarının doğmasına ve yayılmasına beşiklik yapmıştır. Ortadoğu, Asyası ile, Avrupanın güney doğu bölgesiyle bir bütün olarak, tarihin bildiği en eski ve en ünlü uygarlıkların da doğuş yeridir. İnsanlığın Tanrı emrile kurtuluş ve yükselişini sağlayıp bütün dünyaya egemen olan semavi (KİTABİ) dinlerin (Musevilik, Hristiyanlık, İslamiyet) doğuş ve yayılış gücü kazanmasına da olanak veren bir bölge olduğunu bilmeyen kimse yoktur sanırım. İşte bu mutlu ve kutsal bölgenin ortasında, dünya jeopolitiğinde vazgeçilmez Stratejik öneme sahip bir Anadolu'nun ve yetenekli güçlü topluluklarının cazibe noktası olmasını doğal karşılamak gerekir. Ve olaylar, tüm tarih boyunca böyle cereyan etmiştir. Bu gerçek İSA'dan önceki, 2000 yıllık tarihi ve belgelerle bilinmektedir. Bu dönem, Hitit, Hurri, Urartu, İyon, Etrüsk, Friğ, Lidya, Pers ve Kimmerler gibi Anadolu'da çok şey bulup, çok şey kazandıkları kadar; kendilerinden sonra geleceklere de çok şeyler bırakan kavimlerin yurdu olmuştur.

Bu dönemin 2-3 yüzyılı ile, İsa'dan sonraki ilk yüz yıllarda Anadolu'da bir süre misafir olan Yunan uygarlığı da, sahip olduğu kültürle hem bu ülkeye bir şeyler getirmiş, hem de dünyaca ünlü Anadolu uygarlığı sayesinde sahip olduklarını geliştirmiştir. Onları izleyen Roma(Sonra Bizans) egemenliği, işte bu çok yönlü, çok uluslu uygarlık ve olanakları, doğudan, güneyden ve kuzey yolu ile yine doğudan gelen, sırası ile İran-Müslüman-Arap; önce Şaman sonra Müslüman Türk orduları ile savaşarak, uzunca bir süre muhafaza etmiştir. Bu mücadelenin sonu, XI.yy.da bölgeyi Türk ordu ve devletlerine teslim etmekle bitmiştir. Ve XI.yy.da başlayan bu egemenlik XX.yy.sonlarında Türkiye Cumhuriyeti ile devam etmektedir.

Burada, (Anadolu'nun XI.yy.a kadar 3000 yıl devam eden mücadele içinde yer alan, kısa veya uzun sürelerle egemen olup çok şeyler bulan ve çok şeyler bırakan) sayısız kavimlerin egemenlikleri bitmiştir. Ama (halkının Anadolu'da kalan kısmı ne olmuştur?) sorusunu enaz elli yıldır sormuş durmuşumdur kendi kendime. Belgeye dayalı olmasada, dünya tarihini iyi araştıran bir kişinin verebileceği tek cevaba ulaştım ben de sonunda. Bu cevap bazı gerçekleri kanıtlayacak; bazı yanlış görüşleri düzeltebilecek nitelikte ve yeterlidir.

VE ANADOLU'DA TÜRK'LER

(İsa'dan önce gelenlerin artıkları ve onlara ek olarak başka yerlerden de gelen bazı kavimler ve küçük gruplar halinde kafkaslar ve Balkanlar üzerinden Anadolu'ya sızan veya Bizans tarafından Anadolu'ya sürülen bir çok küçük Türk asıllı boylar, X.yy.lara kadar önce Bizanslılaşmış, sonra da,

zorla veya istekleriyle Hristiyan olmuşlardır. XI.yy.dan itibaren de önce, XIV.yy.a kadar yer yer; XVI.yy.a kadar daha yoğun olarak aynı şekilde önce Türkleşmiş, sonra da bir kısmı kendi arzuları ile müslümanlaşmışlardır.) Bu cevabî sonuca verilebilecek karşıt cevap, hele bilgi ve belge yoktur.

Esas konumuz Kürtlerin kökeni ve Anadolu Kürtleri olduğundan, Anadolu'ya onlardan sonra gelen Türklerin onlarla, ya da geldikleri zaman Anadoludaki başka Türklerle ilişkilerini tam saptayabilmek için belirtmek zorunda olduğumuz bu Anadolu halkından; Anadolu'nun Türkleşmesi konusundan Kürtlerle daha çok ilgili bazı göçlerden daha söz etmekte yarar görürüm.

I.Ö.1000-500 yılları arasında Karadeniz kuzeyindeki bozkırlara Asyadan gelip yerleşen Türk Asıllı SAKA (İskit) Türkleri, Kimmer'leri önce mağlup, sonra da Kafkaslar üzerinden Anadolu yönünde göçmeye mecbur etmişlerdir. Bunları yakından takiple görevlendirilen Saka öncülerinin başarıları, sonunda daha büyük kollar da bunları takip etmiştir. Bu da kendi yaşam tarzlarına uygun bölgelerde, (özellikle Azerbaycan ve Doğu Anadolu'da) çağın ve bölgenin güçlü devleti Perslerle karşılaşmalarına ve bitmeyen savaşlarına neden olmuştur. Daha önce sebeplerini incelediğimiz Asyadan Batıya göçen ilk Türk devletlerinin Hazar güneyinden değil de, hep kuzeyinden batıya ilerlemelerinin en önemli nedenlerinden biri olan Perslerin Sakalarla başlayan bu uğraşları, daha sonraki çağlarda İran'a egemen devletlerle İran üzerinden Anadolu'ya geçen tüm Türk Devletleri arasında, zamanımıza kadar aynı şekilde HEP düşmanca devam etmiştir.

Anadolu'ya ilk egemen olan büyük Türk kuvvetlerinin ünlü Komutan ve hükümdarları AFRASIYAP

hakkında Doğu Anadolu (Özellikle Azerbaycan bölgesinde); halâ devam eden Anı'ları en güzel inceleyen Prof. Zeki Velidi Togan olmuştur.

Kafkasya üzerinden yapılan bu büyük Türk (SAKA) akınını, IV.yy.sonlarında, aynı yollardan ASYA HUN boylarının akınları izlemiştir.

Bu akınların hemen ardından (yine IV.yy.sonunda) yeni bir Hun akını daha saptanmıştır. (İ.Kafesoğlu, Asya Türk Devletleri) Bu akınlar o zamandan itibaren kısa ya da uzun aralıklarla yüz-yıllar boyu devam etmiştir.

İşte Anadolu ve güneyi bölgelerine yerleşen ve varlıkları zamanımıza kadar devam eden, yabancı kaynaklı, bazılarının siyasî, bazılarının ideolojik nedenlerle, (kendi içlerinden bazılarının da bunların evvela önlerine düşmek, sonra da başlarına geçmek için) ayrı bir ırk gibi göstermek istedikleri açık bir gerçektir. Kürtlerin bir kısmı, önce SAKA (İskit)lerle beraber Anadolu'ya göçen Elegeş (Yeni-sey) Anıtlarında adı geçen KÜRT(Kürt elkan/İlhan) uruğunun Onüç yüz yıl önce Anadolu'da yerleşmiş, yayılmış ve gelişmiş torunlarından başka bir toplum değildir. Bir kısmı da daha sonra yine Asyadan Anadolu'ya gelen çoğu Oğuz asıllı ve kendilerinden önce gelenlerle Doğu Anadolu'da buluşan Türkmen aşiretleridir. Çoğu Oğuz kökenli olan bu göçmenlerin geliş neden ve zamanları da bir çok belgelerle bellidir.

IV.yy.sonlarında (398) gelen Hunları izleyen ve 60-70 yıl sonra gelen Ağaçeri Türk boylarının Azerbaycan ve Doğu Anadolu'ya yerleştikleri bilinmektedir. Bugün bir kısmı güney Azerbaycan (Erdebil)de yaşayan Türk boylarının ataları bu ağaçerilerdir. Sasanilerin Ak, Katlem; Bizanslıların AKAT-ZİR dedikleri ağaçerilerden bir kısmı sonradan Halep ve Şam bölgelerine yerleşmişlerdir. (Z.V.Togan, Azerbaycan adlı eseri).

Bundan sonra gelen akıncılar SABİR(Savar, Suvar, Savır, Sibir) Türk boylarıdır.

Bunlarla beraber bölgeye gelen Bulgar ve Belençar Türkleri de genellikle Mugan-Lenkeran bölgelerinde yurd kurmuşlardır. Hepsine birden HAZAR denilen bu Türk boyları, Hazar denizine adlarını vererek; büyük Hazar Türk İmparatorluğunun kuruluşuna da katılacaklardır.

Daha sonra bölgeye egemen olup, İstanbul'a kadar seferler düzenleyen Müslüman Arap Devletlerinin Türk asıllı komutanlarının da, bölgeye çeşitli Türk boylarından güvendikleri Türkleri yerleştirdikleri bilinmektedir.

Bu esnada Bizans yönetimindeki Anadolu topraklarında yaşayan çoğu ortodoks,Bizanslı sayılan yerli halkın yönetimi, egemenliği gittikçe zayıflayan Bizans tarafından, yine yerli feodal derebeylerine bırakılmıştı.

SELÇUKLULAR

Bu hal XI.yy.kadar devam etmiştir. X.yy.da başlayan küçük Türk akıncı kuvvetleri gittikçe büyümüş, yayılmış; önce Azerbaycan - İran ve Doğu Anadolu bölgesinde yerleşenler olmuştu. Türklere tüm Anadolu'nun (sonra Avrupa'nın) yolunu, 26 Ağustos 1071 de Selçuklu Hükümdarı ve başkomutanı Sultan Alparslanın, Romenos Diyogenes komutasındaki güçlü Bizans ordusunu perişan ettiği ve Kayzeri esir aldığı MALAZGİRT meydan savaşı açmıştır.

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz, yönetimleri Bizans tarafından feodal derebeylerine bırakılan, köle hayatı yaşayan Bizans köylülerinin, bu zaferi ve Selçuklu egemenliğini bir kurtuluş olarak kabul etmeleri doğaldı. Ve Selçuklu Müslüman Türklere

ilk katılanlar, evvelce bahsettiğimiz, muhtelif yollarla Anadolu'ya sızıp, Bizanslı Hristiyan olan, ama Türk adları ile gelenek-göreneklerini muhafaza eden Türk asıllı küçük gruplar, hatta aileler olmuştur. Artık Türklük, Selçuklular döneminde ve daha sonra müslüman Türk nitelikleri ile kendilerine Avrupa yollarını da açan Anadolu'nun sahibi oluyordu. Bir başka nedenle kısaca değindiğimiz HAÇLI SEFERLERİ denilen HİLÂL - SALİP savaşları da bu suretle başlayacaktır.

Bu suretle, başlangıcından beri bir Orta Asya kavmi olan, zaman zaman Karadeniz kuzeyinden Avrupaya göçüp ünlü ve güçlü devletler kuran; ama ömürleri kısa sürüp dağılan Türk âlemile, bu kez de güney yolu ile Çin'den Karadeniz - Ege sahillerine kadar egemen ve çeşitli Türk boylarından oluşan BİR TÜRK DÜNYASI oluşuyordu. (Claude Cahen "Le propleme ethnique en Anatolie" 1954)

Bu suretle Selçuklu Türkleri, Anadolu'ya kadar fethetmek suretile bütün Türk boyları için, Asyanın tamamına yakın kısmına egemen olmak fırsatını yaratmıştı.

OSMANLI TÜRKLERİ

Selçukluların Anadolu ile açtıkları bu yolu Avrupa ortasına kadar uzatmak; ASYA-AFRİKA-AVRUPA üçgeninin en zengin topraklarına egemen olmak; Akdenizi bir Türk gölü haline getirmek; Avrupanın yarısına kadar uzayan yeni bir Türk dünyası yaratmak onuru, (Osman beyden başlayıp, Avrupanın Muhteşem dediği Kanunî Sultan Süleyman'a kadar, at üstünde ordularının başında savaşan; Dünya Harp Tarihine Stratejinin bütün kurallarını en mükemmel şekilde bizzat uygulayıp zaferler kazandıran; saraylardan daha çok otağlarda yaşa-

maktan zevk alan hükümdarlar ve başkomutanlar yetiştiren; Osmanlı İmparatorluğunu kuran), Oğuz Türklerine ait olacaktır.

Başka bir nedenle de değindiğimiz bu Oğuz Türk'ü anlamına, Osmanlı, Selçuklu, Kayılı, Akkoyunlu, Karakoyunluların ve öteki Türk boylarının hangileri ne kadar giriyor; özellikle bu 600 yıllık dünya mücadelesinde ne ölçüde hissedar oluyorlar ise, Osmanlı adı altında din ve devleti uğruna can veren tüm Türk vatandaşları gibi; kendilerine (Kürmanç-Zaza) gibi adlar veren; boy sayıları yüzleri bulan, bir kısmı Yenisey-Elgeş Kürt (Kürt Elkan) uruğunun; bir kısmı Oğuzların çeşitli yollarla çeşitli zamanlarda gelip günümüze kadar, çoğunlukla Doğu Anadolu olmak üzere tüm Anadolu çevresinde yerleşmiş torunları da (Aşiret adı ne olursa olsun), Türkoğlu Türk olarak dahil ve hissedardırlar.

ALTINCI BÖLÜM

OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN OSMANLILIK POLİTİKASI

Anadolu Kürtlerinin kökeni ve Türk devlet ve toplumu ile ilişkilerini araştırmak için yıllar önce başladığım çalışmalarım da karşıma çıkan konumuzla ilgili hemen bütün olay ve örnekleri, Osmanlı Devletinin kuruluş yıllarından itibaren devletçe benimsenen bir büyük politikaya dayandığını belirterek konuya girmekte yarar görüyorum. XIV.yy.ın daha ilk günlerinden itibaren, Anadolu Selçuklu İmparatorluğunun yerini almaya en muhtemel aday, Anadolu da mevcut Türk beyliklerinin en büyüğü, en zengini ve en kuvvetlisi değildi. Tarih araştırmalarımızın bizde bıraktığı kuvvetli bir intibaa göre, EN ÂDİL ve EN İYİ YÖNETİLENİ, yani EN LÂYİĞİ idi. En güvenilir kaynaklara göre, ve muhtemelen SÜLEYMAN ŞAH'ın (veya GÜNDÜZ ALP) yönetimi altında Türk Anayurdu Orta Asyadan savaşa savaşa Doğu Anadoluya gelip, Malazgirt savaşına da katıldıktan sonra önce Ahlat bölgesine, sonra da Mezopotamya'ya gelen TÜRK OĞUZ soyundan KAYI aşireti idi.

Bugün Suriye toprakları içinde Türk askerinin koruması altında TÜRK MEZARİ denilen çok mütevazı bir türbede yatan SÜLEYMAN ŞAH'ın (Bazı kaynaklara göre Gündüz Alp) Halep güney doğusunda CABER'de, Fırat nehrini geçerken boğulma-

sı üzerine aşireti ikiye ayrılmıştı. Bunlardan, Anadolu'da Selçuklu İmparatorluğu ülkesinde kalıp yerleşmeye karar verenler merhum şahın oğlu, Ertuğrul beyin emrinde (burada ayrıntılarına girmeye gerek görmediğimiz uzun ve sıkıntılı yıllar süren maceralardan sonra), bir selçuklu uç beyi olarak Söğüt bölgesinde yerleşmişlerdi. Selçuklu İmparatorluğu, gücü ve haşmetiyle mukayese edilemeyecek kadar kısa bir hükümlanlıktan sonra tarihe karışırken, onun yerine Anadolu Türk beyliklerini bir Türk Devleti olarak birleştirebilecek en kuvvetli Aday, (bu küçük, fakat adaleti ve liderlerinin üstün yetenekleri ile varlığını kanıtlayan) Oğuz-Kayı Türk aşireti idi. Aşiretin başında o yıllarda, merhum Ertuğrul beyin oğlu, Ahi şeyhi Edebalı'nın damadı OSMAN BEY vardı.

CIHANGİRANE BİR DEVLET ÇIKARDIK BİR AŞİRTTEN

Evet, "Cihangirane bir devlet çıkardık bir aşirtten" dizesinin dayandığı mesnet, sadece devlete kayı aşiretinin çekirdek olmasından ibarettir. Aslında o cihangirane devletin temelinde ve tüm harcında, (biraz erken, veya biraz geç), Osmanlı Devletine katılan tüm Anadolu Türk beyliklerinin ve öteki Anadolu ve çevresi halkının rolü ve emeği vardı. Osman ve Orhan beylerin biribirini izleyen gayretleri, âdil ve başarılı yönetimleri, kendilerinin ve yakın arkadaşlarının üstün savaşıklık ve komutanlık nitelik ve yetenekleri vardı. Kayı aşiretinin, kadın erkek savaş gücü sayesinde 50 yıl içinde komşu Türk beylikleri ile beraber, İstanbul Kartal'a kadar Bizans toprakları bu yeni devlete dahil edilmişti. Anadoludaki Türk beyliklerinin Osmanlı'ya isteyerek veya zorla katılmaları, XVI.yy.başında

ancak sonuçlanmıştı. İslamiyetin genel kuralına uyularak yerli halkın dinine hiç karışılmıyordu. Hele onları Müslüman olmaya hiç zorlamayan politika, "Bir aşiretten bir devlet kurabilme" mucizesinin ilk ve en önemli sırrı'dır.

Onlar zorlamamıştır ama, Bizanslı prensler başta olmak üzere çevredeki RUM beylerin ve halkının bir kısmı kendiliklerinden kısa zamanda Müslüman olmuşlardı.

Bu küçük devleti 100 yıl içinde bir imparatorluk haline getiren, başta köhne bizansın başkenti Konstantaniye (İstanbul) olmak üzere Doğu Anadolu'dan Tunaya, Adriyatige kadar bütün Balkanları fetheden ordunun üstün yetenekli komutanları'nın rolleri en önemli faktördü. Bu, bir kısmı da kendiliklerinden Müslüman ve Osmanlı olan komutan ve beylerin adı, bugün bile soyadı halinde Türk toplumu içinde torunlarını Türk oğlu Türk olarak ve dedelerinin adı ile övünerek yaşatmaktadır. İsteyerek devlete katılan ve bağlanan bu halkın Osmanlı olmakla övündükleri de; devlete bağlı ve sadık kaldıkları da tarihî bir gerçektir. Osmanlının ana gücü, üreticisi, vergi kaynağı ve sınır bekçisi görevini de sadece Türk asıllı köylülerin yaptığı belgelerile sabittir. Bu da devletin temel politikalarından biri olmuş, imparatorluk zayıflayınca kadar başarı ile devam etmiştir. Bunun en canlı örneği, belgesi ve kanıtı, 1402 de Ankara Meydan muharebesinde bozulan Osmanlı ordusunun içinde bulunan Sırp kuvvetlerinin, Yıldırım Bayezid esir oluncaya kadar, yanından ayrılmamış ve başkomutanları olan sultanla beraber yiğitçe savaşmış olmalarıdır. (Biz Osmanlı Bankası kadar Osmanlıyız) diyen Rum milletvekilinin XIX.yy.sonundaki hezeyanı, sadece o kişinin kendi tıynetinin ölçüsünü göstermekten daha fazla bir önem ifade etmez sanırım.

Osmanlı tarihi yazmak niyetinde olmadığımız için bu örnekleri ve geçmiş çağlarla ilgili başka belgeleri bir yana bırakıp, İmparatorluğun sonuna kadar değişmeyen, bu gün bile örnekleri pek çok olan başka bazı gerçeklere - özellikle konumuzla ilgili gerçeklere - bir göz atalım.

TÜRKİYE İRK DEVLETİ OLAMAZ

Ben 1919 yılında Ermenek'te doğdum. Ermenek, Toros dağları içinde, benim çocukluk, hatta genç subaylık yıllarımda bile, dörtyanına geçit vermeyen; hem Akdeniz, hem de yayla iklimine sahip olma nitelikleriyle, her ürünü az miktarda yetiştirme olanağına sahip; suyu ve yeşili bol, toprağı çok kıt, yüzyıllar boyunca yolu bile olmayan, çevresi ile irtibatı sınırlı bir vatan parçasıdır. Adı üstünde, TAŞELİ'dir. Bu nedenle en önemli ihraç ürünü -maalesef- kabuğunu yırtarak kendi gayretleriyle okuyabilmiş, oldukça bol sayıda insanları olmuştur. İhmal edilmiş, buna rağmen kimseye küsmeden ülkelerine en iyi hizmet yolu olan, bu yetişmiş, okumuş insan ihracatına devam etmiş; şirin mi şirin bir yurt köşesidir. Sanırım bu nedenle, başka kavimlerin arayıp bulamadığı, gelip yerleşemediği için, hiç karışmamış ender Anadolu ilçelerinden biridir.

Sırt bizim eğitimimiz için, 1928 yılında tüm ailemizi de İstanbula ihraç ettiği zaman, benim yakın akrabalarımın hepsi Ermenek'te, hısımlarımın da bir kısmı Mut, Silifke Anamur gibi yakın ilçelerde yerleşmiş bulunuyordu. Bu bölgeler dışında akrabamız yoktu.

Aradan 40-50 yıl geçtikten sonra, İstanbul'da yakın dostlardan oluşan bir grup içinde bu konunun konuşulduğunu hatırlarım. Bu çok kısa süre içinde, kız alıp verme suretiyle hısımlık bağlarıyla bağlan-

diğımız aileler içinde, haklı veya haksız Kürt, Çerkez, Abaza, Arnavut, Laz, Pomak, Boşnak denilen insanların sayısını bile saptamak mümkün olamamıştı.

Bu kitabın araştırmasını yaparken 1985 yılında, yani İstanbul'a göçümüzün üzerinden sadece 57 yıl gibi kısa bir zaman geçtikten sonra bu eski sohbeti hatırlamış, akrabalık bağlarımızın yaygınlığını bir kez daha gözden geçirmiştım. Hacettepe Üniversitesinde Şubat 1971 de verdiğim konferansda, fikirlerimi savunmak için yine bu konuyu örnek olarak göstermişim. Ama bu kez sonuç bambaşka idi. 57 yıl önce Ermenek yöresinde Türkten gayri hiçbir hısım akrabamız yoktu ama, 1985 de bütün Türkiye'ye yayılmış, Osmanlı İmparatorluğunun en güçlü dönemlerinde egemen olduğu topraklar üzerinde yaşayan islâm halktan yakınlığımız olmayan, hiçbir ırk ve kan kalmamıştı. Bu konunun nedenlerini uzun uzun araştırdım. Kesin bir sonuca ulaşabilmek için pek çok yetkili ve yetenekli dost ile konuştum. Bir o kadar da kitap karıştırdım. Türk toplumu için de, kendi çevremizde gördüğümüz örnekler bu konuda kitaplardan daha yararlı olmuştu.

DİN FARKI

Osmanlı toplumu içinde de, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da, Türk ailelerinin çoğunluğunun oğullarını ve özellikle kızlarını- evlendirirken gelin veya damat adayında ve onların ailelerinde aradıkları nitelikler çoğunlukla hep aynı idi. Bunların başında şeref ve namus anlayışı geliyordu. Bu vazgeçilmez bir şarttı. Bundan sonra, aranan nitelik Din şartı idi. Hele damat adaylarında bu şarta daha çok önem veriliyor, daha katı davranılıyordu. Ondan sonra gelen çeşitli şartlar bunlar kadar

önemli değildi. Sadece (Kütöv) kelimesi ile ifade edilen geleneksel bir görgü anlayışı vardı. Enaçık ve genel anlamı ile bu kelime, (iki gencin ve ailelerinin gelenek, görenek, kültür ve görgü kuralları ve sosyal alışkanlıkları bakımından birbirine DENK olmaları) idi. Bu maddeler arasında-en azdan araştırebildiğim kendi yakın çevremde-servet farkı üzerinde hemen hiç durulmuyordu.

İrk ve dil farkına da önem verilmediği'ni görmek, araştırdığımız konu bakımından bilhassa önemli bir faktördü. Bunun nedenleri üzerinde yaptığım araştırmalar ve bulduğum örnekler, gerçekten konumuz bakımından da ilginçti. Sonuç çok açık ve kesindi. Bu hoşgörünün nedeni, sanırım devletin 600 yıl uyguladığı (Osmanlılık politikası)nın toplum üzerindeki derin etkisi idi. Aynı kan ve ırktan iki kişiden (hatta iki kardeşten) müslüman olan ile başka dinden olan arasındaki büyük fark, hiç bir dikkatten kaçmayacak kadar açıktı. Eğer Müslüman ise, tıpkı bir lâkap gibi: Arnavut Ali, Kürt Osman, Boşnak Süleyman, Gürcü Hüseyin diyor; ama bunu Türk (Ali,Veli, Osman,Hasan)dan hiç ayırmıyordu. Buna mukabil Hristiyan Gagavuz Panayotun Türk olduğunu biliyor, benimsiyor, sempati duyuyor; hem de Türkçe konuşmasına rağmen, iş kız vermeye gelince, çoğunlukla HAYIR diyorlardı.

MEZHEP FARKI

Osmanlı döneminde, aynen din farkı gibi benimsemeye başlayan mezhep farkının (Örneğin Sünnî-Alevî farkının) aslı, sanırım dinsel anlayıştan çok, hükümdar ailelerinin hükmetme nedenine dayanıyor; ama buna (dinsel bir anlamı varmış) gibi önem veriliyordu. Gerçek, Anadolu Türk birliğine Osmanlı Hanedanının mı, Akkoyunluların mı,

yoksa Safevî hanedanının mı hükmedeceği esasına dayanıyordu.

Sünnî ailelerin, Şiilik anlayışının temeli olan EHLİ BEYTİ sevmek ve saymakta da, asla Şiilerden geri kalmadıkları açık bir gerçektir.

Sünnî halife Muaviye ve oğlu Yezit'i sevmek şöyle dursun, sırf EHLİBEYT'e yaptıkları kötülük nedeniyle onlara kızmayan Sünnî görmedim hayatımda. Bunlar halife olarak hiç anılmaz, camilerde adlarına yer verilmezdi. Ama dört halifeden sonra, sadece Ehlîbeyt oldukları, belki de Muaviye ve Yezit'in zulmüne uğradıkları için, Sevgili Peygamber (SAS)lerinin sevgili torunlarının adları geleneksel bir kaide olarak, bütün Sünnî camilerinde yazılı idi. Türk toplumunda (Muaviye ve Yezit) adına hiç tesadüf edilmezken, en çok kullanılan (Hz. Muhammedin adına saygıdan olacak sanırım, aynen değil de, Türk diline daha uygun şekilde) Mehmed adından sonra Ali, Hasan, Hüseyin ve Osman adlarına yer verilir bu gün bile. Öz Türkçe ad verilen çocuklara da göbek adı olarak yine bu adlar çoğunlukla tercih edilmektedir.

VE İRAN

Bunun baş nedeni, baş örneği, o çağlarda hem hükümdar ailelerinin, hem de nüfusunun yarısı çeşitli Türk boylarından oluşan İran devleti ile Osmanlılar arasındaki ezeli (ve galiba ebedi) anlaşmazlıktır. Bu (ezeli ve ebedi) kelimeleri yadırganmasın. İran hükümdarı Şah İsmail Baba tarafından özbeöz Türktür. Divanı hep Türkçe şiirlerden oluşmuştur. anası büyük Türk hükümdarı Akkoyunlu Uzun Hasan'ın öz kızıdır. Karşısındaki Osmanlı hükümdarı Yavuz Sultan Selim ise şiirlerini farsca yazmakla ünlüdür. İkisinin de büyük bir Türk komutanı

ve Devlet adamı olduğundan kimse şüphe edemez. Bu iki hükümdar zamanında Osmanlı topraklarında yapılan Alevî propagandası nedeni ile küçük çatışmalar ve son olarak ÇALDIRAN meydan Savaşında öldürülen Müslüman-Türk Şehit sayısının yüzbinleri bulduğu da tarihî ve acı bir gerçektir. Ve o gün bu gün, bu iki devlet, zaman zaman estirilen sunî bir dostluk gösterisine rağmen, hiç samimî dost olamamışlardır. O kadar ki, hükümdarı ister Safevî, isterse Hümeynî olsun, bu gün bile Türkiye Cumhuriyetine dikilen kem gözlerin en içtenlikten yoksunu komşumuz, müttefikimiz Hümeynî İranıdır.

PROTOKOL

Örneğin, 1987 yılı olaylarına bir göz atalım. Haziran'da İran Başbakanı Mir Hüseyin Musavî ve bazı bakanların Türkiyeyi ziyaret ettikleri henüz unutulmamıştır. Ve sanırım hiç unutulmayacaktır. Başbakan Musavî, hem Tahranda, hem Ankarada (Rejimlerini her ülke gibi Türkiyeye de ihraç) gayelerini açıkca ima ve ifade etmiştir.

Olacak şey midir bu ? Ama olmuştur.

Başbakan Musavî Ankarayı hem ilk ziyaretinde, hemde bu kez, Türk devlet protokolu'nun gereği olan ANIT KABRİ ziyaret etmemiş ve bunu defalarca ısrarla belirtmiştir. Dost ve müttefiki olduğu söylenen Türkiye Cumhuriyetinin kurucusunun Anıt kabrini ziyaret etmeyen bu ilk yabancı konuk başbakanın, çok kısa bir süre önce, yalnız siyasal rejimleri değil, dinleri de ayrı olan Macaristan ziyaretinde, onların protokolu gereği, bir anıta koyduğu çiçeği ve saygı duruşunu gösteren ve Türk basınında yer alan bir fotoğrafı ilginç değil midir?

(Anıt kabri ziyaret etsem MÜNÂFİK olurum)

diyen bu devlet adamının, yalnız protokol değil, İslâm kuralları bakımından da haklı olacağını sanmıyorum. Mezhepleri ayrı olan öteki İslam ülkelerinin din anlayışları ile en azdan bir içtihad farkı yok mudur? Vahabî Suudilere uyar mı, Şii mollanın (12 İmama uymayan İmamın arkasında namaz kılmaz) inançları? Lâik Türkiye Cumhuriyeti, din işleriyle devlet işlerini birbirine karıştırmayan uygar bir (din ve devlet) anlayışına sahiptir. Ve bu LAİK anlayış, Atatürk'ün en büyük hizmetidir yurduna ve hatta İslâmiyete, bize göre.

Deniyor ki, bu ziyaretin gayesi siyasal değil, ekonomiktir. (Dini fanatik görüşlerini ihraç) gayesini açıkca söyleyen bu zatın faaliyetlerinin nasıl yalnız ekonomik sayılabileceğini anlamak ve kabul etmek mümkün müdür? Ve merak ediyor, sağ duyu sahibi gerçek müslüman Türk toplumu, bu olayların benzer örneği görülmüş müdür ve var mıdır tarih boyunca dünyada? Ve özellikle "Uluslararası Protokol" anlayış ve uygulamalarında?

BONAPART ve STALİN

Devlet yönetiminde ekonominin müstesna yerini her Türk biliyor ve benimseyerek her sıkıntıya katlanıyor. Ama bu ölçüde ve sadece ekonomiye tâbi, yani ekonomik nedenlerle **her hareketi** kabul edecek bir devlet anlayışını Türk Ulusu'nun asla kabul etmeyeceğini açıklamakta sanırım yarar vardır.

Ve o gün bu gün, gerçekten merak ediyor ve her ilişkiyi bu görüş açısından incelemeye çalışıyordum. Siz her vesile ile, her yerde (Rejimimizi ihraç edeceğiz) diyecek; arkasından başka bir vesile yaratıp, İran Şah yönetimine karşı yaptığınız operasyonu (Fransız Büyük İhtilâline ve Rus Bolşevik İhtilâline) benzeteceksiniz. Bu iki ifadenin müş-

terek bir anlamı yok mudur?

Yani, Fransız ve Rus ihtilâline benzettiklerini ve (İslâm ülkelerine ihraç edeceklerini) fütursuzca söyleyen İran'ın en yetkili yöneticisi bu ifadesi ile (Kendilerinin de ihtilâlden sonra, Napoleon BONAPART'ın tüm Avrupaya egemen olmak için giriştiği MACERA'yı takip edecekleri) anlamına gelmez mi? Veya (Stalin yönetimindeki Sovyetler Birliğinin rejimlerini ve yönetimlerini tüm dünyaya -gerekirse zor kullanarak- kabul ettirme gayretlerini) ve (büyük ölçüde başarıya ulaşan operasyonlarını) aynen (ve en azdan tüm islâm ülkelerine karşı) uygulamak istedikleri anlamına gelmez mi?

Bu konuyu sormak bile fazladır, gereksizdir. Ama, kendi Tarihine, maddî ve manevî gücüne bakmadan bu eylemlere teşebbüs etmişler; örneğin hem de halkının yarısı Şii olan Irak karşısında sekiz yıl süren başarısız savaşta yüzbinlerce şehit vermişlerdir. Değer miydi?

KÂBE'de TERÖR

Merak ediyorum, İslâm ülkeleri arasında birlik ve beraberliğin, Müminler arasında (Irak, renk, cinsiyet, servet farkı olmaksızın) İHRAM içinde yaşanan kardeşlik ruhunun 1400 yıldır, istinasız, her yıl gösterile gelen (ve sonsuza kadar gösterileceğinden emin ve müsterih olduğumuz) HAÇ FARİZASI'nın, İlk (ve temenni ederiz son) kez kutsal havasını bozan KÂBEİ Muazzamada saldırıya geçerek pek çok ölüme sebep olmak (Humeynî rejiminin Din anlayışının) en açık belgesi değil midir?

İslamiyet, 1400 yıl önce, dünyanın en geri kalmış bölgelerinden birinde, en cahil bedevî bir toplumu-bir insan ömrü içinde-yalnız en inançlı değil; aynı zamanda en uygar, başarılı ve faziletli bir top-

lum haline getirmeyi başarmış ilâhî bir tûtfudur Tanrı'nın insanlığa. Bu nedenle Humeyni'nin tüm islâm âlemine sızmak ve egemen olmak gayesi bir ham hayal değil midir?

Musavi'nin açıkca (rejimimizi ihraç edeceğiz) iddialarını te'vil etmek asla mümkün değildir. Esasen kendileri te'vile çalışmadıkları gibi, aksini kanıtlayacak olaylar da yer alıyor basında her gün.

29 Haziran 1987 günlü MİLLİYET'de küçük bir haber vardı. Humeyni'nin karşıtı Mes'ud Recavi'nin Londra'ya gönderdiği Hamit Tokay'ın orada bir açıklaması yayınlanmış. (Humeyni'nin günleri sayılı. Biz iktidara gelince Türkiye'ye terör ihraç etmiyəcəğiz) demiş. Bu sözler:

a) Humeyni'nin yalnız dinî inançlarını değil, aynı zamanda terör de ihraç ettiğinin kanıtı değil midir?

b) İran'da iktidara gelmeyi plânlayanlar, terör ihraç etmeyeceklerini açıklıyorlar. Bu ifade inançlarını ihraç etmeye devam edebilecekleri anlamına da alınamaz mı?

Son anda ek:

Dinî lider Ayetullah Humeyni'nin, bu kitap basılmadan, allahın rahmetine kavuşmuş olmasından sonra İran'da hiç bir değişiklik olmamıştır. Müridi sayılan MOLLA'lar aynı şartlarla İran'ın varlığını devam ettirmektedirler. Ve tabii Türkiye bakımından değişen bir durum da yoktur.

İSLÂMİYETİ YÜCELTMEK

İslâmiyeti yüceltmek ve savunmak, tıpkı 1400 yıldır olduğu gibi, İran'a düşen bir görev olamaz. Buna güçleri de, inançları da yetmez.

Enaz 1000 yıldır, Anadolu Türklüğü, HAÇLI ordularının hedefi ve islâmın çekilmiş kılıcı olmuşlar-

dır birleşik Avrupaya karşı. Ama o süre içinde Haçlı dünyası ile bile işbirliği yaparak, İslâm dünyası aleyhine, kendilerine çıkarlar sağlamaktan başka ne yapmıştır İran? Tabii bu hareketler hep yöneticilerin marifetleridir. Ne ozaman, ne de bugün en az yarısı Türkçe konuşan İranın büyük kitlesinin böyle hareketleri tasvip etmeyeceği inancımızı açıkca belirtmekten huzur duyarım.

Biz yine esas konumuza dönelim. Yani şu mezhep farkı allerji ve sömürüsüne, Osmanlı İmparatorluğu tarihinde 4-500 yıl İranın Türkiye üzerinde oynadığı mezhep oyunları yüzünden, çoğu günâhsız, yüzbinlerce Türkün öldürüldüğünün acı bir tarih gerçeği olduğunu biraz önce belirtmiştik.

Türkü Türke kırdırtmaya tekrar izin vermiyecek kadar iyi yetişmiştir Atatürk Türkiyesinin çoğunluğu, özellikle genç kuşakları... Bu konuda yakın tarihimize bir göz atınca apaçık bir gerçek görülür Türkiye-de.

Toplumumuz, yalnız 1925-1965 arasında sadece kırk yıl, böyle derdi olmayan-bu konuda mutludur bir toplum olarak yaşayabilmiştir. Benim bilgi, araştırma, Tarih, din ve mezhep anlayışıma göre, ATATÜRK devrimlerinin en önemlisi, LÂİK Cumhuriyet ilkesidir. Mezhep farkı (hatta din farkı)nın çağımız devlet yönetiminde yeri olmaması gerektiği inancındayım. Ve bu konuda bölgemiz devlet adamları içinde böyle umulmaz ve muazzam başarı gösterebilen ilk ve tek devlet adamı ATATÜRK değil midir?

MEZHEP DERDİ

Bana göre, Atatürk'ün başardığı devrimler içinde en önemlisi Lâik Cumhuriyet ise, onun hemen yanında, aynı önemde olan ikincisi Mezhep farkını ve düşmanlığını Türk toplumuna unutturabilmiş olmasıdır.

Ta ilkokuldan yüksek eğitimin sonuna kadar, benim kuşağım olan Cumhuriyet çocukları, sınıf arkadaşlarımızın hangisinin Sünnî, hangisinin Alevî olduğunu hiç bilmemiş, düşünmemişizdir. Nüfus cüzdanları Cumhuriyetin ilk yıllarındaki örneğe göre basıldığı için mevcut olan (mezhebi) hanesinin doldurulmaması bir hükümet emri idi. Ve ben bunun aksine bir örneği, bütün aramalarıma rağmen hiç görmedim. Sadece bu örnek bile yeter, Atatürk devrimlerinin toplum içinde ne ölçüde benimsendiğini kanıtlayabilmek için. Ama kırk yıl, hele son zamanlarda hiç bir zorlama olmadan bu ölçüde benimsenen başka bir gelenek gösterilemez. Taaa 1960 ortalarında bir beyinsiz görevlinin bir cümlesiyle bu düşmanlığı yeniden yaratıp, toplumumuzu birbirine düşman iki kamp haline getirmeye çalıştığı günlere kadar.

Cumhuriyet nasıl ATATÜRK tarafından Türk gençliğine emanet edilmiş ve korunmuş ise; ATATÜRK Devrimlerinin-Cumhuriyetle beraber en önemli ve vazgeçilmez Vediası olan LÂİK CUMHURİYET'in de sonsuza dek, Türk Gençliği tarafından korunabileceğine inanmış olmanın huzuru içindeyiz.

FAKAT.....

Yukarıdaki olayları 1987 de yazmıştım. Ve gerçekten huzur içinde idik, ben ve benim gibi olayların uzağında yaşayan Sade vatandaşlarımız. Şimdi basına kadar intikal eden, biraz sonra çarpıcı örneklerini göreceğimiz, vatandaşın ve basınının reaksiyon'larına neden olan, Laik Türkiye'de olmaması, görülmemesi gereken ama 1989 yılının songünü oluşan belirtileri ve olayları beraber izleyeceğiz.

Bazı bölümlerde de yaptığımız gibi, üzerinde

durduğumuz, açıklamaya çalıştığımız konularda o günlerde Basında okuyup yararlandığım, Okurlarımın da ilgi duyacaklarını düşündüğüm bir kaç makaleyi yine hep beraber inceleyeceğiz.

Yazarlardan biri, Madam Danielle MİTTERAND ve Kürtler hakkındaki iki makalesini Kasım 1989 başında kitabımıza alırken kendisini de okuyuculara tanıttığımız, eski Milletvekili, Emekli Büyükelçi, halende makalelerini hemen hergün okuduğumuz Sayın Coşkun KIRCA'dır.

İkinci yazar, yine eski Senatör, Ama gerçek anlamda profesyonel bir gazeteci, ve sanırım günümüzün en eski (Yani kıdemli) gazetecilerinden Sayın Metin TOKER'dir.

Üçüncü yazar, yine profesyonel ve usta bir gazeteci olan Sayın Hasan PULUR dur.

Özellikle üzerinde durduğumuz Atatürk ve LÂİK Cumhuriyet ilke ve devrimleri: konusundaki konuşmaları ve yazıları ile yakından tanıdığımız, bu eski dostlara, bu nefis ve etkili yazıları için kitabımız ve okuyucularımız adına şükranlarımı sunarım.

Bu çok hassas konuda ne kadar çok yazılsa yine yeterli görmüyorum. Ama bu üç usta yazara aynen katıldığım için aynı konuda okuyucularımı daha fazla meşgul etmeyecek ve kitabımızda her-vesile ile belirttiğim kadarı ile yetineceğim.

YÖK HİÇBİR ŞEY DEĞİŞTİRMEMİŞTİR

Yazan: Coşkun KIRCA

YÜKSEK Öğretim kurumu, Yüksek Öğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği'nin 7.maddesinin (h) bendini kaldırdı. Kaldırılan hüküm, "Yüksek öğretim kurumlarının dersha-

ne, laboratuvar, klinik, poliklinik ve koridorlarında çağdaş kıyafet ve görünüm dışındaki bir kıyafet ve görünümde bulunanlara" disiplin cezası verileceğine ilişkindir. Lâik devletten pek hoşlanmadığı bilinen bir Devlet Bakanı, YÖK'ün bu işlemini, büyük bir coşkuyla, bu konunun artık "ebediyen" halledildiği tarzında yorumluyor. Nitekim, bazılarına göre, yönetmeliğin bu hükmü kaldırılmakla, üniversitelerde kıyafet ve görünüm konusunda artık hiçbir kayıt kalmamıştır ve her öğrenci istediğini yapıp yapmaktan serbesttir.

Yanlış bir yorum:

Oysa, bu yorum temelinden yanlıştır. Bu yorumun sahipleri, hukuk düzeninin bir kurallar hiyerarşisi olduğunu unutanlardır. Eğer yönetmelikten bir hüküm kaldırılırsa, aynı hükmün tüzükte olup olmadığına bakılır. Eğer tüzükte de hüküm yoksa, kanuna bakmak gerekli olur. Kanunda da hüküm bulunmuyorsa, o zaman uygulanacak olan doğrudan doğruya Anayasa'nın kendisidir.

Doğru olan yorum:

Anayasa Mahkemesi, 27 Aralık 1988 tarihli ve 3511 sayılı kanunun ek maddesinde yer alan bir hükmü iptal ederken, Anayasa'nın üniversitelerde "dini inanç nedeniyle boyun ve saçların örtü ve türbanla kapatılmasının serbest olmasını" değil, olmamasını gerektirdiğini ifade etmiştir. Daha sonra, Danıştay da, YÖK'ün görülmemiş bir basiretsizlikle aynı yönetmeliğin aynı bendine eklediği aynı hükmü, aynı gerekçelerle iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin ve Danıştay'ın bu kararları "muhkem kazıye"dir. Yani,

hukukî gerçeğin ne olduğunu açıklar. Demek ki, Bay Mehmet Keçeciler, bir kere daha yanıltılmıştır. Madem ki, Türk Anayasası bu gerici uygulamaları engellemektedir; madem ki bunu Anayasa Mahkemesi ve Danıştay tespit etmişlerdir; YÖK de, üniversiteler de, Devlet Bakanı Keçeciler de, Ana yasa'nın bu hükümleriyle ve yüksek mahkemelerin bu kararlarıyla bağılıdırlar.

Yaptığını bilmeyen YÖK!

O zaman, acaba YÖK, yönetmeliğin yürürlükteki hükmünü kaldırmak ihtiyacını niçin duymuştur? YÖK Başkanvekilli. "Bu kararlar birlikte türban sorunu çözüme kavuşmuş mudur?" sorusuna, "Bilemem" cevabını vermiştir. Bu suretle, Türk idare tarihinde, sanırız ki, doğru veya yanlış, yaptığı işlemin ne sonuç getireceğini bilmeden hareket eden ve böylece, gereksizliğini kendisi kanıtlayan bir idari merciye ilk defa rastlanıyor. Ama, YÖK bu hükmü kaldırıncaya bile, madem ki Anayasa yürürlükte; madem ki Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarına - idarenin her unsuru gibi- üniversiteler de, Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrası gereğince uymak zorundadırlar; o zaman, YÖK Başkanvekilli'nin ve Başkanı'nın sandıklarının aksine, "inisiyatif rektörlere bırakılmış" değildir. Çünkü, rektörler, şimdi, kendi üniversitelerinde Anayasa'yı, Anayasa Mahkemesi ile Danıştay'ın anlادıkları gibi uygulamakla görevli dirler. Nitekim, YÖK Başkanı da, üniversitelerin yapacakları düzenlemelerin "Atatürk ilkelerine uygun olması" gereğini vurgulamak zorunluğunu duymuştur. Rektörler şimdi, anayasa'yı, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın anlادıkları gibi uygulamazlarsa, suç işlemiş olurlar. Ve bugünkü laiklik düş-

manı iktidarın döneminde değilse bile, bir gün mutlaka, savcılar ve mahkemeler, Anayasa'yı uygulamayışlarının hesabını kendilerinden sorarlar. Kaldı ki, eğer rektörler, anayasa'yı uygulamazlarsa yapacakları Anayasa'ya aykırı düzenlemeleri Danıştay yine iptal eder.

Şeriatla üniversitede yer yok!

Şeriat başörtüsü, dinî inançlar İleri sürülerek dahî üniversitelerde takılamaz. Çünkü, lâik devlette, dinî inançların bile ifade şekli, kamu düzenine aykırı olamaz. Türkiye Cumhuriyeti de, Anayasa'nın 12. maddesine göre, kamu düzeninin dayandığı başlıca İlkelerden biri de, vatandaşların, kendi temel haklarından vazgeçemeyecekleridir. Bu hüküm, uygar ülkelerde hukukun genel ilkelerinden sayıldığı içindir ki, Medeni Kanun'un 23.maddesi, aynı hükmü çoktan beri Türk hukuk düzenine sokmuştur. Türkiye'de eğitim kurumları, Türk öğrencilerine işte bu değerleri öğretmekle yükümlüdürler. Bu eğitim kurumları, lâik Türk devletinin içinde yer almakla, Anayasa'nın 5.maddesine göre, "insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamakla" görevlidirler. Bütün Türk eğitim kurumları gibi, üniversiteler de, kadının serbestçe gelişme hakkından yoksun ve erkekle eşit olmayan bir yaratık durumuna düşüren uygulamaları değil; lâik devletin ve onun ayrılmaz parçası olan Atatürk devrim ve ilkelerinin eğitimini yapmakla ödevlidirler.

Şefkatle muamele:

Buna rağmen, bazı genç kızlarımız bu çağdışı uygulamaya sevk edilmişlerse, onların yüksek eğitimden yoksun kalmamaları için elbette

elden gelen yapılmalıdır. Önce kendileri ve alleleri ikna edilmeye çalışılmalı ve gerekli disiplin cezaları, bu yolların hepsi denendikten sonra verilmelidir. Ama, unutmamak lâzımdır ki, bu ülkede, bu kapkaranlık inançlara saplananların, lâik cumhuriyeti üniversitelerinin içinde reddetmelerine gözyummak, yumnamaktan çok daha vahim sonuçlar doğuracaktır. İrtica kadar şımarmaya yatkın bir başka akım yoktur. Dini inanç özüne dayanarak, bütün bir devletin ve toplumun çağdışına itilmeci istemleri, eğer şariat başörtüsü konusunda üniversitelerde basiretsiz bir ihmâl hâkim olursa, ardı ardına gelecektir. Lâiklik o zaman da yıkılamayacaktır. Fakat, çağdışı Türk toplumu, lâikliğin yıkılmasının bedelini ağır şekilde ödemek durumunda bırakılmamalıdır. ANAP, şimdi gericiliğe sarılmış görünüyor. İlimli sağda da, ilimli solda da muhalefet partileri, çok daha basiretli olabilmelidirler.

Hem, bu ülkede, iletişim yoluyla eğitim yapan üniversiteler de var. Erkek arkadaşlarını, boyun ve saçlarını görmekten menederek, onların şeytana uymalarını önlemek istediklerini sanan bu aldatılmış genç kızlarımız, o kurumlarda da pekâlâ aydınlanmak imkânını bulabilirler.

Son olarak şunu da belirtelim ki, şimdi üniversiteler, bu disiplin konusunu düzenleme mezlik edemezler. Çünkü, o zaman da Anayasa'nın temellerini ihmâl etmiş olurlar. Kaldı ki, onları doğru düzenlemeyi yapmaya zorlayacak hukuk yolları da vardır. YÖK'ün meşhur yönetmelikteki bu hükmü kaldırmasına karşı iptal davası açmak, bunlardan biridir.

BU ZAT-I ŞERİF KENDİNİ NEREDE ZAN- NEDİYOR?

Yazan: Metin TOKER

TÜRKİYE Cumhuriyeti'nde Diyanet İşleri Başkanı bir devlet memurudur. Tayinini, hükümet yapar. Resmen başına bir o, sarık sarabilir ama kesinlikle, fetva verme yetkisi yoktur.

Laiplik, kavramı itibariyle çok tartışma kaldıran, tarifi çeşitli şekilde yapılan bir ilkedir. Ancak, hiç kimse tarafından reddedilemeyecek bir gerçek vardır: Lâik devlet, fetvaya yer bulunmayan devlettir.

Türkiye Cumhuriyeti, geçerli Anayasa'nın 2.maddesine göre lâik devlettir. Aynı Anayasa'nın 4.maddesine göre Cumhuriyet'in bu niteliği değiştirilemez.

O halde Diyanet İşleri Başkanı Mustafa Yazıcı oğlu, fetva verme yetkisini nereden buluyor? Üstelik görülüyor ki ilk denemesinde kulağı hiç olmazsa bükülmediğinden cesaret alarak fetvalarını sürdürmektedir.

Milli Piyango devletin bir düzenlemesidir.

Zat-ı şerif fetva veriyor ki bu, dinimize aykırıdır. "Cahiliye", yani Hazreti Muhammet öncesi dönemin bir kalıntısıdır. Bunun ismini bildiriyor, ona dönüş olduğunu kanıtlıyor. Milli Piyango bileti almanın Müslümanları kâfirleştirdiğini belirtiyor.

Yeni yılı kutlama da, devletçe serbest bırakılmıştır.

Çünkü Noel bir şeydir - ve, Hristiyan töresidir-yeni yıla giriş başka şeydir. Bir eski, lâik ve Atatürkçü Diyanet İşleri Başkanı bana şöyle dedi:

"Yılbaşını kutlama, dinle hiç ilgili bulunma-

yan, gelen yıla merhaba demekten ibarettir."

Gerçekten de öyle.

Diyanet İşleri'nin bugünkü başkanı şöyle diyor: "Yılbaşı, şenlik yapılacak olay değil."

Neden?

"Geçen ömrün boş ve faydasız geçip geçmediğinin değerlendirmesinin yapılacağı bir fırsat sayılmalıdır."

TRT yılbaşı kutlaması yapıyor.

Kâfir!

Yıl boyu kâfir!

OLACAK iş değil!

Anayasa'nın 2. ve 4. maddesine göre orada olmaması gereken bir zat-ı şerif. Ama, orada. Yeni fetvalarını bekleyiniz. Fetva hakkını verdiğinizinize göre... Türban artık yasak değil. Yarın: Türban takmamak yasak.

Ne yapalım?

İsmet Paşa "Bir ülkede namuslular en azından namussuzlar kadar cesur olmazlarsa..." demişti.

Hep, üç buçuk türbanlı gösteri yaptı.

Türban takmamanın kendilerine yasaklanacağı çoğunluk nerede?

Hep, "sessiz çoğunluk" olarak mı kalacak?

AH, Leipzig halkı...

Neredesin,

Her halde, Ankara'da değil.

Ne yazık!

*** * ***

Keçeciler'i kutlayın...

Yazan: Hasan PULUR

BUGÜN, Devlet Bakanı Sayın Mehmet Keçeciler'in kutlanacağı gündür...Eğer kendisini yeni yıl nedeniyle daha kutlamamışsanız, kartınızı postaya atmamışmısınız, Sayın Keçeciler'i iki kere kutlayın...

Yarın 2 Ocak 1990'dır.

Bundan tamıtamamına üç yıl önce, 2 Ocak 1987'de Sayın Keçeciler, başörtülü üniversiteli kızlara aynen şöyle diyordu:

"Aslında bu meseleyi er veya geç çözeceğiz; çözmek mecburiyetindeyiz. İnançlarını, tahsiline tercih edecek bir nesil karşısında sessiz kalamayız. Hor ve hakir görülen tek nesil siz değilsiniz. Biz de yıllarca aynı ıstırapları çektik, aynı yolları zorlayarak belli yerlere geldik. Sizler de, mücadele edeceksiniz ve sizin mücadelenizden sonra, belki kesin tavırlar ortaya çıkacaktır."

Şimdi, bugün Keçeciler'i kutlamayacak da, kimi kutlayacaksınız, kime "Gazan mübarek ola!" diyeceksiniz?

Adam tam üç yıl önce söylemiş, üç yıl sonra da sözünü tutmuş ve Konya'da "Bu sorun ebediyyen bitmiştir?" diyerek müjdeyi vermiş, daha ne yapsın!

ŞİMDİ sıra, Sayın Keçeciler'in işaret buyurduğu "Kesin tavırların ortaya çıkması"na kaldı.

Nedir bu kesin tavırlar?

"Meselâ!" diyelim, birkaç ihtimal sayalım...

Bugün üniversitede başörtülü olarak okuyan, öğrenim gören genç kız, yarın fakülteyi bitirdi, doktor oldu, hâkim oldu, savcı oldu, hemşire oldu, mühendis oldu, mimar oldu, idareci oldu, memur oldu, devlet hizmetine girmek istedi...

O zaman ne olacak?

İnançlarından dolayı üniversitede başını örten genç kıza, meslek sahibi olup, devlet hizmetine girince "Başını aç" denilebilir mi?

O halde yapılacak olan, devlet memurları kıyafet yönetmeliğinin değiştirilmesidir.

Sayın Keçeciler'in "ortaya çıkmasını öngördüğü" kesin tavırlardan biri belki de budur...

PEKİ kadınlar, inançları uğruna başlarını bağladılar, erkekler ne olacak?

Onların inançları yok mu?

Erkekler de, "Ben dinî inancım gereği, dört kadınla evlenmek istiyorum!" derlerse, ne olacak?

Onun için hemen, Medenî Kanun'un buna engel olan maddelerinin değiştirilmesi gerekir.

İşte Sayın Keçeciler'in ortaya çıkmasını beklediği kesin tavırlardan biri de bu olabilir...

MEDENİ Kanun'u hallettik, Ceza Kanunu ne olacak?

Ceza Kanunu dayığı yasaklar, kim kimi dövse cezalandırır, ister kadın kocasını, ister kocası karısını..

Diyelim karısını döven bir adam, mahkemede, hâkime "Ben dinî inancım gereği karımı dövdüm!" dedi, hâkim de bunu dinlemeyip adamı cezalandırdı.

O zaman ne olacak?

Çünkü, kocaların, karılarını dövmeye "şer'an" hakları vardır; serkeş, itaatsiz, inatçı kadın dövülür.

O halde Ceza Kanunu da değişmelidir.

Acaba, Keçeciler'in beklediği kesin tavırlardan biri de bu mudur?

BİR başka kesin tavır ihtimali...

Yine - Medenî Kanun'a göre, kocalar, karıları-

nı öyle kolay kolay boşayamazlar, kadın isters kök söktürür...

Oysa bir erkek, dinî inancı gereği, isterse karısını, bir çırpıda "Talâk" ile boşayabilir...

Hele hele, "Seni talâk-ı selâse ile" yani, üç defa boşadım derse, kadın yandı... Kocasını daha sonra insafa gelse, karısını affetse bile, tekrar evlenemez, hülle gerekir... Yani kadın bir başka erkek ile gerdeğe girecek, sonra ondan boşanıp, tekrar ilk kocasıyla evlenecek..

O halde, Medenî Kanun'un bir daha değişmesi gerekecek..

DIYECEKSİNİZ, bu değişikliklere, kadınlarımız, özellikle başörtülü kadınlarımız ne der?

Sorduğumuz şeye, ettiğimiz lâfa bakın..

Estâğfurullah, onların ne diyeceğini sorup, merak eden mi var?

Erkekler, inançları gereği ne isterlerse onu yaparlar, kadınlar kim oluyorda lâfa karışıyolar, onlar başlarını örtüp bir kenarda dursunlar..

TABİİ daha başka kesin tavırlar da beklenebilir..

Mesela cuma namazları erkekler için farzdır. O halde niçin cuma günleri hafta tatili olmasın?

Ya şu yılbaşılar?

İsa Peygamber'in doğum gününden bize ne?

HAYIR, hayır, bunlarda şaşılacak, kızacak, hayret edilecek bir şey yok!

Sayın Keçeciler'in üç yıl önce, başörtülü genç kızlara "Sizler mücadele edeceksiniz, sizin mücadelenizden sonra, belki kesin tavırlar ortaya çıkacaktır" dediği günlerin alâmetleri belirdi.

Adam yine de, tevazu göstermiş "belki!" demiş...

Ne belkisi, aynen aynen!

* * *

VE SON ÖRNEK

Evet, örnekler 1989 yılının sonlarında, bir kaç gün içinde üstüste oluşan ve 31 aralık 1989 ile 1 ocak 1990 günkü gazetelerde ilk reaksiyonları açıkca görülen olaylarda da (İran- daha doğrusu Hümeyni-rejiminin parmağı var mı?) diye uzun uzun düşünmüştüm. İçimi kemiren şüphe sınırlarımın % 90 ları bulan bir ihtimalde olmasına rağmen, kitabımızın 2 ocak 1990 günü bitirilen son düzeltmesinde bunlara hiç yer vermemiştim. Yayın evine telefon edip (düzeltmelerin bittiğini, dosyayı alabileceklerini) bir kaç hafta daha İstanbulda kalacağımı bildirmeyi düşünürken artık şüphe ihtimali sınırının üstüne çıkan bir yeni olay 3 ocak 1990 günü bütün Türk basınında yer alınca kıyamet koptu. Günlük alıştığım gazete ile yetinmemiş, 3 güvenilir gazete daha alarak aynı olay ve konu üzerindeki 3-4 yeni yorumla kesin bir karar almayı plânlamıştım. Daha ikinci gazetede benzer yorumu henüz bitirmiş, 5-10 dakika dinlenmeyi düşünürken telefon çalmıştı. Ankaradan devlet üst düzey yöneticilerinden bize göre genç, ama yıllarca kendisini işbaşında deneyebildiğim, yetkili ve yetenekli olarak tanıdığım eski bir dostumdu arayan. Sizi Ankara'da evinizde bulamayınca merak ettik. Önce Antalya sonra İstanbul orduevlerinden arayıp (Sağlık durumunuzu sormak için rahatsız ettim) sözlerine gülmüştüm. Arayış sebebini derhal anlamıştım.

- (Çok iyiyim, teşekkür ederim. Siz nasılsınız?) sorusuna teşekkür eder etmez de, beklediğim ikinci soru geldi hemen.

(Umarım gazetenizi okumuşsunuzdur. Ne düşündünüz Ayasofya önergeleri hakkında?) diyordu yetkili dostum.

- (Üçüncü gazeteye başlamak üzere iken siz aradınız.) dedikten sonra kısaca (Şaşırdığımı, Bakanlar kurulunda yakın tanıdığım ve bu konudaki bir kararnameyi imzalamayacağını sandığım bir karar verecek kadar yakın tanımadığım, ama büyük ihtimalle imzalayacaklarını ummadığım 2-3 kişi olduğunu; tanımadıklarımın da imzalamayacak bir kaç kişi çıkarsa böyle bir önerenin T.B.M.M.de çoğunluk sağlayacağını sanmadığımı açıkca belirterek, böyle olaylara karşı hassas olduğunu bildiğim dostumun, kendi kişisel görüşü başta olmak üzere, çevresinin ne düşündüğünü sordum, mukabil soru olarak. (Dündenberi benim çevrem kaynıyor) dedikten sonra (Yök konusunda Kimse olumlu karşılamadı değişikliği. Ayasofya için henüz bir durum tartışması yapamadık. Size yakınlığımı bilen bazı arkadaşlar sizin kişisel kararınızı sormamı rica ettiler. Sağlığınızı sormak istiyorduk bu iki olay çıkmadan. Hem durumunuzu hem de son olaylar hakkında bu akşam sizi arayıp konuşacaktık. Ama Ayasofya haberi çıktı arkadaşlar sizinle konuşmamı önerince akşamı beklemedim. Bu olayların arkasındaki kişiler ve güçler hakkında ne düşünüyorsunuz?) diyordu dostum.

(siz yetkili kişilersiniz. Esas yetkililere sorun bu soruyu. Hem sorun hem de uyarın onları. Telefonunuz için teşekkür ederim) deyip kısa kesmek istemiştim. Ama dostum yetkisini aşan bir heyecan içinde görünüyordu. (İRAN mı var bu işlerin ardında?) diyerek en son soracağı soru ile başladı konuşmaya. (Bir ay önce sizi hastahanedeki ziyaret ettiğim günü hatırlıyorsunuz sanırım. Yanınızdaki yetenekli misafirinizle bu konuyu tartışıyordunuz. **Onu açıklaya bilir miyim Çevreme?**) diye sordu yine. Ve devam etti heyecanla **Spor klüplerinden okullara ve ticarethanelere kadar hemen her**

alanda İranın büyük para desteğinden bahsetmişsiniz. Türkiyedeki iranlı sayısı hakkındaki sorunuz henüz kesin olarak öğrenemedim. Bir birine uymayan çok yüksek üç ayrı sayı söyledi yetkili sandıklarımız. Birisi milyondan fazla olduğunu söyledi. Ama biz buna fazla önem vermiyoruz. Ha 500.000, Ha bir milyon, hatta daha fazla olması üzerinde durmuyoruz. (Elbette bunların tamamı Humeyni karşıtı değildir. Bunu bilmek için istihbaratçı olmaya lüzum yok. İçlerinde "Humeyni karşıtlarını göz ve kontrol altına almakla" görevli olanlar kadar, terör ve şeriat ihraç edeceklerini açıkça söyleyen liderleri adına, uygun vasat hazırlamakla görevli kişilerin varlığı da muhakkak. Çok yüksek miktarda para harcayanlar var içlerinde. Bunlar Kamu oyunda açıkça konuşuluyor) anlamında bir cümle ile özetlemişsiniz durumu.

Ankarada da bunları söyleyenler çoğunlukta. Tabii bahsettiğim kişiler yetkili kurullarda çalışanlar değil. Ama o çevrelerle ilişkisi olan güvenilir kişiler var içlerinde. Ankarada en iyi haber toplayanlar (Bunların Çoğu İstanbulda çalışıyor) diyorlarki sizde aynı şeyi söylemişsiniz. Yök ve Ayasofya olayları ile bunların bir ilgisi var mı sizin görüşünüze göre? Sorusu ile yine baştaki aynı konuya ve aynı soruya dönmüştü dostum.

(Hiç bir şeyden emin değilim. Ve bunları doğru olarak Saptamak olanaklarına da sahip olmadığımı biliyorsunuz. Ama her dedikodunun içinde-az bile olsa-bazı gerçekler olduğu da kesin. Kaldı ki, konuştuğumuz olaylar ve son Ayasofya konuşusu bile hemen dedikodu şeklindeki sohbetler arasına girdi daha çıktığı gün.

Telefonunuz için tekrar teşekkür ederim. Siz ve Çevreniz bu soruları benden daha iyi araştırıp (olabilirlik-üvenilebilirlik) derecelerini saptayabilirsiniz.

Eğer ben Ankaraya dönmeden kesin bir sonuca ulaşır ve benide yeteri kadar aydınlatırsanız memnun olurum) diyerek konuşmayı bitirmiştir.

KAR İLE YAPILAN HELVA MİSALİ

Bu endişem üzerinde durmayı yetkililere bırakmaktan yana oluşum bir yana, Basının bile, ben ve benim gibilerden daha iyi olanaklara sahip olduklarına inanıyorum.

Nitekim eski bir politikacı, gazeteci; Halen de en popüler gazetelerden birinin (genel yayın koordinatörü ve baş yazarı) olan Sayın Altan Öymen'in 4 ocak 1990 ve Sayın Coşkun KIRCA'nın 8 ocak 1990 günleri yayınlanan, Kelime kelime katıldığım iki makaleyi başlangıçtanberi uyguladığımız; yararından artık emin olduğumuz usule uyarak bu bölümün sonuna aldıktan sonra artık kitap üzerindeki Son düzeltme çalışmasını bitirip yayın evine teslim ve basılması için gereklilerinin yapılmasını rica edeceğim.

Anlaşılan TBMM.nde ülkenin çok önemli dertlerine çare düşünüp bir yararlı hizmet olanağı bulamayanlar, (Biz de bir şeyler yaptığımızı kanıtlayalım. Bizim de bu çorbada biraz tuzumuz bulunsun. Hiç olmazsa dostlar beğenir) gayreti içinde bula bula, hem içeride, hem dışarıda sanırım azınlıkta kalacak bir grubun alkışlayacağı (YÖK ve AYA-SOFYA) konularını bulabilmişler. Hani şu ünlü (Ben de bir fincan pekmez ve bir avuç kar'la helva yapmak usulünü icadettim. Yaptım, tadına bakmak için ağzıma attım, ama itiraf edeyim KENDİM BİLE BEĞENMEDİM bu icadımı) diyen MOLLA misali.

BİR UYGARLIK ÖRNEĞİ

Bu günkü Ayasofya Müzesi 1934 yıllarına kadar Cami iken, biz de babamızla beraber, özellikle Ramazan geceleri, Teravih namazı için, diğer selâtin Camileri ile beraber Ayasofya Camisine de girdik. Tabii o yıllar, şimdi görülen ünlü (Figürlü Mozaikler ve Freskler) görülmüyordu. Duvarlarda ve Kubbelerde islâmî Cami Tezyinatı vardı.

Müze olmasına karar verilince yapılması gereken değişiklik, tamirat ve tezyinat için bir mimarlar grubu ile beraber san'atlarında uzman ustalar görevlendirilmişti. Yapılacak Tüm değişiklikler üzerinde esaslı çalışmalar yapılıyordu. Mimarların başı bir gün İstanbul Vali'sine koşup hiç akla gelmeyen, umulmayan bir müjde vermiş.

(Duvar sıvalarının oyulmuş bir yerini incelerken bazı ustalar toztoprak içindeki bir oyukta renkli resimler görmüşler. Bir mimar arkadaşına haber vermişler. Onlar bir hey'et halinde oyuğu genişletip temizletmişler. Ayasofyanın dünyaca ünlü Mozaik ve fresklerinden biri çıkmış ortaya. Bana haber verdiler. Oyuk yeri daha da genişleterek Ve yüzlerce yıl önce yapılıp, 1453 de üzerleri özel bir siva madde-si ve siva yapma tekniği ile kaplanan Ayasofya'nin ünlü kubbesinin Sivası dikkatle kazınınca o nefis freskler Kusursuz olarak meydana çıktı) demiş.

Araştırmalar devam etmiş. Ve anlaşılmış ki, Freskleri ve Mozaikleri 1453 yılında uzmanlara inceleyen büyük Hükümdar FATİH Sultan II.Mehmet bizzat ilgilenmiş konu ile ve biraz önce bahsettiğimiz özel siva harcı ve siva yapma tekniği ile mozaiklere ve fresklere hiç zarar vermeden, Namaz kılınabilecek hale getirmişler yeni AYASOFYA CAMİİ'ni.

Bu inanılmaz olayı 1953 yılında Fethin TAM

500.yılında, İstanbul Valisi olan Merhum Prof.Dr Fahrettin Kerim GÖKAY anlatmıştı bize 1954 yılının tatlı bir mayıs günü. Bu olayın öyküsü gerçekten çok İLGİNÇTİR. Ve ben şu anda, tarihî bir VASİYET'i yerine getirebilme olanağını bulmanın heyecanı içindeyim. Olayın 36 yıl önce geçmiş öyküsünü, bazı tanıkları sağ iken aynen anlatmayı tercih ediyorum.

VE DEVREDE ÇANAKKALE ŞEHİTLER ANITI

Evet, sayın Prof.Dr.Fahrettin Kerim GÖKAY 1954 yılında da İstanbul Valisi ve **Çanakkale Şehitleri Anıtı Yaptırma Derneği'nin** fahri Genel Başkanı idiler. Şimdi bu araştırmayı yapan ve kitabı yazan Kurmay Binbaşı da M.S.B. İstanbul Temsil Bürosu Müdürü ve aynı derneğin fahri Genel sekreteri idik. Haftada bir gün dernek yönetim kurulu, İstanbul Vilayeti şeref salonunda, Vali'nin başkanlığında, ANIT yaptırma ile ilgili konuların görüşülmesi ve uygulanması için toplanırdık. 1954 (yılında) Anıtın temel atma töreni için vapurla Çanakkale Hisarlık burnuna gitmiş, temeli atmış, aynı vapurla geri dönüyorduk. Yönetim kurulu üyelerinin ev sahibi olduğu tören, İstanbulda dernekle işbirliği yapan ve büyük yardım bağışında bulunan veya bu yardımı organize eden Üniversite, muhtelif cemiyetler ve sendikaların temsilcileri, kalabalık bir Basın grubu ile bir vapuru dolduracak kadar misafir dolu idi.

Bir Mayıs günü, pırıl pırıl bir havada İstanbul'a yaklaşırken hemen herkes güvertede toplanmış, İstanbulun nefis manzarasını seyrediyorduk. Biz Vali ile beraber vapurun iskele (sol) küpeştesinde, **Top-**

kapı Sarayı-Ayasofya-Sultan Ahmet Cami'leri hattının seyrine doyum olmaz manzarasını içimize sindirmeye çalışıyorduk. Bir ara sayın Vali elini omuzuma koyarak "Öbürgün toplantımız var. Seninle Oradan Ayasofya'ya gideceğiz. Haberin olsun, demişti. İki gün sonra toplantı bitince sayın vali ile Ayasofyaya gitmiştik. Otomobilden müze kapısına gidinceye kadar da vali bana: "Şimdi içeride, yerinde sana pekaz kişiden duyabileceğin tarihe geçmesi gereken bazı şeyler anlatacak ve göstereceğim. Uzun göreceğin bir şekilde, Tarih Mecmuasına yazdığın makaleler gibi, bu konuyu da tarihselleştirmeni rica ve vasiyet ediyorum" demiş, ve yukarda açıkladığım AYASOFYANIN FIGÜRLÜ MOZAIK ve FRESKLERİNİN öyküsünü anlatmıştı. İki hafta sonra da ben İstanbul'dan ayrılmış, yeni görevim olan Bükreş Büyükelçiliği Ataşemiliterliğine gittiğim için konu üzerinde duramamıştım. 1962-1969 yılları arasında sayın GÖKAY ile O Milletvekili, ben de Kontenjan Senatörü olarak TBMM'de buluşmuştuk. Bir gün koridorda sayın Bakan Gökay yolumu kesmiş ve "Sen belki beni unuttun bile. Ama ben senin baba dostunum, ve seni hiç unutmadım. Şimdi söyle bakalım benim vasiyetimi ne yaptın?" diye sorunca yukarıda anlattığım olaylar gözümde canlanmıştı.

Sanırım, Sayın F.K gökay'ın söylediği (Ayasofya kubbesindeki Fresk ve Figürlü Mozaikler hakkında Verdiği bilgileri yazma ve yayınlanmasını sağlama) vasiyetini Kitabımızın son düzeltmeleri sırasında başarabilmiş olmanın huzurunu yaşayacağım.

BİZDEN DE BİR ÖNERİ

Ben Türkiyede sağduyunun egemen olacağına inanıyorum. Yani, TBMM.nde AYASOFYA konusunda yeni bir KARARNAME teklifi yapanların değil, Sayın COŞKUN KIRCA ve Sayın ALTAN ÖYMEN'in Aşağıda Okuyacağımız makalelerinde belirtilen uygar kararın egemen olacağına inanmak istiyorum.

Ama, bir taraftan da-ne olur ne olmaz diyerek-şayet ve kazara bu (Humeynî'vari teklif itibar görürse) diye. içim sızlaya sızlaya bir öneri de bulunmaktan kendimi alamıyorum. İstanbulu alan ve Türk milletine emanet eden Fatih'in XV.yy.da bile (üstlerini sıvayın. Nasıl olsa hep Cami olarak kalacaktır bu büyük eser) demeyip uygulattığı (özel bir siva ve sıvama tekniğinin) 537 yıl sonra unutulmasını hatırlatmaktan kendimi alamıyorum. Bu acı olay nedeniyle konuyu, büyük FATİH'in ölümsüz bir niyazını, o günden bu güne, Ayasofya olay ve hizmetinde adı ve hizmeti geçenlerden bugün aramızda olmayanlar için (Rahmeti Rahman); Sağ olup da bu dâvada sağduyunun sesi için mücadele verenler ve yanı sıra ısrar etmeyip doğru karara dönenler içinde ŞEREF ve ŞAN) dileyerek bitiriyorum.

ÖZAL VE AYASOFYA

Yazan: ALTAN ÖYMEN

AYASOFYA'nın cami halin getirilmesi girişimleri sürüyor. Bakanların bazısı, bu konuda bir hükümet karanamesi çıkarıp "işin bitirilmesi"nden yanaymışlar.

Bu konudaki düşüncemi birkaç defa belirtmiştim. Bugün de Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın düşüncelerini nakledeyim:

Özal, 1988'de, bir kitap yazdı. Bu, Paris'te Plon Yayınevi tarafından Fransızca olarak yayımlandı. Adı "La turquie en Europe"tu. Avrupa'daki Türkiye.. Amacı da, Türkiye'nin AT'a yaptığı başvurunun ne kadar haklı olduğunu anlatmaktı.

252 kitap sayfası tutan bu anlatımın temelinde, Türkiye'nin değişik medeniyetlerin beşiği olduğu gerçeği vardır.Özal'a göre bu medeniyetler birbirini etkilemiş, ama en başta Anadolu insanınca etkilenmiştir. Özal, bunu belirtirken Hitit öncesi devirlerden başlayan geniş bir tarih tahlili yapmıştır. Hititler, Lidyalılar, Likyalılar. Anadolu'daki ilk Hıristiyanlar.. Selçuklular..Bizanslılar.. Osmanlılar.. Hepsinden uzun uzun bahsetmiş ve bütün o çeşitli medeniyetlerin birikimini kendimizden sayarak, onlara sahip çıkmıştır. O kadar ki, biraz esprili bir şekilde, Mevlânâ için kullandığı sıfat da aynıdır. Homer için de "Vatandaşımız Mevlânâ".. "Vatandaşımız Homer"..

Bu bakış açısının içine tabii, o medeniyetlerden günümüze kadar kalan eserler de giriyor. O arada Ayasofya da.. O da Özal'ın anlatım biçimi içinde "Bizim Ayasofya" sayılır.

Şöyle tarif ediyor Özal onu (sayfa 76):

"Bizans mimarisi Konstantinopl'da Ayasofya'yla zirvesine ulaştı ve son şeklini aldı. Bu, o çağın Bizans mimarisinin eşsiz şaheseridir.."

Özal bunu vurguladıktan sonra biraz hayıflanıyor. Diyor ki: "Bizans İmparatorluğu'nun bize bıraktığı sanat eserlerinin sayısı, İyon ve Roma devirlerine göre zaten hayli sınırlıdır."

Bu açıdan çok memnundur Özal, Ayasofya'nın o eksikliği telâfi etmesinden.. Bunu da, seslendiği okur kitesine-yani Avrupalı dev-

let adamlarına, AT yöneticilerine, temsilcilerine parlamenterlerine-duyurmaya özen göstermektedir.

Türk kültür ve turizm politikasının da, uzun yıllardan beri izlediği çizgi zaten odur. Bugün devlet tarafından bastırılıp dünyanın her tarafında herkese dağıtılan çeşit çeşit broşürler, kitaplar var. Herhangi birini alın, Sultanahmet Camii ve Topkapı Sarayı'yla birlikte Ayasofya'nın fotoğrafına da rastlarsınız. "Ayasofya Müzesi" adıyla.. Altındaki yazılarda da tarihçesi yer alır. Rastgele birinden örnek verelim (Turkey - Türkiye Albümü - Turizm Bakanlığı yayını):

"Bizans sanatının bir şaheseri olan Ayasofya, yapıldığı günden Türklerin İstanbul'u fetihine kadar kilisedi. Fetihden sonra camiye dönüştürüldü. 1935'de Atatürk tarafından müze haline getirildi. Mimari perfeksiyonu ve çok güzel freskleriyle ünlüdür."

Türkiye'nin bunu 50 küsur yıldan beri, hiçbir komplekse kapılmadan vurgulaması, başka medeniyetlere ve dinlere karşı geleneksel toleransının ve özgüveninin ifadesidir. Her köşesi Türk-İslam sanatının şaheserleriyle dolu olan İstanbul'da, başka bir sanat eserinin müze halinde bulunmasıyla, Türk-İslam sanatı, elbette daha yücelmektedir.

Ama, tabii, bunu kabinedeki bazı bakanlarımıza anlatmaya imkân yok. Bir tutku halinde, bir an önce çıkartmaya çalışacaklar Ayasofya'yı yeniden cami yapma kararını..

Peki ama.. Eğer o girişim gerçekleşir de, Ayasofya'nın içindeki fresklerin üzerine badana çekilirse, devletin 50 yıldan beri dağıtıp durduğu o kitaplardaki broşürlerdeki ifadeleri ne yapacağız?.

Onlar da bir yana.. ÷lkemizin eski başbakanı, Şimdiki Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın daha iki yıl önceki 252 sayfalık kitabında yazdıkların ne yapacağız?

* * *

AYASOFYA

Yazan : Coşkun KIRCA

FATİH Sultan Mehmet, İstanbul'u fethedip şehrimizi ebediyen Türklüğe mal ettikten sonra, ilk namazını Ayasofya Bazilikası'nda kıldı. Böylece, eski İslam geleneğine de uygun düşen şekilde, Allah'ın her evinin, her insanın ibadeti için geçerli olduğunu bir kere daha ispatladı. O dönemin şartları içinde bu büyük Türk'ün sergilediği hoşgörü zihniyetine bakınız. O dönemde her Müslüman ve Hıristiyan hükümdarın yaptığı gibi, şehrin en büyük ibadet yeri, Fatih hükümdarın dininin ibadethanesi haline getiriliyordu. ama nasıl? Ayasofya adını muhafaza ederek.. Ne demek Ayasofya? "Haghia Sophia" yani "Azize Sofya"! Ortodoks mezhebinin en ünlü azizesi! Ve Ayasofya, cami iken de, Ortodoks azizenin ismiyle anılıyor. Çağımızın Türkiye'si, işte tarihin bu hoşgörü sayfalarıyla övünmelidir.

ATATÜRK VE HOŞGÖRÜ

Sonra, asırlar sonra, laik Türkiye doğuyor. Çağımızda artık ne gaza var, ne haçlı seferleri! Hıristiyanların Müslüman topraklarına; Müslümanların da Hıristiyan topraklarına din uğruna saldırdıkları dönem, bir kaç budalanın örümcekli kafaları dışında, artık yok olmuş. 1934'te bir Bakanlar Kurulu kararnamesi çıkarılmış. Altın-

da laik cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ün imzası var. Sadece o değil! CHP'nin unutulmaz lideri İsmet İnönü'nün ve DP'nin unutulmaz lideri Celal Bayar'ın da imzaları var. Ve, Bay Erbakan'ın içinde oldukları dahil, her hükümet döneminde o günden bugüne Ayasofya bir müze olarak muhafaza edilmiş.

Neden acaba? Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin dış dünyaya artık din kavgası gözüyle değil, barışçı milli yarar gözüyle baktığını ve dış dünyanın da, artık Türkiye'ye ancak bu gözle bakabileceğini gösterebilmek için... Ayasofya, bir yandan minareleriyle, diğer yandan freskleriyle, iki büyük tek Allahlı dinin, çağdaş uygarlığın oluşumunda her ikisinin de büyük payı olan İslamiyetin ve Hıristiyanlığın bir ortak birleşme noktası olarak görülsün diye... Atatürk'ün, dünyayı tekrar karartacak olan bir savaşın eşliğindeki Avrupa'ya verdiği o mesajın yüceliğine ve uzakgörülüğüne hayran olmamak mümkün mü?

LÂİKLİKLE İLGİSİZMİŞ!

Ayasofya'yı tekrar cami haline getirip getirmemek, laiklikle ilgili olan bir konu değilmiş. Halkı pahalılıktan inim inim inleten ANAP'ın din sömürücüleri, şimdi halkı uyutabilmek için, bahanelere güveniyorlar. İstanbul'da Müslüman halkın ibadet ihtiyacını karşılamaya yetecek kadar cami ve mescit mi yok? Atatürk, Ayasofya'yı müze haline çevirdiği vakit Müslüman İstanbullular namaz kılacak cami bulamıyorlar mıydı? Türklüğün İstanbul'a ebediyen diktiği Süleymaniye, Sultanahmet ve daha nice kutsal kubbeler, sırf kendimizin şaheserleri olarak

Ayasofya'ya kubbesinin üzerinden bakmıyorlar mı ki, Ayasofya'nın müzeliğinden gocunalım?!

Konuya, ANAP'ın her işte âdet edindiği gibi, sırf şekil açısından bakılacak olsa, Ayasofya'nın tekrar cami haline getirilmesiyle laikliğin ilgisi yok denilebilir. Ama, devlet işlemlerinde hiçbir konu, amacının dışında görülemez. Sizin amacınız ne?

Ayasofya müze oldu diye Türkiye'de din hürriyetimi kaldırılmıştı? Ecdadımızdan kalmış bunca cami ne güne duruyordu? Yoksa, Ayasofya müze olunca Sevres'in bile Türklerin elinden almayı düşünemediği İstanbul Türk olmaktan mı çıkmıştı? Ayasofya'yı müze yapan deha Türklüğü kurtarmasaydı, "Nakûs yerlerinde ezan" okunacak değil. minarelerinde çan çalınacaktı. O zaman, sizin tek amacınız var: Din gereği sandıklarını, başka her ülkünün ve aklın her gereğinin üzerine çıkararak, Türk vatandaşına tahakküm etmek isteyen bir gerici zihniyete taviz dağıtmak! Ya Atatürk'ün dış âleme vermiş olduğu o anlamlı mesaj ne olacak? Umurunuzda bile değil!

TÜRKİYE KARANTİNAYA

Türkiye'yi bir din devleti haline sokmak isteyen zavallı kafa ne sanırsa sansın, birkaç bağnaz Katolik ve Ortodoks papazı ile kör takipçilerine rağmen, Batı, artık dinin toplumu toplum yaptığı bir uygarlığı geride bırakmıştır. Batı'da din, vicdan işidir ve toplum içindeki rolünü sırf bu açıdan oynar. Bay Delors'un iyi ifade edilememiş olmaktan ötürü densizliğe bulaşmış o laflarından sonra Batı'dan gelen tepkiler de bunu kanıtlamıştır. Ama, şimdi biz ne ya-

pacağız, Ayasofya'yı bütün insanlığın ortak değeri olmaktan çıkararak, din uğruna yeniden kendi içimize kapandığımızı Batı'ya ispatlayacağız; Atatürk'ün vermiş olduğu ve Türkiye'nin dış ilişkilerinde eriştiği noktanın temeltaşını oluşturan o mesajın tam tersini şakiyacağız! Ve, ondan sonra, Cumhurbaşkanı'ndan başlayarak, pek çok umutlu bekleyecek ki, din hoşgörüsünden din bagnaızlığına, yep-yeni bir çağın başlangıcından Yeni Çağ'ın başına geri dönen bir Türkiye'yi Batılı kabul edecekler ve bu arada, Avrupa Topluluğı'na alacaklar! Hadi efendim! Hangi Humeyni bozuntusu, Türkiye'de hangi ipleri kimin yardımıyla çekiyor? Bütün Batı'da bunu keşfetmeye çalışacaklar ve Türkiye'yi toptan - ama belli etmemeye çalışarak - karantinaya alacaklar. Bunu mu istiyorsunuz?

HOŞGÖRÜDE DAHA DA İLERİYE!

Aslında Atatürk, dünyaya Yeni Çağ'ı açan Fatih'in hoşgörüsünün izinden giderek Ayasofya'yı müze yapmıştı. Günümüz Türkiye'sinin aynı çizgi üzerinde daha da ileri gitmesi gerekir. Sayın Süleyman Demirel, Ayasofya'ya Osmanlı'nın eklediğı Hünkâr Mahfeli'nde Müslümanlar ibadette bulunsun, mevcut müze de müze olarak kalsın diyor. Biz, daha da ileri gidiyoruz ve diyoruz ki, Ayasofya, cuma günleri - freskleri perdeyle örterek - Müslümanların; pazar günleri de sırayla, Orodoksların, Katoliklerin ve Protestanların ibadetine açılsın ve haftanın geri kalan günleri de, Türkü tanımayanlar, Ayasofya'yı müze olarak ziyaret ederken, onun saf güzelliğı, saf inanca saygısının ve uygarlık aşkının hayranlığıyla kalplerini doldurabilsinler. İşte o

zaman, Batı'da Türklük nasıl görünmüŖ? Anlarsınız.

AYASOFYA, PATRİK VE GÜMÜLCİNE MÜFTÜSÜ

Ama, Ayasofya'yı camle dönüŖtürmeye kalkışırken, Batı Trakya'da asırlık türbelerinin, tekelerinin, medreselerin, camilerin üzerinden buldozer geçiren Yunan'a hoş görünebilmek için; ta başından ölü doğmuş Davos'un mezarına su serpebilmek için, bu vahŖetin durmasını Ŗart koŖmayı bile unutup, Patrikhane'yi tamir ettireceksin ve Atatürk'ün sadece İstanbul Valisi'ne muhatap kıldığı Patrik Efendi'yi, sanki herhangi bir papazdan farklı bir statüye sahipmiş gibi protokollü kademelere çıkaracaksın; çıkarırken de Gümülcine'de neredeyse camisiz kalacak müftünün nasıl horlandığını hatırına bile getirmeyeceksin! Ondan sonra da, pahalılıktan inim inim inlettğin kendi halkını uyutabilmek için, devletin en üstün dış çıkarlarını dahi feda etmek' ten çekinmeyerek, Atatürk'ten daha iyi düşünebildiğini hayal etmek gafletine kapılacaksın! Hadi oradan! kime neyi yutturuyorsun?

BU BÖLÜMÜN KADERİ

(Laik Cumhuriyet Meydan Savaşı)

Kitabımızın bu (6.) bölümünde (OSMANLILIK POLİTİKASI) hakkında okuyucularımıza verdiğimiz bilgilerin sonunda (Türkiye bir ırk devleti olamaz) gerçeğini kanıtlamaya çalışmıştık.

Ama daha bu konuyu bile bitirip kitabımızı tamamlamadan, (ırk devleti olamayacağını) savunduğumuz LÂİK CUMHURİYETİ, örneğini İranda gördüğümüz Humeyni rejiminin kopyası olan bir (Şeriat Toplumu) yapma heves ve oyunları ile karşılaşmıştık. Türkiye Cumhuriyeti için bundan daha tehlikeli hiç bir teşebbüs olamazdı. Bu nedenle araştırmalarımızı bu plânın içyüzünü meydana çıkarma gayretlerine yöneltmiştik.

1990 yılına işte bu şartlar ve tehlikeler içinde girdi yurdumuz. Olaylar sür'atle birbirini izliyordu. Devlet Bakanlığı makamının yetkilerini bu işin tahakkuku için kullanan Mehmet Keçeciler'in himayesindeki ekiplerden biri, YÖK disiplin yönetmeliğinin bir maddesini TBMM. kararı ile kaldırmışlardı bir celsede. Ve Devlet Bakanı yıllardır bu konudaki mücadelesinin başarısı ile sarhoş, yeni hedefler için yeni direktifler vermişti gençlere.

Bu tartışmalar sürerken Diyanet İşleri Başkanı'nın yönetimindeki ikinci ekibin (FETVA'lar verme) faaliyetleri meydana çıkmıştı. Ve bir başka ekip bu uygun havayı değerlendirmek için Ayasofya Müzesinin yeniden Cami olması kanun tasarısını sunmuştu TBMM.ne.

Çoğunluk kamuoyunun temsilcisi olarak, başta basın olmak üzere tüm ATATÜRKÇÜ'ler, bu İRTİCA ve FİNANS kaynaklarını araştırmaya başlamıştı. Bu konunun içyüzü gerçekten çirkin ve yakışmıyor Türklük ve samimi Müslümanlık onurumuza.

Finansman kaynaklarının sadece bir kısmı Türk. Ama asıl, astronomik finansman kaynaklarının yabancı-hem de düşman- oluşu utanç vericidir toplumumuz için.

Osmanlılık Politikasını açıklamak maksadı ile başlayan; konu gereği olarak önce DİN ve MEZHEP sömürüsüne, sonra da İRTİCA niyet ve faaliyetlerine bulaşması gerçek bir tâlisizliği olmuştur Osmanlılık politikası için de, kitabımız ve 6.bölüm için de... Sebep olanlar, göz yumanlar utansın.

VE YİNE MEZHEP DERDİ

Bu konuyu burada kapatmış, sonraki bölümleri de düzelterek matbaaya verilmek üzere yayın evine göndermişim.

Sonra da, okulların sömester tatilinden yararlanarak, İstanbul ve Antalya'ya on günlük bir geziye çıkmıştık. Dün (10 Şubat) Antalya'dan İSTANBULA döndüğüm zaman düzeltilmiş yeni baskılar da basım evinden gelmişti. Biz de birkaç hafta daha İstanbulda kalmak kararını vermiştik. Ama ben on gün boyunca öyle olaylarla karşılaşmış, öyle yeni bilgi ve kaynaklara sahip olmuşum ki, iki yeni kaynaktan incelediğim MEZHEP konusunu ALTINCI BÖLÜMÜN sonuna eklemek kararını almıştım.

Şu anda o iki kaynak kitap önünde, Ad'larını Kaynakçaya ekleyecek; ama isimlerini burada açıklamayacağım. İki yazar da Doğu Anadolu'lu, ikisi de az okumuş. İkisinin de inançlarına içtenlikle bağlı, halk lideri niteliğine sahip oldukları, fikirlerini içtenlikle savundukları açıkça görülüyor.

Yaptığım bir soruşturma bu tahminimin haklı olduğunu kanıtladı. Ama ikiside inançların da katı ve yanılığında. Hele birisi tehlikeli bile olacak kadar KATI.

Fakat, Tanrı tehlikeli olmasını önlemiş yıllar önce. Allahın rahmeti kendileri ile olsun. Ama Dünyada bıraktığı kitap halâ bir bomba kadar tehlikeli.

Şimdi bu kitabımızın etki alanı içinde, o tehlikeli görüşlere biz aydınlık getirmeye çalışacağız.

Şu satırlar aynen o kitaptan alınmıştır

(Horasandan gelmişiz. Türk asıllı Müslüman Kürdüz.... Şairlerimizin Türkçe Kerbelâ faciasını anlatan şiirlerle coşarız.... Muaviye mel'ununu lânetleriz... Bunların Türkçe yazılış ve okunuşu Türk olduğumuzun kanıtıdır.....) Bu ve benzeri ifadelerle törenlerini anlattıkları ve (Devlete refah, millette huzur, büyüklere hürmet, küçüklere şefkat, müminlere mürüvet) diledikten sonra (Hazreti Ali'den medet) umarak kitabın bir bölümü bitiyor. Ne güzel değilmi?

Devam ediyoruz kitabın bir başka bölümünü okumaya. (Kerbelâ faciası islâmı ikiye böldü. Horasanlı Eba müslimle haklı tarafa katılan dedelerimiz, Emevileri perişan ettiler. Ama Abbasiler Eba müslimi tuzağa düşürdüler. Ama bu zulümlerini halka unutturmak için Hilâfeti verdikleri Osmanlı'yı kandırdılar..... Ehli sünnet ve cemaat bayrağı altında birleşen Hanefî, Şafîî, malikî ve Hambelî gibi dört mezhep saliklerini Türk Alevileri aleyhinde bir kitle haline getirmişler. Yavuz Sultan Selim Müslüman kanı dökmüştür. Sultan Bayezid (Yıldırım) da aynı mezhep tesiri ile kan dökmüştür. Türkü bu bâdireden Atatürk kurtarmıştır.....)

(Cemal Gürsel de hukukçulardan dini politikaya âlet etmeyecek ANAYASA istemiştir.....)

(Kürtçülük Fikrini sultan Hamit Hamidiye alaylarını kuran Şafîî mezhepli Kürtlerle yarattı....)

SONUÇ

İki yazar da Atatürk'ten, Atatürkçülükten yana. Ve gerçekten bu fikre içtenlikle bağlılar ifadelerine göre. Ama bırakın Dünya ve Orta doğu çapında Sünni- Alevî düşmanlığını; Hümeynî rejiminin Türkiyeye vereceği zararı; kendi içlerinde Doğu anadoluda bir ZAZA-Kurmanç; Onlar içinde de bir Alevî-Nakşi rekabetinin hem bölgeye, hemde iki tarafın içtenlikle savunur göründükleri LÂİK CUMHURİYET ve ATATÜRKÇÜLÜK anlayışının temelinde yatan anlayışa aykırı değil mi yukarıda kendi Kitaplarından aldığımız kısa kısa cümlelerin bir kısmı?

YEDİNCİ BÖLÜM

ŞARK MESELESİ

Anadolu'da bir Kürt problemi yaratma gayretlerinin baş nedenini, ŞARK MESELESİ denilen, tarihsel olayın nedenleri içinde bulabiliriz. Bu nedenle, şu ŞARK MESELESİ'nin çıkarılış nedenleriyle mahiyetine de kısaca bir göz atmakta yarar vardır.

Şark meselesi kelime olarak, açıkca, dünya siyasî edebiyatına XIX.yy da girmiş olmasına rağmen, çıkarılışına neden olan sebepler ve uygulama kararı çok eskidir. Birinci Haçlı Seferi, 1096 da başlayıp üç yıl kadar sürmüştü. Bu ad altında devam eden sekiz sefer daha yapılmıştır. Sekizincisi 1268 de başlamış ve 1272 de son bulmuştur. Ama ondan sonra da Avrupalıların sıklıkla haçlı elbiseleri giyip toplanarak yola çıktıkları görülmüştür. Fakat bunlar etkili olmamış ve haçlı seferleri arasında sayılmamışlardır. Benim tarih araştırmalarımın edindiğim kişisel yoruma göre, adları ne olursa olsun, 1363 Sırp Sındığından itibaren, Osmanlı Devletine karşı açılan savaşlardan, en azdan 1448 İkinci Kosova'ya kadar olanların, daha eski Haçlı seferlerinden farkı azdır. En önemli fark, bunların tümünün kuvvetli Osmanlı orduları tarafından Avrupa içlerinde perişan edilmiş olmalarıdır.

1683 İkinci Viyana kuşatmasına kadar hemen her seferde Vatikanın da hiç olmazsa malî ve moral destek sağlayan katkıları ve küçüklü büyüklü

bir çok Hristiyan devleti birliklerinin karşımızdaki esas düşmana yardım etmelerinde bile bir HAÇLI RUHU görmemek mümkün müdür? Hatta daha sonraki yıllarda bile kuvvet dengesini büyük ölçüde aleyhimize çeviren Avrupalı desteği, Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar hükmünü icra etmiş, en çok da o en zayıf dönemlerde bize zararlı olmuştur. Aynı savaşın içinde, devletin ve Halifenin en güvendiği Arap liderlerinin ve müslüman sömürge askerlerinin, Avrupalı ordularla beraber, Halife'nin Kutsal Cihadı'na rağmen Osmanlı ordularına saldırımları, Haçlı zihniyet'nin tarihinde, HİLÂL'e karşı kazandığı en büyük başarıdır. Bu nedenlerle, politikanın baş sebebini, Türk-Avrupa görünüşünün arkasında; gerçekte bir (Hilâl - Haç) veya (Müslüman -Hristiyan) mücadelesi olarak değerlendirmek daha gerçekçi olur kanısındayım.

SUÇLULUK PSİKOZU

XI.yy.danberi bir çok Avrupalı hükümdar ve komutanın hayal edipte bir türlü ulaşamadığı nihai sonuca, 1918 de ulaşmış olmanın gururu içinde, Avrupalı mağlûplardan farklı olarak, Türk'ü Anadolu da yaşayamaz hale getirmek istemişlerdir: Bunun için giriştikleri akıl almaz YUNAN saldırısının sonucu, bu toz penbe hayalin perişan edildiği son, ve gerçekten tarihimize yakışan, bir ZAFER'dir. Bu konuyu, Kürt ve Kürtçülük adı altında oynanmakta olan oyunlar nedeniyle ele aldığımız için, bu son Anadolu zaferinde Kürtlerin rolünü 2-3 satırla belirtmek isterim. O, çok yanlış bir hesapla, kısmen kendilerinden saydıkları Doğu Anadolu halkının, Eylül 1919 da Sivas'ta yapılan Kongrede (Anadolu da Müslüman azınlık yoktur. Türk-Müslüman toplumu vardır) kararına kayıtsız şartsız katılmış olma-

rını zikretmekten ve açıklamaktan duyduğum huzur, bugün bile öğünülecek bir millî birlik ruhudur. 1989 larda bile halâ Türkiyede Müslüman azınlık veya "Kürt gerçeği" saçma iddialarına da en açık cevap bu olmalıdır.

O çağlarda Haçlı seferlerine sebep olan bir çok nedenlerden en önemlisi, doğuda hayal edilen zenginliklerdi. Onların yağmasından beklenen çıkar hesaplarıydı. Bu bakımdan olaylara bakınca, bugün halâ bir çok politik hırs ve oyunların arkasındaki (petrol) çıkarlarını aynı gözle değerlendirmek sanırım yanlış olmaz. Son Irak -İran savaşı nedeniyle 1987 kışında Batılı kaynaklar tarafından ortaya atılan (Türkiyenin, Musul-Kerkük-Süleymaniye bölgesini elde etmek için fırsat kolladığı) haberlerini gazetelerde okuyunca ister istemez gülmüş ve (Suçunu bilen kitlelerin SUÇLULUK PSİKOZU değil mi bu?) demekten kendimi alamamıştım.

ANADOLUDA MÜSLÜMAN AZINLIK

İkinci Dünya savaşı boyunca gösterilen diplomatik uygulamaları ile Ankara, Batı'nın gerçekten güvenerek bel bağladığı bir itibara ulaşmıştı. Bu güvene ve aynı cephede kader birliği edilmiş olmasına rağmen, eski, Şark Meselesinin (veya Haçlı ruhunun) unutulamadığını gösteren ilk çıkış, Boğazlar ve Kuzey doğu Anadolu konusunda VIII.yy.danberi karşı ekibin aktif bir gücü olan Rus Çarlığının yasal ve tarihî varisi durumundaki Sovyetler Birliğinden, yani STALİN'den, gelmedi mi? Olayları tekrara gerek yok. Çıkışları ile ağızlarının payını almaları bir olmuştu. Ama bu başarısızlık onları yıldırılmamış olacak ki, ayrı ayrı yerlerde ve konularda bile olsa, gayretleri bugüne kadar-bazan açık, bazan ustaca kamofle edilmiş vaziyette-

durmadan devam etmiştir. Bunlara birde Doğu komşumuz İranın - tabii haçlı kafası ile ilişkisiz - ama kör mezhepcilik fanatizmi görünüşü altında, yine bir takım çıkar hesaplarıyla devam eden, bir açık nedenle belirttiğimiz oyunlarını eklemek sanırım daha gerçekçi ve daha âdil olur.

Rusyanın yanısıra, İngiltere, Fransa ve Amerika başta olmak üzere Batı'nın, önce Ermenistan, sonra-Onların tâbirile-Kürdistan konusu gibi yeni problemler icad etmelerini, yine doğunun zengin kaynakları hayaline (yani petrole) bağlamak yanlış bir görüştür demek mümkün müdür? İşte bu kitabın gayelerinden biri olarak, bir takım maceraperestin değilse bile, Doğu Anadolu halkının büyük kitlesinin (Anadoluda Müslüman azınlık yok, Türk millî toplumu var) Tarihsel cevabını, duygusal olarak da değil, tam bir tarih şuuru ile bir kez daha bütün dünyaya ilân etmelerine yardımcı olmak arzumuzu da belirtmekte sanırım haksız değiliz.

PETROL, JEOPOLİTİK VE STRATEJİ

Bu maddî çıkar hevesine ek olarak, Anadolu'nun ezeli ve ebedî olduğunu her vesile ile belirtmeye çalıştığımız jeopolitik ve stratejik değerini de hesaba kattıkları muhakkaktır. Tarihin hangi döneminde bu görüşten vazgeçtiler ki şimdi vazgeçsinler?

Son yıllarda, bu tarihî nedenlere bir de ideolojik maksatlarla-soğuk yada sıcak harp ölçüleri içinde-önem verdiklerini de eklersek, Karşımızdaki insanların ne kadar uzun ve ince hesaplı olduğu daha iyi anlaşılır. Eğer Kürt meselesi gibi her sıkıştıkları yerde el attıkları bir konu olmasaydı, Şark meselesi dedikleri diplomatik oyunun artık bitmesi gerekmez miydi? İtiraf etmek gerekir ki, Şark meselesi maske altında devam edegelen bu günkü DOĞU

ANADOLU meselesi, dâvanın başı olan Haçlı Seferleri başlarken hiç hesapta yoktu. Ama dünya, her günkü durum ve Şartlara göre yeni problemler icat etmekte gerçekten ustadır. Ve Kürt meselesi onlar hesabına günümüzün en hassas konusudur. Bugün, Doğulusu ile Batılısı ile, bunu icat edenlere gerekli dersi vermek; Anadolu'da aynen 1919 ların MISAKI MİLLİ'sine benzer bir MİLLİ BİRLİK örneği ile karşılırlarına çıkmak, Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük başarısı olacaktır.

Konuyu uzatmamak için şu ŞARK MESELESİ'nin tarihi safhalarına da kısaca değinerek, yine esas konumuza devam edeceğiz.

ŞARK MESELESİNİN TARİHİ SAFHALARI

Bazı Türk bilim adamları bu konuyu iki tarihi safhada incelemeyi uygun görürler. Birinci safha 1071-1683; ikinci safha 1683 den sonra. Biz, Cumhuriyet dönemini üçüncü ve son safha olarak ayrı bir tarih dönemi halinde incelemeyi yeğledik. Buna göre:

I.SAFHA: 1071 Malazgirt Meydan Savaşından, 1683 İkinci Viyana Kuşatmasına kadar, HAÇLI görüşü ile uygulanmak istenen hedefler:

- 1) Türklerin Anadolu'ya yerleşmesini önlemek
- 2) Türklerin Rumeliye geçişini, ilerlemesini önlemek
- 3) Türklerin İstanbul'a sahip olmasını önlemek.
- 4) Türklerin Avrupa içlerine ilerleme ve yerleşmesini önlemek.

Bu safhada (Türkler hep taarruz, Avrupa Savunma Stratejisi) uygulamıştır. Avrupanın bütün gayret ve işbirliğine rağmen hiç biri, hatta Türklerin Avrupa'da ilerlemesi ve yerleşmesi bile önlenememiştir.

II.SAFHA: 1683 İkinci Viyana kuşatmasından, 1922 Osmanlı Devletinin sonu arasında:

- 1) Orta Avrupayı Türklerden kurtarmak,
- 2) Balkanları Türklerden kurtarmak,
- 3) Kurtarılamayan ülkeler için EŞİTLİK adı altında reform şeklinde imtiyazlar sağlamak,
- 4) Türkleri Asyaya atmak,
- 5) İstanbulu ve Boğazları Türklerden almak,
- 6) Asya topraklarındaki Hristiyan halka 3. Maddedeki imtiyazları sağlamak,
- 7) Türkleri Anadolu'dan daha doğuya atmak.

Bu safhada (Türkler Savunmada, Avrupa taarruzdadır.) Ama en zayıf dönemimizde, örneğin 1914 - 1919 larda bile, Avrupada tek başına Türklerle savaşabilecek bir devlet yoktur. Bu dönem, hemen tüm dünyanın, hem de tam bir Haçlı kafası ile uygulamak isteyip, büyük bir kısmının (5.ve 7. maddeler hariç) uygulandığı bir dönemdir.

III.SAFHA (SON SAFHA): Cumhuriyet Dönemi:

- 1) Türkiye Cumhuriyetinin Sosyal ve Ekonomik bakımdan **dalma Batı'ya muhtaç** bir halde devamını sağlamak,
- 2) Türkiye Cumhuriyetinde **ırk, din, mezhep ayrılıklarını**, (son olarak **Ermeni soykırım** iddialarını) **Kürt problemleri** adını verdikleri iç problemlerin devamını tahrik etmek ve desteklemek. Bu suretle iç gaileden kurtulmamızı önlemek.

3) İç ve dış Terörist faaliyetlerle huzurun bozulması,

4) Komşu devletleri tahrik ederek bunlarla **sürekli anlaşmazlık içinde** kalmamızı sağlamak.

Bu politika, tüm ayrıntıları ile bazı kişiler ve toplumlar tarafından başlangıçtan beri uygulanmak istenmiş, halâ da uygulama hevesleri devam eden bir anlayıştır. O kadar ki, tarihî düşmanlarımızın tutumu bir yana, XX. yüzyılın sonunda dört yandan

Ülkemizi çevreleyen devletler içinde-kritik bir dönemimizde-her yönden güvenle sırtımızı dayayabileceğimiz (K.K.T.C.hariç) kaç ülke gösterilebilir bugün?

VE SONUÇ

Bu konularda sürekli faal ve bir ölçüde başarılı olduklarını görmemek için kör olmak lâzımdır. Şu anda (1987 yılında) yedi sınır komşusu ülke ile olan ilişkilerimizin açık durumu kadar, Birleşmiş Milletler, Avrupa konseyi, Avrupa E. Topluluğu ve Avrupa parlamentosu, komşu devletler ve müttefikimiz A.B.D.kongrelerinin hemen tümünde zaman zaman (Ermeni, Kıbrıs, Ege, azınlıklar, Askerî yardımlar ve her konuda) aleyhimizde alınan kararlar, Savımızın en büyük delili değil midir?

SON ANDA EK:

Son Avrupa Parlamentosu toplantılarında alınan tahrik ve teşvik edici karara dahil edilen "Kürt Gerçeği" konusu, Müslüman bir toplum ile ilgili ilk karardır Haçlı kafalı cahil politikacıların. Bu da onların dostluklarına ne ölçüde güvenebileceğimizin bir örneğidir. Nerede, hangi uluslararası örgütte görülmüştür; Üye adayı olan, başvurusuna rağmen henüz üyeliği konuşulmamış; Parlamentoda üyesi bulunmayan yani cevap veremeyecek bir üye adayı ülke hakkında, Tarihî **gerçeklerden habersiz, konuşulan konuda cahil politikacıların böyle bir karar alması? (x)**

Ama 3.Safhada konu, sadece dış tahrik kaynakları ve komşu ülkelerin heves, ihtiras ve oyunları ile sınırlanamayacak bir niteliktedir araştırmalarım göre... Asıl tehlikeli olan da budur. Yani, çeşitli dış

(x) Ve bunlar devam ediyor ve edecek. 20-22 Mart 1990 TERÖR ne İRTİCA olaylarının tümünü de ŞARK MESELESİ görüşü ile değerlendirmek için, yeni eklenen 18.Bölümü inceleyiniz

kaynakların çapları ve olanakları ölçüsünde sahip oldukları yerli işbirlikcilerin bu konudaki katkı ve etkilerini görmemek mümkün müdür? Ve sanırım 1986-1990 olayları, yerli işbirlikcilerin ŞARK MESELESİ anlayışının 900 yıllık tarihinde görülen örneklerin en yaygın ve en güçlü olduğu bir dönemdir. Ve tabii 1990 yılında dünya bambaşka bir dünya olsa da, durum bizim için hiç de ümit verici değildir. (x)

(x) On yıl kadar önce SSCB den kaçarak ABD'ne iltica eden, KGB üst. düzey yetkilerinden Albay Victor Ivanovic Sheymov, Washington'da düzenlediği bir basın toplantısında KGB'nin "Türkiye aleyhinde çalıştığım, tek gayelerinin Türkiye'yi istikrarsız duruma sokmak" olduğunu söylemiş.

(Milliyet Gazetesi 4 Mart 1990)

Konu üzerinde düşündüm.

a) Her gizli Servis her ülke için bunları yapar.

b) Bu konu, Şark Meselesi III. safhasının hedeflerinde biri ve en önemlisidir.

c) Türkiye'ye karşı bu kuralı uygulamayan hiç bir ülke yoktur bu gün dünyada.

d) Bu açık hükümlere göre 1990 şartları içinde dünyada, Türkiye karşı bu kuralları uygulayan bütün devletler (özellikle Türkiye'yi çevreleyen ülkeler) içinden en güçlüsü olan SSCB'nin en az düşmanlık güden ülke olduğunu, bu konular üzerinde çalışan her aydın Türk bilmektedir. Çünkü bu iki ülke özellikle ekonomik bakımdan birbirlerine destek olabilecek iki komşu ülkedir.

Sonra dünyanın -her konuda- artık eski dünya olmadığını da hesaba katmak gerekir. Bunun bir çok nedeni olduğu kesin. Ama konumuzla en ilgili olan iki tanesini de artık herkes biliyor.

Bunlardan biri, dünyada sadece iki büyük devletin değil, pek çok devletin NÜKLEER silah yapabilme gücünün oluşudur. Hatta her iki büyük devletin stoklarının yeterli sayıda olduğunun her ilgili tarafından bilinışıdir. Eğer bu böyle olmasa, dünya 45 yıldır BARIŞ içinde olabilir, ÜÇÜNCÜ DÜNYA SAVAŞI çıkmaz

mıydı?

İkinci neden, her toplum gibi, Sovyet halk ve yöneticilerinin de, artık dünya problemleri ile beraber İNSAN HAKLARINA ve kendi toplumlarının problemlerine bakış açılarının değişmiş olmasıdır. Bu konuda Sovyet toplumunun görüşünü en iyi gösterebilecek bir tanık ve kanıt var bu günlerde İstanbul'da. Bir Sovyet gazeteci yazar. ANDREİ OLSASKI...

Genç, ama iyi yetişmiş bir gazetecimiz, konuşmuş kendisiyle ve bir soru sormuş.

Andrei Ostalsky, bir Sovyet aydını olarak, günün birinde ülkesinde böyle değişiklikler olacağını düşünüyor muydu, düşünüyor muydu?

"Düşünmekten çok, düşünüyorduk. Yalnız ben değil, hepimiz. Düşlüyorduk, istiyorduk, özlüyorduk, ama gerçekleşebileceğine inanmadığımız için de hepimiz, tüm aydınlar, kendi kabuğumuza çekiliyor, kendimize bir dünya yaratıp, o dünyaya sığınıyoruz. Mihail Gorbaçov'la yaşadıklarımız bir mucizedir."

Bu sonuç yalnız SSCB için, dünya için değil, Türkiye için de mutlu bir olaydır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

OSMANLI İMPARATORLUĞU TARİHİNDE KÜRTLER

Kürtlerin, ana yurtları Orta Asyadan Anadoluya gelişlerini daha önce kısaca incelemiştik. (Bu toplum, Anadolu'nun Orta Asya kökenli en eski halkıdır) denilebilir. Selçuklu İmparatorluğu içinde de yüz yıllar boyu, bu engebeli ve yolsuz bölgede yaşayanların, Anadolu'nun başka bölgelerinden farklı bir yaşamları olmuştur. Bu değişik yaşam tarzına ilk olumlu fark XVI.yy. başında dönemin ünlü bilgini, Mevlâna Hâkim ünvanı ile de tanınan, Tarihçi ve devlet adamı İdrisi Bitlîsî aracılığı ile getirilmiştir. Çaldıran'da Şah İsmail'i perişan eden Osmanlı hükümdarı ve ilk Osmanlı Halife Yavuz Sultan Şelim'le tanışmış, dost olmuş, savaşlarına katılmış; Mardin ve Musul bölgesini Osmanlı İmparatorluğuna kazandırmış yiğit bir bilgindi İdrisi Bitlîsî. Bölgenin ve bölge halkının durumunu, özelliklerini ve sıkıntılarını güçlü Sultana anlatmış ve ilgisini sağlamıştı. Anadolu'nun bazı öteki bölgelerinde olduğu gibi, bir kısmı Sünnî, bir kısmı alevî olan aşiret başkanlarını ve beylerini Sultana tanıtarak onurlandırmıştı. İran'ın Anadoluya dönük (Şii mezhebini yayma ve sızma politikasını) ayrıntıları ile anlatmış ve bazı tedbirler önermişti. Bunların konumuzla en ilgili olanı, İran sızmasına karşı koyabilmek için alınması gereken tedbirlerdi. Özellikle (Orta ve Batı

Anadolu'ya gitmiş, ama hünüz tam yerleşememiş olan bazı Türkmen aşiretlerinin bu bölgeye yerleştirilmesi ve yerli halkla kaynaştırılarak güçlü, İranın sızamıyacağı bir savunma imkânı sağlamak) önerisini Sultan Selim hemen benimsemişti. Millan, Berazan, Karakeçili, Cibran, Hasenan, Sipkan, Hayderan, Zilan ve Celâli aşiretleri hemen Batıdan bölgeye getirilmişlerdi. Sultan, İdrisî Billisi'nin kendi aşireti olan (Kurt baba) aşiret adını bunların Tümüne Baba Kürdî şeklinde vermiş ve bölgeye de KÜRDİSTAN diyerek bazı hak ve imtiyazlar tanıtmıştı. Bölgenin en sarp kısımlarında yerleşmiş olan zaza aşiretlerinin de bu kaynaşma ve gruplaşma operasyonuna katıldıkları sanılmaktadır.

Ama, o gün bugün, güçlü Sultanın bu büyük ilgisi, ihsan ve imtiyazları, bölge halkını tahrik etmek isteyen iç ve dış mihrakların devlete karşı kullandıkları bir koz olmuştur. Bundan devletin de, bölge halkının da çektikleri sıkıntıların sınırı yoktur. Güçlü devletin ihsanı, başlangıçta lütuf, ama devlet zayıflarsa imtiyaz halini alır. Burada da aynen böyle olmuştur.

K A N U N İ SULTAN SÜLEYMAN'IN İHSANLARI

Bu, sonradan imtiyaz halini alan ihsanların en canlı örneği, Avrupalıların MUHTEŞEM diye andıkları Kanunî Sultan Süleyman'ın XVI.yy.da Fransızlara ihsan ettiği TİCARET İMTİYAZLARI'dır. Ama yıllardanberi katılamadığım bu görüşü, kendi tarih merakım düzeyinde inceledim. Ulaştığım sonuca göre, Sultan Süleyman, bol keseden ihsan dağıtmayacak kadar yetenekli ve uzak görüşlü bir hükümdar idi. Büyük bir ihtimalle, 1487 - 1497 de Ümit Burnu, 1520 de Magellan boğazının keşfi yü-

zünden, deniz yolculuğuna göre zor ve pahalı olan kara yolları (İpek yolu) nın önemini kaybedeceği ve Uzak doğu ülkelerinden ticaret eşyasının gemilerle Batıya getirilmesi sonunda Osmanlı dış ticaret gelirlerinin azalacağı uzak görüşü bu kararın sebebi-
dir. Fransızlara kendi ülkesinde ve limanlarda imti-
yazlar vermek suretile, doğu ticaretinin hiç olmazsa
kısmen devamını ve değerini korumayı hesapla-
mıştır. Kapitülasyanların sebebi, bu ihсандan çok,
devletin zayıf düşmüş olmasıdır. Bu önemli konula-
rın yeterli tarih araştırmaları ile aydınlatılması, Türk
bilim adamlarının hizmet ve gayretlerini bekliyor.

OSMANLI TARİHİNDE AYAKLANMALAR

Bu konuya da aynı öneri ile başlamak isterim. Kürt konusunu araştıran ve iyi eserler veren başarılı bilim adamlarımız vardır. Bize bu araştırma ola-
nağını daha çok onların eserleri verdi. Ama bu
eserlerin yetersizliğini onlar kendileri de kabul edi-
yorlar.

Osmanlı tarihi boyunca ve Selçuklu İmparatorlu-
ğunun son dönemlerinde ve Ertuğrul Gazî'nin ölü-
münden sonra, KAYI aşireti liderliği için Dündar
beyle başlayan ayaklanma hevesleri-başlangıçta
başarı sağlayamamış olmasına rağmen-600 yıl hiç
eksik olmamıştır. Ve bunların hepsinin sıkıntısını
hep Türk Toplumunu çekmiştir.

Bu önemli konuyu tek başıma, baştan sona
araştırıp, ayrıntılarıyla aydınlatacak bir yapıt verebi-
lecek bilimsel kapasiteye sahip olmayı çok ister-
dim. Ve bu konuyu yıllarca düşündüm. Ama ben,
sadece Tarih seven bir askerim. Bu nedenle ihtiya-
cı belirtip geçmekle yetinişimin ve topu gerçek bilim
adamlarına atışımın tek nedeni budur.

Kardeşine, babasına meydan okuyan şehzade olaylarından, Şeyh Bedreddin, Şahkulu, Nur Ali, Şeyh Celal, Zünnun, Kalender Çelebi, Karayazıcı, Deli Hasan, Kalenderoğlu, bir çok Celâli; Kavalalı, Tepedelenli, Patrona ve pek çok yeniçeri ayaklanmalarına kadar, dünya siyasi edebiyatına bile konu olan olayları, herkes kendi görüşüne göre yorumlayıp geçmektedir. Bilimsel araştırma ve eserlerin yetersizliği bu konuların Devletimiz aleyhine sömürülmelerine bile sebep olmaktadır. 1925-1938 yıllarındaki Kürt ayaklanmaları da bu konunun sadece bir kısmıdır.

ŞEREFHAN BEY VE ŞEREFNAME

Doğu Anadolu'da aşiretlerin birbirleriyle kaynaşıp, Orta Asya niteliğini sürdüren Türkçenin yerine, içinde Farsça ve Arapçanın daha çok olduğu, karışık bir kaç lehçe oluşmadan önce, yani Türkmen aşiretlerinin bölgedeki aşiretlerle tamamen kaynaşmasından evvel, Doğu Anadolu'da devleti etkileyecek çapta bir ayaklanma bulamadım ben araştırmalarımda.

İlk olay, Bitlis beylerinden, Şemsettin beyin Malatyada görevlendirilmesi kararı nedeniyle, devlete küserek, sessiz sedasız İran'a iltica etmesidir. Orada evlenmiş, yerleşmiş ve oğlu Şerafettin 1543 yılında orada doğmuştur. Ama büyüyünce, İran'da dönen dalaverelere tahammül edememiş, yine Osmanlı devletine baş vurarak Bitlis'te Atalarının yerini almış; Osmanlı ordusu ile İran savaşlarına katılmıştır. Ömrünün sonlarında görevini oğluna devredip ŞEREFNÂME adlı eserini yazmış, devlete bağlı kalmıştır. Şerefname daha çok çağının rivayetlerine dayanan ilk Kürt ve kısmen de Türk-İran tarihidir.

İSTİHBARAT İHTİYACI

Osmanlı İmparatorluğu içinde açıkca ya da yarı açık, yarı örtülü, devlete karşı, çoğunlukla yabancı (Avrupa) teşvik, tahrik ve desteği ile; bazan inandırılmış milliyet duygularının etkisile, ama çok kez kin, çıkar, ihtiras dolu düşüncelerle Doğu Anadolu bölgesinde örgütlenmiş ayaklanmaları incelemeye çalıştım. Ama kusursuz, eksiksiz, tarafsız (yani yeterli) hiçbir kaynak bulamadım. XX.yy.ın sonunda bu konuyu öğrenebilmek için Devlet Arşivlerine başvurma zorunluğu olmamalıdır kanısındayım. Bu, bizim gibi amatör araştırmacıların değil, devletin ve bilim adamlarının başarabileceği bir iştir.

Kendi tarihinin; hem de kanayan bir yara halinde devam eden, iç ve dış mihraklarca işlerine geldiği şekilde sömürülen önemli bir konusunun araştırılmasına bile önem vermemiş bir toplumun, zaman zaman yetkili de olmuş bir aydını olmanın utancını duymaktan kurtulamadım.

Bazı konular vardır, yalnız silâhla, ordu ile, polisle çözümlenebileceği sanılır genel olarak. Savaş gibi, hırsız, katil, terörist takibi gibi. Bazı konular vardır, bilimle, organizasyon ve uygulama gücü ile çözümlenebilir. Ekonomi gibi, teknolojik araştırma ve buluşlar gibi. Bazı konular vardır, kusursuz adâlet anlayışı ve bilgisi ile çözümlenebilir yalnız. Toplumsal ve kişisel hak-hukuk; örneğin, insan hakları gibi.

Ama bazı konular vardır, yalnız ve yalnız, güvenilir doğru istihbaratla çözümlenebilir. Ve dünyada, çözümlenebilmeleri için varlığı şart olan öteki unsurlarla beraber ve mutlaka, İSTİHBARATA da ihti-

yacı olmayan hiç bir olay ve hiç bir konu olamaz. O kadar ki, günlük yaşamda bir ev kadınının, evinin günlük ihtiyacını, en iyi kalite den ve en ucuz satın alabilmesi için pazar pazar, veya dükkân dükkân gezmesi; işte bu vazgeçilmesi mümkün olmayan İstihbaratı, evinin çevresinde sağlayabilmesi için yaptığı incelemelerdir:

Bu İstihbarat ihtiyacı kuralına Tarihten alınması gereken geçmiş olayların ayrıntılı dersleri de dahildir. Bu istihbarat, bir çoklarının sandığı gibi, dedikodu cinsinden haberler, raporlar da değildir.

Bilimsel yollar ve araştırmalarla sağlanacak, yüzdeyüz doğru bilgiler olması şarttır. Devletin mevcut bilgi ve belgelerine ek olarak, elde edilebilecek her çeşit haber ve raporun bilimsel yollar ve araştırmalarla birlikte değerlendirilmesi suretile elde edilebilecek doğru hükümlere sahip olmak gerekir. Eğer elde edilebilen bilgilerle haberle. bu olanağı vermiyorlarsa, doğruluk, güvenilebilirlik derecesinin istihbarat Kurallarına göre usulüne uygun işaretlerle, kullanacak kişilerin dikkatlerine sunulması gerekir.

Yani, topu yine bilim adamlarına, (veya daha genel ifade edersek) müesseselerine (örneğin üniversitelere) atıyorum. Çünkü bu bilgi ve belgelere kesin ihtiyacı vardır çağımız Türk aydın toplumu nun.

K Ü R T DERNEK VE ÖRGÜTLERİ

Yukarıda belirtmeye çalıştığım itiraf ve açıklamalardan sonra, söz konusu edilmeye değer sadece birkaç örgüt ve dernekten bahsedebileceğim.

Bunlardan bir kısmının adı bile başka başka kaynaklarda, başka başka şekillerde bulunabilmiştir.

Ayrıntıları hakkında ise, yeterli bilgi yok denecek kadar azdır.

En önemli saydığım bir örgüt hakkında az çok fikir verebilecek bilgiyi -Tuhafır yazması-20 yıl önce yayınlanmış kendi kitabımda bulabildim yalnız...

Tarih sırası bozulsada, onunla-Yani HOYBUN-ile başlayacağım konuya.

HOYBUN

Bu konuya girince biraz geçmişinden bahsedeyim olayın. 1967 yılında yayınladığım (TÜRK-ERMENİ İLİŞKİLERİ) hakkındaki araştırmamı önce Cumhuriyet ve Daily News gazetelerinde Türkçe ve İngilizce olarak özet halinde yayınlamıştım. 37 yıldır zaman zaman yazdığım yazılardan sonra aldığım lehde veya aleyhte yazılmış en çok mektubu da bu gazete yayınlarından sonra almıştım. Çoğundan da yararlanmıştım.

O mektuplardan biri, eski bir komutanımdan, müstafi general ve emekli Vali Sayın Hadi Üçer'den gelmişti. Ve küçük özel bir de broşür eklenmişti mektuba. HOYBUN örgütünün adını, nitelik ve nicelik derecesini, yani kapasitesini, geçmiş faaliyetlerini tam olarak ilk kez o küçük broşürden öğrendim. Ve ilk kez 1967 de (Türk-Ermeni ilişkileri) adlı kitabım için incelemiştim o örgütü. Son araştırmalarım sırasında, Doğu Anadolu ve Kürtler konusunda yerli yabancı yüzden fazla kitap, makale belge okudum. Ama Hoybun adına sadece 2-3 satırla o kitaplardan sadece bir kaçında yer verilmişti. Halbuki kanım o ki, HOYBUN'suz Kürt meselesi, özellikle Avrupanın Kürtlük konusunu araç yaparak Türkiye hakkında neler yapabileceğini tam olarak

anlamak asla mümkün değildir. Ve o küçük broşürü, sonra yine lâzım olunca, genelkurmay kitaplığından başka bir kütüphanede de bulamadım.

Bu nedenle 20 yıl sonra da olsa şükranlarımı ikinci kez tekrarlamak isterim Sayın General Hadi Üçer'e...

Kürtçe ve Ermenice, birbirlerine benzeyen, anlamları farklı iki kelimeye de aynı derecede benzetilererek, propaganda ve Psikolojik harp kurallarını iyi bildiği anlaşılan yabancı gizli servis uzmanları tarafından uydurulmuştu HOYBUN adı. Ve tabii iki tarafada kendilerine ait bir kelime ve dernek olarak benimsetilmişti. Merkezi Beyrutta, örgüt yoğunluğu Suriye topraklarında faaliyete geçirilmişti. Türkiye Cumhuriyetine karşı müşterek mücadeleyi plânlayacak ve Doğu Anadolu'da bir Ermenistan ve bir Kürdistan devleti kurmaya çalışacaklardı. Ama önce ve kısaca, örgüt kurucusu olan Kürt ve Ermeni üyeler, kendi aralarında anlaşmamışlardı.

Biraz sonra ayaklanmalar bölümünde yine kısaca değineceğimiz için, burada ayrıntılarına girmiyoruz. Bunun dışında muhtelif kaynaklarda varlıklarını saptadığımız bazı derneklere de kısaca değinmekle yetineceğiz.

VE DERNEKLER

- Kürt Teavün ve Terakki cemiyeti: 1908 de İstanbul'da Seyid Abdülkadir başkanlığında kurulmuştur. En aktif ve militan üyesi Dr. Şükrü Mehmed Sekban'dı. Osmanlılık ülküsüne bağlı, Kanunu Esasî (Anayasa'yı savunan bir Hayır Cemiyeti görünümünde idi. İngiliz gizli servisi finanse ediyor ve yönetiyordu.

- Kürt Kadınlar Teali Cemiyeti (1908)

- Kürt Tâmimi Maarif Cemiyeti

- Kürt Darülfünun talebeleri, Hivi (Ümit) cemiyeti (1911)

- Kürt Teali Cemiyeti :Şeyh Saidin oğullarının katılması ile kurulmuştur. Bolşeviklerle temas ediyordu.

- Kürt İstiklâl Cemiyeti :Şeyh Sait tarafından 1925 isyanından önce kurulmuş ve isyan sonunda dağılmıştır.

-Halâskâran Cemiyeti : İranda ve Doğu Anadolu da kurulmuş ve 1930 Ağrı isyanında faal olmuştur. (1928)

HALEN FAAL OLAN ÖRGÜTLER

- Paris, Kürt Enstitüsü: Yıllardır Prof. Kâmuran Bedirhan'ın himaye ve desteğinde, Türkiyeden kaçmış olan merhum Yılmaz Güneynin de üye olduğu, bilimsel bir hüviyetle en adi ve gerçek dışı iddialarla faaliyette bulunan bir örgüt. Halen başkanı Kendal Nezan'dır.

- PKK (Kürdistan İşçi Partisi): APO kısa adlı Abdullah Öcalan ve yandaşları tarafından kurulmuş, Lübnan ve Suriyede, örgüt merkezi olarak Bekaa Vadisinde üslenmiş, politik iddialarla her türlü terör faaliyetini yöneten aşağıdaki örgütlerin de kurucu ve yöneticisidir. 1984 denberi görülen terörden sorumludur. Marksist ve Leninist eğilimlidir. Özellikle Suriyede köylerde üsleri vardır.

Şimdi, Şubat 1990 da, Marksizm ve Leninizm, başta Moskova olmak üzere, Tüm Demirperde ülkelerinde yön değiştirip, Tek parti sultasına son verdikleri için, gerçekten merak ediyorum, "Bu başka ülkelerde yaşayıp Marksist-Leninist geçinen" fırsatçıların ne yapacaklarını ve nereye kapılanmaya çalışacaklarını.

- Kürdistan Emekçiler Derneği, (Başkanı Hüse-

yin Akagündüz. 16 Haziran 1987 de Paris'te öldürüldüğü haberi yayınlandı)

- Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi,
- Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK): Bilinen liderleri: Suphi Karabaş, Nizamettin Taşpınar.
- Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ERNK)
- Kürdistan Kurtuluş Cephesi (HRK)
- Kürdistan Kurtuluş Harekâtı (TSK): PKK. gibi doğrudan Silâhli eylem yerine, Halkın eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinden yana, yasadışı bir örgüt.
- Kürdistan Özgürlüğü için Halk Ordusu: (Haziran 1987 de Pınarcık saldırısını üstlenen örgüt)
- KONDAR Kürt İşçi Birliği Fedarasyonu
- KKP Kürt Komünist Partisi
- DKP-SHB- Hatay, Hassa ilçesinde-TKP.den ayrılanlar
- Türkiye Dışındaki Örgütler (Barzani -Talabani gibi) konumuz dışındadır.

Bu Dernekler hakkında genel araştırma sonucu saptanabilen bilgilere ve basın haberlerine göre:

1) Bunların hemen hepsi aşırı sol (Marksist-Sosyalist)devletlerin veya yandaşlarının koruma ve desteğindedir. APO,nun Suriyeden ve Bulgaristan-dan yardım sağladığı haberi basında yer almıştır.

2) Bunların çoğu, başta Orta Doğu olmak üzere Avrupada ve olanak bulabildikleri her yerde (Örneğin en çok İsveç-Yunanistan-Güney Kıbrıs, son zamanlarda özellikle Fransa'da) çok faaldirler.

3) Terörist örgütleri ve fedâileri vardır.

4) Yaygın olmamakla beraber dünya çapında finansman sağlamaktadırlar.

5) Ermeni terör örgütleriyle işbirliği yaparlar.

6) Bir kısmı yıllar önce Filistin kamplarında yetiştirilmiştir özellikle Suriye, Lübnan ve İranda genella eğitimi görmektedirler.

7) Irakta Barzani ve Talabani kuvvetleri ile sap-

tanabilmiş bir işbirliği yoktur. Olabilir.

8) Sanırız devletin, hatta araştırma olanaklarına sahip basının arşivlerinde çok daha ayrıntılı bilgi haber ve bunlara dayalı İSTİHBARAT vardır.

9) Veya OLMASI LÂZIMDIR. (YOK) derlerse (NİÇİN YOK?) diye yetkililerin sorması lâzımdır. Ve bu çok ÖNEMLİ bir konudur.

AYAKLANMALAR

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, devletin bilinen 600 yıllık tarihinde Anadolu'da küçük büyük ayaklanmalar hiç eksik olmamıştır; Osmanlı devletinin Bu bölgesinde de elbette olaylar olmuştur. Ama daha çok son 150 yıl içindeki olaylara bakınca, bu bölgedeki olayların hemen hepsi, Ya küçük kişisel veya bölgesel çıkar meseleleridir, Ya da özellikle son 70-75 yıl içinde yabancı Avrupa ülkelerinin tahrik ve desteği ile çıkartılmıştır. Halen de bu tahrik devam etmektedir. Çoğu dinsel bahaneli, yabancıların çıkarları (Özellikle petrol çıkarı) düşünülen hareketlerdir. 1800 lerden zamanımıza kadar Osmanlı İmparatorluğu döneminde 12, Türkiye Cumhuriyeti döneminde sadece üç tanesi ciddi ve önemli 25 küçük olay bulabildim ben kaynaklarda.

BEDİRHAN PAŞA OLAYI

Osmanlı Mirimiranlarından (sivil paşa ve idareci) Bedirhan paşa, 1843'de Cizrede görevlendirilince çeşitli çıkar faaliyetlerine girişmiş; bölgedeki aşiretlerle anlaşmamıştı. Devlet buna karşı tedbir almak için Halep Valisi Osman Paşayı görevlendirmişti. Paşa ve ailesi yakalanarak topluca İstanbul'a

gönderilmiş, ama soyu sopu hep bu olayın etkisiyle Devlete düşman kesilmişlerdi. 1854'de galiba oğullarından Şiri Yezdan 1887 de yine bir Bedirhan, 1880 de Şeyh (Ubeydullah) hep Rus Çarlığı tahrik ve desteğiyle başkaldırmışlardır. 1877-78-85-95-1906-1908-1909 Dersim, 1913 Bitlis olayları çeşitli idarî örgütlenme ve değişikliklere karşı ağalar ve eşrafın tahriki ile çıkarılmış eylemlerdir. 1890 Musa Bey olayı, Ermenilerle ilişkilerini allak bullak eden bir kız kaçırma olayıdır. 1906 Barzan aşireti, 1908 Şeyh Abdüsselam olayı, 1913 Bitlis olaylarının hemen çoğu can çekişme halindeki Rus Çarlığının tahriki ile çıkarılmış, sonuç alınamamış olaylardır.

1914 den itibaren, Birinci Dünya Savaşı boyunca, İngiliz Gizli Servisleri bazı aşiret şeyhlerine sokulmuş, onlara "HEDİYE" adı altında büyük çıkarlar sağlamış, bir kısmını da kullanmışlardır.

1919 yılında İngilizlerin bazı kürt aşiretlerine dost müttefik gözü ile bakmalarının sebebi bu idi. Ama şartlar değişmişti. Mustafa Kemal paşa, 1919 da Erzurum ve Sivas kongrelerinde üye olarak çağırıldığı aşiret şeyhleri ile anlaşmıştı.

Mısakı Milli'ye ve (Türkiye'de Müslüman azınlık olmadığına) onları inandırmıştı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE AYAKLANMALAR

Ayaklanmalarda, aşiretlerin çoğu hep devletin yanında veya tarafsız kalmıştır. Bir olayda harekâta katılan aşiretin, başka bir olayda devletle beraber eski işbirlikçileri ile savaştığının da örnekleri vardır.

Koçgiri olayı İngiliz yardımı ile genişlemiş, ama Ferhat uşağı Aşireti Reisi Dişap Ağa (Yıldırım) ve Abbasoğlu Aşireti Reisi Mustafa Ağa (Öztürk) gibi sonradan Dersim Milletvekili ve Atatürk'ün yakın yardımcıları olan aşiret reisleri ve aşiretlerin yardımcıları ile bastırılmıştır.

DIŞAP AĞA YILDIRIM

MUSTAFA AĞA ÖZTÜRK

Daha çok (vergi, asker alma, jandarma baskısı, kaçakçılık, iskân uygulamaları, idarî değişiklik kararları, şapkaya reaksiyon; Tunçelinde bir Genel Müfettişlik kurulması gibi olaylarda; yine iç ve dış tahrikciler tarafından kışkırtılarak) eylemlere geçilmiştir. Tahrikcilerin en çok kullandıkları kozlar arasında (DİN ELDEN GİDİYOR) gibi sloganlar vardı. Ama hiç bir olayda kitlenin bir ve beraber olarak devlete karşı çıktığının misali yoktur. Bunlardan sadece en önemli bazı isyanlara kısaca bir göz atalım.

NASTURİ İSYANI

İngilizlerin Tahriki ile 1924 de, Han gediği civarında Hakkâri valisini esir alan Nasturiler Jandarma Komutanı Binbaşı Hüseyin beyi ve bir kaç Jandarma erini şehit ettikten sonra, suçlu olmanın verdiği korku veya heyecanla isyan etmiş ve sür'atle bastırılmıştır. İsyancılar aynı korku ile Irakta İngilizlere iltica etmişlerdir.

ZİLÂN İSYANI

1925 de Siirt, kozluk ilçesinde ve ünlü Malabadi köprüsü civarında Zilan aşireti reisi tarafından başlatılan isyan, bölgede pek çok insanın şehit edilmesine neden olmuş; Aşiret reisi ve kardeşi kaçmıştır. Bu kardeşlerin daha sonra yapılan isyanlarda da parmakları olduğu anlaşılmıştır.

ŞEYH SAİT İSYANI

Cumhurivetin başında, bütün Doğu ayaklanma-

larının en önemlisi, tamamen İngilizlerin tahrik ve desteği, hatta üniforması ile 1925 de başlayan Şeyh Sait olayıdır. Asıl sebep, Musul'un İngilizlerde (Irakta) kalabilmesini temin, yani Petrol çıkarı idi. İleri sürülen bahaneler ise, çoğunlukla din, şapka, Hilâfet gibi bölge halkının reaksiyon göstereceği hesaplanan olaylardı. Başlanğıçta baskın tarzında sağlanan başarılar elebaşları şımartmış ve azdırmıştı. Ama hesap edemedikleri şey, hükûmetin sınırlı olan askerî kuvvetlerle bile bu ölçüde bir başarı sağlayabileceği idi. Elebaşları kısa zamanda tutuklanmış, isyanın gerçek nedeni olan İngiliz para ve silâhlarının kitle tarafından benimsenmemesi, isyancıların halkın güvenini kaybetmelerine neden olmuştur.

Âsi lider, cahil ve bağınaz Şeyh Sait ve yandaşları hayatlarını kaybetmiş, ama en çok sıkıntıyı-en buhranlı günlerimizde-devlet, Ordu ve özellikle kandırılıp sürüklenen bölge halkı çekmişlerdi.

Bu ayaklanmada da devletle beraber veya taraf-sız olan aşiretler çoğunluktu.

ŞEMDİNLİ İSYANI

Şeyh Sait isyanından sonra idam edilen Seyit Abdülkadirin oğlu Seyit Abdullah 1925 yılında Hakkâri bölgesinde kandırdığı bir kısım aşiret mensupları ile isyan etmişti. Halkın büyük kısmı bu isyana katılmamıştı. İsyancıların başları yine kaçıp Iraktaki İngilizlere iltica etmişlerdi.

Fakat bu isyanları bahane ederek İngilizler Cemi-yet Akvama başvurmuş ve isyanlarla Türkiye'nin başa çıkamayacağını ileri sürmüştü. Bu nedenle Kuzey Irakın Türkiye'ye iade edilmemesi kararını aldirmişlardı. Bu suretle Kuzey Irak ve Musul bölgesi İngiliz idaresinde kalmıştır.

Bu isyanların devletimize büyük zararı olmuş, bölge halkı acı çekmiş, isyancılar cezalandırılmıştır. İsyanlardan tek faydalanın taraf İngiltere olmuştur. İsyanlar zaten bu sebeple, bir plâna göre tahrik ve teşvik ediliyordu.

KÜÇÜK İSYANLAR

Yukarıda kısaca belirttiğimiz nedenlerle ayaklanan bazı aşiret reisleri, güçlerinin ve çıkarlarının kaybolması nedeni ile muhtelif zamanlarda isyana teşebbüs etmişlerdi. Raman, Eruhlu Yakup Ağa, Pervari, Şerif Ahmet, Güyan, Haço, Koçuşağı, Hazza, Resul ağa, Reşkotan, Şemdinan, Beytüşşebap isyanı adı verilen olaylarla 1930 da Tutaklı Alican ve aynı yıl Oramar, 1934 de Buban, 1935 de Sason olmak üzere bölgede çıkarılan huzursuzluklar kısa sürede bastırılmıştır.

AĞRI AYAKLANMASI

1930 Ağrı ayaklanması yine İngiliz desteği ile başlamış ve yürütülmüştür. Ermenilerin de olaylara HOYBUN derneği nedeniyle dahil edilmesi, A.B.D. ve Fransanın da ilgilenmelerine sebep olmuştur.

Ermenilerle Kürt maceracıların ele başlarına kurdurulduğuna yukarıda değindiğimiz HOYBUN derneğinin gayesi, bölgede bağımsız birer Ermenistan ve KÜRDİSTAN devleti kurulmasını sağlamaktı.

HOYBUN'da, Taşnak Ermeni liderlerine ek olarak, Şeyh Saidin kardeşi Ali Rıza, Dr. Şükrü Mehmed (SEKBAN), Hurşid, İhsan Nuri, Mehmed Emin (Broski), Fehmi, Abdülkerim Şalul gibi çeşitli nedenlerle kızgınlığı, ya da kini olan kişilerin de bulunduğu bir maceracılar grubu vardı.

Temeli Taşnak Ermeni, organları ve Piyonları Bazı Aşiret reisleri; mimarı da İngiliz gizli servisi

olan HOYBUN'cular tabii perişan oldular.

Kandırıp isyana sürükledikleri bölge halkını kendi hallerine bırakıp çoğu kaçtılar. İrana sığındılar.

O zamana kadar, yine yabancı tahriki ile hep Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde olan komşu müslüman ülkelerin, özellikle basının tutumu, bu son olaylarla tamamen değişmiş ve hemen hemen hepsi Türkleri desteklemiş ve Kürtlere nasihat yolunu seçmişlerdir.

Yukarıda adları geçen kişilerden İhsan Nuri ve Dr. Şükrü Mehmed SEKBAN adlarına biraz sonra yine değineceğiz.

DERSİM AYAKLANMALARI

İlk Dersim ayaklanması, 1930 Ağrı isyanı sonunda İran'a kaçan aşiret reislerinin yadellerde kalmanın acısı ve eski ihtiraslarının etkisi ile, Dersim yöresindeki başka aşiret reislerini de kandırarak, yine dış tahrikcilerin kışkırtmaları ve yardımları ile, Mart 1937 de başlatılmıştır. Ayaklanmayı, Şeyh Hasanlar Aşiretinin Abasan Kolunun reisi Seyid Rıza ve arkadaşları başlatmış ve yönetmişlerdir.

Seyid Rıza

Harekât, Eylül 1937 de Seyid Rıza ve yandaşlarını tutuklanması ile sonuçlanmıştır. Pek az aşiretin iştirakine rağmen, hem bölge halkı, hem de askerî birlikler çok acı çekmişlerdir. Ama harekât sonunda halkı tahrik edip yeni maceralara sürükleyerek, ağa, Seyid gibi mütegalibenin faaliyetlerine son verildiği sanılıyordu.

Halbuki İran'da yaşayan 1930 harekâtının kılıç artıkları olan bazı aşiret beyleri, İran ve Türkiyedeki aşiretlere dayanarak 1938 baharında yeni bir saldırıya geçmişlerdir. Bu kez isyanı, İrandan gelen Celâlî aşireti reisi İbrahim bey yönetiyordu. Şeyh Halilin işbirliği, eski binbaşı Mahmut ve eski yüzbaşı (Kürt Nuri ve sonra Kürt baytar diye tanınan ve ordudan kaçan) İhsan Nuri'nin yardımları saptanmıştır.

Bölgenin yetkili komutanı ve Genel Müfettişi Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın yönettiği bölgedeki birliklerin gösterdikleri gayret sonunda isyan bastırılmış ve bu kez, maceracılar artık bir daha baş kaldıramayarak uzun süre bir barış dönemi yaşamıştır.

İslâm âlemi bu ayaklanmayı da tasvip etmemiş; Türklerden ayrılan toplumların rahat yüzü göremeyecekleri gerekçesiyle, bölge halkına doğru yolun gösterilmesinde yardımcı olmuşlardır. Ama ordu ve bölge halkı bu ayaklanmada da çok acı çekmişlerdir.

DERSİM ayaklanmalarının sebepleri de bundan öncekilerden farklı değildi. Esas neden, kişisel çıkar ve ihtirasları körükleyen ve destekleyen yabancı tahriki ile, adı geçen aşiret reislerinin yabancılardan aldıkları para, silah gibi çıkarları; kin ve intikam duyguları ile ihtirasları idi. Ortaya atılan gerekçe ise, yine vergi, askerlik ve başta 3.Genel Müfettişlik kurulması olmak üzere, devletin aldığı bazı uygulamalara karşı reaksiyonu.

55 AĞA OLAYI

1938 yılından sonra, taa 1970 sonlarına kadar bunlar çapında büyük, toplu halk (veya aşiret) harekâtı olmamıştır Türkiyede. Özellikle 1960 lardan itibaren, bütün Anadolu da olduğu gibi, Doğu Anadolu da bir ulaştırma (Yol-Demiryolu ve Van gölü) ağı faaliyeti başlamıştı. Bu faaliyetler başladıktan sonra herkesin kendi bölgesinde devlete ve yerel yönetimlere yardımcı olacağını bekliyordu herkes. Bu yardım bir çok yerlerde görülmüştür. Özellikle herkes Turist celbi için bir şeyler yapmaya çalışıyordu.

İlk Kez 1960 yılında 55 Doğulu ağanın bölgeden bir süre uzaklaştırılmasına gerek görmüştü yöneticiler. Bu ağaların kişisel ve toplu olarak, bu sürgün hayatına son verilmesi için yaptıkları başvurular TBMM.nde görüşülürken, ben Cumhuriyet Senatusunda Kontenjan senatorü idim. Adıma (TBMM.adresime) mektup veya basılı broşür halinde gelen bu affa yardım edilmesi hakkındaki başvurular 1962 sonlarından itibaren yoğunluk kazanmıştı. Bütün müzakerelerinde hazır bulunduğum bu kanun ile ilgimiz ilk o zaman başlamıştı. Hükümetler de belgeli bir suçlamada bulunmadıkları için bu kanun rahat geçti TBMM.den.

Ondan sonra ki yıllarda, biri Raman ve çevresine, biri Erzurum ve Kars bölgesine, sonuncusu da Gaziantep ve Malatya bölgesine olmak üzere müteaddid seyahatlerimiz oldu 1972 yılına kadar. Bu gezilerde hem yöneticiler, hem de halk temsilcilerinden büyük ilgi görmüştük. İsteklerini, varsa şikâyetlerini dinlemek istediğimiz halk temsilcilerinin, özellikle yol ve okul istekleri dışında bir şikâyetlerini hatırlamıyorum.

1981 yılında Ankarada Milli güvenlik konseyi genel sekreterliğinde Fahrî danışman olarak görevli olduğum hakkındaki gazete haberlerini okuyan ve 1962-1973 dönemindeki senatörlük ve Milletvekilliğim zamanından bizi şahsen veya ismen tanıyan vatandaşlardan aldığım bütün mektuplar, aynen evelce olduğu gibi ya yol, ya okul başta olmak üzere lokal ihtiyaçlarına yardım edilmesi hakkında idi.

Toplum içinde Bir kıyıdamada olduğu hakkında dikkatimizi çekmek için gönderilen 5-6 mektup da aynı dönemde gelmişti. Beyrut ve Şamda Anadolu-dan giden bazı kişilerin bir takım faaliyetleri hakkında ilk haberleri de önce Suriye Büyükelçiliğinde görevli bir diplomattan; bir yıl kadar sonra, aynı mahiyette bir haberi de Lübnanlı eski bir diplomattan almıştım. Bu araştırmaya da ciddi olarak o zaman başladım.

Üzerinden yıllar geçti, çoğunluğu Şam ve Bekaa vadisinde, kısmen de sınırimıza yakın Suriye köylerinde bir takım doğulu vatandaşımızın Türkiye'ye yönelik bazı gizli çalışmalar içinde oldukları haberinden pek az bir zaman sonra, ilk kez APO takma adlı Abdullah Öcalan isimli genç bir Urfalı Kürt'ten söz edilmeye başlan mıştı. O yıllar benim evden çıkamayacak kadar rahatsız olduğum bir dönemdi. Sadece basından aldığım bazı bilgileri bir dosyada toplayarak bir değerlendirme yapmak olanağım vardı. Konuyu irtibatımız devam eden bazı üst düzey bürokratlarına da bildirerek, Doğu Anadolu ve Kürtler hakkında Türkçe ve İngilizce yazılmış bula bildiğim kitapları okuyup bilgi sahibi olduğum o yıllarda APO'nun ŞAM'da, Suriye devlet başkanı Hafız Esad'ın kardeşinin evinde ikamet ettiğini yine bir diplomattan duymuştum.

Artık konunun önemini görmüştüm. 2-3 gazete-
den başka bir haber kaynağım yoktu. O zamana
kadar sadece teorik olarak, (basının her türlü
İSTİHBARAT üretebilmek için en iyi haber kaynak-
larından biri olduğunu) biliyordum. Ondansonra bu
gerçeği uygulamalı olarak incelemeye başladım.

Üveysi Öcalan'ın küçük oğlu Mehmetle beraber
Adanaya göçtüklerini, iki üç yıl sonra; Ömerli köyü-
ne döndüklerini ve, APO'nun Bekaa vadisindeki ça-
lışmaları ve çevresinde muhtelif kamplarda yetiş-
miş Terörist bir grup oluşturduğunu ve bu ekibin
içindeki bir çok anlaşmazlıkları da, gazetelere ek
olarak haftalık dergilerde bile tefrika edilecek hale
geldikleri zaman öğrenebildim. Kitap ve basın araş-
tırmalarından aldığım notları bir kitap olacak şekil-
de tasnif etmeye başladığım zaman yıl da 1985
lere gelip dayanmıştı.

Ogün bu gün, bu konuda tek haber kaynağım
basın ve o notlar oldu. Ve bu kitap, bütün o notla-
rın, kitapların ve gazete kupürlerinin tasnifinden
sonra ilk kez 1987 de basılacak hale gelebildi. iki
yıldan fazla süren bir inceleme dönemi boyunca,
yeni elime geçen haber ve belgelerle düzeltile dü-
zeltile biraz daha gelişti

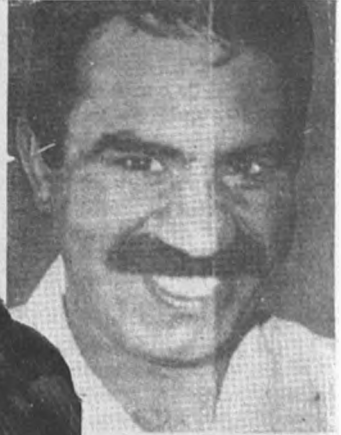
Adana, Yakapınar (Misis) Kasabasında oturan
kızının yanından kendi köylerine, Ömerli'ye dönen
yaşlı ananın her PKK saldırısından sonra oğluna
lânetler yağdırdığı yazıldı basında.

Ogün bu gün hem basın, hem de zaman zaman
TRT.nin haberleri bu konunun hallinde yeterince
başarılı olamadığımızı gösteriyordu. Sanırım bu işe
daha çok önem verip, en çok Doğu ve Güneydoğu-
da yaşayan- Beşikteki bebekten, yaşlı dede ve ni-
nelere kadar-bölge halkının kurtarılmasında daha
geç kalınmaması gerektiğini belirtmekte sanırım

yarar vardır.

Son olarak da, bu konularda yerli yersiz verilen demeç ve bilgileri basında gördüğüm zaman, bir kısmını adeta ürpererek okuduğuma ilgililerin dikkatlerini çekmek isterim.

Bu konularda verilecek bilgi ve demeçler, makam sahipleri tarafından değil; YALNIZ ve yalnız, iyi yetiştirilmiş, yetkili ve yetenekli gerçek bir uzmanın yönetimindeki (Basın ve Halkla ilişkiler bürosu) tarafından verilmelidir. Burada bu konuda ayrıntılara girmek ve örnek göstermekte bile çok önemli sakıncalar olabileceğini belirtmekle yetinmeyi zorunlu görüyorum.

"Doğurmaz olaydım"

Üveysi Öcalan ve oğlu Abdullah Öcalan (Apo)

ONUNCU BÖLÜM

ÜÇ KİTAP, ÜÇ KONU VE ÜÇ YAZAR

Haziran 1967 başlarında ÖTÜKEN Dergisinde, o günlerin Türkçü geçinen; milliyetçiliği kendisinden başka kimseye lâıyk görmeyen; Şamanlık geleneklerini islamî kurallara tercih ettiği ve bu ölçüde ırkçı olduğu bile söylenen, NİHAL ATSİZ isimli bir vatandaşın bir yazısı çıktığını; Doğulu vatandaşlarımızın da ona ağır bir cevap verdiklerini duymuştum. Gazetelerde çıkan çeşitli yazıları ve bizzat adı geçen makale ile cevaplarını bulup incelemiştim. Yazıların hiç birini sağduyu ölçüleri içinde benimsemeye imkân yoktu. Okurken ürperdiğim bu yazılar üzerine, hemen TÜRK MİLLİYETCİLİĞİ konusunda bir makale yazmışım.

TÜRK MİLLİYETCİLİĞİ

23 Haziran 1967 günü AKŞAM gazetesinde yayınlanan bu makalemize çeşitli reaksiyonlar olmuştu. NİHAL ATSİZ'i beğenen bazı gençlerden (Bu yazı bir Senatöre yakışmamış) şeklinde bir kaç tane mektup almışım. Ama gelen mektupların çoğu, hem yazımda belirttiğim MİLLİYETCİLİK anlayışını benimseyen; hem de bu konuda böyle bir yazı yazmak kararımı beğenen, bence daha sağduyu sahibi aydınlardan geliyordu. Çok kişi de sa-

dece teşekkür ediyordu. Aradan tam yirmi yıl geçmiş ve ben birçok konularda daha yumuşak düşünen, daha sabırlı ve daha tecrübeli bir insan olmuştum. Buna rağmen, o yazıyı bugün bile okusam, aynı derecede fevrî olur, ve en azından aynı derecede sert bir yazı yazabilirim inancındayım.

Bu nedenle olacak, ne zaman bu konu aklıma gelmişse, o yazıyı yazan için değil, o yazıyı okuyup üzüleceklerinden emin olduğum kişiler, özellikle Doğu Anadolu kökenli ve onları seven tüm vatandaşlarımız adına bir hayli üzüntü çekmişimdir. Üstelik o zamanlar, henüz ELEGES ANITI'nın varlığını ve kürt denilen kişilerin Turan asıllı olduklarını bilmediğim halde kabul edemiyordum bu anlayışı. Hele bunun bir yazı halinde Türk kamu Oyu'na sunulmuş olmasına tahammül edemiyordum. Üstelik ne zaman bu konu aklıma gelse, derhal ilkokul çağlarımdan itibaren tanık olduğum, bu araştırmamızın başında üzülerek belirttiğim (Lâkap takma hastalığı)ni ve onun yine belirttiğim-acı örneklerini düşünüyorum ve adeta acılarım depreşiyordu. Esasen hem o zaman ki kanaatlerime, hem de bugünkü anlayışima göre, bir kısım vatandaşlarımızı bölücülüğe tahrik eden Nihal ATSIZ'a bu yazıyı yazdıran gafletin ve fanatizmin sebebi, ilk gündenberi anlatmaya çalıştığımız yanlış alışkanlıklardı. Toplumda bu hastalığı yaygınlaştıran etkenler, hep aynı yanlış yetiştirme; hataların uyarılıp düzeltilmemesi; hastalığın kökünden tedavisi için zamanında etkili tedbir almamış ve uygulamamış olmanın sonucu idi. Bu araştırmayı yapışım kadar burada bu konuya bu kadar yer verişimin başlıca nedeni de, bu derde kendi çapımda katkıda bulunmak arzu ve inancıdır.

Elegeş Anıtı'nın varlığını ve içeriğini okuyup öğrendiğim gün, benim için gerçek bir bayram olmuştu. Ve işte bugün, bu konuda yıllar önce başladığım araştırmamı bitirir ve bu kitabı yayına hazırlarken, hep aynı duygunun etkisi altında olmanın huzurunu yaşıyorum.

VE KİTAPLAR

Bilmiyorum bu konuda, aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen aynı hassasiyetin gösterilmiş olmasını fevrî bulan olacak mı? Olursa diye, bir açıklama ile bu konuyu kapatmak istiyorum. Bugün, bu konuda hepsi Avrupada yazılmış önce iki, sonra da başka bir kitabı beraber inceleyeceğiz. Birisi Stockholm'da bir Türk (kendi maksatlı ve ideolojik anlayışına göre bir Kürt) tarafından Türkçe yazılmıştır. Yazar, ideolojik fanatizmini saklamaya hiç gerek görmemektedir. YOLDAŞ hitabı ile başlayan, Marksizm, Leninizm, Maoizm savunuculuğu ile biten kitabı beraberce kısaca inceleyeceğiz.

İkinci kitap daha da iddialıdır. Yazdıkları bakımından iddialıdır; Yazarın bilimsel unvanı bakımından iddialıdır. Ama bütün bunlara rağmen bilimle ilgili olmayan, çelişkilerden kurtulamadığını da beraberce saptayacağız. Bir kitap ki bu ölçüde çelişkilidir. O kitaba inanmak ve güvenmek, kitap okuma alışkanlığımıza ve anlayışımıza aykırıdır. Bir Fransız SÖZDE bilim adamı tarafından yazılmış, sözde bilimsel iddiaları olan bir kitaptır. Ama beraber göreceğiz bu uydurma (değil tarih, siyasi ve idari bilimleri); propaganda bilim ve tekniğine bile açıkca aykırı, ama propaganda maksadı ile yazıldığı, uydurma görüşlerini savunmak için tanık ve kanıt olarak kullanmak istediği belge ve iddiaları ile sabittir.

Yukarıdaki iki kitaba çok kısa bir göz attıktan sonra, Paristeki Kürt Enstitüsünün yıllarca en etkili, en güvenilir ve en aktif mensubu iken, 1933 yılında, 27 yıllık politik görüşlerinin yanlışlığını dünyaya ve ulusu'na itiraf eden Dr.Şükrü Mehmed SEKBAN'ın Fransızca olarak yayınladığı (La Question

Kurde, Des Problemes Des Minorites) adlı eserinden seçtiğimiz bir kaç cümleyi yayınlamakla yetineceğiz. Ondan sonra, hem bu kitaplar, hem yazarları, hem de bu işleri organize eden Avrupa çapındaki örgütlerin yüzlerce yıldır değişmeyen ŞARK MESELESİ anlayışları ve HAÇLI idfeksi hakkında kararı her okuyucu kendisi verecektir.

KİTAP BİR ...

Eylül 1971 de Dışişleri Bakanlığına vekâlet ettiğim bir gün, Paris Büyükelçiliğimizin, kısa bir rapora ekli olarak gönderdiği, ünlü "Le Monde Diplomatique"ın Ağustos sayısı dikkatimi çekmişti. Yazıyı ve raporu kısaca incelemiştim. Yazar, Paris Üniversitesi, Doğu dilleri okulunun Kürtçe bölümünden mezun, Kürtler konusunda doktora yapmış genç bir Fransız bilim adamı ve Prof.Kâmuran Bedirhanın öğrencisi Dr.Jean Pierre VIENNOT.

Genel konusunu anlayabildiğim kadarı ile ilginç bulduğum için aynen tercümesini istemişim. Bir kaç gün sonra önürne gelen tercümeyi okurken çok kez gülmüş; bazan üzölmüş, bazan da ürpermiştim. İlk intibaim, bunun maksatlı yazılmış, daha doğrusu yazdırılmış bir propaganda yayını olduğu idi. Tamamını bitirince bu kanım kesinleşmişti. Ama propaganda tekniğinede aykırı, açıkca yalanlara dayalı bir kitaptı. Bu konuda çok kaynak okunduğu ve doğru bilindiği kesindi. Ama Sayfalar arasına öyle görüşler serpiştirilmişti ki, Konuyu ayrıntılarıyla bilmeyen, genel bilgi sahibi bir kimsenin yapılmak istenen propogandanın iç yüzünü anlaması sanırım zor olurdu. Ama bir yandan da hayret ediyordum. Okuduklarımın, enaz bir kısmının yanlış ve kasıtlı olduğunu anlayan her okuyucunun yazan hakkında vereceği nok pek olumlu olmazdı. Ama benim

için durum açıktı. Aslında bu yazar gerçek bir bilim adamı, ve eseri bilimsel bir araştırma olsaydı, kelimesini bile değiştirmeden kitabımızda aynen yayınlardım. Ama, örneğin bu özet yayında da-bir fikir verecek ölçüde- yayınlayacağımız, 1967 de yazdığım, (Onun tez olarak kullandığı, Nihal Atsız'ın makalesine cevap olan makalemin de) Fransız yazarın bu araştırması içinde yayınlanması bir bilim ve tarafsızlık zorunluğu değil miydi?

Hele hele, üçüncü kitap olarak inceleyeceğimiz Dr. Şükrü Mehmed Sekban'ın kitabının kaynak olarak kullanılmamış oluşu, Fransız Kürdoloji doktorunun nasıl bir ön yargı ile araştırmasına başladığının bilimsel ve mantıkî kanıtıdır. Bu kitap Paris Kürt Enstitüsünün eseri sayılabilir.

Evet, "KÜRDİSTAN PARÇALANMIŞ MİLLET" adlı sözde bilimsel esere bir gözatalım şimdi. 1971 de tercüme ettirdiğim bu eseri, geçen 16 yıl içinde, özellikle konu üzerindeki araştırmalarıma başladıktan sonra bir çok kez okudum kelime kelime.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA

Adı ve maksadı yukarıda açıklanan kitabın ilk sayfası bir Kürdistan haritası. Kürtlerin Orta Asya'dan bu bölgeye ne zaman nasıl geldiklerini daha önce açıklamıştık. Geçen 1300 yıl içinde bölgeye hükmeden küçük büyük devletlerin tümünü araştırmak çok uzun bir konu. Benim hobi olarak incelediğim bu hususun, sadece her dünya aydını tarafından bilindiğini sandığım, en ünlü ve en güçlü devletlerini yazmakla yetineceğim. Pers, Sumer, elâm, Urartu, Harri, Saka (iskit), Hitit, Roma, Makedonya (Büyük İskender ve sonrası), Bizans, Müslüman Araplar, Selçuklu İmparatorluğu ile Moğol istila-

sını ve İlhanlıları yazmak yeter sanırım. Bunlardan sonra XIV.yy.dan itibaren Anadolu'ya ve Orta Doğu'dan Avrupa ortalarına kadar egemen olan Osmanlı İmparatorluğu ile onun varlığını Anadolu ve Trakya'da sürdüren Türkiye Cumhuriyetinin egemenlikleri ve bu konudaki politikalarını yeteri kadar inceledik.

XVI.yy. başında Yavuz Sultan Selim tarafından, büyük âlim İdrisi Bitlisi aracılığı ile kendisine sadık bu bölge halkına verdiğini daha önceki bölümlerde incelediğimiz Baba Kürdî, ve bölgeye verdiği Kürdistan adının, sonradan sömürülen ihsan ve imtiyazların devamı olduğunu okuyucularımız anımsayacaklardır.

Fransız yazarın haritasında (Tamamı Kürt olan bölge diye) gösterdiği topraklar bugün beş ayrı devlete aittir. Evvelce yine sözsonusu ettiğimiz, Paris Kürt Enstitüsünün 1960 yılında Kürt olduklarını iddia ettiği iki Türkiye Cumhuriyeti başkanı da bu alan içindedir. 1972-73 yıllarının Başbakanı ile bugünkü cumhurbaşkanının (1990) (ve atalarının) vatanları da bu bölge içindedir. Bu çok geniş ülkenin sadece sınırlarında ince bir şerit halinde gösterilen küçük bir alanda, bugün egemen olan devletlerin, başka soydan, başka dil ve dine sahip olan bir azınlığının (?) varlığını da lütfen kabul etmiş Fransız Kürt uzmanı, (doktor) bilimsel ünvanına da sahip olan yazar. Akıl alacak iddia mıdır bu?

Bu gülünç iddia, aslında çok şey borçlu olduğu hocası Prof.Kâmuran Bedirhan'ın görüşüdür. Ve yazar, bu görüşü savunarak kendisini doktor yapan hocasına olan borçlarını ödemiştir.

AŞIRI SOLCU - KÜRT İŞBİRLİĞİ

Yazar kitabına, bugünün Türkiye'sinde 20 yıllık

geçmişî olan bir gerçeğe parmak basarak giriyor. **"Aşırı Solcu-Kürt İşbirliği"**dir bu gerçek. Ama konuyu biz aynı şekilde değerlendirmiyoruz tabii.

Siyasî Anılarımızda bizim de geniş yer verdiği-miz bu konunun içyüzünü belirten kısa bir bölümünü, burada beraberce inceleyeceğiz. **Aşırı solcularla İşbirliği yapanlar kürtler değil, bir avuç Kürt maceracıdır. Ve bu nokta çok önemlidir.**

Yazarın ikinci hayalî iddiası, benim de 20 yıl önce, ne kadar içtenlikle ve fevrî olarak parmak bastığının delili olan ve 23 Haz. 1967 günü AKŞAM gazetesinde yayınlamış olduğum, bu bölümün sonunda inceleyeceğimiz, **"TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ"**adlı makalemde açıkladığım konudur. Bahsettiği yazı bir gerçektir. Ama adı geçen ÖTÜKEN dergisinin, bir siyasal parti ile ilgisi tamamen hayal ürünüdür. Bu dergi, bugünkü konumuzun ilk satırlarında kimliğini belirttiğimiz, Fanatik bir şöven'in şahsına ait-sanırım tirajı binli rakamlara ulaşmayan-bugün Türkiye'de adı bile unutulmuş olan bir yayındı. Bilimsel tarafsızlığın ve araştırmanın gereği, yazarın ve derginin özelliklerini de açıklayarak, yani yetkisiz ve fanatik bir şöven olduğunu bu araştırmaya başlarken belirtmesi gerekmez miydi Fransız bilim adamının?

Haydi, bu gerçekleri bilmiyordu diyelim. O yazıya cevap olarak bir Türk Senatörü'nün hemen birkaç gün sonra, popüler bir gündelik gazete olan AKŞAM'da yayınlanan cevabî yazısına da aynı ölçüde yer vermesi şart değil miydi?

Ötüken dergisinde Nihal Atsız'ın yazısını sağlayıp kendisine veren Paris Kürt Enstitüsü yetkililerinin, AKŞAM gazetesine de aynı yolla sahip olamadıklarını düşünmek mümkün müdür? Hele hele, bugünkü konumuzun Üçüncü Kitabını, Paris Kürt Enstitüsünün eski ve güçlü bir üyesi olan Dr. Şükrü

M. Sekban'ın biraz sonra inceleyeceğimiz Pariste Fransızca olarak basılan kitabını, esas kaynak yapması gerekmez miydi böyle bir araştırmaya?

JENOSİT HAA...

Bilimsel (?) araştırmacının üçüncü iddiası, (Türklerin Kürtlere uyguladığı imha, yani Jenosit ve zorla Temessül)dür. Sormazlar mı bir Kürdoloji Doktoru Unvanlı bilim adamına (Sizin ELEGES ANITI diye bir belgeden haberiniz yok mu?) diye. (Irkı aynı, dilinin kökü aynı, dini aynı; gelenek göreneği, kültür, folklör, hayat tarzlarına kadar her şeyleri aynı olan; bin yıldır beraber yaşayan Kayılı-Akkoyunlu-Avşarlı-Selçuklu(vb.) ile Kürt karışımı olmayan aile kalmış mıdır bu bin yıl içinde Türkiye-de?) diye. Ve nihayet dünya bilim adamları, oryantalistleri sormaz mı (Eğer Osmanlılar soykırım yapsalardı kökenleri, her niteliği bir olan Kürtlere (ve en sadık reayası Ermenilere) mi, yoksa her vesile ile olay çıkaran bazı başka reayalarına mı yapardı? Yüz yıllarca beraber yaşadığı, müslüman olmayan milyonlarca reayadan sağ kalan veya Müslüman olmayan kalır mıydı?) diye.

AHMED-İ HÂNİ

Fransız bilim (?) adamı Doktor, Kürt Şair Ahmedî Hânî'nin "**Memo Zin**" adlı eseri için "**Klasik Kürt Milli Destanı**" diyor. Konusunun "**Milliyetçi ideoloji**" olduğunu; "**Bir Savunma tepkisi**" sonucu yazıldığını belirtiyor. Sanırım kitabı hiç görmeden, hocası Bedirhan'dan duyduklarını yazmış. Aksi halde-yani okumuş olsaydı-bir bilim adamı olarak bunları yazmaya utanırdı. XVII.yy.da çoğunlukla Hâkkaride yaşamış olan Ahmed-i Hânî, bir

şair ve olgun bir bilim adamıdır. "Kürtçe yazıyorum ki, Kürt çocukları okuyabilsin" diye başladığı eser, bilinen bir aşk öyküsüdür. Ama öykünün başında ve sonunda yazdığı şiirlerle bir ölçüde Yunus Emreyi, bir ölçüde Mevlâna Celâleddin Rumî usulünü izleyen başarılı, öğrenülecek bir şairdir.

Eseri, bir Türk aydını olarak, benim de hoşuma giden bir eserdir. (Memo-Zin)den alınan aşağıdaki dizeler, şair hakkında da, eseri hakkında da bir fikir verebilir sanırım.

Dostluk, Ahbaplık ve kardeşlik,
İki yüzlülükle ve lâfla olmaz.
Dostluk kolay değil, zordur.
Dostluktan maksat da vefadır,
Sonunda vefa göstermiyeceksen eğer,
Başında göze alma o cefalı işi.

VE BEDİRHAN' LAR

"XIX.yy.da ayaklanmaların çok olduğunu" yazıyor Fransız yazar. Verdiği örnekler bizim de beraberce inceleyeceğimiz ayaklanmalardır. Yalnız yine Prof. Bedirhanın görüşüne göre tamamen yanlış anlatılmaktadır. Fransız sözde tarihçinin yazdıklarının aksine, Bedirhan Paşa (Halk kitlelerini ve köylüleri harekete geçirmemiştir.) aksine, görevlendirildiği Cizre bölgesinde aşiretlerin şikâyetine sebep olan usulsüz faaliyetlerinden ötürü, üzerine asker gönderilerek yakalanmış ve çok kalabalık ailesiyle İstanbula götürülmüştür. Ondan sonra çocuklarının isyanları da bastırılmıştır. Bedirhanların Türkiyeye düşmanlık sebebi budur.

ERMENİLER VE HOYBUN

1915 Söзде Ermeni Jenosit iddialarına da değinen Fransız bilim adamı, doktor olduğu konuda gerçekten cahil. İddia ettiği gibi (1915 -19 Ermeni Jenositi (?) Kürtlerle Ermenilerin arasını açmış ise) bir sayfa sonra belirttiği, 1930 Kürt-Ermeni işbirliği olan HOYBUN neden ve nasıl kurulmuş ve neden başarılı olamamıştır?

İsyanlarda "**Kürt aydınları öldürülmüştü**" diyen bir bilim adamına nasıl güveniriz? Aydın dediği kişiler, Türkiyenin Lâik yönetimine dayanamayan, İngiliz parası ile devlete isyan eden, sonra kaçan, kendi halkının ölümüne sebep olan, cahil ve yobaz şeyhler ve ağalardır.

19 SAYFADA NELER VAR ACABA?

Bu verdiğimiz örnekler, 25 sayfalık araştırmanın ilk 6 sayfasına sığdırılmış uydurma iddialarıdır. Kalan 19 sayfa doğru kaynaklardan seçilmiş, doğru bilgilerin arasına ustaca serpiştirilmiş, okuyanları yanıltacak, hep buna benzer iddialarla doludur. İddialara bir tane daha ekleyerek bu konuya son vereceğiz. Araştırmasının, ve iddialarının 4.sayfasında "**Milliyetçi İdeoloji**" olarak takdim ettiği, benim de hayran olduğum Ahmed-i Hâni'nin adı geçen eserini ben bir kitapçıdan satın almıştım 5-6-yıl önce. Son kez 1987 de Antalyada dostum olan bir gazeteciden alarak okumuştum. Yukarıda tercümesini okuduğumuz diziler o, kitaptan alınmıştır. O şahane eseri bir ideolojik tahrik unsuru olarak değerlendiren Fransız bilim adamı, **15 sayfa sonra, "Türkiyede Kürt edebiyatına ait eserlerin yasak olduğunu"** iddia etmek çelişkesine düşecektir. Eğer yasak ise (**Memo-Zin hem de iki kez nasıl yayınlanmış ve ben nasıl bulup okuyabildim?**)

Şimdi de şu yukarıda adı geçen Nihal Atsız'ın şöven yazılarına cevap olmak üzere 1967 de yazdığımız Türk Milliyetçiliği hakkındaki makaleye (Fransız bilim adamı da dahil olmak üzere) hep beraber bir göz atalım. Ve umalım ki, gerçekleri öğrendikten sonra, bir daha bilimsel hüviyetini terörist ve anarşistler emrine kiralamasın.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

(23 Haz. 1967-AKŞAM gazetesi)
(Yazan: Senatör Sadi KOÇAŞ)

Dünkü (12 Haz. 1967) Akşam'da okudum. Bir dergide: (Türk milletinin başını belâya sokmadan, kendileri de yok olmadan çekilip gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler) satırlarını ihtiva eden bir yazı çıkmış.

Buna, doğulu vatandaşlarımız da bir cevap vermişler?

Her iki yazıyı tekrar tekrar okudum. Yanlış anlamış olmak, yanlış hüküm vermemek için...Okudukca da üzüldüm.

Kaleme kâğıda sarıldım. İçimi dökmek; şuurlu, sağ duyu sahibi vatandaşlarla dertleşmek, konuyu incelemek ve toplumu (karınca kararınca da olsa) uyandırmak için.

BÖLÜCÜLÜK MODASI

Son zamanlarda moda oldu. Evvela mezhep istismarı başladı. Sorumluluğunu unutan bir sorumlu, kırk yıldır kurtulduğumuz, on asırlık bir derdi depreştirdi. Yüz yıllar boyu kardeşi kardeşe kırdırtan,

sırf iktidar ve saltanat rekabetinden doğan bir istismar konusunu canlandırdı. İlgililer geç uyandığı için, o mesele halâ devam edip duruyor.

Şimdi de bir IRK AYRILIĞI problemi yaratılmak isteniyor.

Zaten hep böyledir. **Problem icad etmek kolay, problemleri en uygun şekilde halletmek güçtür. Devlet ve hükümetlerin hüneri de buradadır.**

Biz konuyu iki yönden ele alacağız, çünkü mesele bizatihi millidir. **Bu memlekette ALEVİ de Türktür; (Hem ırk, hem din bakımından Öz Türktür)** Kürt denilen bir kısım Doğulu vatandaşlarımız da Türktür.

Ben bu işi IRKÇILIK bakımından ele almayacağım. Anayasamızın, sağ duyu sahibi her Türk'ün MİLLİYETÇİLİK anlayışı yönünden ele alacağız.

VE ANAYASA DİYOR Kİ

Anayasamız hepimize tercüman olarak diyor ki: **(Türk vatanına vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes TÜRK'TÜR.)** (.....)

Konuyu dinî bakımdan da ele almak lâzımdır. Zira, **Türkiye lâik bir devlettir. Ama nüfusunun %99'u MÜSLÜMANDIR.** Ve münakaşa konusu edilmek istenen meselenin içinde dinî görüş ve inanışlar vardır.

Bu hususu da iki yönden ele alacağım.

Evvela, **İslâm dini tefrikaya izin vermez.** Tefrika yaratmak isteyenler müfsitdirler. **Peygamberimiz tefrikayı, tefrikacıları tel'in etmiştir.** Bu yüzden gerçek Müslümanlar, samimî Müslümanlar, İslamın kaidelerini bilen Müslümanlar **tefrikadan korkar ve kaçarlar.**

İkinci olarak da, **bizim hem dinî, hem milli ört**

ve âdetlerimiz, bilhassa din ve vicdan hürriyeti konusunda sonsuz bir mûsamaha ve serbestiye dayanır.

Asırlardır, Türk milleti, Türk devletleri bunu böyle anlamış, böyle uygulamışlardır. Bu söylediklerimiz genel görüşler, ama aynı zamanda prensiplerdir.

Şimdi biraz da, bu yazıya sebep olan konuya (daha doğrusu hadiseye) yer verelim.

KÜRTLER KİMDİR?

Kürtler kimdir? Hangi ırktandır? Türk ırkı ile ilgisi nedir?

Gelin bu sorunun cevabını bilim adamlarına bırakalım. Etnik ve antropolojik etüdüleri bu işin uzmanları yapsınlar. Ama, bir fikir vermek için onlardan bir misal alalım. (1967 de ELEGES anıtını bilmiyor ve Kürtlerin ırkları hakkında hiç bir fikir belirtmiyordum)

Sayın Fahrettin KIRZIOĞLU'nun cilt cilt eserlerinin hepsini bir tek cümle ile özetlemek istersek şöyle ifade edebiliriz: (Kürtler her bakımdan Türktür). (Tekrar edeyim, Elegeş anıtını öğrenince ben de artık aynı görüşü savunuyorum. ve sayın F.Kırzioğlu yıllar önce ELEGES yazıtını bildiği için iddialı ve haklı idi.)

Pek çok tarihçi, pek çok ilim adamı bunu isbata çalışırlar. Onlar çalışa dursunlar. Ben konuyu bir başka yönden ele alacağım.

Bize göre, çağımızın milliyetçilik anlayışında ırk birliği en önemli faktör değildir; olamazda... (.....)

EN İYİ DOKTOR : BAŞINA GELEN

Bu zaruretleri hiç kimse bu birlikten koparılanlar kadar güzel tasvir edemez. İşte İngiliz ve Fransız gizli servisleri ile beraber çalışan 3-5 Kürt ve Ermeni maceraperestın kurdukları HOYBUN teşkilatının hazırladığı ve yönettiği AĞRI isyanından sonra bazı Arap gazetelerinin bu husustaki görüşleri şöyledir:

Suriye'de çıkan FETH-EL ARAP gazetesi: (Kendi menfaatlerini arayan bir takım hanisler, ecnebi yardımları, Cemiyeti-Akvam sözleri ile mâsum Kürtleri aldattı. Tedip ettirdi. Ondan sonra da onları bırakıp kenara çekildi. Kürtler acaba Suriyelilerin durumlarını görmemişler mi idi?)

ELIFBA gazetesi de: (Türklerle rabıtası kesilenler derhal ecnebi lokması olmuşlardır.)

BÖLÜCÜNÜN GAYESİ

Bunlar işin siyasî tarafı. Ya sosyal ve iktisadi sebebler...

Bugün Doğu Anadoluda bağımsız küçük bir devletin yaşaması iktisaden mümkün müdür? Bu ayrılığın özlemini çekenler kimlerdir. maksatları nedir? Bunun uzun boylu tahlili gerekir. Ama kısaca belirtmek gerekirse, yukarıda bahsettiğimiz Arap gazetelerinin söylediği (yabancı lokması olmak) bunun tabii neticesidir. Bu, tarihî misallerle sabit ve acı bir gerçektir.

(Doğu ihmal edilmiştir. Doğu bakımsızdır) sözlerini bayrak yaparak bu on asırlık Türk yurdunu bölmeye çalışmak; ırkının üzerinde durmuyorum ama, dili ile, dini ile, örf ve adetleri ile Türk olan bu çilekeş insanları kendi şahsî ve siyasî çıkarları için istismar etmek, bağılı olduğu millete hiyanettir. Onlara verilecek cevabımız da var.

Asırlardır ihmal edilen yalnız doğu değil, bütün Türk yurdudur. En batıdaki MUGLA vilayetini gezenler turizmin nimet olduğu bir devirde, Türkiye'nin turistik bakımdan en zengin vilayetinin, bilhassa ulaştırma bakımından, doğunun bir çok yerlerinden daha perişan durumda olduğunu (1967) hemen görürler. (1980 lerde ise hiçbiri eskisi gibi değil tabii)

Bugün orta Toroslarda öyle köy, bucak, hatta ilçe vardırki, bilhassa kışın ana yollarla irtibatı Allah'ın lûtfuna kalmıştır. Benim kendi memleketim (ERMENEK) bunlardan birisi olduğu için bu acının ne olduğunu çok iyi bilirim.

Ama, bunun yolu, geri kalmışlığı, sefaleti, cehaleti istismar etmek değildir. Bunu elbirliği ile, güçbirliği ile telâfi etmek; zaten bir avuç kalmış (Türk Ana Yurdu)n da BEN TÜRKÜM diyen 32 milyon insanı, (1967) en kısa zamanda çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmak olmalıdır.

AKŞAM GAZETESİ
23 Haziran 1967

İKİNCİ KİTAP

İkinci kitap, üzerinde bu kadar durulmaya bile değmez. İlk ve son sayfalarına bir göz atmak, yazarı olan anarşistin kimler emrine kiralandığını gün ışığına çıkarmaya yetecektir. Yazarı: Mahmut Baksı.

İsveç'te 1971 de Türkçe olarak yayınlanmış ve bir tanesi de benim adresime (TBMM)ne postalanmıştı. Daktilo ile yazılıp teksir edilmiş 48 sayfalık bir kitaptır. Adı: Türkiyede Kürt Sorunu.

Memo Yetkin adlı YOLDAŞ'ına ithaf etmiş ve not olarak da (Yakında BRÜSK adlı bir dergi ile Marksizim-Leninizm-Maoizm düşünceleri etrafında yayın yapacağını) müjdelemektedir yoldaşları-

na.

Memo Yetkin'inin ön sözü de aynı yoldadır. Son sayfadaki bitiş cümlesine bir göz atmakla yetineceğim. "**Yaşasın Marksızın-Leninizim-Mao Zedung düşüncesi**" diye biten cümle, yazarın ne karşılığında, kimlere satıldığını belgelemektedir sanırım.

Bunu takip eden cümleye aynen katılıyorum, yalnız ifade şeklini değiştiriyorum. (Yaşasın Dünya Halkları) demiş (eski Moskova ağız ile) Biz onu (yaşasın bütün insanlık, insan sevgisi ve İnsan hakları) diye değiştirerek katılıyoruz.

Son cümle olan (Kahrolun Emperyalizim ve yerli ortakları) cümlesine aynen katılıyorum. Ve sanırım haklı olarak Mosko'vanın yerli ortaklarına da aynı âkibeti diliyordum o tarihlerde.

15 şubat 1990 günü matbaadan gelen basılmış örneği düzeltirken, bu bölümün sonuna birkaç satır eklemekten kendimi alamıyorum. Mahmut Baksı'nın Kitabın'ın hemen başında, hem son sayfasında yaşasın diyerek alkışladığı (Marksizm Leninizm ve Mao zedung düşünceleri,) 1990 yılı başında Moskova merkez olmak üzere tüm komünist ülkelerde BÜYÜK bir REFORM kasırgasına uğradılar. Bakalım Mahmut Baksı'lar, yoldaşı Memo yetkin'ler şimdi kimlerle işbirliği yapacaklar?

VE ÜÇÜNCÜ KİTAP

Evet, bir de Üçüncü Kitap var, tüm dünya önünde incelemek istediğimiz; Yazarı Kürt asıllı bir Türk askeri Hekimi. 1903 de yüzbaşı rütbesi ile Osmanlı Ordusunda göreve başlamış. Enerjik, heyecanlı bir Kürt milliyetçisi. Bir yandan tahrikcilerin, bir yandan daha önce kandırılmış maceracıların dikkatini çekmiş, üzerinde çalışıp ikna etmişler. Kürt Milliyetçisi sıfatı ile toplumunu kurtarmak için Osmanlı İmparo-

torluğu ile m¼cadele için kurulan her derneğin en aktif ¼yesi olmuş. Bu faaliyeti meydana çıktıktan sonra da, T¼rkiyede barınma imk¼nsızlıęı nedeniyle, ¼nce Bağdat, Beyrut; son olarak da Paris'te yerleşmiş. Ve konuyu bilimsel olarak incelemeye de orada başlamış. Bir taraftan bu araştırmasını s¼rd¼r¼rken, bir yandan da (K¼rtlere ¼zerklik verilmesi, eğitimin K¼rte yapılması için,) Birleşmiş Milletlere kadar baş vurmadiği uluslar arası yer kalmamış. Ve bu gerçek aydın, doktor ř¼kr¼ M.SEKBAN İnandiği konuda araştırmalarına hiç bir ¼n yargı olmadan tamamen tarafsız ve bilimsel devam ettiğini, 1933 de Pariste yayınlanan (La Question Kurde Des Problemes Des Minorities) adlı eserile kanıtlamış. gerçeği ancak bu araştırmalardan sonra kabul etmiş. Sınırsız bir feragat ve meden¼ cesaret anlayışı ile ulaştığı sonucu d¼nyaya açıklamıştır. Bu eserin içinden 11 madde aşağıda Bilgilerinize sunulmuştur.

Dr.ř.M. SEKBAN, Dernekler kısmında da belirttiğimiz gibi, 1908 K¼rt Teav¼n ve Terakki Cemiyetinin, 1928 30 da HOYBUN derneğinin, hem kurucusu hem de Bağdat şubesi Başkanı olarak ¼mr¼n¼ bu m¼cadeleye adanmıştı. 1906-1933 arasında 27 yıl s¼ren m¼cadele ve araştırmaların sonunda gerçeği ¼ęrenir ¼ęrenmez iddialarından vazgeçen bu samimi milliyetiyi, t¼m samim¼ ve d¼r¼st milliyetçilere ¼rnek olarak g¼stermekle yetineceğim.

DR. ŞÜKRÜ MEHMED
SEKBAN'IN
ULAŞTIĞI SONUÇ
(Kitabından alınmış cümleler)

1- Amerika ve İngiltere **Petrol çıkarları için; İran şahların "Âri ırkın güneşi" olma hayalleri ile; İsrail, Kürtlerin Araplara karşı bir tehdit unsuru olması için, Kürt dâvası ile ilgilenmektedir.** Sayfa:3 (Lütfen dikkat edilsin, İsrail devleti kurulmadan 15 yıl önce, gayri resmî olarak uyguladığı belirtilen bu politika İsrail Devletinin bu gün de politikasıdır.)

2- Kürtler asla **Âri ırktan değildir. Sami de değildir.** Alman bilim adamlarının bilimsel olarak buldukları sonuca göre, **Kürtler Turanî bir ırktır.** S:13

3- Antropolojik bakımdan saf Türk olan **Türkmenle Kürdü ayırmak zordur.** S:15

4- 37 yıldır siyasetle uğraşıyorum. Milli şuuru olan bir insanım. S:19

5- "**KÜRTLERİN bağımsız olmasını istemiyorum**" diyemem. Ama bu imkânsız ve faydasız bir istek olur. **İnanıyorum ki Türklere ayrılacak Kürtler mânen ve maddeten yaşayamaz.** Beraber çalıştığım herkes vicdanen bu konuda birleştik. S:20

6- Olaylar göstermiştir ki, Bağımsız bir Kürt devleti, Kürt halkının gerçek çıkarları bakımından bir felâket, bir yıkım olur. S:21

7- **Kürtçe'nin eğitim dili olmasını istiyordum. Bu idealimdi.** Ama Türkiyedeki Kürtlerin durumu başka devletlerdeki gibi **(bir azınlık durumu değildir.** Massedilme diye bir şey yoktur). Aynı ırktan iki boyun birleşmesiydi. 1919 da Süleymaniyede, 8 yıldır da Kürtçe konuşulan Irak şehirlerinde eğitim

Kürtçe yapılıyor. **Sonuç hiçtir.** Okul bitince ne yapacak öğrenci? Uygarlıkta çok geri kalmış olan biz Kürtlerin dilimiz yeterli değildir. Namuslu olarak itiraf edelim ki, **Kürtçe eğitim İnancımız İflas etmiştir.** S:27

8- Türkiyede yüksek yönetimde **Türklerle Kürtler beraber çalışır.** S:27

9- Devletin temelini İrk birliği sağlar (Bu eski bir anlayıştır. Yazar) **Kürtlerle Türkler aynı ırktandır.** Hiç bir güç kardeş çocukları olan bu iki halkın birleşmesini ve kaynaşmasını engelleyemez. Din, gelenek-görenek, kültür birliğimiz vardır. Aslında Türk ve Kürt sadece bir isimdir **Soyadımız Turanlıdır.** S:28

10- İşte bu düşünceler ışığı altında, art düşünceden uzak ve taraf tutmadan kan dardeşlerim olan Türkiyedeki Kürtleri **MUSTAFA KEMAL PAŞA-NIN** yoluna davet ve refaha ancak bu yolla ulaşacaklarını ümid ederim. S:30

11- Sanırım bu açıklamalarımla beni, kendilerinin Kürt milliyetçiliğini alevlendirdikten sonra eski söylediklerimi reddetmekle itham eden hemşehrilerime karşı da görevimi yapmış oluyorum. Çünkü Kürt sorunlarımızın en iyi ve devamlı yolu ve çaresi budur. S:31

Dr. Şükrü Mehmet Sekban

ONBİRİNCİ BÖLÜM

İSYANLARDAN SONRA KONUNUN YENİDEN CANLANDIRILMASI GAYRETLERİ

XIX.yy. ortalarına kadar Kürtlük iddia, tahrik ve çalışmaları gibi bir problemi yoktu Osmanlı İmparatorluğunun. Ya da yaygın, önemli ve etkin şeyler olmaktan uzaktı. Konunun uzmanı olan çoğu Avrupalı bilim adamları, daha önce gördüğümüz gibi, Türk ve Kürtlerin ayrı bir ırktan gelmediklerini kanıtlamıştı. Kürtler ve özellikle Doğu Anadolu'nun problemleri, Tüm ülke genelinde de görülen şeylerdir. (**VE BİR azınlık durumları asla yoktur**). Ve bu ifadenin, eserini incelediğimiz militan bir kürt milliyetçisinin itirafı olduğunu, daha bir sayfa önce okuduk.

Bu nedenle XIX.yy. dan önceki tek tük olayın sebepleri, çoğunlukla kişisel (yada bölgesel) çıkarla ilgili önemsiz şeylerdi. Önce Rus Çarlığı, İngiltere; Sonra Fransa ve diğerleri; Son olarak da ABD'de bu meseleyi **kendi politik ve ekonomik çıkarları açısından** hem körüklediler; **hem de organize ve finanse ettiler.**

Sultan II. Abdülhamit, çıkmaya yüz tutan olaylara yepyeni ve ılımlı bir politika ile mukabele etmişti. Aşiret süvari alayları kurdurup, Hamidiye Alayı adını vererek onları onore etmenin yanında, Halife-

lik yetkisinden de yararlanmasını bildi. Aşiret Reislerine ve güçlü olabilecek kişilere çeşitli rütbe ve unvanlar verdi. Çocuklarını İstanbul'a getirip en iyi şekilde eğitimlerini sağladı. Onlar İstanbul'da buldukça babalarının yanlış bir iş yapmaları da elbette olanaksızdı.

Mustafa Kemal ve Diyar Ağa

KÜRT MODASI

Kürtler bir süre askerlik hizmetinden de bağıştık-
tılar. Bu ayrıcalıkların hepsi bir araya gelince de,
bir çok illerde özbeöz Türk oldukları çevrelerince
de bilinen bir çok aileler arasında, Kürtler gibi giyin-
mek, konuşmak ve Kürt olduklarını söylemek bir
moda haline gelmişti. Tabii maksat modaya uymak
değil, Kürtlere bağışlanan ayrıcalıklardan yararlan-
maktı. Ama bu tutumdan devletin zararlarını kimse
görmek istemiyordu. Bu politikadan bölge halkının
çoğunluğunun ve devletin çektiğı sıkıntıların sonuç-
larını bugün bile görmek mümkündür.

1919'DAN SONRA İLİŞKİLER

1919-1923 arasında Türk - Kürt ilişkileri Ata-
türk'ün ve Kürt liderlerinin anlayış ve işbirlikleri sa-
yesinde en mükemmel dereceye ulaşmıştı. Kurtu-
luş Savaşı Zaterinde, Doğulu vatandaşlarımızın
katkıları büyüktür. 1924-1938 arası ilişkiler ise, ak-
sine **900 yıllık tarihin en acı olayları ile doludur.**
Sebeplerini özel bölümünde özetlediğimiz uluslara-
rası siyasal ve ekonomik nedenlere, özellikle petro-
le dayalı dış tahriklere, kişisel maddi çıkarlara, ku-
rulması tasarlanan yeni Kürt Devletinin başına
geçme hayalleri de eklenince, ömrünün sonuna
gelmiş, cahil, ama iddialı liderler ve çeşitli maksat-
larla onları izleyen bir maceracılar grubu yüzünden
14 yıl devletin, ordunun ve hiç bir suçu olmayan
bölge halkının çektiğı acılar sonsuzdu. 1940-1968
arası dönem, bu 14 yılın tecrübelerinden alınan
derslerle sessiz geçti.

1968'den sonraki dönem ise, biraz sonra kısaca
değineceğimiz yürekler acısı olaylarla doludur. Bu
durum halâ devam etmektedir ve başta Bölge halkı
olmak üzere tüm vatandaşlar devletten çözüm bek-
lemektedirler. Ve bu durum, 1990 başında üç yıl
önce yazılmış olan yukarı daki cümlelerle açıklan-
nan, durumdan çok daha önemli, ciddi, hatta haya-
tidir.

BİR ÖRNEK

Bölge halkının büyük çoğunluğu devlete bağlı, devletin de onlarla bir problemi yoktur. Bunun aksine bazı söylentiler, macera heveslisi iç kaynaklarla, akıl hocaları olan dış tahrik merkezlerinden yayılıyor ve sömürülüyor 20 yıldır. (1990 da 23 yıldır)

Bundan önceki bölümde, bu konudaki eserini incelediğimiz Dr. Şükrü M.Sekban, hem bu tahriklerin kurbanı, hem de aydın, mücadeleci ruhu ile soydaşları üzerinde etkili, militan bir Kürt ayrılıkçısı olarak yurd içinde ve dışında savaşıyor tam 27 yıl. Ama, yurd dışında dünya çapında araştırma olanağı bulup gerçekleri öğrendiği gün, gerçek milliyetçiliğin gereğini yapmakta tereddüt etmemiştir. Eserinde de açıkca belirttiği gibi Türkiye'de açılan her kapının önünde Doğulu, Batılı; Şu boydan, bu aşiretten; şu soydan, bu soydan konularında, Kürt asıllı Vatandaşların öteki Türk boylarından farkı olmadığı açıktır, **Taa Cumhurbaşkanlığına kadar.**

ULUSLARARASI ÇIKAR HESAPLARI

Osmanlılık politikası bölümünde belirtmeye çalıştığımız gibi din ve mezhep farkı bile, daha çok evlenmesi düşünülen kız babalarının titiz olduğu bir ayırımdı.

Buna rağmen XIX.yy. yarısından sonra, özellikle XX.yy.da, az da olsa görülen kıyıdanmaların nedeni, ilgili bölümde incelediğimiz gibi, daha çok **uluslararası büyük ekonomik ve stratejik çıkarlara dayanan dış tahriklerin eseri ve onların işbirlikçisi yerli maceracıların ihtiraslarından olu-**

şuyordu. Bu ihtiras, her yerde, her toplumda, her zaman görülen; ya siyasal, ya da kişisel **büyük çıkar hesaplarına dayanıyordu.** Önce özerk, sonra tamamen bağımsız, yeni kurulacak bir devletin yönetimine heveslenmek insan oğlunun mayasında mevcut bir zaaf olmuştur tarih boyunca.

1925-1938 yıllarında birbirini izleyen üç büyük ayaklanmanın başarısız sonuçları kadar, XX.yy. başında özellikle Birinci Dünya savaşı içinde aynı oyunların, komşu İslâm ülkelerinde oynanmış olması, ilgililerin gerçekleri anlamasını kolaylaştırmıştı.

Dr. Şükrü Mehmet Sekbân'ın kitabı bunların en tipik örneğidir. İkinci Dünya savaşı boyunca ve savaştan sonra 20 yıl kadar süren sessizlik bu tecrübenin sonucu idi.

Ama 1968 Dünya öğrenci olaylarını takip eden, önce 12 Marta, sonra 12 Eylülle sebep olan olaylar içinde **"Aşırı solcu-Kürtçü İşbirliği"** diye özetlediğimiz olaylar, tıpkı eski örnekleri gibiydi. Yani hem dış tahrik merkezlerinden yönetiliyor; hem iç kaynakların yine çıkar maksatlı eylemlerinden oluşuyordu. Kısa bir süre sessizlikten sonra görülmekte olan eylemlerin, tarihi ve uluslararası örneklerden farkı yok veya çok azdır. Bu farkın sebebi de sanırım HAÇLI KAFASI ürünü olan, tarihi ŞARK MESELESİ'nin devameden baskı ve etkileri'nin aşağı yukarı benzeridir. Ve tek müşterek gayeleri, **Türkiye Cumhuriyetinin iç problemlerinden kurtularak, her alanda güçlü bir devlet olmasına olanak bırakmamak** şeklinde özetlenebilir.

ENDİŞEM VE DEVLETİ UYARMA

2700 sayfalık beş ciltlik Siyasî Anılarımda bu konuda yeterli kadar bilgi ve yorum vardır. Burada genel ve çok kısa olarak özetlemekle yetineceğim.

Haziran 1967'de yayınlanan (Türk Milliyetçiliği) hakkındaki makalemiz aydın kesimde bir hayli ilgi

görmüştü. Özellikle Doğu halkından teşekkür mektupları almıştım. Ama konu, o makale ile yetinilemeyecek kadar önemli idi benim için. 1966'dan beri bu konuda büyük bir endişe içinde idim. Bu nedenle Senatörlük sorumluluğu içinde saydığım (Bölgecilik, din ve mezhep sömürüsü) konusunda Başbakan'a bir mektup yazmıştım. Gezilerimde her bölgede her sosyal sınıftan vatandaşlarla görüşmelerimin sonucunu arz ederek endişelerimi belirtmeye çalışmıştım. Başbakan'dan bir cevap alamayınca yapacak bir şey kalmıyordu benim için. Mektubumun muhtemelen bir ilgili makama havale edildiğini, o makamın yapacak bir şey bulamaması nedeniyle cevap veremediklerini düşünüyordum.

DEVLETİ TEKRAR UYARMA

Bu görüşe ulaştınca benim için de yapacak bir şey kalmıyordu. Yani işin peşini bırakmam gerekiyordu. Ama, hem Cumhuriyet Senatosu üyesi sorumluluğum, hem de inandığım ve endişe ettiğim bir gerçeğe çare aramaktan vazgeçmek, benim anlayabileceğim bir tutum olamazdı. **"Devleti mutlaka ve gerekirse tekrar tekrar uyarmak gerekti. Hiç birşey yapamaz ve sesimi duyuramazsam konuyu Cumhuriyet senatosu kürsüsünden Tarihe ve ulusumuzun sağ duyu sahibi büyük kitle-sine de mi duyuramazdım"**? Ama bunun son tedbir olabileceğini düşünerek bir girişim daha yapmak kararını verdim. Böylesine önemli bir konuda bir senatörün muhatabının Başbakan olması lâzımdı. Bu nedenle Ekim 1967'de ikinci bir mektup daha yazmıştım.

Ama, Cumhuriyet senatosunda, Cumhur Başkanı tarafından seçilmiş, Onu temsil eden bir senatör olarak, Başbakan'a yazdığım mektubun bir suretini

de ekleyerek, durumu Cumhurbaşkanına da arz etmekte yarar görmüştüm.

Bir kaç gün sonra Cumhurbaşkanı Sayın Cevdet SUNAY her üç konuda ayrıntılı bilgi istediklerini de belirterek Köşke davet etmişlerdi. Yirmi yıl önce yazılan o mektupların ve Cumhurbaşkanı ile görüşmelerimin ayrıntıları ile okuyucularımı sıkmak istemem. Çok ilgi gösteren Cumhurbaşkanı ile konuşmalarımızı "Atatürkten 12 Mart'a" adlı anılarımın üçüncü cildinde açıklamıştım. Ama 1977'de o kitap yayınlanırken durum 1967'lerdeki gibi değildi.

Türkiye bir kaos içinde idi. Eski din, mezhep ve bölgecilik sömürüsüne, bir de **Aşırı Sol ve Aşırı Sağ militanların terör derecesine ulaşan eylemleri** eklenmişti. Bu konuda o günkü Cumhurbaşkanı Sayın Fahri Korutürk'le hem konuşma, hem de yazışma şeklinde irtibatımız hiç kesilmemişti. Bu mektuplardan birini kitabımızın Birinci bölümünde açıklamıştım. Kaos halini alan durumu da siyasi anılarımda, "**Solcu-Kürtcü İşbirliği**" ifadesi ile, biraz sonra göreceğimiz şekilde özetlemiştim 1977'de. (Atatürkten 12 Mart'a, C:4)

ÖĞRENCİ OLAYLARI

Yukarıdaki olaylar sürüp giderken, önce bütün dünyada başlayan, yaklaşık iki yıl devam eden ve dünya çapında etkili olan öğrenci olaylarını, başından sonuna kadar önce senatör, sonra milletvekili olarak en yakından izleme olanaklarına sahiptim.

Polonyada 30 Ocak 1968'de, Federal Almanya'da aynı yıl 11 Nisanda, İtalyada 17 Nisanda, Fransada 3 Mayıs, İspanyada 16 Mayıs, İsveç ve İngilterede 20 Mayıs, Yugoslavyada 4 Haziranda, Japonyada 8 Haziranda Arjantinde 14 Haziranda, Uruguvayda 15 Haziranda, Brezilyada 16 Haziran-

da başladığını günü gününe yazmışım notlarım arasında. **Bu zaman birleşmelerine tesadüf demek mümkün müdür?**

Türkiyede, 15 Nisan 1968'de Ankara İlahiyat Fakültesinde başlayan öğrenci istekleri ve iki ay içinde tüm Türkiye'ye yayılan bu olayların ayrıntılarıyla okuyucularımı sıkmayacağım. Üniversite öğrencilerinin, çoğu haklı istekleriyle başlayan olaylar kısa zamanda içerik değiştirmişti. Ayrıca bir kısım sosyal ve siyasal nitelikli dernekler ve sendikaların istekleri ve yayınlanan bildirimler bunları izlemişti. Avrupa, Asya, Amerikada bu harekete öncülük eden olaylar, kısa sürede halledildiği halde, bizdeki olaylar çeşitli tahriklerle tamamen nitelik değiştirmişti.

Örneğin, daha bizdeki öğrenci olayları bitmeden **Doğu Mitingleri** ile karşılaşmıştık.

DOĞU MİTINGLERİ

Sanırım 1969 sonlarıydı. Sayın İsmet İnönü'nün evindeki bürosunda bir konu üzerinde görüşürken, Doğu Mitingleri hakkında hazırlanmış ayrıntılı bir rapor getirmişlerdi C.H.P genel merkezinden. Paşa, raporu bana vermiş ve (Şu rapor ilginç sanırım. Bir incele de sonra görüşelim) demişti. Ben olayın ayrıntılarını bu rapordan öğrendim. Bu olaylardan bugün bile alınması gereken çok ders vardır. 17 Temmuz 1969'da Hilvan'da başlatılmış olan mitingler tipik bir örgütlenme ve program uygulaması halinde devam etmişti. 27 Temmuz'da yine Hilvan'da tekrarlanmış; 3 gün sonra Hakkâri; Ağustos içinde VARTO, VAN, SİVEREK, LİCE'de; 30 Ağustos'ta Tunçeli olayları nedeniyle ANKARA'da yapılmıştı. Sosyal ve ideolojik nedenleri açık olan mitingler, siyasal partiler arasında da iç politika çe-

kişmeleri halinde devam etmişti. Bu konuyu ve ayrıntılı iç yüzünü her aydın vatandaşın bilmesinde yarar vardır.

SOLCU-KÜRTCÜ İŞBİRLİĞİ

Bu durumu "**Atatürkten 12 Mart'a**" adlı Anılamda şöyle özetlemiştim. (C: 4,S:1916-1917)

(Türkiyedeki Gençlik olayları içine, hiç ilgisi olmayan bu konu da, sonradan başka maksatlarla karıştırılmıştır. İnceleme sonuçlarım beni kesin olarak bir sonuca götürmüştür. O sonuç şudur:

Bir kısım aşırı solcular, koca bir bölge halkının işbirliğini sağlayabilmek için bu macerayı denemeye değer bulmuşlar ve başarılı olmuşlardır.

Doğu halkını kullanarak,hayallerinde yaşattıkları bir devletin kurucusu olmak isteyen bir avuç mace-racı da, bu fırsattan yararlanmak istemişlerdir. Bun-ların içinde sağcı da vardır, solcu da...

Aşırı solcular diyor ki "**şimdilik bunlarla işbirli-ği yaparız. Başka türlü iktidara gelemeyiz. Ama iktidara gelince onları halletmek kolaydır.**"

Doğu meselesini kendisine bayrak yapanlar da diyor ki: "**başka türlü tek başımıza gayemize ulaşamayız. Aşırı sol bütün Türkiyede örgütlüdür, zorbadır. Onlarla işbirliği yapar ve beraberce bir sonuca varırız. O zaman, bunların ilk buh-ranlı günlerinde nasıl olsa onları kolay hallederiz.**"

(İşte iki tarafın da hesabı budur.)

VE BİR CUMHURBAŞKANI

Yukarıdaki satırlarda özetlenen Türkiyenin 1977 gerçekleri, oynanan, daha doğrusu oynatılan, bir iç olay gibi görünmesine rağmen, gerçekte iç ve dış

mihrakların müşterek gayret ve gayelerinin bir aynası idi. Bu özet yayınımızı bir uyarı sayan yine Cumhurbaşkanı Sayın Fahri S.Korutürk oldular. Bu vesile ile bana gönderdikleri anılarım hakkındaki eleştirilerinde en çok bu konu üzerinde duruyorlardı. Benim için tam bir moral destek olan mektuplarını, konunun hayati önemini kısaca, fakat en açık şekilde canlandıran bir tarihi belge olarak Kitabımıza alıyorum. (Ek-2)

Azizim Sadı KOÇAŞ,

10 Mart 1978

10 Ocak 1978 tarihli mektubunuza ekli Anılarınızın 4'üncü son cildini memnurlukla almış bulunuyorum. Fakat teşekkür etmekte gecikdiğimden dolayı üzüntülüymüm.

Bu defa "12 Mart Dönemi"ni basında takibe başlamadan evvel, size bu teşekkür borcumu ödemek gayreti ile bu satırları yazıyorum.

Dördüncü kısımda özellikle Doğu Anadolu'ya taallük eden ve bana evvelce ayrıca vermiş olduğunuz konferans sureti içinde yayınladığınız ilmi kısımlar üzerinde, ne basında ne de diğer yazarlar arasında hiç bir akise tesadüf etmedim. Anılarınızın içerisinde bu kısmın çok önemli bir yeri olduğu kanısındayım. Ümit ederim, zamanla kamu oyunda bu nokta üzerinde de tartışmalara tesadüf edilecektir.

Benim rahatsızlığım fazla mesainin getirdiği yorgunluk neticesi olmuştur. Hamdolsun bugün için ağırlığı geçmiş vaziyettedir.

12 Mart'tan sonraki anılarınız herhalde etrafta geniş bir ilgi toplayacaktır. Bu gayretli çalışmalarınızdan dolayı sizi tebrik eder, muhabbetle gözlerinizden öperim.

FAHRİ S. KORUTÜRK

10 Mart 1978

Azizim Sadık Koçak

10 Ocak 1978 tarihli maktubunuza ekli Anılarınızın 4.Üncü son cildini memnurlukla almış bulunuyorum. Fakat teşekkür etmekte gecikdiğimden dolayı üzgünlüyüm.

Bu defa "12 Mart Dönemi"ni basında takibe bağlamadan evvel, size bu teşekkür borcumu ödemek gayreti ile bu satırları yazıyorum.

Dördüncü kısımda özellikle Doğu Anadolu'ya taallük eden ve bana evvelce ayrıca vermiş olduğunuz konferans suret içinde yayınladığınız ilmi kısımlar üzerinde, ne basında ne de diğer yazarlar arasında hiç bir akise tesadüf etmedim. Anılarınızın içerisinde bu kısmın çok önemli bir yeri olduğu kanısındayım. Umit ederim, zamanla kamu oyunda bu nokta üzerinde de tartışmalara tesadüf edilecektir.

Benim rahatsızlığım fazla mesainin getirdiği yorgunluk neticesi olmuştur. Hamdolsun bugün için ağırlığı geçmiş vaziyettedir.

12 Mart'tan sonraki anılarınız herhalde etrafda geniş bir ilgi toplayacaktır. Bu gayretli çalışmalarınızdan dolayı siz teşekkür eder, muhabbetle gözlerinizden öperim.

FAHRİ S. KORUTÜRK

Fahri S. Korutürk

ETKİLİ BİR DİREKTİF METODU

Sayın Cumhurbaşkanının bu eleştiri sistemi, sanırım ilgililerin dikkatlerini konunun önemi üzerine çekebilecek en etkili ve uyarıcı bir direktif niteliğinde idi. Zira, eğer bir ülkede, Sayın Fahri Korutürk gibi ciddi, yetkili ve yetenekli bir Cumhurbaşkanı, bir millî konuya bu ölçüde önem verilerse bunun mutlaka bir nedeni vardır. Ayrıca anıları içinde bu konuya ayırdıkları bir kaç sayfa tutan bir bilgi ve yorumdan dolayı, yazarı moral destek niteliğindeki mektupları ile onurlandırmak gerektiğini duyarlarsa, bunda da bir sebep vardır. Sonuç olarak da, o ülkede görevli her devlet adamının bu konu üzerine ciddiyetle eğilmesi gerekir. Bu nedenle Sayın Cumhurbaşkanının bu eleştiri şeklini biz "Etkili bir direktif" olarak değerlendirdik.

Ama bu yorumumuza rağmen olaylar umduğumuz gibi gelişmedi. Cumhurbaşkanının 1978'de (bu ölçüde önem verdiği konunun) önemi, ancak 8-10 yıl sonra anlaşılabilir. Yani devlet tedbir almakta 8-10 yıl gecikti. Ve dünya çapındaki olayın önemi, bir avuç eşkiya, kendi (veya komşu) köylerini basarak, yediden yetmişe kadın, erkek, çocuk demeden soykırım yapınca ancak anlaşılabilir.

Bu demek değildir ki, Sayın Fahri Korutürk'ün metodu etkili olmadı. Aksine, bu moral destek ve iltifatlar, konunun önemini bize (yani kitabın yazarına) öylesine kanıtladı ki, o tarihtenberi ayrıntılarına kadar yaptığımız araştırmalar sonunda, on yıl sonra da olsa, bu küçük kitabın Türk ulusuna sunulmasına neden oldu. Bilmiyorum bu ölçüde desteklenmesem bu güç işe başlamak cesaretini gösterebilir miydim?

Kitabımla bu ilgili bölümdeki görüşlerimi ve Sayın Fahri Korutürk'e şükranlarımı ifade edebil-

mek, benim bütün emeğimi cömertçe karşılayan bir huzur kaynağı olacaktı. Ama kismet değilmiş. Meknı cennet olsun.

VE SAYIN OLAF PALME

İplikleri pazara çıkınca militan eşkiya Avrupa ülkelerine kaçtılar. Kendilerini, (faşizmden kaçarak kurtulan msumlar) olarak tanıtıtlar. Ve bazı ülkelere itibar gördüler. Bu ülkelerden biri İsveti. Uyardık, ama duymak bile istemediler demokrasiye aşık olduklarını sanan İsveç yöneticileri. Ve bu yardım anlayışı, bu yanlış kararları uygulayan kendi başbakanları Sayın Olaf Palme'nin ölümüne kadar devam etti. Katili veya katilleri bulamadılar. Bir yetkili görevli açıkladı bir süre sonra. **(Kürtler ldrdler. Belgeler var. Yakında açıklayacağız)** dediler. Halâ bulamadılar ve halâ aıklayamadılar. Suçu halâ bir yabancının üstüne yıkmaya çalışıyorlar. Sanırım ki onlar **(Kendi devletini bize jurnalayan bu kişilerin yapamayacağı kötülük olur mu?)** diye düşünüyor ve tabii aldanıyorlardı. **Kürtler dünyanın en yilđit toplumlarından biridir.** İçlerinden her toplumda olduğu gibi satın alınabilen bir avuç insan çıkar, kendi devleti aleyhine bile satın alınabilir. Ama bu, gerçekten bir azınlıktır.

Tıpkı bir zamanlar Türkler aleyhine kullanmak için satın alabildikleri bir avuç Ermeni yüzünden, yapılan her kötülüğün ardında Ermeni aradıkları gibi... Ama yine aldanıyorlardı. Ermeni'nin büyük kitlesi san'atkar ruhlu, iyi huylu bir toplumdur. Acı ve acı olduğu kadar da tuhaf görülür, hem de şu sırada Kürt ve Ermeni toplumlarını, her iki toplumun Türklerle ilişkilerini araştıran bir Türk aydınının savunması.

Hayır tuhaf değildir ikisi de. Bir Türk aydını ola-

rak bu iki toplum ile ilişkilerimizi yıllar boyu araştırdım. Her iki toplumun-Tabii büyük çoğunluğunun-niteliklerini de öğrendim. Tıpkı canilerinin, satılan uşak ruhlu azınlık militanlarının cinayetlerini öğrendiğim gibi. Canileri,hainleri suçluyor; her iki toplumun büyük çoğunluk olan kitlesini savunuyorum. Türk ve İslâm gelenekleri, bana bu gerçeği ve kadirşinaslığı öğretmiştir hayatım boyunca.

VE FRANSA

Tarih boyunca ne zaman Türke muhtaç olmuşlarsa, hep (Tarihî Türk-Fransız dostluğu) ndan bahseder Fransızlar. Bunun dışında, hep küçük hesaplarla-aynı ittifak içinde olmamıza rağmen-bize düşmanlık güdenlerle beraber olmayı , onları savunmayı âdet haline getirmiştir, Fransız basını ve hatta devlet adamları. Bunun istisnaları da vardır elbette. Aşağıda, Kürt ve Ermenilerle ilgili yakın tarihteki tutumlarına ait iki örnek sunacağım.

ERMENİLERE KARŞI FRANSA

Kitabımı bitirmek üzere idim. Bu konuda, kişisel araştırmalarımından çok, son 12 yılın gazete kupürlerinden yararlanmayı yeğlemiştim.

Diplomatik geleneklere göre, **güvenlikleri ve onurları, kendi devletlerinin onuruna emanet edilmiş olan Türk diplomatları, ASALA canilerinin kurşunlarına hedef olurken, bir avuç Ermeni oylarını kaybetmemek için onlara kur yapmıştır Fransız politikacıları.**

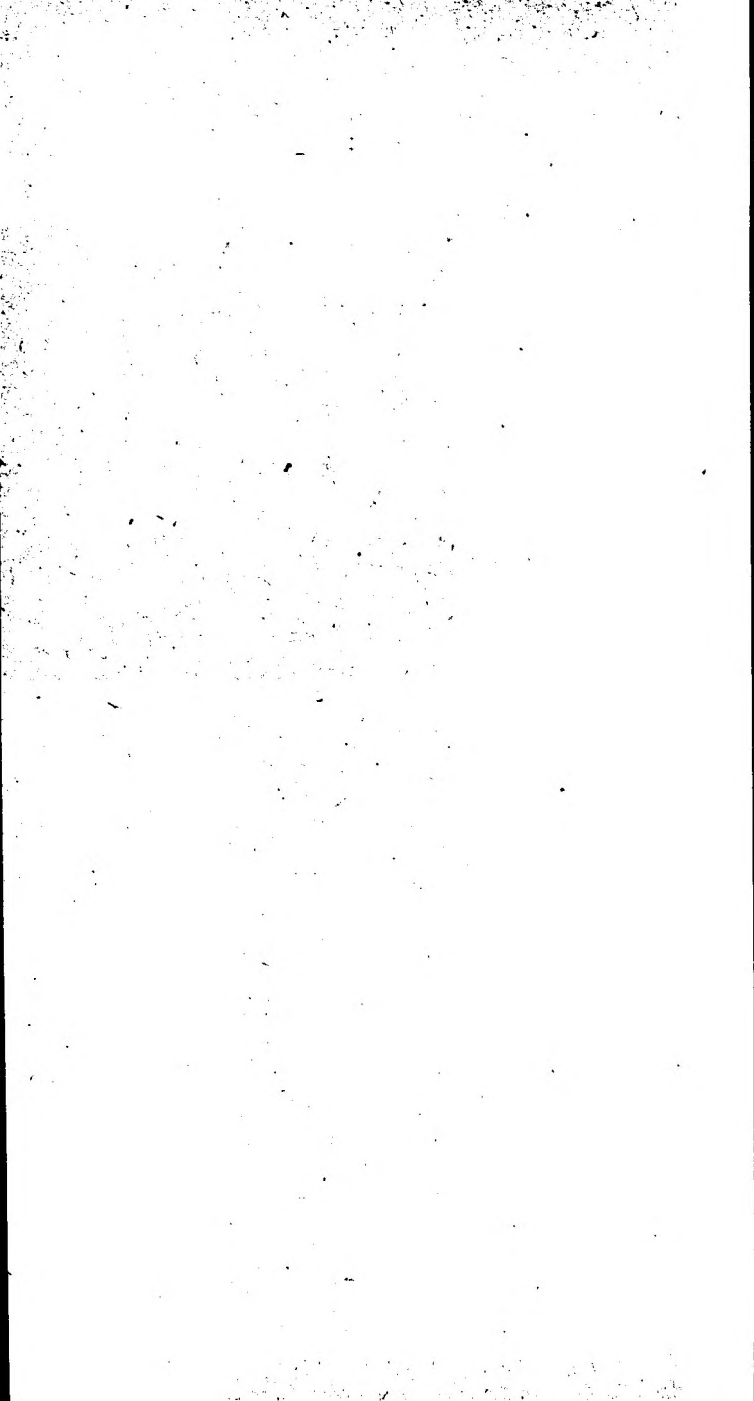
Ne zamanki, bir Ermeni bombası, bir Fransızın da ölümüne neden oldu, tüm Ermeni toplumunu câni gibi görmeye başladı Fransa. Tıpkı, sayın Olaf

Palme'nin öldürülmesinden sonra İsveçin de - Katiller belli olmamasına rağmen - Tüm Kürt'leri suçladıkları gibi.

PARİSTE KÜRTLER

Paris, dünyadaki maceracı ve militan Kürtlerin sığınaklarından biridir. Örneğin, Fransanın sosyalist Cumhurbaşkanı'nın eşi Bayan Danielle Mitterand 1987 yılında bir kokteyl'de Paristeki militan Kürtleri yıllardanberi organize eden ve yöneten Kürt Enstitüsü için bir bağış kampanyası açmış, kısa zamanda toplanan bir milyon frank bu **bilimsel görünüşlü tahrık örgütüne** bağışlanmıştı. Haziran 1987 ortasında Pınarcık-Yuvalı-Peçenek köylerinde yapılan soykırımda hayatlarını kaybeden ve çoğunu 3-14 yaş arasındaki çocukların oluşturduğu 30 kişilik günahsız Kürdü öldürenlerin de bu bağıştan yararlanacaklarını, uygar bir ANA sandığım bayan Mitterand'a hatırlatmakla son vermiştim bu konuya.

Umarım bu olayları ve açıklamamı haksız bir suçlama olarak yorumlamayacak ve ders almaya çalışacaktır, İsveçli ve Fransız dostlarımız.

ONİKİNCİ BÖLÜM

1987 YILININ SORUNLARI

Dünyanın hemen her yerinde ve her çağda, Türkiyeyi zayıflatmak ve bölmek için yapılan çalışmaların sınırı olmadığını, sanırım Türk aydınları içinde bilmeyen yoktur. Bunun , XI.YY'dan beri uygulanan HAÇLI anlayışının ve ŞARK MESELESİ'nin temeli olduğunu açıklamıştık. Deli Petro'dan Gladstone'a; Napoleon'dan Wilson'a ve stalin'e kadar kimler heveslenmemiştir buna?

Ama tuttukları bir yol vardır ki, gerçekten acıdır bizim için; Ayıptır ve yüzkarasıdır yapanlar için. Kimleri kışkırtmamışlardır Türk toplumu içinde? İki örnekle yetineceğim kendi araştırma alanım içinde.

İKİ ÖRNEK

Birincisi Ermenilerdi. Beşyüz yıl beraber yaşadığımız, Türk toplumu ile en iyi kaynaşan toplum onlardı. İçlerinden yetişmiş, çıkar düşkünü, maceracı bir grubu aynı dış kaynaklar kışkırttı, para verdi, silâh verdi ve neler vadetmediler kullanmak için. Ve halâ kullanıyorlar.

İkincisi Kürtler oldu. Onları etkili olarak tahrik, ancak Birinci Dünya Savaşından sonra başladı. Üstelik onların din ayrılığı olmaması bir yana, Türk asıllı olduklarını kanıtlayanlar da Elegeş Yazıtını

bulan ve en ünlü Avrupalı bilim adamları ile beraber inceleyen Rus bilgileri başta olmak üzere Avrupalı bilim adamlarıdır.

Para ile, kadınla, makam ve otorite vaadi ile yoldan çıkacak insan her toplumda vardır. Bunları kullandı dünya yine rüşvet olarak. **Tahrik ettiler, teşvik ettiler, para verdiler, silah verdiler, akıl öğretiler.** En çok acıyı bu iki toplumun da günahsız, kusursuz toplumu çekti. Ama maceracı güruh bunlardan ders alamadı. Akıl hocalarının emrinde Türk düşmanlığı perdesi arkasında kendi toplumlarının felâketi için halâ devam ediyorlar çalışmalarına. Örneklerini kısaca gösterdik. Araştırmamız sonuçlarını, son zamanlarda oluşan bir iki açık ve acı örnekle bitireceğiz.

İKİ YETKİLİ CEVAP

Bazı Kürt militanlarının basında yer alan klâsik savunmalarına da kısa birer cevap vererek son verecektim yayınımıza. Bu mesnetsiz savunmalarını saptamaya çalışırken, iki yetkili cevap okudum günlük basında. Yazarları iki eski dost. Biri Londra'da iki yıl beraber çalıştığımız, yakın dostumuz, yetkili ve yetenekli bir büyükelçi Sayın Kâmuran Gürün. Öteki T.B.M.M. de dört yıl beraberce Konya'yı temsil ettiğimiz, yetkili bir tarihçi, Sayın Tahsin Yılmaz Öztuna.

İkisinin cevapları da benim cevaplamak istediğim konulara açıklık getiriyor. Gerek bilimsel yetenekleri, gerek devlet tecrübeleri ile güvenilir ve inandırılır iki aydın devlet adamımız bu açık cevapları ile savunduğum konulara kuvvet kazandırdılar. Ve her iddiaya birer ikişer satırlık cevaplar ile gerçekleri gün ışığına çıkarmakta yardımcı oldular. Bu konulara bir kez de ben değinmeyeceğim.

Tam zamanında yetişen bu cevaplarına yürekten katılıyor ve bu eski dostlara hem kendim, hem de okuyucularım adına Şükranlarımı Sunuyorum.

KÜRT SORUNU

Yazan : Kâmuran GÜRÜN

Türkiye'nin başına bir Kürt sorunu dolanmak isteniyor. Bunu görmemek için kör olmak bile yeterli değildir. Yurt dışında Türkiye aleyhinde çalışan bütün güçler, gerek sağcısı, gerek solcusu, bir Kürt davasının sözcülüğünü üstlendiler. 1974'den bu yana, Türkiye'ye yönelik bütün hareketlerin koordinatörlüğünü ve büyük ölçüde finansmanını üstlenmiş olan Yunanistan da, Rum, Ermeni ve Kürtleri, âdeta bir federasyon şeklinde, tek cephe haline sokmak çabasını sürdürmekte ve diğer devletleri de bu dâvaya kazanmaya çalışmaktadır. (.....)

Görmek arzusuyla etrafımıza bakarsak, karşıımızdaki manzara iç açıcı değildir. Avrupa devletlerinin pek çoğunda ve özellikle komşularımızda, Türkiyede yaşayan etnik gruplar hakkında her gün çeşitli iddialar ortaya atılmaktadır. Avrupa konseyine, Birleşmiş Milletler'e sık sık müracaatlar yapılmaktadır. Bu olumsuz gelişmeler karşısında, elimiz kolumuz bağlı, söyleyecek hiç bir sözümüz yokmuş gibi oturmak başımıza belâ davet etmek olacaktır.

Ortada dolaşan iddialar nelerdir? Etnik gruplara dillerini kullanmak hakkını vermiyor muşuz. Bunlara ikinci sınıf muamelesi yapıyormuşuz. Bunlar Türkiye'nin en geri kalmış bölgesinde yaşıyor ve oraya medeniyet nimetlerini hiç götürmüyor, onları cehalet ve sefalet içinde kalmaya mecbur ediyormuşuz. Türkiye'den ayrılmak arzularını devlet zoruyla önlüyormuşuz. Peki, bizim bu iddialara verilecek cevabımız yok

mu?

Bırdktık Güney-Doğuyu, İstanbul'da, Ankara'da, saymaya ne hacet, 67 ilin herbirinde, Türkçe kadar rahatlıkla, bağıra çağıra Kürtçe konuşulmuyor mu? Türkiye'de, Hitler'in âri ırk nazariyesine benzer bir uygulama var da, saf kan Türk olmayanlar, ikinci, üçüncü sınıf vatandaş veya parya muamelesi mi görüyor? Zaten (safkan Türk) deyiminden ne anlamak gerekir? Dünyada Anadolu kadar, çeşitli ırkların ve milletlerin birbirleriyle karıştığı başka hangi bölge var? Anadolu'ya, Horasan'dan ve daha Doğu'dan doğruca gelmiş, yahut Rusya, Balkanlar, Arap Yarımadası üzerinden dolaşıp gelmiş, sadece Türk aşiretlerinin adedi yüzleri geçmiyor mu? Bunların hepsi, kendi lehçelerini, kendi örf ve âdetlerini beraberlerinde getirerek, Anadolu'nun potasında kaynaşıp bir bütün oluşturmamışlar mı? (.....) Türkiye'de Kürtçe eğitim yapan okul yokmuş. Bu devlet, resmi dilini öğretecek okul ve öğretmeni temin etmekte zorluk çekiyor. (.....) O bölgelere medeniyet götürmüyor muşuz. Sanırım sadece İstanbul'da yaşayan Doğulu'ların adedi, herhangi bir güneydoğu ilindekinden fazladır. Ama muhakkak Güney-Doğu üzerinde durulacaksa, şu yapılan yatırımların bölgeler itibariyle bir dökümünü aıklamak, bu iddianın tutarsızlığını göstermek için yeterli olmaz mı?

Bağimsizliklarına karşı ıkıyormuşuz. Bu bağimsizliği isteyen kim, yurt dışında Türkiye aleyhinde çalışan bir kaç bin kişi mi, yoksa Türkiye'de kendilerine Kürt denilen, bütün Türk vatandaşlarından ayrı bir toplummuş gibi gösterilmek istenen vatandaşlar mı? Kürt bağimsizliği için çalıştıklarını ileri süren terristelere karşı, ellerinde silah kendilerini savunanlar mı

Türkiye'den ayrılmak isteyenler? (.....)

Şimdi biz, bütün bunları ortaya koymaz, konuyu tabu sayar susarsak, dünya kamuoyunun, aynen Ermeni sorununda olduğu şekilde, illeri atılan iddialara zamanla inanmaya başlamasına zemin hazırlanır. Yapacağımız iş bu gerçekleri ortaya koymak, hem de, sırtlarından oynanan oyunu, bu vatan evlâtlarına açıkça anlatıp, onların, kendilerine başka kimlikler yakıştırmalarının karşısına çıkmalarını sağlamak olmalıdır.

BÖLÜCÜLÜK HAKKINDA YAZAN: TAHSİN YILMAZ ÖZTUNA

Devletimizin yeni terminolojisinde, Türkiye toprakları üzerinde Kürdistan kurmak isteyenlere "bölücüler" ve bu akıma "bölücülük" deniliyor. Bir Kürdistan kurulması ihtimall var mı? Bu sorunun cevabını bir Türk olarak değil, tarafsız bir tarihçi gibi vermeye çalışacağım: Böyle bir ihtimal yok...

Ulster (Kuzey İrlanda), Navar (Bask), Brötönya, Korsika, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya, Bosna-Hersek devletleri kurulması ihtimali ne kadarsa, Türkiye topraklarında bir Kürdistan ihtimali de o kadar... Yani 0 (sıfır)'a epey yakın...

Bu akımın, Güneydoğu halkını kazanması mümkün değil. Güneydoğu aydınını kazanması da imkânsız. İrkçi olsaydım, Türkiye Cumhuriyetinde Çankaya'ya, Başbakanlık ve bakanlık koltuklarına oturan nice Güneydoğu menşe'li devlet adamımızın isimlerini sıralardım. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu'nun o kesimden vezirleri müşirleri gibi, Türk olmadıklarını söyleseydiniz, herhalde hayret ederlerdi.

Zaten tarih ve etnoloji bakımından hangi al-

lenin, hangi aşiretin, hangi asıdan olduğunu söylemek doğrusu hiç kolay değildir. Bu bahisleri biz tarihçiler aramızda halâ münakaşa ederiz. Sosyoloji ve hukuk bakımından ise hepsi Türk'tür.

Şimdi Güneydoğulu vatandaşımız, böyle bir devleti bırakıp başka bir devletin çatısına girmek isteyecek... Bu bir hayaldir. Bunu kestiren PKK, tedhiş yoluyla, bir kısım vatandaşımızı yanına almak istemektedir.

Tedhiş yoluyla, kitleleri yanına almak, eski bir taktiktir. Makedonya'da Bulgarlar, Doğu Anadolu'da Ermeniler uygulamışlardır. Ama bugün Makedonya Yugoslavya'da, Doğu Anadolu ise Türkiye'dedir.

Bulgarlar ve Ermeniler, binlerce soydaşlarını bu yolda harcamışlardır. Arkalarında Rusya, İngiltere, Fransa vardı. Bu devletlerin hesabı da Osmanlı İmparatorluğu ileydi.

Büyük devletler, küçük milliyetleri, kendi hesaplarına, öz devletlerine karşı kışkırtır, sonra onları kendi hallerine bırakıverirler. Bu taktik hiç değişmez. Daima kışkırtılacak kişiler vardır. Tarih tekerrür eder. Zira büyük devletlerin paraları ve imkanları boldur. Belirli bir çizgiye kadar bu vasıtaları kullanırlar. Daima satın alacak adam bulurlar. Bazı kişiler, bu eylemlerden cepleri dolu çıkar, bazıları hayatlarını kaybederler. Ölen, kalan, gerçekte onları hiç ilgilendirmez. Bazıları hatta, gerçekten halklarına hizmet ettikleri fikriyle aldatılmışlardır.

Irak ve İran'da Kürtler'in durumu, ayrı ve birbirinden farklıdır. Petrol bölgesinde kendilerinin uydusu, tabiatıyla denize çıkışı olmayan bir küçük Kürdistan, Rusya'nın, belki başka büyük devletlerin hayaldir. Bu küçük devletli Türkiye, İran ve Arap âlemi arasında satranç pilyadesi olarak kullanılmak isterler. Bir Kürt otonomisi olmasa bile, devamlı bir hareket ve eylem, bazı

devletlerin işine gelir. (.....)

Kürtler, Sünnî-Şafil mezhebindedir ve Alevi bir azınlık da vardır. Hakim tarikat Nakşibendilik, Türkistandan gelen bir Türk tarikatıdır. Kürt eylemini yönetenler çoğunlukla komünist ve Rusya'ya bağlıdır. Bu karmaşadan ancak karşılık doğar. Nitekim pek çok masum insanın kanı dökülmüştür...

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1988 VE 1989 YILLARI SORUNLARI

Kitabımızı 1987 yılında Antalyada bitirdiğimizi daha başlarda belirtmiştik. Bu bölümün başlığından da anlaşılacağı gibi buradan itibaren bir kaç sayfa-lık dört bölüm o kitapta yoktu. Ama kitabın yayınlanması da mümkün olamamıştı. Son bölüm olan GAP, bir sayfa önce okuduğumuz iki makaleyi izliyordu.

Eylül 1989 başlarında bir gün İstanbul'dan, kitap üzerinde çalıştığımı bilen bir dostum Ankara'ya telefon ederek, "kitabınızın yayınlanması için Sayın Albay İbrahim Artuç sizinle görüşmek istiyorlar" deyince şaşırmışım. Albay Artuç'u ismen tanıyordum. Ve büyük bir tesadüf olarak, bu telefon konuşmasından hemen önce "Balkan Savaşı" hakkındaki nefis kitabını okuyordum. Bu savaş hakkında resmi yayın olarak bir kaç kitap okumuştum. Ama Sayın Artuç o kadar güzel bir üslup ile kitabına başlamıştı ki, Balkan Savaşına ait bir yazı okurken duyduğum ürpertiye, o gün daha ilk sayfalarda duymuştum. Antalya'ya giderken İstanbul'a uğradım. KASTAŞ yayınları A.Ş. de kendileriyle görüşüp tanıştık.

Antalya seyahati sonunda kitabımı, yayınlanmak üzere kendilerine teslim etmek için anlaşmıştık. Ama 1988 ve özellikle 1989 Ekim ayında kitabımızın konusu hakkında büyük ve çok önemli

olaylara tanık olmuştu bütün dünya. Özellikle bölge ve Avrupa hakkında kesilip saklanmış gazete kupürleri, henüz tasnif edilerek önemli gördüğüm olaylar kitaptaki ilgili yerlere eklenmemiştir.

IRAKLI KÜRT PEŞMERGELER

1988 yılında, Türkiyede bulunan Kürtleri direkt olarak ilgilendirmeyen, Irakla ilgili bir göç, daha doğrusu yurdumuza bir İLTİCA olmuştu. Doğulu Türk vatandaşları ile ilgisi olmamakla beraber, içlerinde belki akraba ve yakınları da bulunan bu göç olayı, "İnsanım" diyen herkesi üzmüştü Türkiye'de.

50.000 den fazla Iraklı Kürt Peşmerge ve Tüm aile mensupları, sürüleri ve taşıyabilecekleri değerli ve gerekli eşyaları ile silahlı olarak Türk sınırına gelmişti. "Türkiye'ye iltica etmek zorunda olduklarını, eğer hemen Türkiye tarafından kabul edilmezlerse, kendilerini takip eden ve çok yaklaşan Irak ordusuna mensup büyük, özellikle silah olarak kendilerinden güçlü kı'alarla aralarında çarpışma olacağını" bildirmişlerdi. "Çocukları da beraber olduğu için eşit şartlar altında yapılmayan böyle bir çarpışmanın bir jenosit halini alabileceğini" de belirtmişlerdi.

Daha önce, Afganistan savaşları esnasında Pakistan'a iltica eden Türk asıllı Afganlılardan bir kısmı da iltica etmişti yurdumuza. Sayıları bunlar kadar çok olmadığı halde iskânları büyük bir problem yaratmıştı.

Ama onlara olduğu gibi, ölüm tehdidi altında sığınma hakkı isteyen bu komşu aşiretlere de "Hayır" diyebilmek, uzun tarihimiz boyunca hiç bir Türk hükümetinin yapmadığı ve yapamayacağı bir işti. Kabul edildiler. Bu karar bütün dünya tarafın-

dan alkışlanmıştı. Ama sadece alkış tutan dünyadan en ufak bir katkı ve yardım teklifi gelmiyordu. Ama iş olumsuz eleştiriye gelince, hem de konu ile ilgisi olmayan ve özellikle hiç yardım etmeyi düşünmeyen, zengin ve güçlü Kürt dostlarını tanıdı dünya bu acı olay nedeniyle. Tarihi ders alınma değeri olan bir kısmına kısaca değineceğim bu bölümde.

SİZ ASKERSİNİZ

Bu olaya her Türk gibi bizler de ailece üzülmüştük. Pek azı çatı altında yerleştirilebilmişlerdi. Açıkta kalanlar, mevsimin yaz ve iklim şartlarının uygun oluşu yüzünden müteaddit çadırli kamplara dağıtılarak yerleştirilmişlerdi. Ağır ekonomik baskı altında olmamıza rağmen, bu gerçekten zor ağırlamadan şikâyet edeni hiç görmedim. Ama herkes yetkili yetkisiz daha iyi ağırlayamadığımız için üzülyorduk sadece.

Bir gün bir dost meclisinde bu konu konuşulurken, görevli olarak bölgeyi dolaşıp yeni dönmüş olan bir dostum, bizim üzüntümüzü görünce gülmüştü. **"Siz askersiniz. Böyle yaşama şartlarına, bırakın askerlerinizi, siz kendiniz bile alışkınsınız. Ben yedek subay olarak çok daha ağır şartlar altında aylarca çadırdaki yaşadığımı hatırlıyorum. Kaldı ki, gelenlerin çoğu böyle hayata alışık kişilerdir."** diyordu. Biraz rahatlatmıştı bu sözler hepimizi. Ama şikâyet Peşmergelerden çok Avrupadan, ve özellikle bir Fransız Bayandan geliyordu. Sadece buna değinmek bile, eleştirilerin sınırlarının nasıl sonsuz, ama yersiz olduğunu göstermeye yeter sanırım.

BİR "FIRST LADY" (*)

Sayın Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşi bir turist gibi Türkiye'ye gelmiş ve bu KAMPLARI yerinde incelemek istemişti. Şahsen biz çok şaşırmiştık bu isteğe. Hani şu, daha önce, Paristeki Kürt Enstitüsüne Bir Milyon Frank bağış sağlayan hanımdı bu. "Yani benim Haziran 1987 de Pınarcık-Peçenek-Yuvalı köylerinde PKK. teröristleri tarafından öldürülen 3-14 yaşında çocukları hatırlatarak (Bu bağıştan o teröristlerin de yararlanacağını) hatırlaması için "Uygar bir ANA" olarak nitelediğim First Lady. 8-10 satır önce bana "Siz askersiniz" diyen dostumla konuşmamızın devamında bu konu da söz konusu edilmişti. Yine gülererek: **"konuşmalarınızdan sizin devlet yönetiminde yetkili ve sorumlu olduğunuz dönemde gelselerdi, yine sınırı açıp aynı şekilde ağırlayabileceğimizi anladığımız Peşmergeleri ziyaret için, aynı hanım da gelse izin verir miydiniz?"** deyince gülmek sırası bana gelmişti. Yukarıda kısaca değindiğimiz "Paris Kürt Enstitüsü" denilen terör, tahrik ve destekleme kaynağına yaptığı bağışı hatırlatarak (A S L A) demekle yetinmiştim.

(Bu kez de ayıp olmaz mıydı uluslararası diplomatik ilişkiler bakımından?) diye sormuştu dostum. Sadece (Sanmıyorum, First Lady'nin ziyaretten sonraki **"görgü ve uluslararası ilişkilere sığmayan konuşmaları"** bu konuda haksız olmadığını göstermedi mi?) cevabım, bilmiyorum ne derece tatmin edebilmişti dostumu. Susmuştu sadece.

(*) First Lady (Först Leydi) = Devletbaşkanı eşi bayan

VE FRANSA

5 Kasım 1989 günü gazetede okuyunca eğer üzölmüş ise, dostumun özüntüsünü azaltmak için matbaaya gitmek üzere olan kitabıma aşğıdaki satırları eklemeyi düşündüm son anda.

(Türkiyedeki kamplardan Fransaya götürölen ve buradan da Puyde-Dome ilinde Vic-le-Comte kasabasına yerleştiren 60 kadar Peşmergeyle görüşmek isteyen Milliyet ekibini göçmenlerin sorunlarıyla ilgilenen Faite adlı örgüt engelledi. MIŞEL PERLMAN-PARİS.)

Görgüsüzölük bu kadar da değılmiş. Mişel Perlman'ın Paristen verdiğı bu habere, Nur Batur'un Ankaradan verdiğı şu satırlar da eklenince (ASLA) cevabımda haksız olmadığım sanırım daha iyi anlaşılacaktır.

(Değıerlendirmeler, **Madam Mitterand'ın önceden hazırlanan bir senaryoyu uyguladığı yolunda.** Bir Dışışleri yetkilisine göre bu senaryonun ilk bölümünü, Mardin'deki kamptan Fransaya götürölen 337 kişinin yerleştireldiğı askeri kışladaki manzara oluşturunor.

Kışlanın duvarlarına sözde Kürt devletinin göröntölendiğı haritalar asılmış, Her fırsatta, bu insanların Türkiyede "**Cehennem hayatı yaşadığı**" propagandası yapılıyor. Senaryonun ikinci bölümü ise, Ekim ayında Paris'te "**Kürtlerin kültürel kimliğı etiketi**" altında düzenlenen konferansta oynandı. **Ve Türkiyenin milli bütönlüğüne ve hukuki temellerine yönelik emellerini ortaya koydu.)**

Bir önemli özüntüm daha vardı bu konuda. Ben yıllardır kürtlerin kökenini ve Doğı Anadolu gerçeğini araştırmış, onları yazmayı üstlenmişim. **Madem Mitterandın ne işi vardı benim kitabımda?**

Ama bu kitabın kaderi de bu imiş. "**Kürtlerin kökenini araştır**", "**sığınan peşmergeleri yerleştir**" derken, nereden çıkmıştı bu madam? **Rüyamda görsem hayra yormaz**; kim bilir, belki bu kitabı yazmaktan bile vazgeçerdim daha 1985-87 yıllarında...

Evet yine bir sayfa öncesine dönelim. Şikayet çadırlarda barındırılan Peşmergelerden değil, Madam Mitterand'dan geliyordu. Ama nedense, (Perişan oluyor bu zavallılar, 10.000 kişi de Fransa gelsin; Ey zengin Avrupa ülkeleri onar binde siz alın. Ve ey Batı dünyasının Lideri ABD on binde sizin hakkınıza düştü) demek bir türlü hatırına gelmiyor: **daha doğrusu bilmiyordu bu insanca yolu ve sistemi**. Yalnız onun aklına mı gelmiyordu bunlar? Biz de söyleyemiyor, doğru yolu göstermiyorduk dünyaya. Çünkü, böyle görmüş, böyle öğrenmiştik ATALARIMIZDAN... Biz "**kan kusar, kanı gören olursa , nar şerbeti içtim**" demesini öğrenmiştik. Ata sözlerimiz bile vardı. "Kol kırılır, yen içinde" demişti Atalarımız.

VE TODORI JIVKOV BULGARİSTANI

Ama ilk kez şimdi açıklıyorum neler beklediğimi, neler düşündüğümü kendi kendime. Özellikle Afganlı ve Iraklı mülteci toplumunun yüz bine yaklaştığını görünce, olanaklarımızı, özellikle ekonomik durumumuzu iyi bilen dünyadan bir şeyler beklemiştim. Hiç olmazsa Merkezi İsviçrede olan "Dünya Kızılay-Kızılhaç birlikleri" örgütünden. Peşmerge ilticası üzerine de, önce "Birleşmiş Milletler Mülteciler örgütünden; sonra da taaa Türkiye'ye, Mardin ve çevresindeki, Peşmerge çadırı konaklama yerlerine kadar, adeta teftişe gelen Fransanın FIRST LADY'sinden.

İşte tam o sırada Avrupalı olmakla öğünen ve sırf bu nedenle kendilerini uygar sanan Todori JIVKOV Bulgaristanı tüy dikti, Türkiye'ye karşı ilgisiz kalan ve en ufak bir yardım önerisinde bile bulunmayan dünyanın tutumuna.

Bir ay kadar bir süre içinde 350.000 den fazla Bulgaristan Türkünü kovdu 500 yıllık yurtlarından.

(SON ANDA EK:

1989 Yılıının Son iki ayı çok hareketli geçti Doğu Avrupa ülkelerinde. Kimsenin 1-2 ay önce aklından bile geçiremeyeceği büyük olaylara tanık oldu Avrupa ve dünya tarihi. Sadece "JIVKOV'un da yuvarlandığını" yazmakla yetineceğim konumuzla ilgisi yönünden. Kaldığı olayları bilmeyen kimse kalmamıştır dünyada)

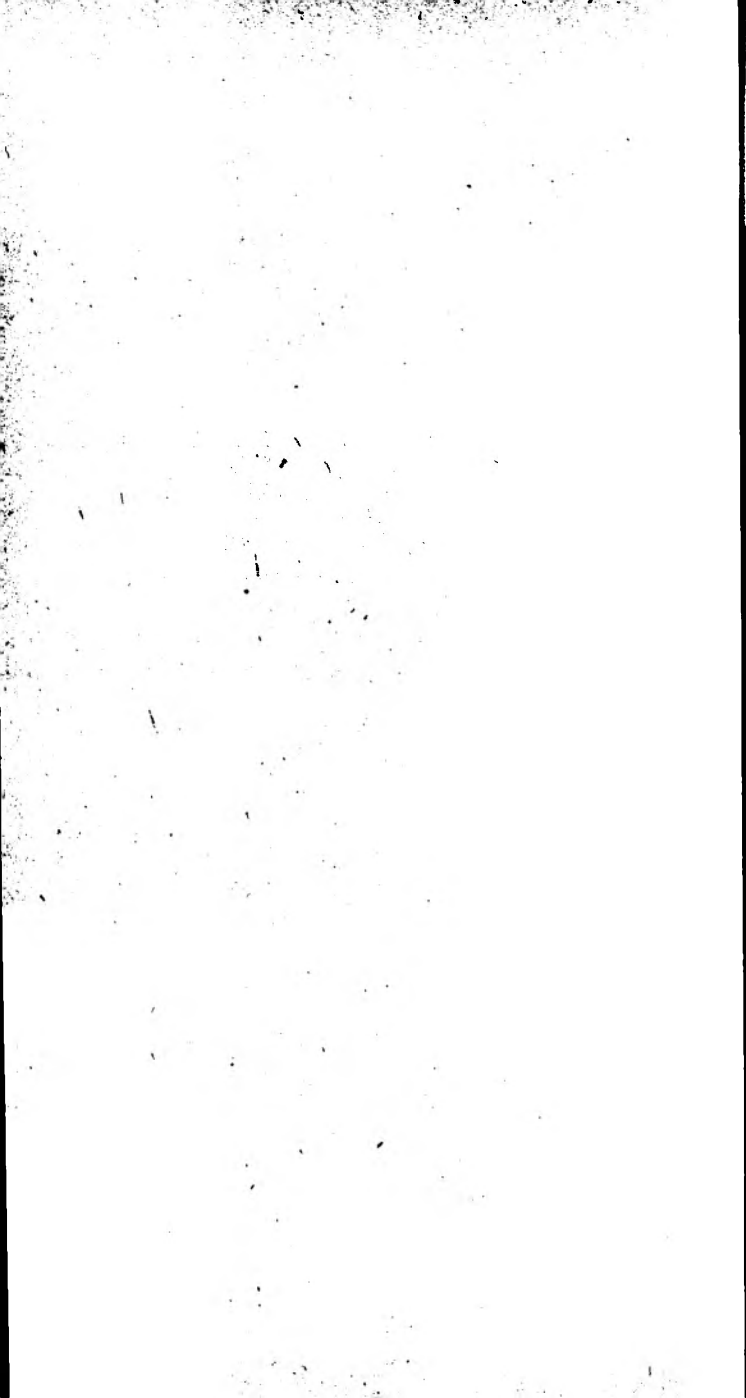
Yani, 2 yıl içinde Türkiye'ye gelen Afganlı, Iraklı Peşmerge ve Bulgaristanlı soydaşlarımızın sayısı yarım milyon kişiye yaklaşmıştı. Ekonomik Buhran içinde kendi yağı ile kavrulan Türkiye halâ pişman değil, bu üç ayrı türden, iltica etmek isteyen kitlelere karşı uyguladığı uygar politikadan dolayı. Daha doğrusu kimse düşünmemişti, ya da düşünme küçüklüğünü göstermemişti bu insanî politikanın ucunun nelere sebep olacağı konusunda.

Anlayamadığımız tek nokta, Fransanın yetkili ve sorumlu devlet adamları dururken, Kürtlerin durumunu araştırmaya, hiç yetkisi ve sorumluluğu olmayan First Lady'nin gönderilmesi idi. Hele, sanki oyun oynar gibi 337 (Evet sadece 337) kişi'yi Fransaya kabul edip, basın mensuplarının bile onlarla temasına izin vermeyen Fransız yetkililerinin tutumunu da anlamak mümkün değildi.

O 337 göçmenin barındıkları Kışlada açıkca Türkiye aleyhinde **propaganda yapmalarını ise, Uygur Fransa'ya yakıştıramadığımızı açıkca yazmaktan ve ayıplamaktan kendimle alamıyorum.**

First Lady ve Şeref Misafiri İ. Aksoy Paris'te (Tencere Yuvarlanmış.....)

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VE MADAM DANIELLE MITTERAND (BİR FIRST LADY)

Bu kitabın, bitirilişinden ancak 2 yıl sonra yayınlanabilmesi, kitaba ve Türk-Kürt konusuna bir FIRST LADY'nın bulaşmasına neden oldu. Evet tekrar edeyim aynı cümleyi. (Kitap araştırması bittiği zaman, 2 yıl sonra böyle bir problem oluşacağını rüyamda görsem hayra yormazdım)

Fakat kaderi böyle imiş. Türk-Kürt ve Türkiye-Fransa dünyasının. Ama belirtileri varmış da, biz onu görememiş, değerlendirememiş, kitabın içinde kısaca değinip geçmekle yetinmişiz.

Şimdi o haberi veren gazete kupürü önümde. Ve anlaşılıyor ki bu, Fransanın işleriyle ne ölçüde ilgilenebildiğini bilmediğimiz (öğrenmeye de gerek görmediğimiz), Fransanın FIRST LADY'sinin 1987 yılında, Paristeki Kürt Enstitüsüne bağışladığı 1 Milyon Frank, 2 yıllık uygulama plânının, yani oynadığı senaryonun gereği imiş.

Yani O, (bağışın, yanlış yere yapıldığını; terörün kaynağı ve tahrikcisi olan yere bağışlanarak, Mardin'de öldürülen yarısı çocuk 30 Kürdün katline de maddî katkıda bulunmuş olacağını) bilerek oynamış rolünü.

BETERİN BETERİ

Ama First Lady'nin o bir milyon Frank'lık maddi katkısı bile sandığım kadar önemli değildi.

a) Peşmerge çadırı kamplarını ziyaret adı altında, (yaşam şartları iyi değildir. Beslenme şartları yetersizdir) anlamında başladığı moral destek ve yardım, elbette bir milyon Franktan daha etkili bir tahrik unsurudur. Yani (beterin beteri) dir.

Bu ziyareti nasıl bir yardımla bitirmesi gerektiği hakkındaki görüşümüzü biraz sonra açıklayacağım için burada konuyu sadece hatırlatmakla yetiniyoruz.

b) Ama (beterin beteri)nden bile (daha beter) planları varmış First Lady'nin. Ekim 1989 da, Başkanı olduğu vakfın topladığı "Kürtlerin Kültürel KİMLİĞİ" konferansında ZEHİR kusacakmış tüm dünya karşısında.

c) O da yetmeyecek, başta (kendilerini bütün bu olaylardan içtenlikle Tenzih ettiğim) Ekselans Fransa Cumhurbaşkanı olmak üzere, aydın Fransızlar, madamın söylediği ve yaptığı bazı hususları kınayıp kendisini uyarmaya kalkınca, Washington'a koşacak ve ABD kongre üyelerini de kışkırtmaya çalışacakmış. Bu konuda unuttuğu - HAYIR bilmediği bir şey varmış bu yarı aydın First Lady'nin. Birinci Dünya Savaşı sonunda 1925 - 1938 arasında İngilterenin tahrik ve desteği, Fransa'nın, yine pasif desteğiyle 12 yıl içinde 3 kez Kürt halkını yobaz liderler arkasında ayaklandırma faaliyetlerinden umdukları çıkarı sağlayamadıkları için, yarı tahriklere yıllar boyu cesaretleri kalmadığını gördüğü A. B. D. nde de, bu konuda el altından şansını denemiş, ama bir sonuç alamamış olduğu ortada. Umarız bu başarısız denemeleri ders olur.

VE ABD DIŞ POLİTİKASI

Ve Kürt davası yıllarca ABD'nin de diő politikasının önemli konularından biri olmuştu, tıpkı Ermeni konusundaki politikaları gibi.

Ama bu politikayı benimseyenlerin yerine gelen daha yetenekli ABD liderleri ve yöneticileri, sonunda bir tercih yapmayı baőardılar gibi görünüyor çağımızda.

Nükleer silahların kendilerinde olduğu kadar Sovyetler Birliğinde de geliştirilmiş olmasını görmezlikten gelmediler bu daha yetenekli liderler ve yöneticiler. Ve hemen konuya eğildiler. Sovyetler Birliğinde Sayın Mihail Gorbaçov gibi, tam barışçı, tam açık fikirli, tam reformcu bir liderin gelişini iyi değerlendirdiler doğrusu. Ama bu bile NATO'nun ve NATO müttefikleri Türkiye'nin önemini göz ardı etmeleri gibi çok yanlış olabilecek bir politikaya neden olmadı.

ABD NATO içinde ve Körfez bölgesinde en güvenilir bir dost olarak Türkiye'nin, yanlış bir Kürt ve Ermeni Politikasına tercih edilmesi kararında birleştiler. Ve bu birleşme son kez azınlık lideri senatör Mr. Robert DOLE tarafından ABD senatosuna sunulan (24 Nisan Ermeni günü) tasarısı müzakerlerinde açıkca kendini gösterdi. Fırsatçı senatör Mr. Robert Dole'un gerçekleri bilmeden, tarihçilerin aksine görüşlerine rağmen, sadece Ermeni oylarını sağlamak gayesi güttüğü belli olan demagojik iddialarını karşısına bir başka senatör (Mr. Robert Byrd) çıktı. Ve ABD senatosunda saatler süren konuşma süresi rekoru kıran- bilinçli konuşmalarla, hatta Başkan Mr. George BUSH'un- ilk düşünce ve konuşmalarının aksine- anlaşılamayacak şekilde tâviz kokan tutumuna rağmen, Dole tasarısını senato çoğunluğuna reddettirmeyi baőardı. Bütün bu

mücadeleyi -- sanırım Pariste takip etmiş olan uygar millet, Fransanın First Lady'sine hatırlatarak, madamın çok daha ilginç tahrik politikalarına değineceğiz yine.

BİR AÇIKLAMA

Kitabımızın iki yıl önce bittiği zaman bu bölümün tamamı iki sayfa idi. İki Paragraf, yukarıdaki gorbacov'la ilgili kısım hiç yoktu. Ama 1989 sonunda Doğu ve Orta Avrupa da ve Baltık'taki Demir perde ülkelerinde geliştirilen, iki ay önce kimsenin tahmin bile edemeyeceği **REFORMLAR** ve **DEMOKRATİKLEŞME** olayları karşısında Sayın **Gorbacov'un hak ettiği DEVLET ADAMLIGI** sıfatları ile destekli paragrafı yazmıştım.

İşte o sıralarda Kafkasya da **Ermeni Cumhuriyeti'nin** Karabağ ve Nahcivandaki **Azeri'lere karşı giriştiği saldırılar** olmuştu. Konuyu Ankarada bazı dostlarımla da konuşmuştuk. Aynı gün Ankaradaki **SSCB büyükelçisi** bir açıklama yapmış; **olayı Ermenilerin başlattığını vurgulamıştı**. Bu açıklama karşısında da, hem asker, hem de politikacı ve üst düzey bürokratlardan oluşan bir sohbette ittifakla aynı iki yönlü kararı vermiştik.

a) Sayın **Gorbacov önce Erivan'a, sonra Bakü'ye gidecek** ve **olayları tatlıya** bağlayacaktı.

b) **Ermenilerin saldırısı ve Azerbaycanın zararı** öteki Avrupa ülkelerinde oluşan Reformlardan **ağır**dı. Netekim Gorbacov olayların sert geliştiği Romanyaya karışmamıştı. Ama Azerbaycan ve Ermenistanın Sovyetler Birliği içindeki durumları Romanyadan farklı idi. Adeta **bir iç savaş** başlayabilirdi. O halde Kafkasyadaki Sovyet ordularında Azeri ve Ermeni Subay ve erler varsa, onlara Moskova da izin veya geçici görev verir; **Orduyu İlk**

suçlu olan Ermeni ordusu üzerine gönderir ve harekâtı durdurur diyorduk hepimiz.

Ama ertesi gün **180° ters** bir kararla karşılaşınca önce şaşırılmış, sonra **Gorbaçova acımış ve kınamıştık**. Bir aydan beri en zor şartlar altında kazandığı **İtbarı kaybetmişti** bize göre. Hatta biraz daha ılımlı olanların (**Hata yapmamak Tanrıya has bir niteliktir**. Herkes hata yapar bu şartlar altında) görüşü hemen reddedilmişti.

Ama sonra başka bir görüş ileri sürülmüştü. **Bu karar tek başına gorbaçov tarafından, Avrupa da alınmamıştır. Kremlindeki danışmanlar ve Kızılordu üst kademelerin deki Ermeni Komutanların** bu kararla ilgileri kesindi. Ama biz **Gorbaçov'a acımakta ve kınamakta** devam ediyorduk.

Hatta Ermeni saldırıları ile başlayan Azerbaycan harekâtının, önceden kararlaştırılmış bir **PROVAKASYON** olduğunu savunanları bile **dinledik**. Olay yeni bir konu olduğu için Kararı Tarihe **birakmak** sanırım en doğru hareket olacaktır.

HERKES HATA YAPABİLİR

Bu kitap baskıya hazırlanırken (Mart 1990) Sovyetler Birliği tarihinde ilk kez Başkan seçilen Mihail Sergeyeviç Gorbaçov'un dünya siyaset tarihinin birinci adamları arasına girişinin beşinci yılı bittiği halde, hiç aklıma gelmeyen isimleri çok benzeyen, bir başka ünlü Rus, Mihail Dimitriyeviç Gorçakov'u hatırladım birden çağrışım yolu ile. Halbuki O, Gorbaçov doğmadan yarım yüz yıl önce ölmüştü.

Tam o sırada A B D. den bir mesaj yayıldı tüm dünyaya. Biz şaşırmiştık. **Türkiye Cumhurbaşkanını (Azeriler Alevîdir. Biz Sünniyiz. Onlar İrana daha yakındır)** anlamında bir şeyler söylemişti. Perişan olmuşuk âdeta. Gorbaçovu, Ermeni danışman ve komutanların etkisi nedeniyle kısmen mâzur gören arkadaşımız aynen şöyle demişti.

(İşte gördüğümüz gibi. **Herkes hata yapabilir.** Üstelik o, savaş şartları altında alınmış bir karardı. Cumhurbaşkanımız ne bekliyor ve ne yapıyor Şu kritik günlerde A B D. nde? **Kendi kusurlarımız ortada iken ne hakla Gorbaçov'u kınıyoruz?**)

(Bu konuşmanın etkisi olmadı) diyemem. Ama herkesi içinde bulunduğu şartlar ölçüsünde kınamak görüşüne kimse itiraz edemedi.

Ne şanssız milletiz, devletiz? Neye, bulaştık bu olaya? demekten kendimi alamıyorum.

İSYAN EDERMİŞ

Evet, biz yine konumuza dönelim.

Diyorki bu yarı aydın madam son konuşmalarından birinde: (**Eğer Türkiyede bir Kürt olsaydım, Devlete isyan ederdim**). İşte bu itiraf madamın gerçek bir aydın, oturaklı ve yetenekli bir First Lady olmadığını, olamayacağını kanıtladı. Eğer Fransa'ya da kısmen bulaşan, yukarıda tekrar tekrar değindiğimiz 1925-1930-1937 (ve 1938) ayaklanmaları ve sonuçları hakkında en ufak bir bilgisi olsaydı, susardı diyemeyeceğim, ama susmaya mecbur olurdu. Ve bu konuya hiç bulaşmazdı. Ama tarih bilmiyordu, bulaştı ve ayağa düşürdü konuyu. Bilmem şimdiden sonra ne yapar?

(x) Yurda dönüşlerinde bu sözlerin basındaki yorumuna üzülen sayın Cumhurbaşkanı bu demecin nedenini açıklamış. Meğer bütün bu seyahat süresince, Ankara'dan hiç bir yetkili, gerçekleri kendilerine duyurup danışmanlık yapmamışlar. NE AYIP!

KÜRTÇE YASAKMIŞ TÜRKİYE'DE

Tıpkı bir çok yarı aydınlar gibi Madam da - çok acıdır söylemesi-konferans süresince yanında oturmak şerefini bahşettiği, partisinden kovulacağını anlayınca bağımsız olmayı yeğleyen millet ve kilimiz de, Türkiyede Kürtçenin yasak olduğunu iddia edip duruyorlar. Bu konuya Marksist-Sosyalist bazı Türk yarı aydınları da değinmişlerdi 1971 yılında İsveçte basılan kitaplarında. Ve biz ayrıntılı cevap vermiştik bu kitap içinde kendilerine. Çok kısa olarak değinip geçerek cevaplayacağız bu iddialarını da:

a) Türkiyede Kürtçe yasak değildir uygulamada. Tabii devletin resmî dili Türkçedir. Eğitim, öğretim ve her türlü resmî işlerde Türkçe kullanılır. Ve bu konunun yasalaştırılması konusu şu anda TBMM.nde bulunuyor.

Yalnız evlerinde değil, çarşıda pazarda, her yerde; hem de bağıra bağıra Kürtçe konuşur isteyen herkes. Görmek isteyenler, isterlerse Ankara, Konya veya İstanbulda doğulu vatandaşlarımızın yoğun olduğu yerlere ve her yerdeki semt pazarlarından birisine kadar gidip görsünler doğulu esnafın birbirleriyle nasıl konuştuklarını

Bu görüşte olan yalnız ben de değilmişim. ONKİNCİ bölüm sonuna, gerçekten "**muhtasar müft**" bir makalesini iktibas ettiğimiz Büyükelçi sayın Kamuran Gürün'de - hem de aynı kelimeleri kullanarak değinmiştir. Ve nihayet Aralık 1989 başında bir başka yetkili ve yetenekli zat (M.S.B. Sayın Safa Giray'da) kısaca "**İsteyen Kürtçe Konuşur, Kimse bir şey söylemez**" (MİLLİYET-7 Aralık 1989) diyerek tam bir açıklık getirmiştir konuya.

b) Hiç Türkçe bilmeyenleri vardır bu vatandaşların. Ama hiç Kürtçe bilmeyeni yoktur veya çok azdır.

c) Bir emekli Vali ve bir Profesör doğuda köy köy dolaşarak durumu açıklayan birer eser vermişlerdir. Onlar da bir köy evinde 90 yaşında evin en yaşlı büyük annesinin kusursuz Türkçe konuştuğunu; ama öteki gençlerin ve çocukların hiç Türkçe

bilmediğini saptamışlardır. (Sayın Vali Edip Yavuz "Tarih boyunca Türk Kavimleri", Sayın Profesör Mehmed Eröz'ün "Doğu Anadolu hakkında" adlı eserleri)

d) Bugünkü aydın Türk kuşağının bile anlayamayacağı kadar Arapça ve Farsça karışımı, Eski Osmanlı dilinin çok ilkel bir lehçesidir Kürtçe denilen (bir kaç tane, birbirlerine de benzemeyen) lokal dil. Ayrı bir Kürt dili olduğunu iddia edenler, Mardinlinin, Hakkâri ve Bitliste, Bunların hepsinin Tunçelinde konuşulan dili anlayamadığını bilmiyorlar mı? Eğer bir Kürtçe dili varsa, Kurmanç, Zaza ve öteki aşiretler neden hep ayrı ayrı ilkel bir lokal dili konuşurda birleşmezler (Şu Türkiyede yasaktır denilen) Kürt dili üzerinde?

e) İlgili bölümde açıklamıştık kitabımızda, ünlü Kürt Milliyetçisi olarak 30 yıl mücadeleden sonra Pariste Fransızca yazdığı kitabında (Özür dilerim Soydaşlarımdan. İyice inceleyemediğim için yanılmış ve kürtçe eğitim ve öğretim yapılmasını savunmuşum. Hangi okulda hangi konuları bugün Kürtçe dediğimiz dille öğretmek ve öğrenmek mümkündür? diyerek açıkca itiraf etmiştir hatasını. (x)

Şimdi ben, başta İbrahim Aksoy olmak üzere, Kürtçe eğitim, öğretim isteyen Tüm aydınlara soruyorum aynı soruyu. Hangi Üniversitenin, hangi fakültesindeki hangi derslerini anlatmak mümkündür Kürtçe dedikleri, birkaç çeşit, ilkel bir Anadolu lehçesi ile? Kürtçeyi, çocuk evinde öğrenir altı yaşına kadar. Sonra Türkçe öğrenir ilkokulda. İlk okula gidemediği için Türkçe öğrenmeden asker olanlarda, kıtalarında öğrenirler Türkçeyi ve okuma yazmayı.

(x) Dr. Ş. Mehmet SEKBAN,

Bu her ÷lkede böyledir. En başta İngiltere, Fransa gibi büyük Avrupa ÷lkelerinde de yok mudur aynı problem? Bu kitabın içinde bile vardır bu sorunun cevabı. Örneğın, Korsikada İngiltere de (Gal'lerde ve İskoçyada) eğitim hangi dille yapılır açıklayabilirler mi?

HEP ZIRVADIR İDDİALARI

Başta Madam Mitterand ve İbrahim Aksoy olmak üzere, iki üç aydanberi bu konuda iddialardan bulunanların söylediklerinin hepsi bunlar değil. Ama hepsi, ya cehaletleri yüzünden yanlış; yada maksatlı olarak YALAN'dır. Bunların hepsini cevaplayarak okuyucularımın başlarını ağrıtmak istemiyorum daha fazla... Onların bir kısmının cevapları ise, zaten kitabımızın iki yıl önce bitirilen bölümlerinde açıklanmıştı. Ama özellikle dil konusunda madem ki bu kadar ısrar ediyorlar, gelin bilimsel kaynaklara dayanarak şu Kürt dili hakkında çok kısa bir araştırma yapalım hep beraber.

ten üü
ed. 1010 n.
40000. 1010
100. 1010.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

KÜRT DİLİ VE KÜRT KELİMESİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Kürt Kelimesinin anlamını ve kökenini herkes başka bir şekilde aramakta ve yakıştırmaktadır. Bu nedenle, konu üzerinde araştırma yapan ve eser veren Türk ve Avrupalı Yabancı bilim adamlarının eserlerinden yararlanarak biz de bir araştırma yaptık.

Kürt kelimesi ilk kez, Orta Asyada, Yenisey-Elegeş yazıtlarında okunarak belgelenmiştir. Bu yazıtın Oryantalist bilim adamları tarafından okunmasından sonra, Kürtlerin kim oldukları hakkındaki tüm eski görüşler bırakılmış ve ilgili bilim adamları bu yazılı belgenin ışığı altında aynı görüşte birleşmişlerdir. Bu yazıt, aynı zamanda en eski Türk boylarının tarih boyunca ne denli bilimsel ve belgesel yaşadıklarında kanıtlamıştır.

XX.yy.da bile, siyasi nedenlerle tarihi gerçeklerin saptırıldığı bir dönemde, adı geçen Elegeş yazıtı konumuz üzerindeki tüm iddiaları susturmuştur. Bu yazıtta kabile adı olarak kullanıldığı açık olan Kürt kelimesinin bir çok bilimsel belgeye göre, Türkçede çığ, karyığını anlamında kullanıldığı belirlenmiştir.

Macar bilim adamları, eski Macar kabilelerinden Kürt-Gyarmat kabile adını, Elegeş yazıtında oku-

nan Kürt kabile adı ile birleştirmiş, Altaylardaki Kürt toplumu ile, Avrupadaki Kürt toplumunun akraba kabileler olduğunu dünya'ya reddedilemez şekilde kabul ettirmişlerdir.

Ünlü Macar Türkoloğu Prof. L. RASONYİ bu konuyu şöyle açıklamaktadır. **"Macar Kürt boyu, büyük bir olasılıkla, Elegeş Türk yazıtlarında açıklanan, Türk Konfederasyonuna bağlı Kürt kabilesinin kalıntısıdır."** Türk kökünden gelen Macar oymak adları şöyledir. Yormatı (Yorulmaz), Kürt (Karyığını-Çığ), Ker (Deve), Kesi (Parça), Tarhan (İp yumağı), Yınag (Rütbe adı), (Prof. RASONYİ, tarihte Türklük adlı eseri)

"Türk asıllı Kürt oymağı Macarlara göktürk egemenliği çağında katılmış olabilir." (Aynı eser).

Prof. L. RASONYİ'nin belirttiğine göre **"Kuman Türklerinin bazı boylarının saptanabilen adları"** şöyledir: (AYAZ, AKAN, TORSUK, ÇUBUK, KURMAN, KOLBAS, ALPRA, KARSAK,ILAN, ÇURTAN) (Prof. L.RASONYİ, Tuna havzasında Kumalar, (Belletten sayı 11-12)

Bir başka kaynakta, Kırım Tatarlarından bir ünlü ailenin adının Kurman oluşu da ilginçtir. (Prof. Dr. Mehmet Eröz, Doğu Anadolu Hk.S:18)

Her iki ilim adamı da, araştırmaları sonunda ayrı bir Kürt Etnik toplumu bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Onlara göre, çeşitli bölgelerde az çok toplu yaşayan ve kendilerine Kürt diyen toplulukların, çeşitli Türk boyları ile karışmış, başka Türk kabile mensupları olduğu muhakkaktır.

Yenisey-Elegeş yazıtlarında adı geçen Kürt boylarının da Anadolu ve Avrupadaki boylarla karışmış olması düşünülebilir. Bazı Macar bilginlerinin BATI HUN'ları içinde saptadıkları Kürt'ler, İskit (Sakalar), Çığiller, Göktürkler, Kumalar, Karahan-

lılar, Kanglı'lar, Oğuzlar gibi Türk urukları içinde onlarla beraber yaşayan; bazan lehçe, bazan şive farkları olan aynı dili konuştukları, aynı genel kültüre, gelenek ve göreneklere sahip Türk oldukları, artık bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Durum bu kadar açık iken bazı komşu devletlerin ideolojik ve siyasal nedenlerle, bu gün Anadolu'da, İran, Irak ve Suriyede yaşayan; genel olarak birbirleriyle tıpatıp aynı olmayan (Kurmanç'ca, Zaza'ca) konuşan insanlardan sun'i bir Kürt ırkı ve Kürt dili yaratmaya çalıştıkları açıktır. Ama bu görüşlerin hiçbir bilimsel yönü yoktur. Nasıl olsun ki, ZAZA'ca konuşanlar KURMANÇ'ca konuşanları anlayamıyorlar.

Çekoslovak bilgini Yusuf Blaxkovic (Kumanoglu) da: "**Türk asıllı Kürt oymağının bugünkü Çekoslavakya topraklarına kadar uzanmış olduğunu**" açıklamıştır.

Slovakya topraklarında Macarlarla bir çok Türk unsuru yerleşmiştir. Kabar adı ile tanınan kazarlar, Kurt, Kesik boyları bunlardandır. (Y.Blaxkovic, Reşit Rahmeti Arat için, Ankara, 1967, S: 346)

İngiliz sosyal antropoloğu R.Tapper, İran Azerbaycanında yaptığı araştırmalar sonunda, "**Seneklü oymağı**" adı verilen, Türkçe konuşan, bir Kürt oymağından bahsederek "**Bu oymak Türkleşmiştir. Seneklü adı Hüseyinlikü adının bozulmuş şekli olabilir.**" (R. Tapper, Black sheep, White Sheep and The Red Head.) ve (Journal of the British institute of Persian Studies) adlı eserlerinde belirtmiştir. Senek kelimesi **Divanı Lûgatüt Türk'de sengek** şeklinde yazılmış ve Oğuz lehçesi Türkçede (Su içilen testi, ağaçtan oyularak yapılmış su kabı) anlamına geldiği belirtilmiştir.

Bu konuda en çok araştırma yapan ve eser veren, Merhum Prof. Dr. Zeki Velidî Togan, anıla-

rında kendisinin Başkurt Türklerinden, Soklı-Kay uruğundan olduğunu, Seneklü-Kay 'oymağının'da kendilerine akraba olduğunu belirtir. (Z.V.Togan, Hatıralar, İstanbul, 1969)

Afganistanda araştırmalar yapan Gunnar Jar-ring, (The Distribution of the Türk Tribes in Afghanistan (London 1939) adlı eserinde, bir çok yerde Kürt olarak anılan Mukrilerin, Göklen Türkmenleri olduğunu açıklıyor.

Doğu Anadoludaki halka Kürt, ülkelerine Kürdis-tan adını veren Osmanlı Resmî kaynaklarında Türkmen'le Kürd'ün aynı anlamda kullanıldığı görü-lür. Bir fermanında (Türkmen taifesinden Totali, Kuş ve Acurlu Tuği..... Hacılı, Elci ve kılıçlı nam sekiz aded cemaat halkının, Raka ve Dolap nehri havalisinde iskânları münasip olmakla...) ifadelerinden başka, diğer bazı belgelerde de (.... camaatı-nın Türkmenleri olan 36 cemaat arasında Asaf Ket-hudaya bağlı (Kılıçlı Kürtleri Cemaatı da vardır.) Ve (Carit, Tacirlü, Afşar ve Bektaşlı gibi Türkmen aşi-retleri arasında Kılıçlı Türkmen aşiretinden) bahse-dilmektedir. (Ahmed Refik, Anadolu'da Türk aşiret-leri, İstanbul,1930).

Aynı eser Başka bir yerde de (Türkmen ve Kürt taifelerinden Receplü Afşarı cemaatı) olarak bah-seder. Afşar bir Oğuz boyudur. Eski Türklerin giy-dikleri, Börk denilen başlık keçeden yapılarak Bör-kenek adıyla, Kılıçlı'lar tarafından kullanılmaktadır. Kubaşık, Pazarcığa bağlı Alevî Kürt köylerinde de bilinmekte ve aynı adı taşımaktadır. Diyarbakır, Çınar ilçesine bağlı Şükrülü köyünün Alevî Türk-men halkı da imece usulüne kubaşık diyorlar (Ahmet Refik, aynı eser)

- Avşar geleneğinde de Avşar'la Kürt aynı uruk-tan, kardeş sayılırlar. Bu gerçeği Dadaloğlu da şöyle belirtir:

Yozgat tarafından da çıktı bir paşa,
Avşarı'nan Kürdü yaktı ataşa,
Çadircı emeğin gitmesin boşa,
Berigel hasmını gör Mecit Paşa.

(Nebi Dadaloğlu, Avşar faciası ve Dadaloğlu, Türk düşüncesi, 1957, Sayı: 8)

Yukarıda geçen Kürtler, Adana, Kozan ilçesinde beş köy halinde (Aslanlı, Hayvalı, Hacılar, Üç dut, Hamam köyleri) yerleşen aşiretler dir. Bu köylüler kendilerinin Horasan'dan gelme, Lek ve Kırıntı Kürtleri olduğunu söylediler. Aslanlı da Türkçeden başka dil bilmezler. Toros yörüklerine benzeyen Türkmenlerdir. Yani dilleri Türkçe, uyruk ve ulus adları Kürt'tür. Afganistanda, İranda ve Türkiyede de bu oymaklar vardır. Bunlar Göktürklerin Kuman Türkleriyle akrabadırlar. Tarihî belgelerde Lekvanik Kürtleri, Karnıtlı ve Hacılar diye bilinen üç cemaat vardır. (Ahmet Refik, aynı eser)

Cevdet Paşa da, Tezakir (Ankara, 1963) adlı eserinde Karnıtlı, Lek ve Hacılar adlı üç kürt aşiretinden bahseder. Köylüler hamam köyü halkının Lek kürdü olduğunu öteki dört köyün Kırıntılı Kürdü olduğunu söylerler. Arslanlı köyünde Avşarlardan Aşık Ömer, Dadaloğlu soyundan olduğunu söylemiştir. Kız kardeşi de şair olup iki kardeşinde okuma yazmaları yoktur. İrticalen söylediği beş kıt'alık şiirinin birinci kıtası şöyledir.

Delma dakma değer, evvelden ağa,
Bal şumak çektirir solundan sağa,
Umacıya verirken At'ınan deve
Bektaşoğlu Kürt yeğeni değil mi?

(Öteki dört kıt'ada dördüncü dizedeki Bektaşoğlu yerine, sırası ile "Mursaloğlu, Avşar beğ, Güccü gallyoğlu (Küçük Alioğlu) Göveloğlu" kelimeleri kullanılır.)

miştir.

Bir başka Osmanlı belgesinde şunları okuyoruz:

(Danişmentli cemaatından, Veli kethüdaya tâbi Kürt Mehmedli cemaatı, Cirik Ali kethüda ve oğlu Koca'ya tabî Kara kürt cemaati, Hacı bekir Kethüda ve Halil kethüdaya bağlı şiritli kürdü cemaati, Balıkesir sancağında Su sığırlığı ve Ömer köyü nam karye kurbinde Timur kapu ve Viranhan dimekle maruf boş arazide iskân olunup... (Ahmed Refik, aynı eser) Bu ferman 1103 (1691) tarihlidir.

Kanunî devrinde (XVI.yy.) Oğuz boylarından Beydili boyu 40 oymaktan ibaretti. Birinin adı Kürtler oymağı idi. (Prof. Dr. Faruk Sümer, Bozoklu Oğuz boylarına dair, Ankara Üniversitesi DTCF, yayını Cild XI, S: 80)

Bozuluş Türkmenlerine mensup Kürt Mehmetlû oymağı 200 yıl kadar önce Kuşadasına yerleşmişti. (Çağatay uluçay, Saruhanda Eşkıyalık ve Halk Hareketleri, İstanbul, 1945, S:345)

Bugün aynı yerde, Türkmen mahallesi denilen mahalleyi onlar kurmuştu. Aynı Mehmetlû oymağı Kürtleri Dinarda Danişmentli Türkmenleri arasında da vardır. (Dr. Cenğiz Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğunda İskân, İstanbul 1963)

Şerefname de, Kürt Döğer boyundan bahseder. Döğer ve Döğerli 24 Oğuz boyundan biridir. (Prof. Faruk Sümer, Döğerlere Dair, Türkiyat Mecmuası, S: 153)

Aynı kaynakta, (1568 Ruha (Urfa) sancağı defterinde bu kabile, Döğerli Kürtleri cemaati şeklindedir). Kableden vergi mükelleflerinin adlarının Bayram, Gündoğmuş, Budak, Yağmur, Kaya Vb. gibi Öztürkçe isimler, XVI.yy.da isimlerin henüz İran, Arap etkisinde kalmadığını göstermektedir.

Hun'larda, Göktürklerde, Oğuzlarda 12 sağ, 12 sol olmak üzere 24'lü bir siyasi ve sosyal örgütleş-

me olduğu görülür. Aynı örgüt Moğol, Harzem, Memlûk, Akkoyunlu ve hatta Safevilerde de vardır.

Macar bilgini Andras Alföldi'nin, Çinden Güney Rusyaya kadar kurulmuş Türk devletlerinde gördüğünü belirttiği "**Çift Hükümdar**" usulü de bunlarla ilgilidir. (Prof. Dr. Fuat Köprülü, Orta Zaman Türk Hukuk Müesseseleri, 2. Türk Tarih Kongresi, İstanbul, 1943)

Aynı örgüt kürt boylarında da vardı. Safevi'ler döneminde Karabağda yaşayan 24 obalı bu topluluk da (İğirmi Dört) adını taşıyordu. Şerefhan bunların Kürt olduğunu yazar. Ona göre Bitlis dağlarındaki Ruzegi Kürt boyu'nun 24 obası vardı. (12 oba Bilbasî, 12 oba da kovalsi) adını taşır. (Prof. F. Sümer, Oğuzlar Ankara, 1967)

Akşehirdeki Kadioğlu köyü. 1891 de Sekiz Kürt ailesi tarafından kurulmuştu. Bugün bile kendilerine Kürt denilen köylüler (Atalarının Türkistandan Anadolu'ya göçen boylardan olduğunu, bir süre İran'da kaldıklarını, İranlılar inek besleyen bu göçmenlere Farsca "İnekyeri" anlamına gelen "**Gavestiya**" adını vermişlerdi. Çeşitli Kürt boylarının esas adlarının bu şekilde değişmiş olması muhtemeldir.

İçişleri Bakanlığınca 1933 de yayınlanan "**Köy Ad'ları**" kitabına göre, anadoluda, çoğu Ege, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu'da olmak üzere Kürt (veya benzeri) adı taşıyan 81 köy adı vardır. Bu köylerden bir kısmını gezip inceleyen Prof. Dr. Mehmed Eröz'ün tesbitlerine göre, bunların çoğunun halkı öz Türktür, Türkmendir ve Türkçe konuşurlar. Doğu Anadolu'daki Kürt boylarının dilleri ve köy isimlerinin de Türkçe kadar Fars ve Arap etkisiyle değişmiş olduğu görülür. Bu sonuçtan anlaşılan karma bir dilin, Kürtçe sanılmasıdır. Öyle bir dilki, aşiretten aşirete değişmektedir. Bugün ZAZA ve KURMANÇ denilen, karşı tarafın anlamadığı dillerin de böyle oluştuğu anlaşılmaktadır.

RUS GAYRETİ

Çarlık Rusyası olsun, Sovyetler Birliği olsun, Kürtlerin Türklerle aynı soydan olmadığını kanıtlamak için uzmanlar yetiştirerek büyük gayretler sarfetmiş ülkelerin başında gelirler. Bu işi bilimsel olarak incelerken bile gerçekleri saptırmayı çok denemişlerdir. Bu konuda her alanda maddî, manevî destek olmaları bir yana, en büyük gayreti de dil konusunda göstermişlerdir. Örneğin Kürtçe-Rusca bir lûgat hazırlatmışlardır. İki ayrı kaynaktan gördüm bu konuyu. Birinde 6000, ötekisinde 7000 kelime bulduklarını okumuştum. Ama bu lûgat konusundaki yorum aynı idi. Bu kelimelerin yüzde doksanına yakınının Türkçe, Farsca (en çok) ve Arapçadan oluştuğunu açıklıyordu lûgatı hazırlayanlar. Ve bize göre de gerçekten doğru idi bu sonuç.

Ama Rus oryantalistleri bir gerçeği unutmuş veya yazmamışlardı. Bu tarif ettikleri karışık dil XVI.yy. dan XIX.yy. sonuna kadar; (hatta XX.yy.ın başlarında da kısmen) özellikle Doğu Anadolu'da konuşulan Osmanlıca'nın en güzel tarifi değil midir. İşte bu nedenle biz de diyoruz ki, Kürtçe Doğu Anadolu'da o zaman konuşulan Osmanlıca'nın çok basit ve çok ilkel bir lehçesidir.

VE SONUÇ

Kürt dili ve Kürt kelimesinin anlamını araştırmak maksadı ile yaptığımız çalışma, bizim Kürt ve Kürt adı verilmiş, kökenleri açıkca Türk (veya Türkmen) olan, Anadolu'nun, Avrupa'nın ve Asya'nın çeşitli yerlerinde köy kurmuş; karışmamış veya kalabalık yerlilerle karışmış; ama ya adını, ya dilini Tümden kaybetmemiş toplulukları da incelememiz sonucunu verdi.

1987 den önce de ulaştığımız (Yaşadıkları çağda, bugünkü Türk aydın çevresinin bile anlaya-

mayacağı kadar Farsca ve Arapça ile karışmış Türkçeden, Osmanlıca denilen yeni bir dil yaratıldığı; Doğu ve güneydoğu Anadolu'da birbirleri arasında uzlaşma ve kaynaşma imkânı bulamayan aşiretler halkı'nın konuştuğu; birçok yeni lehçelerin meydana çıktığı; bunların osmanlıca'nın çok ilkel birer lehçesi olduğu) sonucu bir kez de bu son araştırmamızla kanıtlanmıştır.

ONALTINCI BÖLÜM

KONU ÜZERİNDE ETKİLİ DİĞER GÖRÜŞLER

Bayan D. Mitterand'ın, kocasını da aşarak kırıldığı potlar, bize 200 yıl önceki Fransa Kraliçesi Marie Antoinette ile bir benzerlik yaratmaya çalıştığı intibahını verdi.

1774 de Kraliçe olan; Kocasını Kral XVI. Louis ile ilişkilerinde haddini aştığı için, Paris halkı tarafından hiç sevilmeyen bir kraliçe idi. Halk onu daima "Avusturyalı Kadın" diye anarak küçümsüyordu.

1789 Fransız ihtilâlinde önce, fakir halkın ekmeğe bile alamadığını kendisine söyleyen saray yetkilisine: galiba (Ekmeğe yiyemiyorlarsa PASTA yiyerek doyursunlar kendilerini) sözü ile de ünlüdür Kraliçe Marie Antoinette.

Her işe burnunu sokmadan duramıyan bu "Avusturyalı Kadın" kocasını ihtilâle karşı çıkmaya teşvik ettiği için önce 1792'de Temple kalesine, sonra da 1793 başında Consièrgerie hapisanesine kapatılmışlardı. Ekim 1793'de mahkeme kararı ile ölüm cezasına çarptırılmış ve idam edilmişlerdi.

En içten temennimiz, Fransanın bugünkü First Lady'sinin, iki yüz sene önceki First Lady'yi taklit etme hevesinden vazgeçmesidir. (Allah âkibetlerini benzetmesin) diye dua etmekten başka bir şey gelmiyor elimizden...

ÜÇ YETKİLİ CEVAP DAHA

Biraz önce bahsettiğimiz önemli olaydan önce de bazı rutin olaylar hakkında notlar almıştım. Ama aynı olaylar hakkında basında da çok güzel makaleler okumuş, onları da kesip dosyama koymuştum.

Makalelerin ikisinin yazarı bir büyük elçidir. Emekli olduğundan beri de hemen hemen tüm yazılarını zevkle okuyup yararlandığım bir gazetecidir Sayın Coşkun Kırca.

Sıradaki ikinci yazının sahibi, haberi yetki ile Paris'ten, kaynağından veren Sayın Rafet Ballı bir gazeteci-yazardır.

Her iki yazar, ele aldıkları her konuda olduğu gibi, yurdumuzun en önemli problemlerinden biri olan, Kürtler ve Doğu Anadolu konusunda da yetkili ve yetenekli olduklarını bir kez daha kanıtlamışlardır. Yazıları ile değerlendirilen kitabım ve okuyucularım adına kendilerine teşekkür ediyor, sözü onlara bırakıyorum.

SHP'DE UYANMA

Yazan: Coşkun KIRCA

Yedi SHP'li milletvekili, Genel başkanlarının açık uyarısına rağmen, benzeri sebeplerden dolayı partilerinden ihraç edilmiş bir bağımsız milletvekiliyle birlikte, Paris'te Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşinin - görülmemiş bir kör inatla - yürüttüğü Pankürdizm konferansına katılmışlardır. Bu kişilere bakılırsa, bu toplantı, bir kültürel konferanstır. Ortak kültürel değerleri anmak ve incelemekten başka bir amacı yoktur. Üstelik, onlara bakılırsa, bu toplantıya üye sıfatıyla değil de izleyici olarak katılmışlardır.

Pankürdizm konferansı

Sırf kültürel bir konferansta Talabani gibi isyancıların ne işi olabileceğini anlamak zordur. Bu SHP'li milletvekilleri PKK'nın orada temsil edilmediğini söylüyorlar; ama, başka kaynaklar onları doğrulamıyor. PKK'yı destekleyen ne kadar unsur varsa, bu Pankürdizm hareketini yükseltmeyi iş edinmiştir. Kaldı ki, Talabani PKK'yla sıcak ilişkiler içindedir. Toplantıda, kültürel özerklik isteyenler ile siyasal özgürlük ve hatta bağımsızlık peşinde olanlar birbirleriyle tartışmışlardır. Tartışmanın konusu, hedef meselesi değildir. Hepsi hedefte ortaktır. O hedef de, birleşik Kürdistan'ın bağımsızlığıdır. Ayrıldıkları tek nokta, bu son hedefe nasıl varılması gerektiğindedir. Kimisi, kültürel özerkliği, tıpkı siyasal özerklik gibi, bağımsızlığa ulaşmak için geçilmesi zorunlu bir aşama olarak görüyor, kimisi de, başta silahlı şakiler olmak üzere, bağımsızlığın şimdiden hedef olarak ilânını uygun görüyor.

Hangi kültür?!

Hangi kültür ki, kültürel özerklik olsun?! Güneydoğumuzun insanı Türklük içinde yoğrulurak, Türk Devleti tarafından olsun, kendi vicdanı tarafından olsun, Türk milletinin ayrılmaz eşit bir unsuru olarak kaldığı sürece, bu topraklarda Türklüğün damgasını taşımayan acaba bir tek uygarlık eseri olmuş mu? İkel bir yerel ağız uygar bir kültür sanmak, bu vatan evlatlarını, Afrika kabileleri kadar uygarlığın genel macerasının dışına atmayacak mı? Belli ki bu bir baha-

ne... Üstelik, Türklüğün genel uyanışından ürken kuzey komşumuzun sinsi sinsi desteklediği bir bahane... Maksat, Türkiye'yi istikrarsız kılmak... Ortada asla gözden uzak tutulmaması gereken apaçık bir gerçek var: PKK, Marksist - Leninist bir örgüttür ve onları destekleyenlerin hepsi, (kimisi sosyal demokrat postuna bürünmüş) - Marksist - Leninistlerdir. Çünkü, Lenin'yle ve hatta Marx'ıyla dökülen pejmürde bir ideolojiyi kurtarabilmekten Gorbaçov'dan sonra ümit kesenler, şimdi Sovyet İmparatorluğu'nun devamını sağlamak için Türkiye'yi parçalamayı zorunlu görüyorlar.

Laiklik ve milli devlet

Hal böyleyken, Türk toplumunun ve hatta bütün Türk âleminin beraberliğinde en perçinleyici unsur olan laikliğin kurucusu bir partinin devamı olduğunu iddia eden SHP'nin içinde, bu ilkenin tıpkı iki yüzyıl önce Fransa'da olduğu gibi, milli birliği yaratmanın, Türklük bilinci içinde bütünleşmenin en etkin yöntemi olduğunu unutanların bulunması utandırıcıdır. Sadece utandırıcı değildir; aynı zamanda, bu partinin Türk seçmenine güven vermeyişinin başlıca sebeplerinden biridir. Ve nihayet, Türk siyasi hayatını sosyal demokrat bir seçenekten yoksun kılmak sonucundan da ötede, demokratik rejimi tehlikeye atan bir eğilimdir. Bu içten düşüncelerdir ki, bu satırların yazarı, bölücü unsurların SHP'den tasfiye edilmelerini daima desteklemiştir; desteklemeye devam edecektir.

Tebrik ediyoruz

Şimdi, SHP Merkez Yönetimi, bu unsurları partiden kovmak girişimine başlamıştır. Bu girişimden dolayı SHP idarecilerini tebrik etmek istiyoruz. Tebriklerimizin devamlı olabilmesi, bu girişimin devamlı olmasına bağlıdır.

Bir kısım SHP'li milletvekilleri de, Genel Başkanlarından bu kişilerin affını istemek için rica-cı olmuşlardır. Affedilebilecek olan hatalar vardır. Asla affedilemeyecek olanlar vardır. Bir aşırı sağcı, ya da bir aşırı solcu, bir gün, bakarsınız, akılcı sağduyunun tek yol olduğunu anlar. Bu gibileri, kuşkusuz, kazanmasını bilmek lazımdır. Ama, bölücüler asla affedilemez. Çünkü bunlar, artık Türk toplumuna hizmet etmek ve o topluma ait olmak bilincinden sıyrılmışlardır. Aşırılıkta bile bizden olmanın bir tarzı mevcut olabilir. Sağdaki, ya da soldaki aşırılık yanlısı bile, bu topluma faydalı olmak arzusuyla kıvılcımlanmış olabilir. Ama, bölücü, artık bu diyarın insanı değildir. Bölücü, kendi toplumuna karşı yabancıların desteğini arayabilecek kadar küçülmüştür.

SHP Merkez Yönetimi, temel harcında Atatürk'ün ve İnönü'nün payı bulunanlara lâayık bir iş yapmıştır. Hayırlı olsun.

*** * ***

OLAYLI KÜRT KONFERANSI

Yazan: Rafet BALLI

PARİS'teki Kürt Konferansı'nın ikinci gününde, Irak'ın Fransız hükümetine konferans nedeniyle büyük baskı yaptığı ortaya çıktı. Program-

da olmamasına rağmen, dünkü oturumu yöneten Fransa Devlet Bakanı Bernart Kouchner, Bağdat yönetiminin gönderdiği iki Irak Kürt'üne söz vermek istedi. Salondaki bütün Kürt temsilcileri buna karşı çıkarken, Kuzey Iraklı Kürt lider Celal Talabani, durumu "Ticaret siyaseti" diye niteleyerek Fransa'yı eleştirdi. Kabul edilen bir karar tasarısıyla da Kürtlerin birkaç devlete bölünmüş zor durumda halklar topluluğu olduğu iddia edildi.

"Kürtlerin Ulusal Kimliği ve İnsan Hakları" konulu toplantının ikinci ve son günü sakin başladı. Öğleden önceki oturumun tek dikkati çeken olayı Amerikalı senatör Peter Galbraith'in en uzun alkışlanan kişi olmasıydı. Amerikan Senatosu Dış İlişkiler Komitesi üyesi olan Galbraith, konuşmasında yeni bir şey söylemedi. 1988 Eylül'ünde Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah kullanması nedeniyle hazırlanan rapordan örnekler verdi ve Irak'ı suçladı. Galbraith'in çok alkış alması kendisinin "senatör" kimliğine bağlandı.

Öte yandan, İngiliz parlamenter, Lord Avebury ve Amerikalı senatör Claiborne Pell'in önerisiyle, Kürtler için bir Uluslararası Parlamenterler Komisyonu kurulması kararlaştırıldı.

Madam Mitterrand'ın başkanlığını yaptığı Özgürlük Vakfı'nın Genel Sekreteri Raphael Doueb da Türkiye'deki Kürt mültecilerden, bin kadarcığının daha Fransa'ya alınmasının düşünüldüğünden sözetti, diğer Avrupa ülkelerinin de Kürt mülteci kabul etmeleri için temaslar yapıldığını söyledi.

Konferansa Ahmet Türk'ün yanı sıra SHP milletvekilleri Mehmet Ali Eren, Kenan Sönmez, İsmail Hakkı Önal, Sallh Sümer, Adnan Ekmen,

Mahmut Alınak ile Malatya Bağımsız Milletvekili İbrahim Aksoy'da katılıyorlar.

KARAR TASARISI

Toplantının sonunda kabul edilen bir karar tasarısıyla, Kürtlerin birkaç devlete bölünmüş bir halk topluluğu ve zor durumda olduğu iddia edilerek, şu talepler ileri sürüldü:

"Bütün dünya parlamenterlerine açık bir misyon kurulmalı ve Kürt halkının haklarını savunmalı, (Misyonu örgütleme işini, başkanlığını Danielle Mitterrand'ın yaptığı Fransa Özgürlük Vakfı üstlendi). Her ülkedeki tüm Kürtlerin temsil edileceği ortak örgüt kurulmalı. Ve Kürtlere BM'de gözlemci statüsü tanınmalı. BM'nin bir Kürt özel oturumu düzenlemesi sağlanmalı."

Öte yandan, toplantıya kişisel olarak katılan ve çoğunluğunu Türk sol örgütlerin temsilcilerinin oluşturduğu bir grup, başkanlığa bir karar tasarısı sundu.

KÜRTLER SORUNU ABD SENATOSU'NDA

Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterrand'ın 24 Ekim'de Amerikan Senatosu İnsan Hakları Komisyonu'nda, Kürt sorunu konusunda bir konuşma yapacağı açıklandı. Açıklama, konferansın dünkü oturumunda yapıldı.

TÜRKMEN'İN TEPKİSİ

Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İlter Türkmen, Konferansın Kürt sorununun BM'ye götürülme-

siyle ilgili kararı konusunda görüşünü soran Milliyet Muhabirine, bu girişimin uygulanabilir niteliğinin olmadığını ifade etti.

Kararların ayrıntılı bir biçimde incelemesinden önce görüşünü bir "ilk tepki" biçiminde dile getiren Türkmen, şunları söyledi:

"Bu kararların uygulanabilir bir niteliği olduğunu sanmıyorum. BM'ye bir konunun getirilmesi için bir üye devletin talepte bulunması ve asambelenin bunu kabul etmesi lazımdır. Bu söz konusu değildir. BM'nin temel iki prensibi içişlere karışmama ve toprak bütünlüğüdür. Gözlemci konusunda da, gayet tabii üye devletlerin bunu kabulü olanak dışıdır."

BAYAN MITTERRAND

Yazan: Coşkun KIRCA

Bayan Mitterrand'ın Amerikan Kongresi'nde yaptığı konuşmanın tam metni elimizde. Bu konuşmaya önemle bakmak gerek.

Kürtlerin hepsi (evet hepsi), umutsuzluk ve sefalet içindeymiş. Kürt halkı yok edilme tehdidi karşısındaymış. Sormak lazım: Bayan Mitterrand, Irak'a ve İran'a gitmediğine göre, Türkiye'deki Türk vatandaşı Kürt asıllılar mı yok edilme tehdidi altındaymış?! Bu hanımefendi, Ankara'da bir de Fransız gazetecisiyle konuşmuş ve öyle anlaşılıyor ki ondan tam aksini duymuş. Fakat, yıllardır Türkiye'de oturan ve Güneydoğu'yu karış karış gezdiği billen bu ciddi gazeteciye inanmamış da, kendisini karşılamak ve tezahürat yapmak için gelenlerden duyduklarına, gerçek amaçlarını araştırmak gerektiğini hiç

hissetmeden inanıvermiş!

Bayan Mitterrand'ın sosyolojik bilgisi de pek zayıf! Kürtlerin dini sistemi çoğulcuymuş! Sanki Kürtçe konuşan ahalinin bilinçle konulmuş dini sistemi varmış gibi! Ama, Bayan Mitterrand'a göre öyleymiş! Çünkü, çoğunluk Sünni imiş; ama, diğer dini azınlıklara da saygı gösteriyorlarmış. Şu bilgisizliğin derecesine bakın: Kürtler ne zaman devletleşmişler de, şu veya bu dini azınlığa müsamaha göstermeleri, ya da göstermemeleri söz konusu olabilsin?! O müsamahayı Türkiye'de Türk devleti göstermiş ve gösteriyor. Kürtçe konuşanlar arasındaki Sünnî ve Alevîlerin ilişkileri de, diğer Türk vatandaşları arasındaki Sünnî ve Alevîlerden farklı değil! Bayan Mitterrand, bu konularda yazılmış hangi ciddi monografiyi okusa, bunları kolayca öğrenebilirdi. Bir büyük lâf daha: Bu kişiler, kadına, İslâm âleminde istisna oluşturan ölçüde serbestlik tanımışlarmış! Belli ki Bayan Mitterrand, köy hayatı açısından Türkiye'deki değişik etnik kökenliler arasında hiçbir fark olmadığını da farkında değil!

Sèvres'i hortlatmak!

Bayan Mitterrand, tarih konusunda da şahe-serler yaratıyor: Kullandığı cümle aynen şu: "Hatırlayacaksınız ki, Amerika Cumhurbaşkanı Woodrow Wilson'un bir teklifi üzerine, Sèvres Antlaşması 1920'de, Kürtlere kendi bağımsız devletlerini kurma hakkını tanımayı öngörmüş-tü. Ne var ki, Lozan Antlaşması 1923'te tersine hüküm koydu ve yerli Kürtlerin oturduğu arazi dört devlet, İran Irak, Türkiye ve Suriye arasında bölündü." Bu sözlerin neresinden tutsak?

İran, ne Sèvres, ne de Lozan'dan sözkonusuydu. Irak, Suriye ve Türkiye'dekileri bölen ise Türkiye değil, dokuz asır sonra, bu bölgeyi nüfuz bölgelerine ayıran Fransa ve İngiltere! Bayan Mitterrand ilâve ediyor: O zamandan beri de Kürtler bu devletlerin her biriyle, hayatlarını, halk olarak varlıklarını, kendilerine özellik veren her şeyi koruyabilmek için mücadele halindeymişler! Belli ki bu sayın hanımefendi, Türkiye'de yine Batıların kışkırttıkları din devleti özlemine, ya da aşayış meselelerine dayanan eski iki İsyân ile İran ve Irak'ta olup bitenleri birbirine karıştıracak kadar yakın tarih bilgisinden de yoksun! Bayan Mitterrand'a bakılırsa, bu halkın içinde bulunduğu şartlar "dramatik" imiş; ama bazı farklılıklar da varmış. Fakat, bu farklılıkların neler olduğuna hiç temas etmiyor. Türkiye'de her vatandaş gibi seçme ve seçilme hakları, memur ve bakan olma hakları, çalışma hakları ve her çeşit hakları olduğunu ve kendilerinden beklenen tek şeyin Türk milleti içinde kaynaşmak olduğunu hiç söylemiyor. Tıpkı, Fransa'daki Basklar, Brötonlar, Oermenler ve İtalyan asıllılar gibi... Gitse de Sayın eşine, naaşını Panthéon'a naklettiği papaz Grégoire'in kim olduğunu sorsa: 1789 Devrimi sırasında Fransa'da "yerel ağızların yok edilmesi ve Fransız dilinin kullanımının evrenselleştirilmesi" hakkındaki kanunu çıkaran büyük adam! Atatürk de başka şey yapmamış; bu vatanın evlatlarından sadece "Ne mutlu Türk'üm!" diyebilmelerini istemiş. İstemiş; çünkü, biraz toplumbilimsel verileri bilenler, Bayan Mütterrand'ın himayesine almak istediklerinde, - bir iki sözde aydın dışında - ayrı bir milli bilinç olmadığını da farkındadır. Herhalde, Basklarda veya Brötonlarda ve

hele Alzas Lorenlilerde ve Korsikalılarda olduğundan çok daha az!

Daha neler neler? Sayın hanımefendi Ankara Havaalanı'na gelmiş ve orada Kürt milletvekilleri kendisini "Kürt kardeşleri" adına karşılamış! Acaba bu kişilere kim nasıl bu vekâleti vermiş? Hem bu kişilerin geçmişleri acaba neymiş?

Irak'tan kaçanlar

Hanımefendiye göre Iraktan kaçanların da bizdeki durumu feciymiş! Unutuyor ki biz zengin bir millet değiliz. Bu insanlara, depremde evleri yıkılmış kendi vatandaşlarımıza ayırdığımız evleri vermişiz. Bu ülkede, yalnız o bölgede değil, her bölgede bu kaçakların içinde buldukları şartlardan çok kötü şartlar altında yaşayanlar var. Ama, o oraya gitmiş; onu görmüş ve bu kadarı ona kâfi gelmiş! Türk hükümeti, Birleşmiş Milletler Mülteciler Komiserliği'nin yardım teklifini reddetmiş! Türk hükümeti yardımı değil, gülünç bir ianeyi reddetmiş. Acaba bu kaçakları refaha kavuşturmak için Batılı devletler ne yapmış? Türkiye, bu kaçaklara sığınma hakkı tanımalıymış! Batılı devletler, tedhişçiler elindeki rehinelere kurtarmak için bu işi teşvik eden devletlerle her çeşit perendeyi atacak da, Türkiye mi, yan yana yaşamaya mecbur olduğu Irak'la ilişkilerini hesaba katmayacak ve üstelik, kendi ülkelerinde savaşı fırsat bilip silâha sarılan isyancılarımızı kendi halkı arasına katacak?! Batılı devletler, madem ki bu kadar insancıl, neden bunları kendileri almazlar? Şöyle bir göndermeye kalkışsak nasıl olur acaba?

Açıklama bekliyoruz

Mesele Şu: Paris toplantısının da, hatta

Bayan Mitterrand'ın Kongre'deki konuşmasının da Fransız basınında pek yankı uyandırmadığını biliyoruz. Fransız hükümetinin bunlardan sıkıntı duyduğunu da biliyoruz. Ama aynı konuşmanın sahibi, kocası Fransa Cumhurbaşkanı'ndan etkilenmiş olabileceğini bizzat kendisi söylediğine göre, böyle bir etkilenmenin mevcut olmadığını, Atatürk'le ilk anlaşmayı yaparak Sèvres'deki imzasını ilk inkâr eden Batı devleti olan Fransa'dan, Türkiye'yle Sèvres lafının bile ağza alınamayacağını gösteren ve inandırıcı olabilecek kadar yüksek seviyeli bir resmi açıklama bekliyoruz.

EVET DİYORUZ

Evet diyoruz Sayın Coşkun Kırca'ya; Hayır diyoruz o yedi milletvekilinden gerçek dışı Konuşanlara. Hele hele, milletvekillerinden birisinin, o konferansta sıkılmadan söylediği gerçek dışı konuları - bizim de değinmiş olmamız bir yana - bu kitabın ONUNCU bölümünde ayrıntılarıyla incelediğimiz Sayın Dr. Şükrü Mehmet Sekban, 1933 yılında Paris'te yazdığı Kitabında (Sanki 1989'larda bir yarı aydın muhbirin zırvalayacağını tahmin ederek) iddiaların hepsini cevaplandırmış.

Sayın okuyucularıma, hemen, aynı bölümün sonunda (Dr.Ş.M. Sekbanın ulaştığı sonuç) başlıklı 11 maddeli sayfayı bir kez daha okumalarını öneriyorum.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

GAP VE GÜNEY DOĞU OLAYLARI

Anadolu körtlerini inceler ve dolayısıyla Güney Doğu hakkında bu kadar araştırma yaparken, bölgenin başka önemli problemleri ile de ilgilenmemek elbette mümkün olamazdı. Üstelik, amatör bir araştırmacı da olsam, yayınladığımız belgelerden, bu konu ile en az yirmi beş yıllık ilgimiz anlaşılmalıdır. Konu ile bu ölçüde ilgili geçmişe sahip her araştırmacı, sanırım bölgenin öteki gerçeklerine de ister istemez eğilmek zorunda kalırdı. Benim, örneğin GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) ile biraz daha yakından ilgilenmem, tamamen bu görüş açım yüzünden olmuştur.

GAP ile de, duyduğum gündenberi haşır neşir olmuş gibiyim. Ve ayrıntılarını öğrenir öğrenmez, hem eski yayınlarımı, hem de bir Amerikan Ansiklopedisini açarak, 1933'lerin ABD Başkanı Roosevelt'in ünlü (NEW DEAL ve Tennessee Vadisi projelerini) ve bu konuda yıllarca önce yayınlanmış görüşlerimi bir kez daha okumaktan kendimi alamamıştım. Bu proje, katı ve radikal metodlara alışkın olmayan ABD toplumunun tahrik edilmesine ve karşı çıkılmasına da neden olmuştu. Hasta Roosevelt'in, bu örnek (Bölgesel Plânlama Projesi) ve New Deal uygulama mücadelesi, sanırım, hastalığını bile yenebilmesinin ve İkinci Dünya Savaşında

ABD Silahlı Kuvvetlerinin o çap ve potansiyelde bir Başkomutana sahip olabilmesinin baş nedeni olmuştur. 1977 de yayınladığım Anılarımda Sayın İsmet İnönü'nün ORTANIN SOLU uygulamasını Roosevelt'in New Deal anlayışına benzetmişim.

Sanırım ne o zaman, ne de şimdi, Tennessee vadisi ve GAP benzetişimde bir abartma duygusu içinde oldum.

GAP

Kısaca, "Tennessee Vadisi Projesi 1930'larda ABD Güney Doğusunda 9 eyalet bölgesi için ne idiyse; Bu gün Tüm Türkiye, özellikle Çukurova doğusundan Hakkâriye kadar olan Güneydoğu Anadolu'da yaşayanlar ve bölge için, GAP aynı şeydir." Hatta konuyu iki ülkenin tüm gerçekleri ile beraber değerlendirince, konu GAP ve Türkiye için daha önemlidir. Böyle bir projeyi düşünenler, benimseyenler, hazırlayanlar ve başarıları için büyük şükran duyguları ile doludur her Türk vatandaşı. Bunu açıklamanın kadirşinaslık huzuru içindeyim.

25 YILLIK İLĞİ

Konu bu hususa dönüşünce, 1962'den itibaren Senatör olarak, **Eski Kurucu Meclis Başkanı, Merhum Orgeneral Kâzım Orbay'ın da** destek ve yardımları ile, Toprak reformundan sorumlu Bakanlar nezdinde yaptığımız girişimlerden başlayarak, ülkemizde bu konunun geçmişine ışık tutmak; içinde yaşadığımız, ilgilenip incelediğimiz olayları ve konuları da aydınlığa çıkarmak isterim.

1963'de 2. İnönü Reform Hükümetinin ilgilileri nezdinde yaptığımız girişimlerle başlayan (Atatürk'ten 12 Mart'a C:3.Dipnotu 339) faaliyetlerimiz,

1968-1969 Tarsus sel felâketini yerinde inceledikten sonra, basınyolu ile yaptığımız uyarı ve önerilerle devam etmişti. (Çukurovanın Kaderi, Akşam gazetesi 1969; Sel ve Köprü, Akşam gazetesi 1969; Su hem nimettir, hem Âfet, Milliyet 1969)

Çok Değerli ve aziz
Sadi Koçuş'a saygı
ve sevgilerimle
10 Ocak 1964 K. Orbay

Çok değerli ve aziz Sadi Koçuş'a saygı ve sevgilerimle
10 Ocak 1964 Kâzım Orbay

KÖYD

Üçüncü ve en önemli girişim ve önerimizi 1971'de ilk Millî Güvenlik Kurulu toplantısında yapmıştık. Genellikle benimsenen öneri, K.K.K. Merhum Orgeneral Faruk Gürler'in açık desteği ve önerileri sonunda MGK. tarafından benimsenmiş ve hükümetçe de kabul edilerek ünlü **KÖYD** (Kalkınmada Öncelikli Yörelere Dairesi) kurulmuştu.

Bu dairenin 18 yılda ulaştığı merhale ve Türk toplumunda etkileri bu gün çok daha iyi görülebilmektedir.

Bu örgütün, bir ölçüde GAP'ın hedefini anımsatan programı, bizim Hükümetten ayrılmamız sonunda terkedilmişti. Bu suretle Nihad Erim hükümetinin kurucusu olduğu KÖYD anlayışı, sonra uygulananlardan çok farklı idi. Bize göre, böyle bir programla uygulanacak hemen her daldaki üretim artışının, dar boğazda bulunan Türk ekonomisine yapacağı olumlu etki ve bunların, başta Orta Doğu ve Afrika olmak üzere pazarlama projesi niteliğindeki Raporumuz, 1975'de başta Cumhurbaşkanı olmak üzere ilgileneceklerini umduğumuz tüm devlet adamlarına ve özel sektör temsilciliklerine dağıtılmıştı. Bazı parlamento üyelerinin istekleri üzerine biz de bu raporu 1978'de siyasi anılarımızda yayınlamıştık. (12 Mart Anıları, 1978, S: 638-653)

Bu konudaki son girişimimiz, 1980-81'de, Millî Güvenlik Konseyinde Fahri Müşavirliğimiz döneminde olmuş ve büyük ilgi görmüştü. Özellikle konsey Sekreteryasında daire başkanı olan Amiral Erhan Gürcan tarafından ilgi gören ve benimsenen bu önerim, yine Güney Doğu bölgesindeki boşa akan nehirlerin regülasyonu için uzmanlarına bir etüd yaptırılması ve bu suların tümünün en ekonomik şartlarla değerlendirilmesiydi. İkimizin de kon-

seyden ayrılmamızdan sonra bu öneri ne oldu tabii bilemiyorum. Bugün GAP'tan duyduğumuz huzurun baş nedeni, 25 yıllık ilgi ve araştırmalarla konunun önem ve yararına inanmış olmamızdır.

ACI ÖRNEKLER

Ancak son araştırmaların içinde sıra bu konuya gelince, bazı önemli noktalara takıldı aklım. Ve ister istemez politik uğraşı yıllarım içinde örneğini gördüğüm bir çok olayı hatırladım. Bunların başında Türkiye'nin **toprak problemi ve Toprak Reformu** uğraşları gelir tabii.

1945'lerdeki **köylüyü Topraklandırma kanunu**; TBMM'de DP'nin kuruluşuna neden olan toprak sahiplerinin faaliyetlerini; 1971'de sorumlu olduğumuz dönemde, bu konu ile görevli Başbakan yardımcısı Attila Karaosmanoğlu'nun çektiğine tanık olduğum sıkıntıları hatırladım. Keşke hatırlamaz olaydım. Bütün huzurum kayboldu, o zaman önümüzde oynanan oyunlar belleğimde canlanınca.

1933 Tennessee vadisi projesi ile 1945'lerde başlayıp halâ devam eden Türkiye'nin Toprak reformu mücalelelerinde, hem ilgili yöneticilerin, hem de Topraksız Türk köylüsünün başına gelenleri GAP ile irtibatlandırdım.

Üzerindeki araştırmamı bitirdiğim Güney Doğu Anadolu'nun ve orada yaşayanların aynı duruma düşürülmemeleri için devletimizi yönetenleri, özellikle Parlamento üyelerini ve hükümeti, bu vesile ile kısaca uyurma kararını almaya mecbur oldum.

YASAL TEMİNAT

Kanaatımız odur ki, GAP, bölgenin kaderini de-
ğiştirecek mutlu bir gelişmenin temeli olabilir. Ama
bu başarı, bazı kesin şartlara bağlıdır. Bu şartların
başında, karar, uygulama ve yönetimde-yaygın
söylenti halinde-evinden çıkamayan bizim gibilerin
bile-kulaklarımıza kadar gelen, siyasal ve kişisel
çıkart ihtimallerinin kesin olarak önlenmesi gerekir.
Özellikle yerli ve yabancı hiç bir özel veya Tüzel ki-
şiye, GAP bölgesinde yeni mülkiyet ve teşebbüs
hakkı verilmemesi gerekir. Hatta bu tip müdahale-
lere, bir takım dolaylı yollarla da olanak verilmeme-
si için gerekli tüm yasal tedbirler şimdiden alınmalı-
dır. Bu sağlandıktan sonra da Ekonomik ve sosyal
uygulama'da (**yani köylüyü topraklandırmada**)
hiç hata yapılmaması şarttır. Aksi halde yazık olur
böyle muazzam bir fırsata. Ve **bunun vebalinden
kimse kurtulamaz.**

Türkiye'yi yönetenlerin bunları bilmemeleri el-
bette mümkün değildir. Ama konunun Türkiye için
önemi nedeniyle, geçmiş yılların örnek ve tecrübe-
lerine dayanarak **GAP'ın geleceğini mutlaka
yasal teminat altına almak gerekir.**

Konunun (**Milli ve Hayati**) olma niteliğini politi-
kanın üzerine çıkaracak **yasal bir garanti en emin
teminat olur.**

Örneğin, bir ANAYASA MAHKEMESİ müesse-
sesi kurulmamış olsaydı, Anayasamızın ve bazı uy-
gulamaların politik baskılardan kurtarılması müm-
kün olabilir miydi?

GAP için akla gelebilecek her türlü müdahale ve
yanlış uygulamaların tedbirlerini de şimdiden almak
gerekir. Bu tedbirlerin **TBMM'de grubu bulunan
her Siyasi partinin eşit sayıdaki temsilcilerin-
den ve politika üstü uzmanlardan oluşan bir ku-**

rulun GAP kanunu ve bu kanuna dayanacak tüm yönetmelikleri hazırlaması şeklinde olmalıdır. Ayrıca bu kanun ve yönetmeliklerin değiştirilebilmesi için Parlemtentoda 2/3 oy çoğunluğu ihtiyacı ile bu yasal teminat pekiştirilmelidir. Çünkü **GAP, Türkiye için Anayasa kadar önemlidir.** Her siyasal parti'nin bu çalışmaya iştiraki suretiyle meydana çıkacak Karar ve programların **BİR MİLLİ POLİTİKA** olarak benimsenmesi, Başarının en sağlam teminatı olur.

Bunlar, uzun yıllar süren, idarecilik ve politika tecrübelerim nedeniyle, şimdi sıradan bir Türk aydını kapasitemle ulaşabildiğim bazı önerilerimdir.

BUNLAR DA BİLİMSEL ÖNERİLER

Bu konuda düşünen ve araştıran sadece biz değiliz tabii. Örneğin genç bir "Bölgesel İktisat" doktoru, sayın Prof. Dr. Zeynel Dinler'in GAP'ın başarısı için şart gördüğü önerilerini gazetede okuyunca, kitabımı okuyacak vatandaşların ve yetkililerin de bu önerilerden yararlanmaları için, makaleyi kitabımıza aynen almakta yarar gördüm. Makalede adı geçen Güney İtalya çalışmalarını ben de 30 yıl önce NATO MAS grubu ile gezmiş ve çok yararlandığımızı belirterek, Türk yetkililerin dikkatlerine sunmuşum. (Atatürk'ten 12 Mart'a adlı Anılarım C: II). Şahsen çok yararlandığım önerilerinden dolayı genç bilim adamımıza şükranlarımı sunarım. .

GAP'ın başarısı bölgesel kalkınma plânına bağlı

Yazan: Prof. Dr. Zeynel DİNLER

Bir ülkenin bünyesinde nisbî olarak daha geri kalmış olan bölge ya da bölgelerin hızlı bir

şekilde kalkınmasını sağlayabilmek için, geleneksel idare dışında, özel yetkilerle donatılmış yeni bir idarî örgüt oluşturulmasına geçmişte birçok ülkede başvurulmuştur. Benzer bir uygulamanın ülkemizde de başlatılacağı haberi bizzat Başbakan tarafından kamuoyuna GAP gezisi sırasında açıklandı. başbakan bu açıklamasında, "Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman ve Sirt'te 15 yıl süreyle özel yetkiler verilmiş bölge kalkınma idaresi kurulmasına karar verildiği"nden söz ederek, uygulamaya en kısa zamanda çıkarılacak bir kanun gücündeki kararnameyle başlanacağını belirtmektedir. Bu açıklamalar, Güney İtalya'nın (Mezzogiorno) kalkındırılması için İtalya'da 1950'lerden günümüze izlenen bölgesel kalkınma politikasını anımsatmaktadır. Bu yazımızda, İtalya'nın bu alandaki deneyiminden öz olarak söz ederek, GAP için yapılması gerekenlere ışık tutmaya çalışacağız.

İTALYA ÖRNEĞİ

İkinci Dünya Savaşı sonunda İtalya'nın güneyi ile kuzeyi arasındaki sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılığı o denli önemli boyutlara erişmişti ki, bu iki bölge arasındaki benzemezlik, benzerlikten çok daha fazlaydı. Bölgelerin birbirine yabancılaşmaya başlaması, dengesizliği azaltıcı bir politikanın izlenmesini âcil hale getirdi. Bunun üzerine İtalyan parlamentosu 10 Ağustos 1950 tarihinde çıkardığı bir kanunla, geleneksel idare dışında hareket eden, geçici bir bölge kalkınma idaresinin kuruluşuna karar verdi. "Cassa per il Mezzogiorno" (Mezzogiorno Sandığı) adlı bu teşkilatın görevi, Güney İtal -

ya'nın kalkınması için bölgede yapılacak olan her türlü faaliyeti bizzat yürütmek ve kontrol etmekte. Malî yönden genel bütçeden bağımsız olan sandık, geleneksel idare yapısı dışında bürokratik engellerden arınmış dinamik bir yapıya sahipti. Sandığın yönetimi Mezzoglorno'ya hizmet götüren bakanlardan oluşan bir bakanlar komitesine bırakılmıştı ve söz konusu komite, sandığın faaliyetleri hakkında her yıl İtalyan parlamentosuna bilgi ve hesap vermekle yükümlüydü. 1950 yılında geçici bir süre için (10 yıl), düşünülen Mezzoglorno Sandığı'nın faaliyet süresi önce 1965 daha sonra da 1980'e kadar uzatıldı.

YEDİ BÖLGEYE AYRILDI

İtalya nüfusunun yaklaşık yüzde 37'sine ve yüzölçümünün yüzde 40'ına sahip olan Mezzogiorno, yedi plan bölgeye ayrıldı. Mezzogiorno Sandığı, bölgenin sosyo-ekonomik kalkınmasını, bu yedi bölgeyi kapsayan bir bölgesel kalkınma planı ile gerçekleştirmeye çalıştı. Zaman içinde, sandığın süresinin uzatılmasına paralel olarak, yeni kalkınma planları hazırlandı. Böylece 1950'den günümüze, önce tarımsal gelişmeye ve altyapıya ilişkin yatırımlar gerçekleştirildikten sonra, Mezzogiorno'da 12 gelişme merkezinin (kalkınma kutbu) canlandırılmasına çalışıldı.

İtalya'nın az gelişmiş güney bölgelerini kalkındırmak için izlediği politika, tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı ve benzer kalkınma politikaları başka ülkelerde de izlenmeye çalışıldı. Hatta 1950 yılında İtalya'da mezzogiorno için özel bir bütçe hazırlanırken, ülkemizde de benzer şekilde Doğu Anadolu'nun kalkınması için

ayrı bir bütçe hazırlanması yoluna gidildiye de daha sonra, aynı ülkede iki bütçe olmaz gerekçesiyle bundan vazgeçildi.

ORGANİZASYON EKSİK

Yalnız Güneydoğu Anadolu bölgesi'nin değil, ülkemizin ekonomisini de büyük ölçüde etkileyecek olan Güneydoğu Anadolu Projesi tarım ve enerji sektörleri dışında, öteki sektörlerde de büyük atılımların gerçekleşmesine neden olabilecek dev bir projedir. Proje bittiginde ülkemizde sulanabilir toprak varlığı ve üretilen enerji miktarı bir kat artmış olacaktır. Ne var ki, bu projeden beklenen sonuçlara erişebilmek için, hem bu projeye hizmet götüren bakanlıkların, hem de kamu ve özel sektör kuruluşlarının ahenkli bir şekilde çalışması gerekmektedir. bunun için de, geleneksel idare dışında, bürokratik engellemelerden arındırılmış belirli bir plan dahilinde hareket eden özel bir örgütlenmeye ihtiyaç vardır. Projenin başlangıcından günümüze yaklaşık 13 yıl geçmesine karşın bu alanda önemli bir çaba ve gelişme görülmemiş, sadece bölgede başlayan projelerle ilgili yatırımların sürdürülmesine çalışılmıştır.

SONUÇ

Başbakan'ın çıkarılmasının düşünüldüğünü açıkladığı özel yetkilerle donatılmış "bölge kalkınma idaresi" kuşkusuz, bölgedeki kamu yatırımlarının koordinasyonu yanında, bölgenin hızlı kalkınmasına yönelik gerekli önlem ve kararların alınmasını sağlayacaktır. Özel bir idare oluşturulmasına yönelik bu olumlu adıma rağmen

men, GAP'la ilgili tüm yaklaşımlarda hâlâ eksik olan, bu "entegre bölge kalkınma" hamlesini, bir bölgesel kalkınma planına bağlama düşüncesi aşamasına gelinmemiş olmasıdır. GAP'ın kapsamına giren 6 ilde faaliyetini sürdürecektir olan "bölge kalkınma idaresi"nin başarılı olabilmesi, bir bölgesel kalkınma planı dahilinde hareket etmesiyle mümkündür. Söz konusu kanun gücündeki kararnamenin hazırlanmasında, kendi ülkemizin özel koşulları da gözardı edilmeden, olumlu sonuçları alınmaya başlanmış olan İtalyan deneyiminden yararlanmakta büyük fayda olduğu görüşündeyiz.

VE TERÖR

Bunların konumuzla, hele bölgedeki aktüel olaylarla ilgisi endirekt gibi görülürse de, üzerinde biraz dikkatli durunca, direkt ve çok önemli bağlar hemen meydana çıkmaktadır.

Bu nedenle bölgenin gerçeklerini araştırmış bir kişi olarak, Sayın Prof. Dr. Zeynel DİNLER'in kısa bir makale içine ustaca sığdırmayı başardığı Tüm önerilere içtenlikle katılıyorum.

Örneğin, 1984'den beri, özellikle son aylarda zirveye ulaşan terör ve eşkıya saldırılarını, son haftalarda (1987) Mardin (pınarcık, Peçenek, yuvalı) soykırımlarını ve en son olarak notlarım arasında Topladığım gazete kupürlerini okuyarak ilgili bölümlere eklediğim bilgilerle genişleyen durum, yeni bazı görüşler çıkardı ortaya. Örneğin 27 Kasım 1989 günü İkiyaka köyünde 13 çocuk, 6 kadın ve 2 erkeğin katliyle biten yeni bir Soykırım acı haberi ve toplam 3000 kadar vatandaşımızın şim-

diye kadar kaybını saptayan acı sonucu incelerken, bölgeyi ve tüm şartlarını iyi incelemiş bir kişi olarak, GAP ve onun başarı ve ümit dolu istikbalini düşünerek teselli bulmaya çalıştım.

Ama, son olarak, 23 Mart 1990 düzeltmelerimde, 20-22 Mart Tarihinde çoğunlukla GAP bölgesinde, ayrıntılar ile Türkiye genelinde gelişen TERÖR ve İRTİCA olaylarına karşı, iktidarı ile muhalefetile gösterilen ilgi ile mûtenasip tedbirler alınmasının kusursuz ve eksiksiz gerçekleştirilmesi zorunluğunu burada açıkça belirtmekten kendimi alamıyorum.

BU KİMİN GÖREVİ

Televizyon haberlerini izlerken, kuş uçmaz, kerwan geçmez dağlarda ÖZEL HARP kurallarının en acımasız şartları ile boğuşan Mehmetcikler için sevgi ve sempati ile karışık takdir, gurur ve güven duymak; bu günün özel şartları da eklenince, sanırım her Türk için doğal ve müşterek bir duygudur. O zamanda esas meslek görüş ve alışkanlıklarımın etkisinden kurtulamıyordum. (Bu küçük özel harp timlerinin komutanları olan genç subay arkadaşlarımla " **Devlet çapında üretilmiş**" istihbarat ihtiyaçları ne ölçüde sağlandı ve gerekleri ne ölçüde uygulandı acaba?) sorusunu kafamdan atamıyorum hiç. Çünkü, daha önce bir vesile ile kısaca değindiğim (**her işte zorunlu olan istihbarat**)ın en zarurî ve en vazgeçilmez olduğu haller, bugün yaşamakta olduğumuz şartlar gibisidir. **Bu nedenle yokluğunu elbette hiç aklıma getirmedim**, Ama basında yeralan bazı imalar nedeniyle, (**Acaba?**) sorusu ile, yetersizliğini bile düşünmenin acısını; asker olmayan bir kişinin tasavvur etmesi elbette zor, belki de imkânsızdır.

Konu üzerindeki araştırmalarım bir yana, esas mesleğimle ilgili bazı olumsuz iddialar nedeniyle acı duymaktan da kurtulamıyordum. Hele, bu harekâtın özelliklerini bilmelerine imkân olmayanların bile (**Asker bu görevi başaramadı**) anlamındaki çeşitli **yetkisiz ve ciddiyetten uzak** ifadeleri derdimize tuz biber ekiyordu. Bu da yetmedi, yetkili makamların sorularına cevap veren bir başka yetkilinin istihbarat konusunda (**Bu, ordunun görevidir**) anlamındaki kaçamak ve gerçek dışı cevabının, Güney Doğu konusundaki bir araştırma ürünü içinde cevaplandırılması zaruretinden sıyrılmaya çalışmak, bizim hem askerlik, hem de devlet anlayışımızla bağdaşmayan bir tutum olurdu.

DURUMUN ÖZELLİĞİ VE ÖNEMİ

Endişe duyan ve o endişenin verdiği teessürle konuşan, soran kişileri, ister yetkili olsun, ister olmasınlar, asla kınamıyorum. Ama hem yetkili ve sorumlu, hem kaçamak yapmak için gerçek dışı konuşmalara tahammül etmek zordur, hatta imkansızdır bu konuda. Bu nedenle, hemen, en önemli yönlerine bir açıklık getirmek gerekir konunun.

1) Bu görev külliye ordunun olamaz. 2) Görev alan askeri birlikler, sadece muhtaç oldukları muharebe istihbaratının mümkün olanını bizzat üretirler. 3) Ama bu harekâtın özelliği vardır. Bu nedenle de Özel Harp Kuralları'nın uygulanması gereklidir. 4) Özel Harp Kurallarına ek olarak, bizzat konunun da özelliği vardır. Ve bu durumda muharebe istihbaratından başka, stratejik istihbaratın değişik dallarında ordunun ihtiyacı olan, kendisinin üretmesi imkânı ve yetkisi olmayan konular da vardır. Ordu, devletin bu problemleri çözmek için sahip olduğu olanaklardan sadece bir tanesidir. Ve

bü konu yasal olarak da, kural olarak da, imkan bakımından da **MUNHASIRAN** devlet çapında sağlanabilir; Hükümetin sorumluluğundadır. 5) Bu, eksiksiz olarak sağlanmadıkça, ve gerekleri uygulanmadıkça bu operasyon başarılı olamaz. 6) Son olarak da konu, top atar, pas verir gibi başka makamların üzerine yıkılmayacak kadar ciddidir, önemlidir, tehlikelidir ve **HAYATİDİR**. Konu üzerindeki hassasiyetimin sayılamayacak kadar çok sebepleri vardır. Bunların başında da 6. maddede özetlediğim inancımınla beraber, bu konunun az sayıdaki, eğitilmiş (ve eğitmiş) mensuplarından biri oluşum gelir. Bu nedenle, bu konudaki bir araştırma ürünü içinde susmak, hem askerlik, hem insanlık anlayışımıza sığmayacak kadar önemli bir (**DEVLET - MİLLET - İNSANLIK**) anlayışsızlığı olurdu.

Susmamamızın bir nedeni de, herkesin herşeyi eksiksiz bilmesine imkân olmadığı hakkındaki inancımızdır. Öyle olunca da, en sorumlularından, görevlilerin hepsine kadar, bu gerçekleri duyurmayı **bir görev, bir hizmet meselesi olarak görüyor**, huzur içinde tüm görevlilere arzetmenin rahatlığını yaşıyorum.

VE BİR UZMAN DİYORKİ

"Özel Harp Kurallarının uygulanması gerekir" dedik yukarıdaki 3. Madde de. İyi bir tesadüf, Kasım 1989 başında, General Sayın Cihat Akyol'un konunun önemini bilimsel olarak belirten bir makalesi yayınlandı basında. Kitabımızın başındanberi uyguladığımız usule uyararak, bu makaleyi aynen alıyoruz kitabımıza.

Bu makaleyi 3 Kasım 1989 günü okurken tebesüm etmekten kendimi alamamıştım. Çünkü, sayın

Generalin makalesinde belirttiği bazı konulara daha 1987 yılında ben de dokunmuştum. Bu benzerlik gerçekten hoşuma gitmişti.

Bunun iki nedenini okuyucularıma açıklamak isterim. Biz General Cihat Akyol ile sınıf arkadaşız. Liseyi, Harp Okulunu ve Topçu Okulunu beraber okuduk. Büyük bir tesadüfle 1944-46 yıllarında bir topçu alayında, 1948-50 yıllarında Harp Akademisinde beraber bulunmuş ve bu nedenle dostluğumuz devam etmiştir.

Kitabımızın konusuna ikimiz de ilgi duymuş; zaman zaman, hemen hemen ayrıntılarına kadar beraber incelemiş ve üzerinde durmuştuk. Bu bir.

Ama asıl neden, General Akyol'un Özel Harp Konusunu çok iyi araştırmış, üzerinde eserler vermiş; General olduktan sonra da Genel Kurmay Özel Harp Dairesinin Başkanlığını yapmış olmasıdır. Yani general bu konunun en yetkili ve yetenekli uzmanlarından biridir. Biraz sonra okuyacağımız makalesini okurken tebessüm etmemin nedeni bu idi. Eğer yanlış hatırlamıyorsam, general Akyol eski "Seferberlik Tetkik Kurulu" adını "Özel Harp Dairesi" olarak değiştiren başkandır.

Benim amatör bir merak ve zevk olarak, daha çok askerlikten ayrıldıktan sonra okuyup araştırdığım bu konuda, uzman bir arkadaşımın, aynı konuyu ve görüşleri savunmaktan huzur (ve galiba biraz da gurur) duymuştum. Ama görüleceği gibi, benim yer yer birer cümle ile anlatıp geçtiğim konunun en önemli bazı ayrıntıları, uzman general tarafından yetki ile açıklanmış; ilgililere yol gösteren bir kesinlikle kamu oyu'na duyurulmuştur. Umarım, bu çok önemli ve güncel konuyu araştırma ve toplumumuza duyurma faaliyetlerine devam eder. Ve yetkililer de umarım bu çok önemli konu üzerinde çağdaş, uygar-ve tabii yasal-bir görüş ve anlayış içinde ciddiyetle dururlar.

Mücadele en kısa zamanda sonuçlandırılmalı

Yazan: General Cihat AKYOL

DOGU ve Güneydoğu Anadolu'da cereyan eden olaylar nevi, sebepleri ve boyutları ile yöneticiler ve kamuoyu tarafından anlaşılmış olmasına ve PKK eşkiyasının yarattığı bu olayları ulusal bir sorun olarak kabul etmemize rağmen, bu soruna son vermek için nedense ortaya koyabileceğimiz lüzumlu gücün hepsini kullanarak en kısa zamanda sonuç almada yavaş hareket ettirdiğimiz gözlenmektedir.

Başlangıçta en yetkili ağızlarca "İran-İrak savaşı var, bölge sınırları uzun, bu olaylar kısa zamanda bitmez" denildi. Bir kaç gün evvel, Milli Savunma Bakanımız bu mücadele "Bu günden yarına bitecek bir şey değildir." şeklinde beyanat verdi. Nihayet Başbakan "Gelecek yıl alacağımız 1 adet zırhlı ve silahlı helikopterle eşkiyanın kökünü kazıyacağız" demekle mücadeleden sonuç almak için en az bir yıllık vade biçmiştir. Halbuki niyet etmenin başarı şartı olduğu bilindiğine göre, hedefi yakın tutmak, şansı çoğaltacaktır.

PKK eşkiyasının bölgede gayri nizami harp taktik ve tekniklerini kullandığı bilinmektedir. Bu tip hareketi önlemek başlangıçta çok kolaydır. Gecikildiği takdirde konu müzminleşeceği, derinleşip kök salacağı için, özel terimi ile müteakip safha hareketinde mücadele ve sonuç alma güçleşecektir. Mücadele uzarsa, tarihteki örneklerde olduğu gibi gayri nizami harbin yenilmezliği de söz konusu olabilir.

Teşkilatlanma, görev ve sorumluluk:

Bölgeden sıkıyönetimin kaldırılıp, olağanüs-

tü hal uygulamasına geçilmesiyle yeniden tertip ve teşkilatlanmaya gidilmesi kaçınılmazdır. Son günlerde Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığının kimden emir alacağı hususunda yapılan spekülasyon üzerine hükümetçe bir açıklama yapılmıştır. Bizatihi bu açıklama çok başlı bir emir ve komuta sisteminin yürütölmek istendiğini ortaya koymuştur. Eşkiya, faalliyetini olağanüstü hal bölgesinde sürdürdüğüne göre, bununla mücadelenin lideri normal olarak illerde valiler, genelde ise bölge valisinin olması gerekir. Bölgedeki harekâtı bu lider koordine ve kontrol edecektir. Bu hareket için dörtbaşı mamur olarak hazırlanmış genel direktif bölge valisine olağanüstü halden sorumlu hükümet makamınca verilmiş olmak lazım gelir.

Geçenlerde Bölge Valimizin, "PKK'nın hedefi güvenlik güçleri değil, PKK'nın hedefi devlettir" mealindeki beyanına mütalaaten açıklık getirmek istiyorum. Geçen yazımızda PKK'nın hedefinin gücü yeterse bir Kürt devleti kurmak olduğunu ifade etmiştik. Ama, yaptığı mücadelede karşısındaki hedef güvenlik güçlerimizdir. Bize göre bunu aşması da mümkün değildir.

BÖLGE HALKI

PKK eşkiyasını halktan tecrit etmek, buna mukabil halkın tamamını güvenlik güçlerinin yanına almak, başarının en önemli şartıdır. Bölge Valisi'nin işbirlikçilerin çokluğundan şikayet eden ve halkın çoğunun devletin yanında olduğunu ifade eden beyanlarını basından ve televizyondan öğreniyoruz. Başbakanımızın Van'dan Hakkâri'ye gidememeleri bu değerlendirilmeyi teyit etmektedir. Harekâtın sonuçlan-

masının gecikmesinde en önemli etkenin bu olduğu söylenebilir. Bu tip harekât düşman bölgede yapıldığı zaman bile, lider ilkin halkı yanına almayı sağlar. Kendi memleketimizde, devleti baba sayan, yüzyıllarca kader birliği yaparak beraber yaşadığımız insanımızın tamamını halâ güvenlik güçlerimizin yanına alamamamız üzücü ve düşündürücüdür.

Taktik ve teknik:

Güvenlik güçlerimizin uygulayacağı "Gayri nizami kuvvetlere karşı hareket" taktik ve teknikleri bilinmeyen şeyler değildir. Bölge Valimizin "Biz PKK'nın taktiklerine bakıyoruz, ona göre kendi taktiklerimizi geliştiriyoruz" şeklindeki ifadelerine katılmadığımızı belirtmeliyim. Harekât sırasında inisiyatifin daima güvenlik güçlerinde olması lazımdır. Her tim mutlaka taarruzi hareket etmelidir. Eşkiyayı arayıp bulmak güvenlik güçlerimizin vazifesidir.

PKK'nın bir kısım militanının, özel terimi ile gündüz külahlı, gece silahlı olmasından, eşkiyanın vurup kaçmasından şikayetçi olmamak gerekir. Bu onun tabiatı gereğidir. Bunu bilmek zorun yenilmesine yardımcı olacaktır. Taarruzi harekât eşkiyanın zaaflarından yararlanmayı da sağlayacaktır. Üstünlük kurulunca eşkiya kaçamayarak savunacaktır. Savunma ise onun sonu demektir.

İstihbaratın kâfi olduğu söylenemez:

Gerçi Bölge Valimiz "Eşkiyayı ayrıntıları ile biliyoruz" diyor ve moral veriyorsa da, güvenlik güçlerimizin baskına uğraması, pusuya düşürülmesi olayları, konuyu bilenlerce kabul edilir ki istihbaratsızlıktan kaynaklanmaktadır.

Vukuu üzüntü yaratan bu olayların önlenmesinin, istihbaratla desteklenen eğitime bağlı bir

ustalık işi olduğunu ifade etmemiz mümkündür.

Propaganda konusunda eksiklerimiz görülüyor. Bize göre eksiklerimizin kaynağı konuya gereği kadar önem vermememizdir. Teşkilatımızda kâfi birimlerimizin olduğu ve bunların iyi koordine edildiği söylenemez.

Bölge Vallisi'nin görevi çok büyük uğraş ve fedakârlık gerektirmektedir: Bu harekâtın gereği olarak liderin ciddi ve fakat yumuşak olması, halktan kendini tecrit etmeyerek ve zaruret olmadıkça bölgeden ayrılmayarak, mütevazı, müşfik devlet baba görüntüsü ile onlarla beraber yaşaması önemlidir. Lider bölgesinde uğraş verirken çok zaruri haller dışında kamuoyuna yapılacak açıklamalar basın sözcülüğü ile yapılmalı, genel değerlendirmeler üst makamlara bırakılmalıdır.

SONUÇ

PKK eşkiyası ile mücadele en kısa zamanda sonuçlandırılarak öncelikle bölge halkının güvenliği sağlanmalıdır. Türkiye'yi bütünü ile huzursuz eden olaylar son bulunca iç ve dış beklentiler de sönmüş olacaktır.

Tıpkı büyük sıkıntılara katlanarak yüksek enflasyonla yaşamaya alıştığımız gibi, yıllar sürecektir terör olayları ile beraber yaşamaya alışmamız istenmemelidir.

HER İŞİN BİR YOLU YÖNTEMİ VARDIR

1965 ve 1967'lerde, bölgencilik, bölücülük, din, mezhep sömürsü yapanlar için iki kez hükümeti, bir kez de Cumhurbaşkanı'yı uyarmak zorunda kal-

diğimi açıklamıştım. 1976'da Cumhurbaşkanı Sayın Fahri Korutürk'le bunları yeniden konuşmuş-tuk. Emirleri üzerine, evvelce yaptığım yazılı baş-vuruları ve aynı konuda Hacettepe Üniversitesinde verdiğim bir konferans ile, tedbirler hakkındaki kişi-sel düşüncelerimi bir dosya halinde takdim ettiğimi de belirtmiştim.

Tüm bu olaylara da, politikadan ve devlet hiz-metlerinden ayrıldıktan sonra, 1977 ve 1978 yıllarında yayınladığım ANI'larım da yer vermiştim. Ve bunların en yetkili kanıtı ve belgeleri olarak, sayın Fahri Korutürk'ün, bu konu ile ilgili iki mektubunu da, şu kısa yayınımda içinde, okuyucularımın bilgi-lerine, yetkililerin dikkatlerine sunmuş bulunuyorum.

On yıl önce yayınlanan ANI'larımızdan alıyorum şu satırları: (Ama bana "Türk-Ermeni ilişkileri konu-sunda bir kitap yazdıran o saldırılar bile yine insan-ca imiş. 1975-1977'lerin dünyası, Hınçak ve Taş-nakların Türk Diplomatlarına saldırıları ve öldürülmeleri ile insanlığın yüz karası yıllar oldu).

Bu konuda çok acı bir önerim olacak Türk yetkili makamlarına ve Türk kamuoyuna.

"Yurt dışında görev yapan Türk Diplomatları-nın hayatı, hem Türkiye Cumhuriyetinin, hem de Akredite oldukları ülke ve devletlerin şeref ve haysiyetlerine emanet edilmiştir, Uluslararası hukuk kurallarına ve geleneklere göre. Ve bu cinayetleri önlemenin yolları açıktır. Sadece bu-lundukları ülkelerin 1-2 polis bekletmesi veya Türkiye Cumhuriyetinin 2-3 polis göndermesin-den ibaret değildir bu yollar..."

Evet, önerimizi burada kesmiş ve o yolun seçim ve uygulanmasını tarafların şeref ve haysiyet anla-yışlarına ve iş başarma yeteneklerine bırakmıştık.

Şimdi bir kez de yıllardır incelemekte olduğ-

muz "KÜRTLER" konusunda ulaştığımız sonuçları ve Haziran 1987'de Mardin (Pınarcık-Peçenek-Yuvalı ve 1989'da İkiyaka) köylerinde girilen soykırım ile zirvesine ulaşan (ve 1988-89'larda güçleri yettiğince devam eden) PKK saldırılarını ele alarak benzer bir görüşle yetkili ve sorumlu makamların dikkatlerine sunacağım.

Ve sanırım bu konu devlet olabilme niteliklerinin en başında yer alan, milletimizin huzur ve güven içinde yaşayabilmeleri konusudur.

Yurdumuzun tüm şehir, kasaba, köy ve mezralarında - ve bir kısmı yurd dışında - yaşayan 55 milyona yakın halkımızın insanca yaşama koşulları ve hayatları, Türkiye Cumhuriyetinin - gücünü binlerce yıllık tarih tecrübesinden alan - şeref ve devlet anlayışına emanettir değişmez kurallara göre. **(Emanete ihanet etmemek)** de, Türk Milli geleneklerinin en başta gelenlerinden biri, hatta birincisidir.

55 milyon insanın hayatlarını korumanın yolu da, sadece dağda taşta, kovuklarda eşkiya takibi; fukara köylünün eline bir silah tutuşturmak; yani, yalnız asker, jandarma, polis kullanarak zorla halletmek değildir. Tüm tedbirlerin birleştirilmesi şarttır. **Hele, ihbar ve jurnalcılıkla işgörme kötü alışkanlığını teşvik ve ihya'dan da ibaret değildir.** Ve bu görev ne yalnız ordunun, polisin; ne de bölge halkının olabilir. **Görev devletin, sorumluluk da hükümeti yönetenlerindir.** Ve bu işin asla - ve asla - küçümsenmemesi lazımdır. Ve bir yönetimin gücü, sadece - ve sadece - bu ölçüde önemli problemlerin çözümlenebilmesi ile ölçülür.

Bu işin en az, silâhli kuvvetle önleme gayretleri kadar, idarî, psikolojik, sosyal ve ekonomik yanı da; eşkiyanın kesin olarak haddini bildirmek ve bu azgınlığa, yine kesin olarak son verilmesi yanı da, imkân ve gerçeklerini çok iyi bildiğimiz

Türkiye Cumhuriyetinin gücü ve kapasitesi içindedir. Zor olmasına elbette zordur. Ama bu işin teknik, bilimsel ve yasal yolları dünyaca bilindiği kadar, yetkili Türk görevliler tarafından da bilinmesi gereken en önemli iştir. Bundan daha önemli hiç bir görevleri yoktur yöneticilerin. Ve bunların tümü - bildiğimiz kadarı ile - hiç bir uygar insanın HAYIR diyemeyeceği işlerdir.

55 milyon Türk ve dünyanın sağduyulu, vicdan sahibi kitlesi, bu kararın - yeni katliamlar olmadan-bilimsel, teknik ve etkili yol ve yöntemlere uygun olarak uygulanmasını ve milletin istisnasız tümünün huzura kavuşturulmasını bekliyor devletinden ve hükümetinden.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

MART 1990 OLAYLARI

Yayınevi ile yaptığımız ilk görüşmeler sonundaki düşüncelerime göre kitabımızın baskı işleri Mart 1990 başında bitecekti. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Özellikle benim umduğumdan uzun süren Antalya-İstanbul seyahatimin bunda etkisi oldu. Şubat sonlarında iade ettiğim dizgi ve baskı düzeltmeleri ancak mart ortasında iade edilebildi. Ve bu gecikme süresi içinde (sonunda), çoğu güneydoğu Anadolu'da olmak üzere başlatılan TERÖR ve İRTİCA olaylarının da kitabımızın konusu içinde olması nedeniyle, yeni bir (On Sekizinci Bölüm) eklemek suretile, okuyucularımıza bu yeni olaylar ve milletçe gösterilen ilgi ve reaksiyonlar hakkında-basından yararlanabildiğim ölçüde bilgi vermeme olanak sağladı.

"Basından yararlanabildiğim ölçüde" dememin nedeni, yeni yazılacak bölümün, SON düzeltme dosyası ile beraber basımevine iade edilmesi zorunluğu idi. Bu şartlar altında, bir taraftan SON dizgi ve baskı düzeltmelerini yaparken, biraz sonra açıklayacağım yeni olaylar hakkında basından başka (yani resmî kaynaklardan) ayrıntılı bilgi sağlamak-sadece zamanlama bakımından bile-mümkün olamazdı. Olaylar ve sonuçları devam ediyordu. Üstelik-ne kadar iyi niyetle olursa olsun-bu durumda resmî makamlardan (hatta yakın dostlarımdan bile) özel isteklerde ve ayrıcalıklı talepler-

de bulunmak, yönetim anlayış ve alışkanlıklarımıza uymuyordu. Esasen kitabımız içinde, yılların verdiği tecrübe ile kanıtladığımızı belirttiğim (Basının, istihbarat üretimi için en iyi ve en güvenilir haber ve bilgi kaynaklarından biri olduğu hakkındaki İSTİHBARAT üretimi kuralı)na güveniyordum. Netekim üç (günlük gazete), iki (haftalık dergi)yi üç dört gün taramak; okuyucularımı, çığırından çıkarılan son olaylar hakkında aydınlatabilecek kadar bilgi ve belgeyi sağlamaya yetti.

Üç gazete ve iki dergiden makale, yorum, haber olmak üzere 21 kupür ve sadece manşetleri toplamak için üç tam sayfa kesmişim ilk iki günlük taramalarım sonunda. üçüncü gün de bunları tasnif etmeye ve aralarından yeni bir seçim yapmaya yetti.

İlk kez bu kitabımın başındanberi uyguladığım (Makaleleri aynen alıp kitabımızın ilgili bölümünde kullanmak suretile, hem benim hem de okuyucularımın çok daha iyi yararlanabileceğimiz) hakkındaki uygulamam, bu konuda da bir yenilik getirdi aklıma. İçimden bir ses: (Sen hiç bir şey yazma bu bölümde. Basından topladığın haber, makale ve yorumları aynen sun okuyucularına. Kararı ve yeni yorumları onlara bırak) diyordu. Bir süre düşündüm. (Olur mu böyle şey? Senin kitabını okuyacak bir kaç bin kişinin hepsi, tıpkı senin gibi, her gün en az bir (veya bir kaç) gazete; her hafta en az bir dergi; her ay en az bir kitap okuyan kimseler olacaktır. Böyle bir alışkanlığı olmayanlar zaten senin kitabını da bulup okuyamazlar Evelce gazete ve dergilerden günü gününe olayı okumuş olanlar (aynı yazıları senin kitabında da) görünce ne derler buna?) Bu soru ve cevapları da tartışım kendi kendime beş on dakika. (Ne sakıncası var? Kim ne derse desin. Sen devam et, bu ilk kez uyguladığın

usule göre. Kestiğın kupürleri topla bir dosyada ve tasnif et. Sanki başkasının yazdığı bir kitapmış gibi oku onları. Beğenmezsen kaldırır atarsın. Ya da kitabın başındanberi uyguladığın ölçüde makalelerden yararlanma yolunu seçersin yine. Yer yer kendi görüşlerini eklersin. Hatta tamamen klasik kaynaklardan yararlanma yol ve usulüne bile dönebilirsin beğenmezsen) demiştim kendi kendime.

Önce (bu düşünce tarzımı da kapsayan bu sunuş yazısını yazmakla) başladım yeni bölüme, gazetelerden kestiğim kupürleri tekrar okumadan. Bu yazı'nın son sayfasını, son kararın verilmesine bırakarak, bu sayfanın sonunda kupürleri incelemeye başlayacağım.

BASININ BAŞARISI

Bu düşünme ve karar arama safhasında ulaştığım bir müşahademden duyduğum mutluluğu ve sebebini tüm okuyucularıma ulaştırabilmenin huzuru içindeyim şu anda. Bu olağanüstü günlerde görevlerini, en iyi, kusursuz yapan ve tam bir millî hizmet şuuru ile çalışan ve başarılı olan millî müesseselerimizin biri de TÜRK BASINI olmuştur. Bu müşahademden gurur ve huzur duydum. Dünyanın, daha çok bir ekonomik standard ölçüsü olarak kullandığı terimle, değil gelişmekte olan, hatta en gelişmiş ülkelerinde bile basının, böylesine inanç ve heyecanla, bir millî dâvada bu ölçüde birleşebildiklerini görmedim hiç. Bu başarıyı düşünebilmek bile zordu bu örneğe kadar.

Türk basınından 3 gazeteden üç gün içinde rastgele seçilmiş 17 manşetin karması olan dört fotoğraf bile kitabımı yıllar sonra okuyacak, bu günleri hiç görmemiş, yaşamamış olan vatandaş ve soydaşlarımıza sanırım bir fikir vermeye yetecektir,

Silopl. Nusaybln. Şimdi de Cizre. Göstericiler güvenlik güçleriyle bütün gün çatıştı
Resmi daireler ateşe verildi. 4 ölü, 9 yaralı var. Çevre ilçeler çember altında

Tehlikeli oyun

● Mardin'in Cizre ilçesinde dün önceki gece meydana gelen çatışma sırasında Nusaybin ilçesindeki protestocuların hedef alındığı ve Mardin'den gelen askerlerin Cizre'ye girdiği bildirildi. Çizre'de dün bir kişi öldü, diğerleri yaralandı. Çizre'de güvenlik güçleriyle göstericiler arasında çatışma yaşandı.

● Mardin'in Cizre ilçesinde dün önceki gece meydana gelen çatışma sırasında Nusaybin ilçesindeki protestocuların hedef alındığı ve Mardin'den gelen askerlerin Cizre'ye girdiği bildirildi. Çizre'de dün bir kişi öldü, diğerleri yaralandı. Çizre'de güvenlik güçleriyle göstericiler arasında çatışma yaşandı.

● Mardin'in Cizre ilçesinde dün önceki gece meydana gelen çatışma sırasında Nusaybin ilçesindeki protestocuların hedef alındığı ve Mardin'den gelen askerlerin Cizre'ye girdiği bildirildi. Çizre'de dün bir kişi öldü, diğerleri yaralandı. Çizre'de güvenlik güçleriyle göstericiler arasında çatışma yaşandı.

● Mardin'in Cizre ilçesinde dün önceki gece meydana gelen çatışma sırasında Nusaybin ilçesindeki protestocuların hedef alındığı ve Mardin'den gelen askerlerin Cizre'ye girdiği bildirildi. Çizre'de dün bir kişi öldü, diğerleri yaralandı. Çizre'de güvenlik güçleriyle göstericiler arasında çatışma yaşandı.

PKK, 12 kişiyi kaçırdı

Yasadışı dinci örgütün ölüm listesi ele geçirildi

Namlunun ucundakiler

Fatih Sami, Levent Koca, Emel Eren, Halil Eren

Gözler Tunus'taki Nadha Örgütü'nde

Selim Hüseyin Özde - 38 yaşında
İstanbul, 1982A üyesi

İzzet Çelik - 47 yaşında
Ankara, 1975 üyesi

İzzet Fidan - 25 yaşında
İstanbul, 1975 üyesi

Nebati Fehri Bekir - 34 yaşında
Şişli, 1982A üyesi

Ayhan İsmailoğlu - 41 yaşında
Bursa, 1975 üyesi

Hilmiye Tokdemir - 42 yaşında
İstanbul, 1975 üyesi

Adem Erbuğ - 38 yaşında
Karak, 1982A üyesi

8 mühendisin Bazıg' da katliamı 'tehlike' yi elbirliği ile koruyacak k

Yüreğimiz siz!

Sokağa çıkma yasağı kaldırıldı, Ancak dükkânlar yine açılmadı

Cizre'de gerginlik sürüyor

20 saatlik sokağa çıkma yasağı kalkmasına

1982A

bu üyelerle birlikte...

...bu üyelerle birlikte...

Yurttan katliam şoku Çankaya' terör zirvesi

Yurtta katliam şoku

PKK'lı teröristlerin Elazığ'a bağlı Kayaönü köyünde yedisi mühendis dokuz kişiyi öldürmesi büyük nefret yarattı

Çankaya'da terör zirvesi

5 bin kişi cumadan sonra Türkiye aleyhine sloganlarla yürüdü

Cizre yine ayakta

Çankaya'da 2.5 saatlik olağanüstü değerlendirme

Terör zirvesi

'Sıkıyönetime gerek yok'

PKK

PKK'lular okul yakıp kaçtı

İstanbul'da

basınımızın bu dâvadaki inançlı ve şuurlu tutumu hakkında.

Bu sunuş yazısına bir süre ara verdikten sonra üç gazete ve iki dergiden kesilmiş 21 kupürü inceledim tek tek. Bir seçim yapmak gerçekten zordu. Ama bizim başlangıçtan beri uyduğumuz plânın çok üstüne çıkıyordu sayfa sayısı. Bu seçim gerçekten zordu. 10 yazıyı zorlukla ayırdım İlk üç gün çıkan üç gazeteden. Bilmiyorum hepsini sığdırmak mümkün olacak mı?

Manşetleri gösteren dört fotoğrafta okunacak cümleler, terimler bile bir fikir verebilecektir sanırım okuyucularımıza. Umarım devletimiz bu tahriklerin kökünü ve olay olarak ortaya çıkarılan dallarını kurutarak tarih huzurunda DEVLET olduğunu kanıtlamakta zaaf göstermeyecektir.

GİDİŞ

Yazan: ALTAN ÖYMEN

İŞİN ciddiyeti, şimdiye kadar fazla fark edilmedi. Ama artık gözle görülür haldedir. Türkiye yeniden, çok tehlikeli bir ortamın içine girmiştir.

Bir yanda gizli terör örgütleri var. Merkezi Almanya'daki, İran'daki şeriat örgütleri.. Bekaa Vadisi'nde yetiştirilen sol fraksiyon örgütleri.. Yakalana-bilenlerin ilk sorgularından çıkan haberler ilginçtir. Elleriindeki ölüm listelerinde yeni yeni isimler sıralanıyor. Politikacılardan ünlü sanatçılara, gazetecilerden işadamlarına kadar..

Bir yandan açık PKK örgütü.. Karayollarına tuzak kurup, kimlik kontrolü yaptığı 150 kişi arasından devletin ve bir firmanın mühendislerini seçiyor. Götürüyor.. Kurşuna diziyor.. Bu yaptığığının "son"

olacağına veya resmi ifade şekliyle "eşkiyanın kökünün kazınacağı"na inanmak için bir neden de yoktur.

Silopi, Nusaybin, Cizre olayları.. Güvenlik kuvvetlerinin teröristlerle halkı birbirinden ayırt etmekteki güçlükleri. ölümler, yaralılar.. Sokaklarda iç savaş manzaraları..

Onların da tekrar etmemesi dileğimiz ama, acaba o dilek gerçekleşecek midir?

İstanbul'da Beyazıt Meydanı dahil, yurdun bazı yerlerinde "Nevruz eylemi" olarak başlayan gösteriler.. gerçi belirli sınırlar içinde kalmışlardır. Polisin de anlayış göstermesiyle, başka ülkelerde de rastlanan benzeri gösterilerin boyutlarını aşmamışlardır. Ama her şey gösteriyor ki, büyük şehirlerimizde de artık, dikkat edilmediği takdirde büyüyebilecek olan bir "çatışma potansiyeli" vardır.

Dün Haber Müdürümüz Murat Köprü'ye sordum: "Bugün bir olay var mı?" diye..

-"Durum şimdilik sakin görünüyor" dedi.

Arkasından ekledi:

-"Sadece Pervari'de bir çatışma olmuş.. İki güvenlik görevlisi şehit olmuş. Bir de, PKK Ağrı'da bir köyü basmış.. Okulu yakmış. Diyarbakır'da da bombalı pankart patlamış. Bir kız öğrenci yanmış."

Durumun "sakin" oluşu bu. Ama haklı Murat Köprü.. Değerlendirme sıfatları, hep görecelidir. 9 mühendisin öldürülüşü dahil, birçok olayla dolu olan önceki güne göre, dünkü durum elbet "sakin" sayılır.

Ancak: Gene göreceli olarak bakılırsa, Lübnan, birkaç günden beri bizden çok daha "sakin".. Haber ajanlarından yeni ölüm haberleri gelmedi.

Dileğimiz, artık bazı günlerde Lübnan'daki olay grafiğini bile geride bırakan bu manzaranın bilincine, hep birlikte varabilmemizdir. Daha önce vurgu-

ladığımız "milli hükümet" önerilerini tekrarlamayalım. Mevcut hükümet gibi, Meclis'teki ANAP grubu da öyle çözümleri içine sindiremiyor. Ama bu gidişe karşı alınacak tutumlar ve önlemler hiç olmazsa o grup içinde görüşülmelidir. O konuda verilen genel görüşme önermeleri, geçen salı günü olduğu gibi reddedilmemelidir.

Dinci örgütler İran destekli

Yazan: Milliyet İstihbarat Servisi

SİLAHLI cinayetler işleyip ölüm listeleri hazırlayan şeriatçı örgütün, militan kazanma çalışmalarını Malatya'daki üç cami ile İstanbul'daki iki cami ve bir kahvehanede yaptıkları belirlendi. Bu arada adının açıklanmasını istemeyen istihbarat yetkilisi, "İran 1984 yılından bu yana dinci örgütleri açıkça destekliyor" dedi.

İstanbul Siyasi polisi tarafından düzenlenen operasyonla yakalanan, Türkiye'de laik düzeni yıkararak din devleti kurmak için bir dizi cinayet işleyen şebeke elemanlarının sorgusu tamamlandı. Dinci örgütün liderliğini yapan "Hüsamettin Hoca" kod adlı Selahattin Özer'le "Abdülhamit Hoca" kod adlı Hamit Turgut, örgüt militanlarını Malatya'da üç, İstanbul'da iki cami ile bir kahvehane çevresinde yaptıkları çalışmalarla kazandıklarını söylediler. Türkiye'de dinci bir devlet kurmak için PKK ile işbirliği yapan örgütün, bulunduğu militanları, sultanbeyli ve Kurtköy'deki evlerde düzenlenen sohbetlerde eğittiği bildirildi. Düzenlenen ev sohbetlerinde Türkiye'nin "Dar-ül Harp" olduğu, ve "küffarla cihat" edilmesi gerektiğinin anlatıldığı kaydedildi. Düzenlenen toplantılarda örgüte katılma düzeyine gelen-

lerin, Suriye'den geçerek Lübnan'a gizlice gönderilip Hizbullah kamplarında eğitildikleri belirtildi. istihbarat birimleri tarafından yapılan çalışmalarda ise kendilerini "Ümmetçi" olarak tanıtan şeriatçı örgüt militanlarının kamplarda devrim muhafızları olarak bilinen Peşderanlar tarafından eğitildikleri belirlendi.

Adının açıklanmasını istemeyen üst düzey bir istihbarat yetkilisi, "Türkiye'ye İslam devrimini ihraç etmek isteyen İran, 1984 yılından bu yana dinci örgütleri açıkça destekliyor" dedi. 1984 yılı Mayıs ayında Tahran Hilton Oteli'nde Ali Hamaney başkanlığında dünyanın her tarafından gelen yaklaşık 400 imamla bir toplantı yapıldığını anlatan istihbarat yetkilisi, "Bu toplantıda alınan en önemli karar, İran destekli terör örgütlerinin Lübnan üzerinden yönlendirilip, eğitilmesidir" diye konuştu. İran'ın 1984 yılında şeriatçı terör örgütleri için Lübnan'a 50 milyon dolar (yaklaşık 130 milyar TL) gönderdiğini söyleyen istihbarat yetkilisi, "Bu rakam 1984 yılından sonra gittikçe artmış ve şeriatçı terör örgütlerinin her türlü ihtiyacı karşılanmıştır" dedi. 1984 yılında Tahran Hilton Oteli'nde yapılan "imamlar toplantısı"na Türkiye'den Cemalettin Kaplan ile adı bilinmeyen bir imamın katıldığını ifade eden istihbarat yetkilisi, "Cemalettin Kaplan burada alınan kararlar doğrultusunda Almanya'da faaliyet göstermeye başladı" şeklinde konuştu. Şeriatçı örgütlerin Avrupa'daki merkezlerinin Almanya olduğunu belirten istihbarat yetkilisi, "Alman hükûmeti bir takım ticari tavizler karşılığında diplomatik hüviyetli devrim muhafızlarının Almanyaya girip çıkmasına izin verdi" dedi.

SON OLAYLAR İÇİN MECLİS SORUŞTURMASI GEREKİYOR...

Yazan: M.Ali Birand

NUSAYBİN, ardından Cizre'de patlayan olayların hafife alınabilecek hiçbir yanı yok. İçişleri Bakanını veya diğer resmi yetkililerin "kışkırtma oldu" gibi gerekçelerle durumu idare etmeye çalışmaları da yetersiz kalmaktadır.

Bu olaylar, hükümetin inceleyip kamuoyunu aydınlatması veya gerçekleri ortaya çıkartmasına bırakılamayacak kadar ciddidir. Hükümet kendini kurtarabilmek, aklayabilmek için en olmadık gerekçeleri önümüze koyacaktır.

Oysa tam aksine, Nusaybin ve Cizre'de nelerin, neden ve kimler tarafından çıkarıldığı çok yönlü ve tarafsız biçimde, derinlemesine incelenmelidir.

Kaygı duymamaya imkân var mı?

PKK temsilcileri günlerdir Avrupa başkentlerini turluyorlar ve Nusaybin-Cizre olaylarının kendileri tarafından çıkarıldığını, bunun bir "halk ayaklanması" olduğunu, 1990'lı yıllarda bu şekilde "zafere ulaşacaklarını" ileri sürüyorlar. Hatta, bazı Türk gazetelerinin manşetlerindeki bir kelimeyi kendilerine slogan yapmışlar: "...Şimdi de bizim İntifadamız başladı" diyorlar.

Bu iki kentteki olayların gerçek yüzünü Türk kamuoyu henüz tatmin edici bir şekilde öğrenememiştir. Gazeteciler sokulmuyor. Cizre'ye giriş-çıkışlar yasaklanıyor.

Durum böyle olunca da fısıltı gazetesi tüm gücüyle tirajını artırmaya başladı: Ölü ve yaralı sayısının resmi rakamların çok üzerinde olduğu, güvenlik kuvvetlerinin halka ateş açtığı...vs.. vs...

Türk toplumunun bugün her zamandan daha

fazla açıklığa ihtiyacı vardır. Sansür değil, tam ve ayrıntılı bilgi istenmektedir.

Hepimizin sorduğu sorular yanıt bekliyor:

-Olayların temelinde yatan gerçekler nelerdir?

-PKK'nın rolü ne olmuştur?

-Gerçekten bir halk ayaklanmasına mı tanıklık edilmiş, yoksa bir çatışma büyüyerek boyutlarını mı aşmıştır?

-Güvenlik kuvvetlerinin olay karşısındaki tutumu ne olmuştur? Sağduyu ve itidal ile mi hareket etmişler, yoksa son zamanlarda sık sık görülmeye başlandığı gibi, hatalı yönlendirmeler ve kontrolü kaybedince acele, silaha davranma gibi durumlara mı düşmüşlerdir?

Bu olayların üzerinde ısrarla durmamızın nedeni, çıkacak sonuçların Türkiye Cumhuriyeti'nin yaklaşımını ve bazı politikalarını değiştirebilecek önemde olabileceğine inanmamızdır.

Eğer gerçekten bir halk ayaklanması varsa, alarm zillerinin çalması, hepimizin seferber olması gerekir. Bıçak kemiğe dayanmış demektir.

PKK, 10 yılı aşkın süredir "halk ayaklanması" düşünüyor ve tüm stratejilerini de buna göre ayarlıyordu. Tek başlarına, sadece dağda çoban öldüren veya 1-2 haneli mezra basarak bir yere varamayacaklarını biliyorlardı. Silahlı mücadele ile Türk güvenlik kuvvetlerini yenmelerine de imkân olmadığı farkındaydılar. Ayakta kalmalarının tek yolu, yöre halkını arkalarına almak ve ayaklandırabilmektir...

İşte şimdi hepimizin, kendi kendimizi aldatmadan, gerçekleri-ne kadar acı da olsa-ortaya çıkartmamız gerekiyor.

Eğer gerçekleri toplum da öğrenirse, Türk devleti -bazılarının düşündüğü gibi-zayıflamaz. Tam aksine daha da güçlenir. Zira toplumunu arkasına

almış bir devlet çok daha cesur adımlar atabilir, çok daha sağlıklı politikalar oluşturabilir.

Yeter ki, olayların tüm boyutları incelenebilsin ve gerçekler tarafsız şekilde öğrenilsin.

Bu nedenle her partiden konuya yatkın, bağınaz olmayan kişilerden kurulacak bir "tahkikat komisyonu" hem topluma güven verecek, inandırıcı bir rapor hazırlayabilir. Hatta orta ve uzun vadede alınabilececek önlem önerisinde dahi bulunabilir.

Başta da belirttiğimiz gibi, biz son olayların ve tahkikat işlevinin, hükümete bırakılmayacak kadar ciddi olduğuna inananlarız...

Yeni Süreç...

Yazan: Uğur Mumcu

Güneydoğu'da olaylar sürüyor. Bu gidişle daha da sürecek!

PKK, önceki gün Elazığ'da 7'si mühendis 9 kişiyi öldürdü. PKK, dün de Ağrı'da bir ilkokul ve lojmanı yaktı. pervari'de de iki er PKK ile çatışmada şehit düştü.

Olayların genel görünümü şu: Terör, bireysel terörden "kitle terörü"ne dönüyor, hem de büyük bir hızla..

Geriyeye doğru dönüp bir küçük değerlendirme yapalım:

PKK terörünün dönüm noktası 15 Ağustos 1984 "Eruh olayları"dır. 1984 yılı 15 ağustos gününden bu yana bölge de 1586 kişi öldürülmüştür.

15 Ağustos 1984 tarihinden bu yana 67 ay geçmiş; bu hesaba göre ortalama her ay 23 kişi öldürülmüş, aradan geçen 2025 günde yine ortalama her gün bir kişi öldürülüyor.

Bu bir savaştır.

Ayrımcı güçler ve bu güçlerin destekçileri, bölgede bir "Kürt devleti" kurmaya çalışıyorlar. Silahlı Kuvvetler ve güvenlik güçleri de yurt topraklarını savunuyorlar.

Bütün terör örgütleri önce "bireysel terör" yöntemlerine başvururlar, sonra da "kitle terörü"ne..

Ayrımcı teröristlerin bütün amacı, halkı da yanlarına çekmektir. PKK, bölgedeki gerilimden yararlanıp halktan da destek almaya çalışıyor. Bu arada geleneksel günler ve dinsel duygular da kullanılıyor.

Çeşitli terör örgütleri ve destekçileri 12 Eylül 1980 öncesinde güçsüz hükümetlerin yarattıkları iktidar boşluklarından yararlanmasını bildiler. Yurtiçindeki sağ ve sol terör örgütleri ile yurtdışındaki Ermeni terör örgütlerini eylemleri 1978 yılından sonra yoğunlaştı.

1978 yılında tırmanan terör, ister istemez, 1980 eylülünde askeri darbeyi getirdi.

Bu süreç, hepimiz için bir deney omalıydı.

Bunca olaydan sonra artık bugün geriye dönüp "parlamento fetişizmi" yapmaya hiç gerek yok: 12 eylül öncesi parlamentosu işlevini yitirmişti; partiler ve liderleri ise tam bir aymazlık içinde olayı izlemişlerdi.

Bu koşullarda darbe "yağmurun yağması gibi" doğal bir akışla gelmiş, "yönetemeyeni yönetirler" kuralı bir kez daha egemen olmuştu.

Parlamento hiç kuşku yok, demokrasinin en temel kurumudur. Ancak tek kurum değildir. Parlamento, demokrasiyi demokrasi yapan öteki kurum ve oluşumlardan soyutlanamaz.

Siyasal partiler demokrasinin vazgeçilmez öğeleridir. Böyle olmasına böyledir, ama siyasal partiler ve parlamento dışında demokrasiyi demokrasi

yapan başka kurumlar, ilkeler ve oluşumlar da vardır. Özgür basın gibi ve bağımsız yargı organları gibi güvenceler yoksa sağcısından solcusuna kadar bütün partiler, sendikalar ve dernekler özgürce örgütlenemiyorlarsa seçim sistemi bütün siyasal partileri parlamentoya yansıtıyorsa, demokrasi adına bir başka rejim işliyor demektir.

Terörle savaşmanın binbir yolu vardır. Bu yollardan en sağlıklı ve en uzun ömürlü olanı terörle, demokrasi içinde savaşmaktır.

Parlamento ve hükümet, ülkemizi bölme tehlikesi taşıyan son olaylara karşı ne gibi önlemlere başvuruyor?

Bugün milltevekillerinin tek tek geçmişi düşünceleri ve olaylardan ders çıkarmaları gerekiyor.

Örneğin şu olaydan:

12 Eylül öncesinde yaşanan "Kahramanmaraş olaylarını" anımsayın; o güne kadar "bireysel terör" yöntemleri geçerliydi; Kahramanmaraş'ta "kitle terörü" yaşandı; bu kitle terörü, "Alevi-Sünni" ayrımlarını körükledi; aynı ayrımcılığın yol açtığı terör, Çorum ve tokat illerinde de yaşandı.

Kahramanmaraş olayları, bir dönüm noktası oldu. Bu olaylar ile bir süreç başlatılmıştı. Bu süreç 12 Eylül 1980 günü noktlandı.

12 Eylül 1980 tarihinden sonra bir başka süreç başlatıldı.

Bu süreç, 1983 yılının son ayında bitti; daha sonra içinde bulunduğumuz yeni süreç başladı.

Bu yeni sürecin iki duyarlı konusu var; biri "Kürtçülük" ve Kürtçülüğe dayalı "PKK tetörürü", öteki "dinsel gericilik" ve buna bağlı "İslamcı terör."

PKK terörü "kitlesele terör'e dönüşmek üzeredir! "İslamcı terör" de büyük kentlerde laik aydın avına çıkmış bile.

Bu koşullarda ne yapmalı?

Bu koşullarda yapılacak iş bellidir. Yapılacak iş, 12 Eylül öncesindeki parlamentonun, siyasal partilerin ve hükümetlerin yapmadıklarını, yapamadıklarını yapmaktır!

Hemen bir araya gelip bir seçim hükümeti kurmak ve yeni seçimlerle oluşacak parlamento ve hükümet ile terörün üstüne gitmek gerekiyor.

Doğru da kime anlatacaksınız bütün bunları? Kime? kimlere?

...

HAM HAYAL

Yazan: Mümtaz Soysal

GÜNEYDOĞU olaylarını yaratanlar konusunda konuşan hükümet sözcüsü Bakan, "Ham hayal peşindeler" diyor.

Sorunla ilgili olarak yapılan kabine toplantılarından ve üst düzey görüşmelerinden sonra söylenenlerde de güvenlik ve asayiş konuları dışında bir şey yok.

Oysa Güneydoğu sorunu, yalnız güvenlik ve asayiş konularından oluşan bir sorun değil. Şimdi kulaklar bunların dışında da bir şeyler duymak istiyor.

GÜNEYDOĞU'nun güvenlik ve asayiş sorunlarını kuvvet yoluyla çözmek elbette büsbütün olanaksız değildir. Nusaybın ve Cizre'de olduğu gibi "intifada'yı andıran durumları ortaya çıksa bile, nihayet düzenli ve tam donanımlı bir askeri güç eninde sonunda ağır basıp durumlara egemen olur.

Ama, yalnız bu bakımdan bile, durumlara egemen oluş tam mı olur?

Böyle bir soru karşısında, İngiliz istihbaratının

19.yüzyıl sonlarında yaptığı ve bir ölçüde hâlâ da geçerli saydığı bir değerlendirmeyi anımsamakta yarar olabilir.

İngilizlere göre, Rusların güneydeki sıcak denizlere iniş yolları üzerinde iki ülke vardır ki, bunların topoğrafyaları, arazi yapıları o ülkelerin ancak kendi yerli halkınca korunmasını zorunlu kılar: Afganistan ve Batılıların kürdistan dedikleri topraklar. Buraları öyle yerlerdir ki, dıştan gelenlerce yüzde yüz denetim altına alınamaz. Rusların buralardan geçerek güneye sarkmaları istenmiyorsa, afganistan'la Kürdistan'da ora halklarınca yönetilen, ama İngilizlere yakın tutulabilen bağımsız devletler kurmak en elverişli çözümdür. İngilizlerin Hayber Geçiti başarısızlıklarından sonra Afganistan'a egemen olmaktan vazgeçişlerinde ve yüzyılı aşkın bir süredir kürdistan sorunuyla yakından ilgilenişlerinde hep bu düşüncelerin etkisi olagelmıştır.

O halde, askeri bakımdan yüzde yüz denetim altında tutulamayacak yerler için Türkiye'nin de başka şeyler düşünmesi gerekecektir.

AĞIRLIĞI, güvenlik önlemlerinden önce ekonomik ve sosyal sorunlara veren bir Güneydoğu planı gibi.

Plan ve program kavramları, ANAP iktidarının pek sevmediği kavramlardır. Şimdiki iktidar, yalnızca bir GAP projesiyle ya da özel girişimciler için teşvik önlemleriyle Güneydoğu kalkınmasının sağlanabileceğini sanmıştır.

Yanılmıştır.

Yarıda bırakılmış, hatta geriye götürülmüş toprak reformu yeniden ele alınıp tamamlanmadan GAP'ın bitmesi bile işe yaramayacağı gibi, yalnızca teşvik önlemleriyle Güneydoğu'ya çekilebilecek bir özel girişimcilik de Türkiye'de yoktur.

Dolayısıyla, İstese de istemese de, ANAP ikti-

darı bu noktada artık reformcu, plancı ve devletçi olmak zorundadır.

İnanmıyorsanız, Refah partili Cizre Belediye Başkanı'nın dün Ankara'da Milliyet'e söylediklerini okuyun: "Bana göre, 20 bin civarındaki korucunun her birine ayda 500 bin lira vermek yerine bu paralarla yatırım yapılışaydı, ekonomik durum biraz canlanırdı. Bölgemizde hiç fabrika olmadığı için insanların çalışacağı doğru dürüst iş sahası yok. Cizre, tam bir yoklar şehri."

Fabrika yok, Toprak yok, iş yok, su yok, eğitim yok.

Ne var?

"Özel tim" var.

Yani, savaş psikozu içine girmiş, kendisinin düşman olarak görüldüğüne inandığı için karşısındaki de düşman olarak gören, kendi canını esirgemediği için başkalarının da canını esirgemeyen, bazen üniformalı, bazen üniformasız bir güç.

Ne kadar dengeli, dikkatli ve insafli olmaya çalışırsanız çalışın, başka şey yoksa ve yalnız "özel tim" varsa, özel tim devletin yerli insana sunabildiği tek şeyse, sunulmamış öbür şeyler için oluşan tepkiler de özel timin üzerinde yoğunlaşır.

Kısacası, asıl ham hayal olan, Türkiye'nin başka yerleri gibi, Güneydoğu'yu da plansız, programsız, "kim kendini kurtarabilirse kurtarsın" anlayışına dayalı bir yaklaşımla kurtarma düşüncesidir.

3 ÜLKE İLE GİZLİ SAVAŞ

Yazan: Nur Batur

GÜNEYDOĞU'da PKK saldırılarına paralel olarak patlak veren olaylar devam ederken, ankarada gözler tümüyle suriye, Irak ve İran'a çevrildi.

Türk hükümeti, PKK terörünün tırmanmasını, tüm uyarılara rağmen, suriye, Irak'ın PKK'ya sağladığı "barınak ve eğitim" imkânlarına bağlıyor. Olaylar ankarada siyasi kulislerinde de yoğun tartışma konusu... Bazı siyasi gözlemciler, Türkiye ile bu üç ülke arasında ilan edilmemiş "gizli bir savaş" olduğu görüşünü savunuyorlar. Bu gözlemciler, "Üç ülke de Türkiye'nin toprak bütünlüğünü parçalamak için silahlı mücadele veren ve çoluk-çocuk insanları katleden böyle bir terör örgütüne destek veriyorsa ve Türkiye'nin bütün uyarılarına rağmen, bu tutumunu değiştirmiyorsa, bu Türkiye'ye karşı açılmış, gizli bir savaştan başka bir anlam taşır mı? Olayı bu yönden değerlendirmek lazım" diyorlar.

Ankarada, üç ülkenin Türkiye'ye karşı tutumu çeşitli yönleriyle değerlendiriliyor. siyasi gözlemciler, suriye ve Irak'ın GAP projesinin başladığı ilk günden itibaren Fırat sularının Türkiye tarafından kontrol edilmesini hazmedemediğine dikkat çekiyorlar ve şu değerlendirmeyi yapıyorlar:

"Irak ve Suriye, yıllar önce Karakaya Barajı'nın yapımını durdurmak için uluslararası bir kampanya açmışlar, Dünya Bankası'nın bu barajın yapımı için verdiği krediyi durdurmaya çalışmışlar ve Türkiye üzerinde de belirli bir uluslararası baskı yaratmışlardı. Ancak, Atatürk Barajı için aynı taktiği uygulamadılar. Çünkü, Atatürk Barajı tamamen iç kaynakla yapılıyor ve dışardan kredi alınmıyor. Bu durumda da Türkiye'ye uluslararası bir baskı çekebilecek durumda değiller. Türkiye'nin barajı doldurmaya başlaması nedeniyle bir ay Fırat sularını kes-

meden önce, Suriye ve Irak'ı susuz bırakmamak için aldığı tüm tedbirlere ve gösterdiği bütün iyi niyete rağmen, Arap dünyasını ayağa kaldırmaları, aslında, temeldeki yaklaşımlarının değişmediğini ortaya koyuyor. Bu durumda, akla şu soru geliyor. Irak ve Suriye acaba Türkiye'de istikrarsızlığa yol açıp, GAP projesini durdurmaya mı çalışıyorlar?"

İran açısından yapılan değerlendirmede ise, İran'ın savaş süresince, Şii devrimini Türkiye'ye ihraç etmeye çalıştığı, bunun yanı sıra da PKK'yı desteklediği söyleniyor ve şu soru ortaya atılıyor:

"İran, şimdi, PKK'ya destek vererek acaba, Şii devrimini ihraç çabalarını canlandırmaya mı çalışıyor?"

SURİYE'DEKİ DURUM

Türkiye, yıllardır, PKK teröristlerine gerek eğitim imkânı sağladığı, gerekse barınak olduğu için Suriye'yi sürekli uyarıyor. Hatta Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde Suriye'ye yaptığı ziyaret sırasında, iki ülke arasında bir güvenlik anlaşması imzalanmış ve Suriye, sınıra yakın bölgelerdeki PKK teröristlerinin de eğitim gördüğü bazı askeri kampları kaldırmıştı. Radikal Filistin gruplarına ait olan bu kamplar daha sonra Bekaa Vadisine taşınmıştı. Suriye ile yapılan su ve güvenlik anlaşmasından sonra Suriye'den sızan PKK teröristlerinin azalması Ankara'da memnuniyet yaratmıştı. Ancak, Atatürk Barajı'nın su tutma aşamasına yaklaşmasıyla birlikte, PKK teröründe ve Suriye'den sızmalarda da giderek bir tırmanış dikkat çekti.

Suriye, Türkiye'nin şimdiye kadar yaptığı tüm uyarılar karşısında aynı tepkiyi gösteriyor.. Öncelikle PKK'nın Suriye topraklarında barındığı ve eğitim

gördüğü suçlamalarını reddediyor. Apo'nun Şam'da yaşadığı artık herkesçe bilinmesine rağmen yine de Esat yönetimi bunu reddetmeye devam ediyor.

Suriye, sınıra 4 kilometre mesafede halen PKK kamplarının bulunması ve buradan sürekli Türkiye'ye saldırıların yöneltilmesi yolundaki Türk görüşü karşısında ise "Bekaa Vadisi savaş bölgesinin kontrolü son derece zor.. Ama Türkiye de sınırını kontrol edemiyor. eğer Suriye'den sızıyorsa, niçin siz sınırdan sızmaları kendi tarafınızda durduruyorsunuz?" argümanı ile çıkıyor.

Hatta, birkaç gün önce, Suriye Dışişleri Bakanlığı, Şam'daki Türk Büyükelçisi'ne, Türk basınının Suriye'yi PKK teröründen dolayı suçlamasından duydukları rahatsızlığı dile getirdi ve bu durumun Türk-Suriye ilişkilerine zarar vereceğini ilettiler.

İRAN'DAKİ DURUM

İran'ın savaş süresince Irak'taki ve Türkiye'deki Kürt gruplarını tahrik ettiği, hatta beslediği biliniyor. Türk istihbarat kaynakları, birkaç yıldır da, İran'ın Türk sınırına çok yakın olan topraklarında PKK'nın eğitim gördüğünü, yaklaşık 20 askeri kampın bulunduğunu saptamış durumda. İran'la yapılan müzakerelerde bunların masaya getirildiği ve uyarıda bulunulduğu belirtiliyor. Hatta, Başbakan Yıldırım Akbulut'un Tahran'a yaptığı ziyaret sırasında da, Türkiye'ye yönelik saldırılara İran'ın barınak olmaması isteği gündeme getirildi. Ancak, Türkiye'nin yaptığı her uyarıda aldığı yanıt, Suriye'nin verdiği yanıtın farklı değil. İranda Türkiye'nin tesbitlerini reddediyor.

IRAK'TAKİ DURUM

Irak, İran'la savaştığı dönemde, PKK teröristlerine karşı Türkiye'nin kendi topraklarında bile askeri önlem almasına izin vermişti. Çünkü, kuzey bölge-sindeki Kürtlerle uğraşacak durumda değildi. Ancak, geçen yıl Türk-Irak sınırına çok yakın olan bir köyde PKK teröristlerinin çoluk çocuk 22 kişiyi öldürüp, Irak'a kaçımlarından sonra, bunların yakalanması yolunda ciddi bir önlem almadığı dikkat çekti. Yetkililer, halen, Suriye kadar olmasa da, Irak'tan da Türkiye'ye yönelik eylemler olduğu belirtiliyor.

Türkiye bir süre önce, yeni bir "sıcak takip" anlaşması yapmak için Irak makamları nezdinde girişim yaptı. İki ülke askeri makamları arasındaki müzakerelerin bir süredir devam etmesine ve ortada eskiden yapılmış bir anlaşma olmasına rağmen, henüz bir sonuca varılamadı. Iraklı yetkililer, basına yaptıkları açıklamalarda, sıcak takip anlaşmasına karşı olmadıkları izlenimini veriyor. Ancak müzakerelerde bir ilerleme sağlanamayışı, Irak'ın ayak sürümüş olabileceğine bağlıyor.

DOĞU SORUNU

Yazan: Prof. Dr. Doğu ERGİL

DOĞU sorununu artık sağlıklı bir biçimde değerlendirmek zorundayız. Çünkü, Türkiye'nin istikrarı ve demokрасisi bu sorunla iç içe geçmiştir.

Doğu (özellikle Güneydoğu), T.C.'nden kopup ayrılıyor değildir. Bu konuda paranoya düzeyine varan korkulara kapılmanın gereği yoktur. "Doğu"

nüfusu içinde yer alan Kürt soy kümesi, kurulduğundan beri T.C. yurttaşı olmak fikrine bölge ülkelerinden birinin uyruğu olmaktan daha sıcak bakmıştır. Evet, zaman zaman başkaldırıları olmuştur. Bunlar bazen yaygın isyan boyutlarına dönüşmüşlerdir. Ama bu hareketlerin 1920'li ve 1930'lu yıllarda yer alanlarının hemen hepsi ayrılıkçı olmaktan çok, Cumhuriyet Hükümeti'nin o zamana dek özerk denebilecek yerel otoriteler üzerinde egemenlik kurmasına tepki olarak ortaya çıkmıştır.

KORKUNUN AKSİNE

Bugün gerek PKK, gerek paniğe kapılan çevrelerin yaydıkları korkunun aksine, her şey "Doğu"nun, "Batı"yla bütünleşmesi doğrultusunda gelişmektedir. 1-Önce, T.C. çatısından çıkacak geniş kürt kitlelerinin ekonomik olanakları son derece sınırlıdır. Bağımsız bir ülkeyi yaşatamayacaklarının bilincindedirler. 2-İçlerinde kalabalık Kürt nüfusları barındıran İran ve Irak, hatta Suriye, kendi bölünmeleri demek olan Kürt ayrılıkçılığını destekleyemezler. Çünkü, bir ülkedeki bağımsızlık, diğer ülkelerdeki bağımsızlığın mayasıdır. 3-Kürtlere, gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet döneminde bir azınlık olarak bakılmamıştır. Ne resmi makamlar, ne de onlar kendilerini bir azınlık olarak görmüşlerdir. Onlardan beklenen Türk soykümesine değil, Türkiye Cumhuriyeti birliğine katılmak ve ona bağlı kalmaktır. Millet ırksal ve dinsel değil, siyasal ve kültürel bir birliktir. Her devlet, vatandaşlarından bu birliğe sadakat bekler. Zaten bu sadakat olmasa devlet de olmaz. Bunun karşılığında devlet de vatandaşlara eşit haklar ve eşit yasal statü sağlar. Kürt kökenli yurttaşlar bugün tüm kamu ve özel ku-

ruluşlarda eşit olarak yer alabilmişlerdir. Ayrımın olmadığı yerde kurumlaşmış bir azınlık statüsü ve bilinci oluşmaz, oluşamaz. Kürt ayrılıkçılığı, azınlık statüsünü, dolayısıyla marjinalleşmeyi getirir. Kürt çoğunluğu bunu istemiyor. Tersine, tercihi toplumla (genel kültürle) bütünleşmekten yanadır.

BÜTÜNLEŞMENİN ARAÇLARI

Toplumsal bütünleşmenin üç aracı vardır: 1- Göç ve göçle gelen karışım. Bugün Türkiye'nin her yöresinde Kürt kökenli yurttaşlar yaşamaktadır. artık onları organik olarak bütünleştikleri yörelerden, yaşam alanlarından ve sosyal tabakalardan ayrı olarak düşünmek mümkün değildir. 2- Ekonomi. Bütünleşmenin en önemli ve gayri-resmi olduğu için en kolay kabul gören ögesi, yerinin ve insanının ulusal ekonomi içine çekilebilmesidir. Zaten bu daha önce yapılabilsen, ekonomi, "eritmepotası" işlevini görür, siyasal çözümlere gerek bile kalmazdı. Şimdi yapılacak olan, en kısa zamanda "doğu" için bir ekonomik yatırım, teşvik, istihdam-kısaca kalkınma-planı yapıp uygulamaya koymaktır. Tek başına GAP'ın, ekonomik soruların, işsizliğin çözümü için yeterli olacağını düşünmek hatadır. Daha geniş perspektifli bir planın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Elektrik, yol, Tv, telefon, sağlık ocağı, okul gibi çoktan yapılması gereken altyapı donanımı, gecikmiş olmasına rağmen son derece etkili olmuştur. dikkat edilirse, terörist unsurlara, bütünleşmenin bu araçlarına, özellikle okul, öğretmen, sağlık ocağı, iş makinesi gibi hedeflere hınçla saldırmaktadırlar.

3-Eğitim. Gençleri önce yeterli bir insan, sonra nitelikli birer yurttaş olmaya hazırlayan öğretim kurumlarına Doğu halkının büyük gereksinimi vardır.

Çocuklarını, hatta bir bölümü gelenekleri kırarak kızlarını okula göndermekte, onların genel (ulusal) kültürle bütünleşmesini istemektedir. Bu eğilimden de yararlanarak, etnik küme statüsünün kristalleşip, kemikleşmesine karşı bir panzehir olan okulların hızla yaygınlaştırılmasında, artırılmasında ve her şeyden çok, korunmasında büyük yarar vardır.

KÜLTÜR ÖGELERİ

Küçük bir radikal azınlık dışında Doğu halkının geneli, siyasi bir ikilik ya da ayrımcılık gütmüyor. Bundan kuşku duymak sağlıklı değildir. Ama halk, yaşam alışkanlıkları konusunda yöneticilerden anlayış ve yumuşaklık bekliyor.

T.C.'nin resmi dili Türkçe'dir. Resmi dairelerde, okullarda, mahkemelerde Türkçe konuşulur, yazılır. Bunun aksini istemek de aynı oranda sorunu çarpıtmak ve siyasallaştırmaktır. Bu karşılıklı inatlaşma, kültürel yaşam ile resmi yaşamı aynı katı kurların potasında birleştirmekte, yasadışı bir bakış açısı içine hapsedmektedir. Bütün bunlara rağmen Diyarbakır ve Mardin'de Kürtçe müzik kasetleri dükkânlarda serbestçe satılmaktadır. Sağduyulu yöneticiler, yerel koşullara sağlıklı bir tarzda uyum göstermişlerdir.

Son olarak, umut verici bir gelişmeyi vurgulamak gerekir. Artık "Doğu"ya bir sürgün ve şanssız tayinler yeri olarak bakılmamaktadır. "Doğu", değerini ispat etmiş görevlilerin sınav yeri olmuştur. Şimdi burada birçok değerli insan görev yapmaktadır. Ama mevcut tüm personel için bu olumlu yargıya varmak mümkün değildir. İntikamcı, aşırı sert, anlayışsız, kültürsüz, kuşkucu ve çabuk paniğe kapılan hizmetliler de vardır. Bunların en ufak olum-

suz davranışları, suya atılan bir taş gibi bu hassas bölgede dalga dalga yayılan izler bırakıyor. Son Nusaybin ve Cizre olayları, tepkilerin nasıl çığırından çıktığını, küçük kıvılcımların nasıl hemen alevlere dönüştüğünü açıkça sergilemektedir.

SONUÇ

T.C. ordusu ve polisi, yurdunu korumaktadır. Bir işgal kuvveti değildir. Bunu hem yetkililer iyi anlamalı, hem de yöre halkına iyi anlatmalıdır. Çünkü, terörist unsurlar, kışkırtma, tehdit ve saldırı taktikleriyle yöre halkını karşı karşıya getirmeye çalışıyorlar. Başardıklarında da, doğan karışıklık onların ellerini güçlendiriyor. Kendilerin "kurtarıcı" olarak takdim etmelerini sağlıyor. Bu oyuna gelmemek gerekir. Unutulmamalı ki, terörizmle halkı yanına/ardına alarak başedilebilir. Tıpkı teröristlerin de davalarını savaş alanında değil, kamu vicdanında kazandıkları gibi...

Doğu Üzerine Düşünceler

Yazan: Necati Doğru

KIBRIS ve GAP Türkiye'nin iki mızrağıdır. Kıbrıs'ı ve GAP'ı Türkiye'nin elinden almak ve Anadolu bütünlüğünü bozmak gelişmeyi önlemektir.

Türkiye eğer bugün engellenmezse 15-20 yıl sonra hiç engellenemez diye mi düşünülmektedir?

Cizre'de, Silopide, Nusaybinde, idilde son olaylar bunun için mi çıkmaktadır?

Esnaf kepenk indirmekte, sokağa dökülen liseli,

İsraili askere taş atan Filistinli genç havasına girmekte. PKK'nın Brüksel'deki sözcüsü de "İntifada olayı başlamıştır" demekte.

Cizre'de, Silopi'de, Nusaybin'de, İdil'de çıkan olaylar Kürtlerin Türklerden bağımsızlık istediklerinin bir işareti midir?

Eğer öyleyse kim kimden bağımsızlık isteyecektir? Türklerle Kürtler, Lazlarla Boşnaklar, Tatarlarla Kafkasyalılar, Tükmenlerle Arnavutlar, Azerilerle Süryaniler Anadolu'da hep birlikte olmadılar mı? Birbirlerinden kız alıp vererek, birbirlerinin dünürü ve hısımlı olmadılar mı?

Kürtler de ayrı bir cins, Türk lerde ayrı bir cins olarak kaldılar ama Türkler de Kürtleri hiç yadırgamadı, inkârdan gelmedi ki.

Doğu'nun Kürt delikanlıları Batı'nın ince belli kızlarıyla gönül birliği edip evlendiler. Doğu'da geçinemeyen Batı'ya gelip tüccar, işadami, memur, işçi, belediye başkanı, işportacı, konducu, mafya elemanı, bakan, doktor, subay, komutan olmadı mı?

Olduysa şimdi Kürtlere bağımsızlık diyerek, bölücülük yapmakla nereye varılacaktır.

* * *

Osmanlı'nın dirlik düzenliği sağlayamamasının ardından gelen uzlaşma zeminleri Anadolu'nun elinden Musul petrollerinin gitmesini getirmişti. Musul petrollerinin geliri Anadolu'da yaşayan insanların gelişmesi için değil, İngiliz emperyalizminin kasalarına aksın diye Şeyh Sait hareketine benzin dökülmüştü.

Şimdi Nusaybin'de, Cizre'de, Silopi'de, İdil'de başlayan "Kürtlerin hakkı Kütlere" hareketleri GAP ile Kıbrıs'ı Anadolu'dan koparmak için midir?

GAP Anadolu'dan koparsa oranın geliri Kürtler, Türkler, Lazlar, Çerkezler, Arnavutlar, Boşnaklar,

Kafkasyalılar, Türkmenlerin gelişmesi yerine başkalarının kasalarını doldurursa Kürt'ün hakkı nerede, Türk'ün hakkı nerede kalacaktır?

Anadolu'nun bir Lübnan olmaya hiç tahammülü yoktur. Anadolu'dan bir Litvanya, bir Estonya, bir Fillistin, bir Ermenistan, Gürcistan modelleri çıkarmaya çalışmak Kürt'e de, Türk'e de haksızlık etmek değilse nedir?

...

Şeriatçı-PKK İşbirliği

Yazan: Yalçın Doğan

"BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM" başlıklı bildirileri dağıtanlar, "ilk kez el değiştiriyor"... Türkiye'de, terör ilk kez yeni bir boyuta ulaşıyor. Terörün türü ilk kez "farklı bir nitelik " taşıyor.

Güneydoğu'da, "Bismillahirrahmanirrahim" başlıklı bildirileri "şeriatçılar değil, PKK yanlıları dağıtıyor!.." Şeriat özlemcileriyle PKK vahşeti, terörde dayanışmaya giriyor. İşte bu, Türkiye için yeni bir olgu. Bu güne dek hiç ratlanmayan bir "işbirliği"...

Ümmetçilerle PKK'nın "aynı ideolojiyi paylaştıklarına" kuşku yok. Her ikisi de "Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmak ve parçalamakta" birleşiyor. Laik Türkiye Cumhuriyeti, şeriatçıları rahatsız ediyor. Onlara göre "Türkiye İslam cumhuriyeti" kurmak, ana hedef. PKK da Türkiye Cumhuriyeti'nden rahatsız. Onlar da kendilerine toprak arıyor Türkiye Cumhuriyeti içinde. İki amacın da yerine gelmesi imkânsız. Ama belki de bu imkânsızlık, Cumhuriyetin varlığından duyulan rahatsızlık, şeriatçıları ve PKK'yı aynı noktada birleştiriyor. Ve aralarında "bir eylem birliğine" gidiliyor. Eylem birliği denmese bile, "eylemlerinde paralellik ve karşılıklı dayanışma" başlıyor.

İstanbul'da yakalanan şeriatçılarla, Güneydoğu'daki PKK terörü arasında bağlantılar aranıyor. Yakalanan şeriatçı militanların doğum yerleri inceleniyor. İnsan, "garip bir rastlantı" deyip geçemiyor, çünkü şeriatçı militanların "istisnasız, tümü Doğu kökenli". Büyük kentlere şeriat terörü yayanların başında, şu anda tüm kuşukları üzerine çeken bir başka "hoca" var. Malatyalı olduğu belirtilen bu "hoca, hem Kürt, hem Şafii". Malatya'da da çok etkin olduğu, geniş bir çevresi bulunduğu bildiriliyor. Ancak elde henüz yeterli kanıt bulunmadığından, yakalanamıyor.

Diğer bir iz, şeriatçı militanların kullandıkları silahlarla, PKK'cılarının kullandıkları silahlar arasında halen yürütülen karşılaştırma. İstanbul'da ve Güney doğu'da kullanılan silahların seri numaraları araştırılıyor. Belki de "aynı sandıktan çıkma Kalaşnikoflar", İslami ve PKK terörünün ortak araçları...

TEMEL ÇÖZÜM: SEÇİM VE SEÇİM

PKK, gerçekte Marksist-Leninist bir terör örgütü. Ama İslamcı kanatla dayanışmaya girerken, şeriatçılarla "amaç birliğine" geçiyor. Bunun ilk işaretleri, aslında kısa süre önce İstanbul Üniversitesi'ndeki olaylarda yaşanıyor. Kendilerine "İslamcı Kürtler" diyen yeni bir grup türüyor. Bunlar Kürtçe slogan atarken, Kuran'dan ayetleri Kürtçe afişlere basıyor.

Ve bu durumda gözler yeniden dışarıya, komşularımıza çevriliyor. Türkiye'nin Şam Büyükelçisi, bir süre Ankara'ya geliyor, Sonra dönüyor. Ancak Türkiye'nin şu anda Şam'da herhangi bir resmi girişimi yok. Buna karşılık, Suriye'nin Ankara Büyükelçisi hâlâ Şam'da. Büyükelçinin gelecek hafta dönmesi bekleniyor.

Gözler Suriye'de.. Ne var ki, İçişleri ve Dışişleri yetkililerinin "Elimizde somut kanıt yok" sözleri, devletin herhangi bir girişimini durduruyor.

Ayrıca bir başka gözlem, terörle ilgisi olmayan bir gözlem, ANAP hükümetinin aczini olanca çıplaklığı ile göz önüne seriyor. Başkentte, bürokrasi artık "içinden geldiği gibi, düşündüğünü açık-seçik söylemeye başlıyor". Bakanlara ve Başbakan'a "saygı" duyguları, bürokraside iyice kayboluyor. Daha kendi bürokrasisine egemen olmayan bir hükümet, ülkede terörü önlemede nasıl bir güç gösterebilecek, artık bu yöndeki inanç da iyice ortadan kalkıyor. Hemen her bürokrat, bağlı bulunduğu bakanı ciddiye almadığını gösteren yığınla laf ediyor.

Halk zaten güven yitirdiğini her gün kanıtlıyor.

Oysa, terörle başa çıkmanın temel koşulu, güçlü hükümetlerden, arkasında halkın çoğunluğunun desteğine sahip parlamentodan geçiyor. Bu durumda kişisel çıkarlar, küçük parti hesapları için seçime direnmek, hep birlikte bir kayaya çarpma yolunda hız almaktan öteye anlam taşımıyor. Seçime direnen ANAP, aslında kendi kuyusunu kazıyor.

Kaldı ki, yaklaşan bahar aylarıyla birlikte, özellikle PKK terörünün hızlanacağına ilişkin elde fazlasıyla bilgi var. PKK, kendine göre önemli bir propaganda malzemesi hazırlıyor: "Bu yaz aylarında Cudi Dağı'nda beşinci parti kongresi toplamak"... Böylelikle dünyaya "Türkiye topraklarında parti kongresi yaptığı" propagandasını yayarak, Türkiye'yi güçsüz duruma düşürmeye çalışmak.

Geçen yıl oluşturmaya çalıştığı "Eruh-Şırnak-Beytüşşebab" üçgenini bu kez biraz daha yaygınlaştırmak..

Türkiye devleti, bu terörün üstesinden elbette gelir. Ancak demokratik koşullar ve ortamda üstesinden gelmesinde herhalde ANAP'ın da yararı var!.. O nedenle, seçime direnmekte kimsenin kazancı yok.

BASIN SAYESİNDE

Evet, sanırım özellikle bu kritik günleri Türkiye dışında geçirmiş oldukları için hiç yaşamayanlar; yada, Türkiye'de ama, değişik nedenlerle olayları yakından izleyememiş olanlar 20 Mart 1990 gününü takibeden olaylar zinciri hakkında, bir ölçüde de olsa bir fikir sahibi olmuşlardır BASIN'ın ilgisi sayesinde. Şahsen ben de bu guruba dahilim. Önce sadece BASIN, sonra da yakın görgü tanıklarının yardımları ile bilgi sahibi olabildim. Bu arada okuduğum ve dinlediğim bazı olaylar, 30 yıl öncesine ait, bu konu ile çok yakından ilgili, bir ANI'mı anımsattı. Kısaca ona da değinerek kitabımızı ve olayları en âdil şekilde değerlendirme hak ve yetkisini TARİH'e bırakacağım.

BİR ANI

Bir vesile ile kitabımızın içinde, 1960 yılında Londra Büyükelçiliğimizde ataşemiliter olduğumu açıklamıştım. O günlerde, Paristeki Kürt Enstitüsünün, yıllık genel kurul toplantısını Londra'da yapacağını duymuş, bir kaç gün sonra da, SADİ isminde, sanırım genel sekreter olan bir zatın imzası ile bu toplantıya davet edilmiştim. Bu enstitü hakkındaki görüşlerimi yine bir vesile ile kitabımızda açıklamıştım. Olayın ayrıntılarını da 1977 yılında, Atatürkten 12 Mart'a adlı anılarımızın 2.cildinde anlatmıştım.

O toplantı'ya tabii katılmamıştım. Ama katılan Irak ataşemiliteri vasıtasıyla çalışmalarını izlemiştim. Toplantıda (Suriye, Irak ve İranda özgürlük kazanma çalışmalarını devam ettirmek, Türkiye'de ise bu konuya hiç değinmemek, bahseden olursa aksi tezi savunan cevaplar vermek) kararı alınmıştı. Ayrıca

Türkiye'de kendilerine yakın kişilere talimat vererek, Türkiye Cumhuriyetinin güvenini kazanmaya çalışmaları, bu suretle de mümkün olduğu kadar etkili ve yüksek makamlara kendilerine sadık kişilerin çıkartılması olanaklarının sağlanması istenmişti. Bana bu haberi veren dostuma (Yani Türkiye'de bir Türk-Kürt ayırımı yapılmadığını; her vesile ile herkesi inandırmaya çalıştıkları "Kürtlerin ikinci sınıf vatandaş olduğu" iddialarına kendilerinin bile inanmadıklarını ve Türkiye'de kendisini Kürt sayan kişilerin bile en yüksek makamlara çıkabileceği gerçeğini bildiklerini göstermiyor mu bu?) diye sormuştum. Sonra da bu haberleri Ankara'ya yazmıştım.^(*)

Ertesi gün bir diplomatik resepsiyonda albay Malik'le bir köşeye çekilmiş yine bu konuya dönmüştük Onun babası (veya annesi) kürt olduğundan, Enstitü mensupları da bunu bildiğinden onunla rahat ve açık konuşuyorlarmış. Albay gülererek-ve aramızda kalması ricası ile-yetkililerden birinin toplantıda:

KORKU DAĞLARI BEKLER

Türkleri öteki ülkelerle mukayese edemeyiz. 1925-38 arasında dört kez denedik şansımızı Türkler karşısında. O zaman başta İngiltere olmak üzere Rusya ve Fransa da bizden yana idiler. Büyük yardım görüyorduk. Türkiye ise çok zayıftı. Ona rağmen genel seferberlik bile yapmadan bölgedeki kuvvetler ile bizi perişan ettiler. Unutmayın o zaman üzerimize gönderdikleri 3-4 pırpır uçak

(*) Şu çellşkiye bakın ki, Aynı Enstitü bu toplantıdan birkaç ay sonra kendî yayın organlarında (Türkiyenin ikinci ve dördüncü Cumhurbaşkanları Sayın İsmet İnönü ve Sayın Cemal Gürsellin Kürt asıllı olduklarını) yayınlıyacaktır. (ATATÜRK'ten 12 Mart'a) adlı ANI'larımız C:4 S:1919

karşısında kaçacak delik bulamıyorduk. Bu gün öyle mi ya? En modern ve güçlü hava kuvvetleri var. O gün bizi kışkırtanlar ve her bakımdan tam destekleyenler şimdi NATO içinde Türklerle beraber. STALİN öldüğündenberi Ruslar da onlarla dost olma gayreti peşinde. Halkımızdan benim yaşımda olanların hepsinin bu gerçekleri bilmesi bir yana, şimdi küçük bebekler bile her gün bunları dinleye dinleye, korka korka büyüyorlar.

Böyle bir harekete kimse cesaret edemez. Türkler'den ayrılmayı düşünemeyiz bile) dediğini anlatmıştı, tam 30 yıl önce 1960 başında.

Bu sözler, hem de düşman olduğunu saklamayan bir Kürt lideri tarafından, kendilerinden saydıkları, Iraklı bir subayın yanında söylenmişti. Albay sözlerini bitirince gülmüş ve "Bu itibarı yaratmak her ulusun ve her ordu'nun başarabileceği bir iş değildir. Senin şahsında Türk ordusuna hayranlığımı belirtmekten dolayı mutluyum" demek inceliğini de göstermişti. (*)

Bu gün güneydoğuda meydanı boş bulduklarını sanan bir avuç maceraperest tahrikçiye bu gerçekleri hatırlatmakta sanırım yarar vardır.

İKİ KÜÇÜK ÖNERİ

Kitabımız boyunca akıl satmaya çalışmaktan olabildiğince kaçınmaya çalıştım. Sadece, yıllar süren araştırma sonuçlarının konumuzla direkt

(*) Aynı albay 27 mayıs 1960 günü Londra dışındaki bir atışlı tatbikatta, 27 Mayıs devrimi hakkındaki BBC haberleri nedeniyle tatbikatı flân unutmuş olan yabancı ataşemillterler beni sıkıştırırlarken Türk ordusunu göklere çıkaran Bir konuşma da yapmıştı. (Atatürkten 12 Marta adlı ANI:larımız.C:2 S:620

yada indirekt ilgili, açıklanmasının toplumumuz için yararlı olacağına inandıklarımı da açıklamakta tereddüd etmedim.

1985-87 yılları arasında yazılması biten kitabın yayınlanması için yapılan bazı tekliflerde daha çok prensipler bakımından anlayamadığımız için bir yayınevi sahip çıkıp rica edinceye kadar yayınlanması mümkün olamamıştı. Sanırım, Mart 1990 olaylarına kadar gecikmiş olmamızın nedeni, bu olaylara ve milletçe yürekten bağlı olduğumuz LÂİK CUMHURİYET ilkesine karşı borçlu olduğumuz milli görevde, bu kitabımızın da rolü'nün bulunması içinmiş. Mutluyum bu gecikmeden dolayı.

BASIN ve HALKA İLİŞKİLER

Şu satırları yazarken, yazdıklarımla ilgili kişileri teşhir etmek değildir düşüncem. Netekim hiç kimseden ismen bahsetmemeyi prensip olarak benimседim. Ama konunun önemi nedeniyle, yıllar önce bu kitabın taslaklarında bile yer almış olan iki konuyu belirtmekten kendimi alamadım.

22 Mart 1990 günündenberi herkes kendi anlayışı ölçüsünde bir ŞOK etkisinde kaldı sanıyorum. Ondansonra da, cereyan eden olaylar nedeniyle bir çok yetkilinin görüşlerini dinliyoruz her gün. Bunlardan bir kısmını dinlerken, ilgili konuda kitabımızda yer verdiğimiz çok önemli bir prensiple taban tabana zıt olması karşısında-önemi dolayısıyla-susmayı doğru bulamadım. (Bu prensip dokuzuncu bölümün sonunda yer alan) "Bazı önemli demeç ve bilgilerin açıklanması işinin makam sahipleri tarafından değil, yetkili ve yetenekli (Basın ve Halkla İlişkiler) büroları veya aynı nitelikteki (Basın Sözcüleri) tarafından yapılması konusudur. Önem vermemin Sebebi de, aksine hareketin verebileceği zararlar ko-

nusunda pek çok örneğe ve tecrübeye tanık olmuş bulunmamızdır. Bir devlet ve yönetim prensibi olarak yıllardanberi inandığımız bu prensibin önem ve zorunluğunu, 20 mart 1990 olaylarından sonraki uygulamada çok daha iyi gördük ve değerlendirme olanağı bulduk.

VE YİNE MEŞVERET

Kitabımızın pek çok yerinde, İslâm dininin SÜN-NETİ olarak da, Tarih boyunca en başarılı Türk devlet adamları ve komutanlarının başarılarının en açık sırrı olarak da, vazgeçilmez, çok yararlı bir kural olan MEŞVERET'ten söz etmiştik konu gereği olarak. Bu gerçek, yüzyıllardanberi Türk devlet (ve ordu) yönetiminde, en parlak devirlerde ve bu uğurda can vermiş milyonlarca şehit kanı pahasına kazanılabilmiş vazgeçilmez bir kuraldır.

Şu anda devletimizin ve toplumumuzun en önemli problemlerinden birini yaşamaktayız. Bu problem kısaca İRTİCA ve TERÖR olaylarıdır. Bu konuda sür'atle alınması gereken tedbirlerle, yüzyıllar boyu dikkatle uygulanacak KURAL'lar için, tarihî MEŞVERET (Danışmanlık) kuralını tam işletmekten daha doğru hiç bir yol ve yöntem yoktur tarihimizde. Bir çok konularda ve son olarak bu kitabın yazılışında bilgi ve tecrübelerine başvurduğum, bu ve benzeri konularda iyi yetiştirilmiş, pek çok yetenekli, bir kısmı emekli uzmanlara sahip olduğumuzu bilmenin huzuru içindeyim. Bunları arayıp bulmanın en kolay yolu da, tüm devlet kuruluşlarından (kendi kadrolarında mevcut veya o kadrodan ayrılmış bu konularda çok üstün niteliklere sahip kişilerin bir listesini istemek); ondan sonra da tavsiye edilen bu kişilerden aynı istekte bulunmaktır.

Bana göre, yıllarımı verdiğim bu kitapla sağlamak istediğim (faydalı olma) arzumun, en belirgin yararlarından biri, sanırım, bu önerileri ilgililere duyurma fırsatı ve olanağı vermiş olmasıdır.

TBMM heyetinden Özal'a "Ya zirve toplanır ya da istifa ederiz"

Yazan: Oktay PİRİM - Halil ORAL

GÜNEYDOĞU'da meydana gelen olayların yarattığı gelişmeler başkentte Çankaya zirvesine yol açarken, gözler, bu zirve çağrısının nereden kaynaklandığına çevrildi.

Milliyet muhabirleri, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, İnönü ve Demirel'i Çankaya'ya davet etmesinde, Güneydoğu'da TBMM adına incelemelerde bulunan 6 kişilik parlamento heyetinin önemli rol oynadığını tespit etti.

Özal'ın, liderlere zirve çağrısı yapmasına neden olan Çankaya görüşmesinin perde arkasını da öğrendi.

Güneydoğu'da TBMM adına incelemelerde bulunan milletvekilleri, Özal'a izlenimlerini anlattıktan sonra liderlerin harekete geçmesini, parlamentonun yasal önlemler almasını ve bu önlemler üzerinde milli mutabakat sağlanmasını, bunların 30 gün içinde gerçekleşmemesi halinde istifa edeceklerini ilettiler.

Cumhurbaşkanı Özal'ın, milletvekillerinin izlenimlerini ve önerilerini dikkate alarak zirve çağrısı yaptığı anlaşıldı. Özal da TV'den yaptığı çağrı sırasında bölgeye giden heyetin izlenimlerini dikkatle değerlendirdiğini açıkladı.

ZİRVEYE YOL AÇAN GELİŞMELER

Mardin'in Nusaybin ve Cizre ilçelerinde meydana gelen olaylar üzerine TBMM Genel Kurulu'nda yapılan konuşmalardan sonra bölgeye bir parlamento heyeti gönderilmesi kararlaştırıldı.

TBMM Danışma Kurulu, bölgeye gidecek altı milletvekilinin adlarını tespit etti.

ANAP'tan İstanbul Milletvekili Adnan Kahveci, Antalya Milletvekili Hasan Çakır; SHP'den Muğla Milletvekili Musa Gökbel, Adana Milletvekili Mehmet Can; DYP'den Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Artvin Milletvekili Hasan Ekinci bölgeye gittiler.

Parlamento heyetine bölge helikopterle gezdirildi. Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu, olayların video kasetlerini izlettirdi. Parlamento heyeti asker/sivil ve yerel yöneticilerle de görüştü.

Temasların tamamlanmasından sonra parlamento heyeti Diyarbakır'a geçti. Heyet, üç günlük bir gezi için İstanbul'da bulunan TBMM Başkanı Kaya Erdem'i arayarak Ankara'ya dönmesini istedi. Bu öneri üzerine Erdem, gezisini yarıda keserek Ankara'ya döndü. Bu arada parlamento heyeti de Ankara'ya geldi.

TBMM Başkanlık Konutu'nda heyet üyeleriyle Erdem arasında bir görüşme yapıldı. Geçtiğimiz pazertesi günü heyet saat 11.00'de Demirel ile, saat 13.30'da İnönü ile Meclis'teki odalarında, Başbakan Akbulut ile de saat 16.30'da Konut'ta görüştü.

Bu arada, heyetteki muhalefet üyeleri arasında "Özal'a gidelim mi, gitmeyelim mi?" tartışması yapıldı. O arada devreye Meclis Başkanı Kaya Erdem girdi. Muhalefete mensup milletvekilleri, liderlerinden Çankaya'ya çıkma konusunda izin aldılar.

Heyet salı günü saat 10.00'da Çankaya'ya çıkarak Cumhurbaşkanı Özal ile bir saat 45 dakika süren görüşme yaptı.

GÖRÜŞMENİN PERDE ARKASI

Çankaya'daki görüşmede sadece Cumhurbaşkanı ile altı milletvekili bulundu, başka kimse alınmadı. Görüşme boyunca Özal genellikle konuşmadı, dinlemeyi tercih etti.

Toplantıda en çok SHP milletvekilleri Mehmet Can ile Musa Gökbel konuştular. Diğer milletvekilleri de izlenimlerini anlattılar.

Milliyet, bu görüşmede, parlamento heyetinin Özal'a neler aktardığını şöyle tespit etti:

"Bu olaylar iç politikada tartışma konusu yapılmamalıdır. Gereken tedbirler Meclis eliyle alınmalıdır. Bu yapılmazsa Meclis dışındaki bazı güçlerin kendilerini Meclis'in yerine koyma istekleri ortaya çıkacaktır. Misak-ı Milli sınırlarının bozulması tehlikesi karşısında herkesin ve her kurumun Meclis eliyle çizilecek bir milli politikada birleşmesi gerekir. Cumhurbaşkanlığı makamı da bunun dışında kalmaz.

Milli mutabakat sağlanmalıdır. Ancak bundan milli hükümet anlamı çıkarılmamalıdır. Alınacak tedbirler demokratik hukuk devleti çerçevesinde, milli politika olarak belirlenmeli ve üç parti de aynı görüşü savunmalıdır. Devlet, Güneydoğu'da varlığını kanıtlamalıdır.

Basın bilerek veya bilmeyerek yanıltılıyor. Basında yönetici düzeydeki insanları bilgilendirin.

Belki bir erken genel seçim ihtiyacı vardır. Bu doğrudur. Ancak, artık Güneydoğu'da ortaya seçim sandığını koymak bile mümkün değildir. Ülkenin

ulusla bütünlüğü tehlike içindedir. Gündemin birinci konusu budur. Bu konuda asgari çözümlere parlamento eliyle ulaşıncaya kadar başkaca bir şeyi Tartışmak, konuşmak yanlıştır.

Ülkenin tüm dikkati bu ulusal konu üzerinde toplanmalıdır. Parlamentoda yasal tedbirler alınmazsa, bunların üzerinde milli mutabakat sağlanmazsa ve liderler bu konuda harekete geçmezse biz ülkenin bütünlüğü üzerine ettiğimiz yemine sadık kalarak 30 gün sonra parlamentodan istifa edeceğiz. 30 gün içinde bunlar yapılmazsa biz görüşüğümüz liderlerin ve Cumhurbaşkanı'nın olayın gerçek boyutlarını gizlediğini ve daha da önüne geçilmez noktaya taşınmasında pay sahipleri olduklarını ilan edeceğiz."

İnce Bir Model!..

Yazan: Yalçın DOĞAN

BU bir darbe girişimi mi Sayın General?.." Soruyu soran İngiltere Başbakanı Sir Winston Churchill. Soruyu yönelttiği kişi İngiltere Genelkurmay Başkanı..

İkinci Dünya Savaşı'nın en civcivli anlarından birinde Churchill başkanlığındaki "siyasal iktidar" bir karar alıyor. "Askeri" bir karar. Ama, "siyasal sorumluluk gerektiren askeri bir karar". Bunu uygulamak üzere Başbakan Churchill, İngiliz Genelkurmay Başkanı'nı çağırıyor ve "emrini aktarıyor". İngiliz general karara karşı çıkıyor ve "Uygulanamaz" diyor. Bunun üzerin Churchill "Bu bir darbe girişimi mi Sayın General?" diyor ve karar siyasal iktidarın aldığı yönde uygulanıyor.

Tarihteki örneklerden yola çıkarak, "bir askeri darbe için mutlaka önce muhtıra vermek, ardından ülke yönetimine tümüyle el koymak" gerekmiyor. Adının "askeri darbe" olması da gerekmiyor. Zaten askeri darbeye hiç, ama hiç gerek yok. Her olayın, her gelişmenin, "ince ve farklı modelleri" bulunduğunu akıldan çıkarmamak gerekiyor. "İnce modelleri"...

Cumhurbaşkanı Özal'ın siyasal parti liderlerine yaptığı çağrı, Milli Güvenlik Kurulu toplantısının hemen sonraki dakika larına rastlıyor. Pürtelaş yapılan bu çağrının ardında "Acaba ince bir model mi yatıyor?" soruları ister istemez dikkat çekiyor. İşte, tam bu noktada, ilk anda akla hiç gelemeyecek bir bağlantı önem kazanıyor: "Evren'in son Ankara gezisi"...

Aslında, "Evren'in geçen haftaki Ankara günleri" hiç de öyle sıradan değil. Tam tersine, Türkiye'nin bugünkü ortamında çok, ama çok önem taşıyor. Çünkü, Evren, 12 Eylül askeri harekâtını gerçekleştirmiş bir lider, "ihtilal deneyinden geçmiş bir lider" olarak, Ankara'da "eski silah arkadaşlarına" bazı tavsiyelerde bulunuyor. Özetin özeti Evren eski silah arkadaşlarına "İhtilal mi?... asla, bir daha ordu asla bu işlere kalkmamalı, çünkü sonunda hem ordu yıpranıyor, hem ülke istenilen hedeflere ulaşmakta güçlük çekiyor" mesajını veriyor.

Kenan Evren, Ankara'da yüksek rütbeli askerlerle "ülkenin bugünkü siyasal ortamını" değerlendiriyor. Karşılıklı görüş alışverişinde bulunuyor. Terörün yeniden tırmanması, Güneydoğu'da yeniden kanlı planın uygulamaya koyulması askerleri tedirgin ediyor. Evren'i de tedirgin ediyor. Askerlerin tedirginliğini Evren çok iyi anlıyor. Çünkü, terör ve bölücülük, askerleri en çok rahatsız eden konuların başında geliyor.

Böyle rahatsızlığın "demokrasi içinde çözülmesi" isteğine en çok askerler inanıyor. Ama, rahatsızlığın askerler arasın da konuşulması, siyasal değerlendirmelere gidilmesi belli çevreler tarafından gözleniyor. Benzer gözlemde bulunanların başında Evren geliyor.

DEMOKRASI HENÜZ RAYINDA

"12 Eylül'ün lideri" yaptığı bir dizi görüşme sonrasında, ANAP'ın önde gelen isimlerinden biriyle, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a yakınlığı ile tanınan bir eski bakanla iki saate yakın sohbet ediyor. İzlenimlerini ona aktarıyor. O da herhalde Özal'a...

Evren, "Ben vaktiyle Sayın Özal'ı uyarmıştım, cumhurbaşkanı olmayın, partinin başından ayrılmayın" diyerek söze başlıyor. Evren'e göre, "Özal'ın partinin başından ve Başbakanlık'tan ayrılması önemli bir siyasal boşluğa neden olacaktır."

Gerçekten, böyle bir sonuçla karşılaşılıyor Türkiye, daha cumhurbaşkanlığı seçiminin üstünden birkaç ay geçmeden... Ancak, olan oluyor... Bundan sonrasına bakmak gerek ve de "demokratik ortam da bakmak gerek".

Evren'in izlenimlerine göre, "ordu Güneydoğu sorununu çözmekte kararlı ve oradaki terörün de üstesinden gelebilecek güçte". Bunda hiçbir tereddüt yok. Ancak.. Evet, ancak "ordunun bazı idari ve mali istekleri var". Bunları siyasal iktidarın yerine getirmesi gerekiyor. İşin özüne bakılırsa, bu isteklerini hiçbirisi "demokrasi dışı değil". Sadece, aktif kararlar, bir an önce siyasal inisiyatif isteyen davranışlar gerektiriyor.

Buna karşılık, Evren'in izlenimlerine göre, **"orduda huzursuzluk yaratan ana konu irtica hareketleri"** ...Evren aktarıyor:

"İrtica konusunda ordu çok hassas... Şeriat özlemlerinin tırmandığı gözleniyor. İşte, demokrasi açısından bu çok tehlikeli."

Evren altını çiziyor:

"İrtica tehlikesinin arttığı bir ortamda, askeri müdahaleye yeşil ışık yakılmış olur. Ordu tahrik edilmiş olur. O zaman askeri müdahale kaçınılmaz hale gelebilir!.."

Bu gözlemlerini belirttikten sonra, "ordunun iki bakandan rahatsız olduğunu" bildiriyor Evren. Şu anda hükümette görev yapan iki bakanın adını vererek...

"12 Eylül'ün lideri" izlenimlerinde pek yanılmıyor herhalde. Cumhurbaşkanı Özal'ın yaptığı açıklamada üstüne basa basa "laik cumhuriyetten" söz etmesi de boşuna değil.

Özetlenen olaya rağmen, "henüz demokrasi dışı bir gelişmenin bulunduğunu" sanmıyoruz. Çünkü, ne Türkiye, ne Türk halkı, ne ordunun kendisi, ne de dış dünya artık yeni bir askeri müdahale ile karşılaşmak istiyor. Hiç kimse ve hiçbir kurum "demokrasi dışı çözümlerden yana değil".

Ama, burada asıl görev hükümete düşüyor.

DIŞLAMASIZ YAKLAŞIM

Yazan: Mümtaz Soysal

ESKİ Cumhuriyet Halk Partisi'nin en önemli özelliklerinden biri, Güneydoğu insanını ulusal politika mekanizmasının içinde tutmak olmuştur. Tutmak ve gerek halk yığınlarını temsil etme, gerekse halk yığınlarına seslenebilme yoluyla, ayrılıkçı akımların "hikmet-i vücud"unu ortadan kaldırmak.

Parti kanalıyla ulusal politika mekanizmasına katılanlar ve orada en yüksek yerlere gelebilenler ayrıca bir "Kürt devleti" kurmak düşüncesini akıllarının köşesinden geçirmemişlerdir.

Milli Mücadele'nin başarı nedenlerinden biri de budur. Batı'sı işgal altında bir Anadolu, yalnız orta'sıyla değil, Doğu'sunun ve Güneydoğu'sunun katkısıyla kurtulmuştur. Ama bu katkı, siyasal düzeyde de, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Doğulu mebusların katılımıyla perçinlenmiş bir katkıydı. Kimse Kürtçe konuştuğu yada Kürt olduğunu söylediği için, üzerinde ortaklaşa yaşanan bir Türkiye'nin kurtuluşundan dışlanmadı. Mustafa Kemal, insanların kimliklerine ve kişiliklerine saygı göstererek amaca varmayı becermiş bir önderdir.

İsmet Paşa Lausanne'da, bağımsız Kürdistan kurmak isteyenlere karşı bu noktayı vurgularken yerden göğe haklıydı. Birlikte kurtarılan vatan, birlikte yaşanan vatan olmalıdır.

Birlikte ve insanca, karşılıklı kimliklere saygıyla.

MİLLİ Mücadele'de olup bitenleri, Hıristiyan bir istilacıya karşı doğal bir Müslüman dayanışmasından ibaret sayarak küçümseyenler çıkabilir.

Ya da, CHP'nin politikasını, özellikle tek parti döneminde, ağalarla el ele verip yerel feodal yapıyı sürdürmek ve yığınları oyalamak biçiminde görenler de olabilir.

Bu yorumlar doğru olsa bile, herhalde, şimdi, dışlayıcı olmayan aynı yaklaşımı daha çağdaş, daha demokratik mekanizmalar için kullanmak ve sorunları böyle bir yoldan, sürecin içinde rol verdiğiniz insanların kimliklerine ve kişiliklerine saygı göstererek çözmek olanağı vardır. Daha doğrusu, vardı. Çünkü, birçok bakımdan eski CHP'nin devamı olduğunu söyleyen SHP, bu konuda belki de son yılların en büyük hatasını işlemiş ve etnik kimlikleri-

ni biraz fazla vurguluyorlar diye, parlamentodaki üyelerinden bir kısmını atmış, bir kısmını da kaçır-
mıştır. Oysa, onlarında katılımıyla, bölgenin sorun-
larına en doğru yaklaşımlarla en sağlıklı çözümleri
oluşturabilecek olan parti, SHP'ydi.

Hatta, bugün, Milli Mücadele'de isyan halindeki
Konya'ya yollanan "Heyet-i Nâsiha" gibi bir heyet
oluşturmak ve Güneydoğu illerine yollayıp oradaki
halka "Etmeyin, eylemeyin, sizin kurtuluşunuz da
Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kurtuluşuna bağlı-
dır; tek başınıza kalırsanız gâvurlann sömürüsüne
düşersiniz" diye öğüt vermek gerekli görülecek
olsa, Recai İskender, Ahmet Zeydan, Vasfi Gerger,
Kâmuran Erkmen gibi hem saygın, hem etkin isim-
ler yine aynı eski CHP geleneğinin saflarından
çıkarmak.

ÇÖZÜM, siyasal sorumluluğu olmayan bir dev-
let başkanlığı makamında liderler arası konuşma-
larla bulunuvorecek bir çözüm değildir. Çözüm,
"Milli uzlaşma hükümeti" gibi hayalci ve bu günkü
iktidarın beceriksizliklerine başkalarını da ortak
etme amacını güden harika formüllerde de değil.

Çözüm, güvenlik bakımından gerekenleri yap-
makla birlikte, onlara paralel olarak, Kürtçe yazıp
çizme yasağı koyan garip yasaları kaldırmaktan ve
hepsinden önemlisi, bölgenin kalkınması için re-
formcu, yatırımcı, devletçi, iş yaratıcı bir ekonomik
ve sosyal önlemler paketini oluşturmaktan geçer.

Plan, program ve devletçilik deyince tüyleri
diken diken olan bir ANAP böyle bir çözüme yanaş-
mak istemeyebilir. Ama CHP geleneğinden gelen
bir SHP'nin, Çankaya çağrısına balıklama atlama-
dan önce, bu çeşit çözümler üzerinde ısrar etmesi
gerekmez miydi? Böyle bir ısrar, erken seçim iste-
ğiyle de çelişmez. Çünkü, herkesin, Anayasa konu-
sunda olduğu gibi, Güneydoğu konusunda da nasıl

bir çözüm isteğini seçmene söyleyip yeniden vekâlet alması, artık çok çabuk yerine getirilmesi gereken bir demokratik ödev haline gelmiştir.

...

1920'lerden 1990'lara...

Yazan: HASAN PULUR

SANKI birileri, Milli Mücadele'nin, Kurtuluş SA-VAŞI'nın parçalayıp çöp tenekesine attığı "Sevr Antlaşması"nı, ekleyip, yapıştırıp önümüze sürmek istiyor... Sanıyorlarki imzalayacağız, kabul edeceğiz, memleketin bölünüp dağıtılmasına katlanacağız.

GELİN yetmiş küsur yıl öncesine bir gidelim, Birinci Büyük Millet Meclisi'nin 19. toplantısına kulak verelim...

Meclis kâtibi Sevr Anlaşması'nın hükümlerini okumaktadır; anadolu, kâğıt üzerinde parçalanmış, taksim edilmiş, memleketin asıl sahipleri bir köşeye lütfen sıkıştırılmıştır, ancak orada yaşayabileceklerdir, o da galiplerin izin verdikleri kadar...

BU rezil antlaşmaya ilk tepki Karahisar Milletvekili Nebil Efendi'den gelir, oturduğu yerden alay ederek bağırır: "Boşuna yorulmuşlar! Türkiye yok diyeydiler, daha iyi ederlerdi!"

Çok sade bir sözdür ama ne büyük anlam taşır..

Bir milleti kâğıt üzerinde parçalamak kolaydır; madem amaç budur, o halde kâğıt üzerinde varsın "Türkiye diye bir devlet, Türk diye bir millet yoktur!" yazsınlar ne fark eder?..

SEVR Antlaşması -paçavra da diyebilirsiniz- okunup biter, ilk sözü Erzurum'un genç milletvekili

Necati Bey alır:

"Hayır efendim, biz öyle alçalmış bir surette ölmeyeceğiz. Eğer bizim idamımıza karar veriyorsanız, bu şekilde kararınızı tatbik edemezsiniz. Öldürmek için Avustralya adalarından birkaç milyon vahşi getiriniz; kadınlarımızı haremlerimizde, çocuklarımızı beşiklerinde, bizi de namus ve mukaddesatımızın korunması uğrunda mahvediniz, evet mahvediniz ve ondan sonra baştan başa mezarlık haline gelecek olan Anadolu'da istediğiniz milletlere kâşâneler kurunuz."

ELBETTE o günlerle bugünler arasında, ayrıntıda büyük farklar vardır ama esas birdir.

Tıpkı Birinci Lozan Konferansı'nın dağılmasından sonra İsmet Paşa'nın "Ne oldu?" diyenlere verdiği cevap gibi...

"Ne oldu Paşam?" diye sorarlar..

"Ne olacak, hiç.. Esaret altına girmeyi kabul etmedik" der...

O günlerle bugünler arasında, ayrıntıda fark ne kadar değişik ve büyük olursa olsun esas birdir. Türkiye'yi parçalamak..

CUMHUR BAŞKANI Özal, Milli Güvenlik Kurulu toplantısından sonra yaptığı açıklamada bu tesbitin altını çizmiştir:

"Neticede bu olayların Türkiye Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğüne kasteden bir planın parçası olduğu kanaatine varılmıştır. Her şeyden önce dostun, düşmanın, herkesin kesin olarak şu hususu bilmesini istiyorum: Büyük Atatürk'ün ve Türk milletinin kanı, canı pahasına Misak-ı Milli hudutları içerisinde kurduğu laik, demokratik cumhuriyetin bütünlüğünü parçalamaya hiçbir güç muktedir değildir.

Devletin, eşit haklara sahip, hür vatandaşlarımız arasında hiçbir ayırım gözetmeden sevgi ve sefkat gösterdiğini ve göstermeye devam edeceğine hiç

kimsenin kuşkusu olamayacağı gibi, devletin de vatandaşından sadakat göstermesini beklemek hakkıdır."

PAZARTESİ günü yapılacak olan Çankaya toplantısının gündemi budur:

"Önce Türkiye!"

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki, siyasi partilerin liderleri devletin en yüce katında, Sevri' parçayıp atan Birinci Büyük Millet Meclisi'nin devamı olduklarını tekrarlayacaklardır.

HER BEKLENMEDİK OLAYDA BİR HAYIRLI NEDEN OLABİLİR

Baskı işinin mart 1990 ortasına kadar bitirilememiş olmasının 20 mart 1990 olayları ile ilgili yeni bir bölüm eklenmesine neden olduğunu 18.bölümün sunuş yazısında belirtmişim. 20 mart olaylarını ilk üç dört günlük basından inceleyerek kitabın son dizgi-baskı düzeltme-leri ile beraber bu yeni bölüm hazırlıklarını da basımevine ancak 25 Mart akşamı iade edebilmişim.

Evet, "Her beklenmedik olayda bir HAYIRLI NEDEN" aramak anlamındaki İNANIŞ yine doğru çıktı. Bu arada gazetelerde çıkan, konumuzla ilgili dört ilginç makale ve yeni inceleyebildiğimiz İRTİCA belirtilerine ait haberleri, örneğin 26 mart pazar-tesi günü okusaydım gerçekten üzülürdüm.

İRTİCA

Lâik Cumhuriyetin "Çağdaş Türkiye" için gereği-ne ve önemine inanmış büyük ve inançlı bir kitle vardır Türkiyede. Yaşadığımız son 50 yıl içinde ak-

sine pek çok örnekler de mevcut olmasına rağmen, bu günkü genç kuşağın büyük çoğunluğuna inanıyor ve güveniyorum bu konuda. Birkaç örnek vermek isterim.

Öğrencilik yıllarında Ankara'da ve sonra İstanbul'da tanıyıp edebiyat yeteneğine hayran olduğumuz ünlü bir şairimizle, Doğuya atanmamız nedeniyle irtibatımız kopmuştu. 1947 yılında İstanbul'da Harp akademisinde öğrenci yüzbaşı iken tekrar karşılaştığımız zaman o âdeta bambaşka bir insan olmuştu.

VE BİR ÖRGÜT

Hayatının son dönemi hakkında bir şey yazmak istemiyorum eski dostumun. O, benim yıllardan beri mücadelesini verdiğim Lâik Cumhuriyetin karşısında bir irtica merkezi olmuştu adeta. Büyük üstadın adını yıllar var ki hiç duymamıştım. Şiirlerle Tanrı'ya ulaşma mücadelesi verdiğini sandığım büyük şair'in adını 1983 de hakkın rahmetine kavuştuktansonra ilk kez, geçtiğimiz günlerde, illegal ŞERİAT mücadelesi veren bir örgüt'ün liderlerinden birinin, basında çıkan konuşmaları arasında okuyunca, yukarıda anlattığım 40-45 yıl önceki olayları anımsadım. Bu şeriat mücahidi, bizim eski dostumuz şair tarafından yetiştirilmiş yıllarca.

Ve sanırım bu ölçüde pervasızlığa ilk kez tanık oluyorum hayatımda. Bir san'at, bir edebî görüş savunur gibi rahatça konuşan, kendilerini **(İhtilâlcî Müslümanlar-Müslüman Devrimciler)** olarak tanıtan lider, sohbet şeklinde Kısa bir konuşmanın özetini anlatan sayfalar içinde tam ve yarım cümleler halinde kısaca şunları söylüyordu: **(Çetin Emeç'i kim öldürmüş bilmiyorum. Ama EYLEM,**

verim itibarı ile bizimdir; Müslümanları hedef alan her askeri darbe bir iç savaş haline gelir, Kanlı bir savaş olur, Tepkimiz çok kanlı olur. Bu da düzenin sonu olur. Dini bir devrimin her şartı hazırdır. Lâiklik anlayışına karşıyız, Önemli olan, her şeye ihtilâlcî kafası ile bakmaktır. Şeriatın tâviz yok, Her türlü silâhla mücadele edeceğiz. Güçlü, kararlı,) (*) olduklarını söyleyen ve bunların basında yayınlanmasını isteyen bu lider hakkında itiraf edeyim ki-bir karar veremedim. Ardındaki esas dış gücü düşündüm uzun uzun. (Yine mi HUMEYİNİ?) diye sordum kendi kendime. Bu konularda en zayıf dönemimizde İngiliz, Fransız, Sovyet destekli mürtecilere hiç bir olanak tanımamış olan bir toplumda, (Lâik Cumhuriyete bağlı ve irtica'a hayat hakkı tanımayan) bir yönetime karşı MEYDAN OKUMA değil midir bu PERVASIZ konuşmalar? Bu şartlar altında toplumumuzun, kritik bir dönemde Sırtını dayayabileceği bir DEVLET'i olduğunu söyleyebilmek sanırım en büyük mutluluktur.

VE SON

Bir kaç gün önce gazetelerde okudum. Doğu ve güneydoğuya en iyi vali, kaymakam ve memur atanması kararı alınmış. Çok geç bile kalan bu kararı alan (ve inşallah en iyi şekilde uygulamalarını temenni ettiğimiz) hükümeti kutluyorum.

Bu haberi okuyunca, 1959 yılında Ankara'da K.K.K.Orgeneral (sonra cumhurbaşkanı) sayın Cemal Gürsel'den dinlediğim bir olayı anımsadım.

Ve içinde bu olayda anlattığım 1977 de yayınladım

(*) Nokta Dergisi: Sayı 13

dığım ANI'larımın bir kez daha okudum. (Neden o zaman yapılmamış?) diye hayıflanarak, kitabımızı aynen 1977'de yayınlanan o yazı ile bitirmeye karar verdim.

DOĞUYA İYİ VALİ (*)

-Ne zamandır, sana anlatmak istediğim bir olay vardı. Bu yaverlik onu hatırlattı bana, dedi Sayın Gürsel. Ve anlattı

-Bir süre önce Cumhurbaşkanı, Çankayada verdiği bir partiye çağırılmıştı hepimizi. Benim 3. ordu komutanlığından yeni geldiğimi bildiği için,

-Ne var ne yok doğu sınırimızda Cemal paşa? diye sordu.

- Çok şeyler var sayın Cumhurbaşkanı. Gerçekten üzerinde durulması gerekli, önemli problemleri var Doğu Anadolu'nun. Ama bunlar böyle ayak üzerinde konuşulacak şeyler değil. Emrederseniz bunları ayrıntıları ile arz ederim. Ayrıca emrederse-niz bu problemleri çözümlenmek için bazı tedbirler de önermek isterim, dedim.

- Ne gibi tedbirler meselâ? dedi.

- Örneğin, en önemli ve en etkili tedbir olmak üzere "Doğuya özellikle çok iyi valiler göndermek gerek" Halbuki iyi valiler hep iyi şehirlere veriliyor Bu çok yanlış bir görüştür, der demez Cumhurbaşkanı'nın yüzünün kıpkırmızı olduğunu görmüştüm. Adeta hastalanmış gibi idi.

Bu yüzden konuşmamı kesmiş onu inceliyordum. Bir süre hiç bana bakmadı. Sanki hiç tanıımı-yormuş gibi, asık suratla biraz düşündükten sonra, birden bana dönerek ve etrafımızdaki kişilere de gülerek bir göz attıktan sonra:

(x) Atatürk'ten 12 MART'A, İstanbul, 1977 C:2 S:519-20

- Ya, demek öyle? Demek Doğunun iyi valilere ihtiyacı var, paşam? dedi ve yine gülerek çekildi gitti yanımızdan.

Bu nedir bilir misin oğlum? İşte bu,

.....
Adam hem soracak bir kuvvet komutanına ve 40 yıl bu ülkeye hizmet etmiş bir orgenerale,

- Doğuda ne var ne yok? diye, ne gibi tedbirler gerek? diye... Hem de sonra kızacak ve o kızgınlığın sonucu olduğu belli olan bir gülüşle de:

- Ya, demek öyle? diye alay edecek.
.....

KAYNAKÇA

- Ahmet Refik** - Anadolu'da Türk Aşiretleri İstanbul, 1930
- Türk Tarihi (Arap alfabesi)
- Ahmed-i Hâni** - Mehmed Emin Bozarslan Tercümesi
MEM-Û ZİN, İstanbul, 1975
- Sırrı Dadaş bilge Tercümesi
- MEMO ZİN, İstanbul 1969
- Atatürk, gazi Mustafa Kemal, NUTUK, ANKARA. 1934**
1963-64
- Atsız Nihal** - Makalesi
- Brosset M., Arkeoloji Raporları, ANİ ÖRENLERİ**
- Blaxkovic Yusuf. (Kumanoğlu) çekoslovakya Topraklarında eski Türklerin izleri, Ankara 1967**
(Reşit Rahmeti Arat için)
- Barabas Samus** - Szekely Okleveltar (Macarca'dan tercüme parçaları)
- Birand M.Ali** Makaleleri
- Baksı Mahmut,** Türkiyede Kürt Sorunu, Stockholm 1971
- Batur Nur** Basın haberleri ve yorumları
- Ballı Rafet,** Makaleleri
- Caferoğlu A.** Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü İstanbul 1968
- Claude Cahen,** Le Probleme ethnique en Anatolie, Paris, 1954
- Cemal Hasan** Makaleleri
- Cevdet Paşa** - Tarihi Cevdet, arap alfabesile
- Tezâkir, Ank. 1963
- Çeçen ANIL** - Tarihte Türk Devletleri İstanbul 1985
- Doğan Yalçın** - Makaleleri
- Dede Korkut Oğuz nameleri (değişik baskılar)**
- Dadaloğlu Nebi** - Avşar Faciası ve Dadaloğlu 1967
ve makaleleri

- Doğru Necati** - Makaleleri
DİNLER Zeynel - Makaleleri
Ebülğazi -Şecereî Terakime
 - Türkeli
- Echart F.** - Macar Tarihi
Eberhard D. W. -Çin'in şimal Komşuları Ankara 1942
Edward D. - Şark meselesi Fransızca'dan Bay Nafiz Çevirisi 1912 (Arap Alfabesile)
- Ergil Doğu** - Makaleleri
Eröz Mehmet - Kürtlerin Menşei ve Türkmenlerin Kürdleşmesi
 -Türk Milli Bütünlüğü içerisinde Doğu Anadolu T.K.A.E. Ankara 1986
 - Doğu Anadolu Hakkında Sosyo Kültürel bir araştırma.
 Seyahatnamesi 4.c. (R.Ekrem Koçu)
- Evliya Çelebi** - 75 senelik derbeder bir hayat hikâyesi, Ankara 1968
 - Doğu illeri ve VARTO Tarihi, 4..Baskı Ankara 1981
- Fırat M. Halit** - Bir şiiri
 - Kürt aşiretleri hakkında Sosyolojik tetkikler (El yazması-Fotokopi)
 - Hars ve Medeniyet, Ankara 1964
- Fırat M. Şerif** - Makaleleri
 - Mukaddime İstanbul 1955
 - Kürtlerin Kökeni (M.Tayfun Tercümesi) 1977
- Gökalp Ziya** - İşbir Cemil, Bingölün Tarihi ve Coğrafyası 1938
 Xenophon, Anabasis (Onbinlerin Ric'ati) H.Örs Tercümesi İstanbul 1939
- Gürün Kâmuran** - The Distribution of Turk Tribes in Afghanistan, London 1939
 - Uzbek Texts from Afghan Turkistan, London 1938
- İbni Haldun** - Türk Milli Meseleleri İstanbul 1970
İhsan Nuri
- Jarring Gunnan**
- Kafesoğlu İbrahim**

- *Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu.*, İstanbul 1953
- *Selçukun oğulları ve Torunları* 1958
- *Asya Türk Dev. Türk dünyası el Kitabı* ANKARA 1936

Kâşgârlı Mahmut

- *Divanı Lûgat-üt Türk (Besim Atalay Terc.)*

Kırzioğlu Fahrettin

- *Kürtlerin Türklüğü*, Ankara 1968
- *Türk Milli Bütünlüğü içinde Doğu Anadolu*, T.K.A.E. Ankara 1986
- *Kürtler*, Ankara 1960
- *Kürtlerin Menşei ve Türkmenlerin Kürtleşmesi*

Koçaş, Sadi

- *Türk Ermeni ilişkileri* 1970 3. baskı
- *Atatürkten 12 Mart'a Cilt 2-3-4*, 1977
- *12 MART Anıları* 1978
- *Türk Milliyetçiliği (Makale)* 1967

**Kop, Kadri Kemal
Kırca, Coşkun
Köprülü, Fırat**

- *Düşünce ve Araştırmaları*
- *Makaleleri*
- *Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar*, 1934
- *Orta zamanda Türk Hukuk Müesseseleri*, 1943

**Mackenzie D.N.
Minorsky Vladimir**

- *Kurdish Dialect Studies*
- *The Clan of the Qara Qoyunlu Rulers*,
Kürtler, İslâm Ansiklopedisi maddesi

**Mumcu Uğur
M. Emin Zeki
NİKİTİN Bazil**

- *Makaleleri*
- *Kürdistan Tarihi* İstanbul 1977
- *Les Kurdes, Etude Sociologique et Historique*, Paris 1956

**NEMETH
Orhonlu Cengiz**

- *Yurt Kuran Macarların Teşekkülü*
- *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı Teşebbüsü* 1963

**Oral Hallı
Orkun Hüseyin**

- *Haber ve yorumlar*
- *Eski Türk Yazıtları*, İstanbul 1940

- Ögel Bahaeddin** - *İslâmiyetten Önce Türk Kültür Tarihi* 1962
 - *Türk Mitolojisi*, Ankara 1971
 - *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, T.K.A.E. 1986
- Öymen Altan**
Öztuna Tahsin
Yılmaz
Psellos Mikâil *Chronologie*
- Pirim Oktay** - *Haber ve yorumlar*
Pulur Hasan - *Makaleleri*
Perlman Mişel - *Paristen Verdiği Basın haberleri*
Radlof Dr. W. - *ATLAS*
Rasonyi N. Laszlo - *Tarihte Türklük*, 1971
 - *Tuna Havzasında Kumanlar*
 - *Bellelendeki Makaleleri*
 - *Anadolunun yerleşme Tarihi* 1947
 - *Mezopotamyalıların Kökü*
 - *Black Sheep, White Sheep and The Red Heads*,
 - *Kürtlerin Sorunu Paris 1933- İst. 1940*
 - *Karakoyunlular*
 - *Oğuzlar*, Ankara 1967
 - *Bozoklu Oğuz Boylarına dair*
 - *Döğörlere dair, Makale*
 - *Çukurova Türklerine Dair Araştırma* 1963
- Rubben W.**
Speiser E.A.
Sapper R.
- Sekban Şükrü**
Mehmet
Sümer Faruk
- Soysal Mümtaz**
Şerefhan Bey - *Makaleleri*
 - *Şerefname 2 cilt Osmanlı-İran Kült Tarihi Yazılışı 1597*, İSTANBUL 1971
 (M. Emir Bozarıslan Çevirisi)
- Şimşir Bilâl** - *Araplar ve Kürtçülük*, Forum 115
 - *İngiliz yazılı Belgelerinde Türkiye'de Kürt sorunu*
- Uluçay Çağatay** - *Sarayında Eşkiyalık ve Halk Hareketleri*, İstanbul, 1945
- Taneri Aydın** - *Türkistanlı Bir Türk Boyu Kürtler* 1983

Namık

Tevfik Fikret

Togan, Zeki Velidi

- Bir Şiiri

- Oğuz Destanı tercümesi ,1972 İstanbul

- Hatıralar 1969 İstanbul

- Türkistan Tarihi

- Bu günkü Türk ili (Türkistan) ve yakın Tarihi 1962 İstanbul

Toker Metin

Turan Osman

- Makaleleri

- Türkler Anadolu da İstanbul 1973

- Umumî Türk Tarihine giriş 1962

Türk Kültürü

(Dergi)

Turgut Hutusi

Ülken Hilmi Ziya

Vlennot Jean

Pierre

Uluğ Naşit

Yavuz Edip

230-265-272-273-281-282 Sayıları

Barzani Dosyası, İstanbul 1969

Ziya Gökalp

Kürdistan, Parçalanmış Millet, Paris 1971, Ankara, 1971

- Tunceli Medeniyete açılıyor 1939

- Tarih boyunca Türk Kavimleri 1968

- Doğu Anadoluda DİL ONOMAS-TİK üzerine bir deneme 1981

Yetkin Memo

Yınanç Mükrim'in

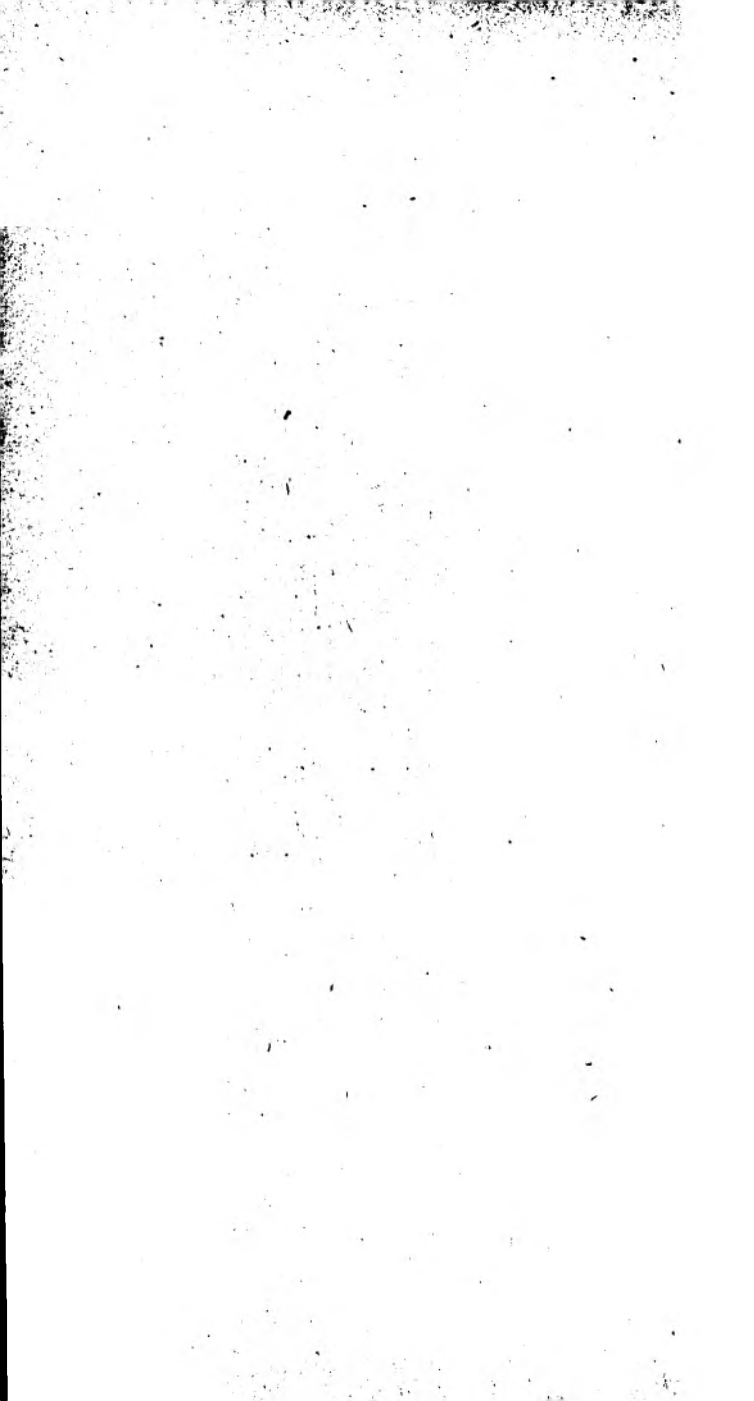
Hall'i

Türk Ansiklopedisi

İslâm Ansiklopedisi

- Bir Önsöz

- AKKOYUNLULAR

KASTAŞ YAYINLARI

TÜRK SAVAŞ BELGESELİ

1. **Balkan Savaşı** / Ibrahim Artuç
2. **Sarıkamış Dramı** /
Alptekin Müderrisoğlu (2 cilt)
3. **Çanakkale Savaşları** / (Fikret Günesen)
4. **Anadolu İhtilali** / Sabahattin Selek (2 cilt)
5. **Ana Hatlarıyla Türk İstiklal Harbi** /
İsmet Görgülü
6. **Kurtuluş Savaşı Sırasında Türk Milliyetçiliği**
/ Berthe Georges
7. **Kurtuluş Savaşı Mali Kaynakları** /
Alptekin Müderrisoğlu (2 cilt)
8. **Kurtuluş Savaşı Başlarken** / Ibrahim Artuç
9. **Kurtuluş Savaşının Zorlu Yılları** /
Ibrahim Artuç
10. **Büyük Dönemeç (Sakarya Meydan
Muharebesi)** / Ibrahim Artuç
11. **Büyük Taarruz (Başkomutan Meydan
Muharebesi)** / Ibrahim Artuç
12. **Dünden Bugüne Bahriyemiz** / Nejat Gülen
13. **Destanlaşan Gemiler (Hamidiye, Yavuz,
Nusrat, Alemdar)** / Erol Mütercimler
14. **Çukurova Faciaları (Urfa'nın Kurtuluşu)** /
Ali Saip Ursavaş
15. **Kıbrıs 20 Temmuz Barış Harekâtı (Nedenleri,
Gelişimi, Sonuçları)** Sabahattin İsmail
16. **Mehmedim (Mehmetçik)** / Süha Baykara
17. **Gaziantep Savunması** /
Lohanizade M. Nurettin
18. **20 July Peace Operation (Reasons,
Development and Consequences)** /
Sabahattin İsmail
19. **Kıbrıs Savaş ve Barış** / Ibrahim Artuç
20. **Kıbrıs Kan Gözyaşı ve Barış** /
Said Arif Terzioğlu
21. **Kıbrıs'ın 1974 öncesi - 1974 sonrası** /
Sabahattin İsmail
22. **Balkan Acıları (Hastanın Başucunda 40
Gün)** / Stephane Lauzanne

23. **Savaş Aldatmaları / Mesut Günsev**
24. **Türk Savaş ve Barışları "M.Ö.208-M.S.1974"**
/ M. Orhan Bayrak
25. **Kurtuluş Savaşı Ve Atatürk / (M. Orhan Bayrak)**
26. **Rusyada Üç Esaret Yılı / Ergun Göze**
27. **Birinci Cihan Harbinde Türk Savaşları /**
Mahmut Boğuşlu
- 28 **Torlakyan Davası "Ermeni Entrikalarının Perde Arkası" / Murat Çulcu**
29. **Kürtlerin Kökeni ve Güneydoğu Anadolu Gerçeği / Sadi Koçaş**

İKİNCİ DÜNYA HARBİ BELGESELİ

1. **Avrupa Seferi / General Eisenhower**
2. **En Uzun Gün / Cornelius Riyan**
3. **Çöl Tilkisi Rommel / Paul Carel**
4. **941 Temmuz Rusyası / Grigory Baklanov**
5. **Hitler'in Moskova Seferi / Theodor Plivie.**
6. **Hitler'in Harika Komandoları / Charles Foley**
7. **Hitler ve İkinci Dünya Harbi'nin Kaderi /**
ibrahim Artuç
8. **Stalingrad Siperlerinde / Viktor Nekresov**
9. **Stalingrad Sonrası / Paul Carel**
10. **Pearl Harbor / Walter Lord**
11. **Pasifik Dramı / Fikret Yurdakol**
12. **Uçmak İçin Doğanlar / Georges Blond**
13. **Moskova Önlerinde (Volokolamsk Savaşları) / Aleksandr A.Beck (2 cilt)**
14. **1973 Arap İsrail Savaşı (Yom Kippur) /**
The Times Savaş Muhabirleri (2 cilt)
15. **Amlralin Kurtları / Jean Noli**

KKTC KIBRIS KÜLTÜR DİZİSİ

1. **Kıbrıs Türk Edebiyatı "Başlangıçtan Bugüne"**
2. **Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Folkloru /**
Erdoğan Saraçoğlu
3. **Kıbrıslı Aşık Kenzî Divanı / Harid Feğai**
4. **1571'den Günümüze Kıbrıs Türk Yönetimleri /**
Seyit Yolak

5. **Atatürk Döneminde Türkiye Kıbrıs ilişkileri**
1919-1938 / S.İsmail - E. Birinci
6. **Süleyman Uluçamgil "Bütün Eserleri"** /
Orbay Deliceirmek

KIBRIS ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINLARI

1. **Özgür Yaşamak İçin** / Sabahattin İsmail
2. **Güneş Balçıkla Sivanmaz** / Sabahattin İsmail

TÜRK EDEBİ YAZARLAR DİZİSİ

1. **Ömer Seyfettin** / Şerif Öktürk
2. **Namık Kemal** / Osman Nuri Ekiz
3. **Tevfik Fikret** / Recep Usta
4. **Dede Korkut** / Osman Nuri Ekiz
5. **Yunus Emre** / Halil Aktüccar
6. **Fuzuli** / Müslim Ergül
7. **Şinasi** / Osman Nuri Ekiz
8. **Reflık Halit Karay** / Osman Nuri Ekiz
9. **Karacaoğlan** / Halil Aktüccar
10. **Ahmet Haşım** / Turan Alptekin
11. **Nabı** / Halil Aktüccar
12. **Neyzen Tevfik** / Recep Usta

ANTOLOJİLER

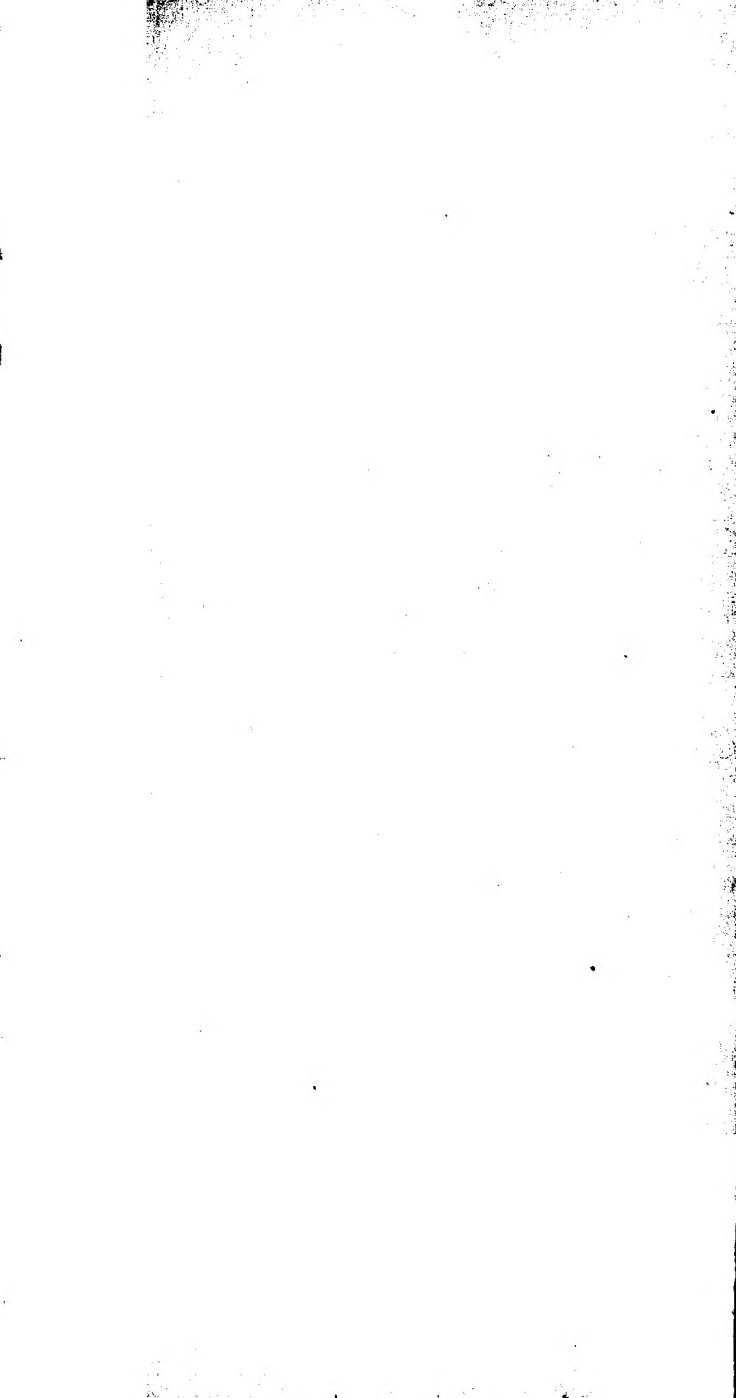
1. **Türk Maniler Antolojisi** / Şerif Öktürk
2. **Dünya Mizahından Uçbin Fıkra** / E. Kasnak
3. **Türk Ad ve Soyadları Sözlüğü** /
M. Kemal Çalık
4. **Ünlü Deyimler ve Öyküleri** / Osman Çizmeçiler

ULUSLARARASI ÜNLÜ KİŞİLER

1. **Fatih Sultan Mehmet** / I. Hammer
2. **Jean J. Rousseau** / Vahdet Gültekin
3. **Frederic F. Chopin** / Vahdet Gültekin
4. **Büyük İskender** / Vahdet Gültekin
5. **Voltaire** / Andre Maurois
6. **Thomas A. Edison** / Vahdet Gültekin
7. **Victor Hugo** / Vahdet Gültekin
8. **Ludwig V. Beethoven** / Vahdet Gültekin

Genel dağıtım ve ödemeli isteme
KASTAŞ A.Ş.
Başmusağlık Sokak Talashan 16-101
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 520 59 70

1919 yılında Ermenek'de doğan Sadi KOÇAŞ, 1940 yılında Harp Okulu'ndan topçu subayı olarak, 1950 yılında da Kara Harp Akademisi'nden kurmay subay olarak mezun olmuştur.

Çeşitli kıta ve kurmay hizmetlerinde çalıştıktan sonra albay olarak 1961 yılı sonunda kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.

1962 yılında cumhurbaşkanı tarafından Cumhuriyet Senatosu üyeliğine seçilmiştir. 1969 yılında senatörlükten istifa ederek Konya milletvekili seçilmiş, 1971 yılında partilerüstü 1. Nihat Erim Hükümetinde Başbakan Yardımcısı olmuş; 3 Aralık 1971'de hükümet programının ve reformların uygulanmasına imkân kalmadığı gerekçesiyle, 12 arkadaşları ile beraber hükümetten istifa etmiştir. 1973 seçimlerine katılmayarak politikayı bırakmıştır.

Yaptığı çeşitli araştırmalar sonucu yayınlanan eserleri şunlardır:

- Türk-Ermeni İlişkileri (1967-1970)
- Bir seçim Böyle Geçti (1970)
- Atatürk'ten 12 Mart'a (4 cilt) (1977)
- 12 Mart Anıları (1978)

Elinizdeki bu eseriyle, Kürtlerin kökeni ve Güneydoğu Anadolu olaylarına açıklık getirmekte, irtica ve terör konularını incelemekte ve Misak-ı Milli hudutlarımız içinde halkımızın ayrılıksız, gayrılıksız yaşamlarına ışık tutmaktadır.

Sadi KOÇAŞ halen "21. yüzyıl Dünyası Ve Türkiye" konulu araştırmasını sürdürmektedir.

Kastaş a.ş., belgesel eserler kervanına kattığı Sadi KOÇAŞ'ın bu değerli eserini okuyucularına saygı ile sunar.